

Bilten 91

godina ix • ožujak 2004.

tromjesečno izvješće

HRVATSKA NARODNA BANKA

Hrvatska narodna banka

BILTEN

IZDAVAČ Hrvatska narodna banka
Direkcija za izdavačku djelatnost
Trg hrvatskih velikana 3, 10002 Zagreb
Telefon centrale: 4564-555
Telefon: 4922-070, 4922-077
Telefaks: 4873-623

WEB ADRESA <http://www.hnb.hr>

UREDNIŠTVO BILTENA HNB-a

GLAVNI UREDNIK mr. sc. Ljubinko Jankov
ČLANOVI UREDNIŠTVA mr. sc. Igor Jemrić
Vanja Jelić
Ružica Vuger

UREDNIŠTVO TROMJESEČNOG IZVJEŠĆA HNB-a

GLAVNI UREDNIK dr. sc. Boris Vujčić
ČLANOVI UREDNIŠTVA mr. sc. Ljubinko Jankov
dr. sc. Evan Kraft
Vanja Jelić

UREDNICA mr. sc. Romana Sinković

GRAFIČKI UREDNICI Gordana Bauk
Božidar Bengez
Slavko Križnjak

LEKTORICE Marija Grigić
Dragica Platužić

SURADNICA Ines Merkl

Podaci se objavljuju prema kalendaru objavljivanja podataka. Kalendar se objavljuje na web stranicama Međunarodnog monetarnog fonda (<http://dsbb.imf.org>).

Molimo korisnike ove publikacije da prilikom korištenja podataka obvezno navedu izvor.

Sve eventualno potrebne korekcije bit će unesene u web verziju.

Tiskano u 650 primjeraka

ISSN 1331–6036

Hrvatska narodna banka

BILTEN

Zagreb, 2004.

Osnovne informacije o Hrvatskoj

Ekonomski indikatori

	1994.	1995.	1996.	1997.	1998.	1999.	2000.	2001.	2002.
Površina (u km ²)	56.538	56.538	56.538	56.538	56.538	56.538	56.538	56.538	56.538
BDP ^a (u mil. USD, tekuće cijene)	14.585	18.811	19.872	20.109	21.628	19.906	18.427	19.863	22.436
BDP – godišnje stope promjene ^a (u %, stalne cijene)	5,9	6,8	5,9	6,8	2,5	-0,9	2,9	4,4	5,2
BDP po stanovniku ^{a,b} (u USD)	3.137	4.029	4.422	4.398	4.805	4.371	4.153	4.477	5.057
Stopa inflacije (u %, na kraju razdoblja)	-3,0	3,7	3,4	3,8	5,4	4,4	7,4	2,6	2,3
Broj stanovnika ^b (u mil.)	4,6	4,7	4,5	4,6	4,5	4,6	4,4	4,4	4,4
Izvoz robe i usluga (u % BDP-a)	49,8	37,1	40,1	39,9	39,5	40,8	47,0	48,5	47,1
Uvoz robe i usluga ^c (u % BDP-a)	47,4	48,7	49,7	56,6	48,7	49,2	52,1	54,4	58,2
Tekući račun platne bilance ^c (u % BDP-a)	4,9	-7,5	-4,8	-12,5	-6,7	-7,0	-2,5	-3,7	-8,5
Inozemni dug (u mil. USD, na kraju razdoblja)	3.020	3.809	5.308	7.452	9.683	9.878	11.055	11.317	15.428
Inozemni dug (u % BDP-a)	20,7	20,2	26,7	37,1	44,8	50,1	60,0	57,0	68,8
Inozemni dug (u % izvoza robe i usluga)	41,6	54,6	66,6	92,9	113,3	122,9	127,6	117,5	146,0 ^e
Otplaćeni inozemni dug ^d (u % izvoza robe i usluga)	9,0	10,1	9,0	9,9	12,5	20,8	23,3	24,4	26,0
Bruto međunarodne pričuve HNB-a (u mil. USD, na kraju razdoblja)	1.405	1.895	2.314	2.539	2.816	3.025	3.525	4.704	5.886
Bruto međunarodne pričuve HNB-a (u mjesecima uvoza robe i usluga, na kraju razdoblja)	2,4	2,5	2,8	2,7	3,2	3,7	4,4	5,2	5,4
Devizni tečaj za 31. prosinca (HRK : 1 USD)	5,6287	5,3161	5,5396	6,3031	6,2475	7,6477	8,1553	8,3560	7,1457
Prosječni devizni tečaj (HRK : 1 USD)	5,9953	5,2300	5,4338	6,1571	6,3623	7,1124	8,2768	8,3391	7,8637

^a Podatak za 2002. godinu je privremen.

^b Podaci o broju stanovnika za 2000. i 2001. godinu prema konačnim rezultatima Popisa 2001.

^c Uključuje promjenu metodologije za praćenje robnog uvoza, prema paritetu fob, za 2002. godinu.

^d Uključuje otplatu glavnice po dugoročnom dugu, bez otplate glavnice s osnove trgovinskih kredita i izravnih ulaganja, te ukupnu otplatu kamata, bez otplate kamata s osnove izravnih ulaganja.

Izvor: Državni zavod za statistiku i Hrvatska narodna banka

Sadržaj

Tromjesečno izvješće

Uvod / 3

Potražnja / 4

- Inozemna potražnja / 5
- Domaća potražnja / 5
  - Osobna potrošnja / 5
  - Investicijska potrošnja / 6
  - Državna potrošnja / 7

Proizvodnja / 7

- Industrija / 8
- Trgovina / 9
- Građevinarstvo / 9
- Turizam / 10
- Prijevoz i veze / 11

Tržište rada / 11

- Nezaposlenost i zapošljavanje / 11
- Plaće i troškovi rada / 13

Cijene / 14

- Okvir 1. Osnovne značajke novog pokazatelja inflacije u Hrvatskoj – indeksa potrošačkih cijena i kretanje potrošačkih cijena u siječnju 2004. / 17

Tečaj / 19

Monetarna politika i instrumenti / 21

- Monetarno okruženje / 21
- Korištenje instrumenata monetarne politike / 21
  - Primarni novac i međunarodne pričuve / 23
- Monetarna kretanja / 25
  - Plasmani / 25
  - Novčana masa / 26
  - Ukupna likvidna sredstva / 26
  - Inozemna aktiva i pasiva / 27
- Okvir 2. Monetarna politika i promjene u instrumentima na početku 2004. godine / 28
  - Plasmani središnjoj državi / 29

Tržište novca / 29

- Kamatne stope na tržištu novca / 30
- Kamatne stope na tržištu kratkoročnih vrijednosnih papira / 31
- Kamatne stope poslovnih banaka / 31

Tržište kapitala / 33

- Tržište vlasničkih vrijednosnih papira / 33
- Tržište dužničkih vrijednosnih papira / 35

Međunarodne transakcije / 37

- Račun tekućih transakcija / 37
- Robna razmjena / 38
- Račun kapitalnih i financijskih transakcija / 40
- Inozemni dug / 41
- Likvidnost u međunarodnim plaćanjima / 45

Državne financije / 44

- Obilježja proračuna u 2003. / 44
- Ostvarenje proračuna / 44
  - Proračunski prihodi / 44
  - Proračunski rashodi / 45
- Saldo proračuna i financiranje manjka / 45
- Okvir 3. Nepodmirene obveze države / 46
- Državni dug / 47
  - Unutarnji dug središnje države / 47
  - Inozemni dug središnje države / 48

Statistički pregled

A. Monetarni i kreditni agregati

- Tablica A1: Monetarni i kreditni agregati / 52

B. Monetarne institucije

- Tablica B1: Bilanca monetarnih institucija / 53
- Tablica B2: Broj banaka i štedionica obuhvaćenih monetarnom statistikom i njihova klasifikacija po veličini bilančne aktive / 54

C. Hrvatska narodna banka

- Tablica C1: Bilanca Hrvatske narodne banke / 55

D. Poslovne banke

- Tablica D1: Konsolidirana bilanca banaka / 57
- Tablica D2: Inozemna aktiva banaka / 58
- Tablica D3: Potraživanja banaka od središnje države / 59
- Tablica D4: Potraživanja banaka od ostalih domaćih sektora / 59
- Tablica D5: Distribucija kredita banaka po institucionalnim sektorima / 60
- Tablica D6: Depozitni novac kod banaka / 60
- Tablica D7: Štedni i oročeni depoziti kod banaka / 61
- Tablica D8: Devizni depoziti kod banaka / 61
- Tablica D9: Obveznice i instrumenti tržišta novca / 62
- Tablica D10: Inozemna pasiva banaka / 62
- Tablica D11: Depoziti središnje države kod banaka / 63
- Tablica D12: Ograničeni i blokirani depoziti kod banaka / 63
- Slika D1: Distribucija kredita banaka po institucionalnim sektorima / 64
- Slika D2: Distribucija depozita kod banaka po institucionalnim sektorima / 64

E. Stambene štedionice

- Tablica E1: Agregirana bilanca stambenih štedionica / 65

F. Instrumenti monetarne politike i likvidnost

- Tablica F1: Aktivne kamatne stope Hrvatske narodne banke / 66
- Tablica F2: Pasivne kamatne stope Hrvatske narodne banke / 67
- Tablica F3: Obvezne pričuve banaka / 68
- Tablica F4: Indikatori likvidnosti banaka / 69

G. Financijska tržišta

- Tablica G1: Kamatne stope banaka na kunske kredite bez valutne klauzule / 70
- Tablica G2: Kamatne stope banaka na kunske kredite s valutnom klauzulom i na kredite odobrene u eurima / 71
- Tablica G3: Kamatne stope banaka na kunske depozite bez valutne klauzule / 72
- Tablica G4 a i b: Kamatne stope banaka na kunske depozite s valutnom klauzulom i na devizne depozite / 73
- Tablica G5: Trgovina banaka inozemnim sredstvima plaćanja / 75

H. Gospodarski odnosi s inozemstvom

- Tablica H1: Platna bilanca – svodna tablica / 76
- Tablica H2: Platna bilanca – robe i usluge / 77
- Tablica H3: Platna bilanca – dohodak i tekući transferi / 78
- Tablica H4: Platna bilanca – ostala ulaganja / 79
- Tablica H5: Platna bilanca – svodna tablica / 80
- Tablica H6: Međunarodne pričuve Hrvatske narodne banke i devizne pričuve banaka / 81
- Tablica H7: Međunarodne pričuve i devizna likvidnost / 82
- Tablica H8: Godišnji i mjesečni prosjeci srednjih deviznih tečajeva Hrvatske narodne banke / 84
- Tablica H9: Srednji devizni tečajevi Hrvatske narodne banke na kraju razdoblja / 84
- Tablica H10: Indeksi efektivnih tečajeva kune / 85
- Tablica H11: Inozemni dug prema domaćim sektorima / 86

- Tablica H12: Inozemni dug prema inozemnim sektorima / 87
- Tablica H13: Inozemni dug prema domaćim sektorima i projekcija otplate / 88
- Tablica H14: Stanje međunarodnih ulaganja – svodna tablica / 89
- Tablica H15: Stanje međunarodnih ulaganja – izravna ulaganja / 90
- Tablica H16: Stanje međunarodnih ulaganja – portfeljna ulaganja / 90
- Tablica H17: Stanje međunarodnih ulaganja – ostala ulaganja / 91

I. Državne financije – izabrani podaci

- Tablica I1: Ukupni prihodi i rashodi konsolidirane središnje države / 92
- Tablica I2: Operacije državnog proračuna / 93
- Tablica I3: Dug središnje države / 94

J. Nefinancijske statistike – izabrani podaci

- Tablica J1: Indeksi cijena na malo i cijena industrijskih proizvoda pri proizvođačima / 95
- Tablica J2a: Temeljni indeksi cijena na malo / 96
- Tablica J2b: Temeljni indeksi potrošačkih cijena / 96
- Tablica J3: Prosječne mjesečne neto plaće / 97

Popis banaka i štedionica / 99

Članovi Savjeta i rukovodstvo Hrvatske narodne banke / 101

Kratice i znakovi / 102

Tromjesečno izvješće

Uvod

Dostupni podaci upućuju na lagano usporavanje gospodarskog rasta u drugoj polovici 2003. Godišnja stopa rasta osobne potrošnje, najznačajnije komponente BDP-a, u trećem je tromjesečju iznosila samo 3,9%, što je najniža stopa od kraja 2001. Unatoč značajnom razdoblju božićne kupovine, može se pretpostaviti da je osobna potrošnja sporije rasla i u četvrtom tromjesečju.

Ne čini se vjerojatnim da će ostale komponente potražnje nadoknaditi slabiji rast potrošnje u četvrtom tromjesečju 2003. Investicije umnogome ovise o sezoni jer su izgradnja autocesta i stambena izgradnja u zimskim mjesecima otežane. Doprinos inozemne potražnje u četvrtom tromjesečju obično je negativan, zbog velikog uvoza u prosincu i manjih prihoda od turizma u tom razdoblju. Prema tome, rast u četvrtom tromjesečju najvjerojatnije je prilično ispod stope od 5% iz prve polovice godine.

Međutim, valja spomenuti da postoji nesklad između usporavanja rasta BDP-a i veoma velikih prihoda od turizma zabilježenih u platnoj bilanci. Statistika nacionalnih računa i platna bilanca trenutačno prikazuju različite statističke podatke o razmjeni robe i usluga s inozemstvom u 2002. i 2003. godini.

Kretanja na tržištu rada također daju naznake usporavanja gospodarske aktivnosti, ali i u ovom je slučaju nužan oprez pri interpretiranju podataka. Registrirana nezaposlenost rasla je u svakom mjesecu od rujna, u skladu s uobičajenim sezonskim kretanjima, dok se zaposlenost registrirana pri HZZ-u donekle smanjila tijekom četvrtog tromjesečja. No, postoje naznake da se priljev u evidenciju nezaposlenih osoba mogao povećati zbog povratka neaktivnih radnika u radnu snagu. Ta pojava obično nastaje u početnom razdoblju gospodarskog oporavka, ali u ovom slučaju nije jasno povezana s kretanjem poslovnog ciklusa. Precizniji odgovor na to pitanje mogli bi dati podaci iz ankete o radnoj snazi prema metodologiji Međunarodne organizacije rada koji se očekuju u svibnju.

Inflacija je i dalje prigušena. Inflacija mjerena kretanjem indeksa cijena na malo u 2003. iznosila je u prosjeku samo 1,5% u usporedbi sa 2,2% u 2002. Najviše se snizila stopa rasta cijena na malo neprehrambenih proizvoda, sa 2,6% u 2002. na 1,0% u 2003. Stabilnost tečaja (prosječni je dnevni tečaj kune u 2003. blago deprecirao prema euru za 2,1%), umjeren rast plaća (realne bruto plaće porasle su 2,6%) i niska inflacija u zemljama koje su najvažniji trgovinski partneri Hrvatske pridonijeli su održanju inflacije na niskoj razini. Osim toga, zbog utjecaja aprecijacije kune prema američkom dolaru, povećanje cijena nafte na svjetskim tržištima u Hrvatskoj se slabije osjetilo. Konkretno, cijene sirove nafte u dolarima porasle su u 2003. na svjetskim tržištima za 15,9%, a cijena sirove nafte izražena u kunama smanjena je za 0,7%. Ukupna inflacija nije povećana ni zbog značajnog porasta cijena poljoprivrednih proizvoda, ponajviše uzrokovano velikim proljetnim i ljetnim sušama.

Državni zavod za statistiku objavio je u veljači 2004. novi indeks cijena, indeks potrošačkih cijena. Usklađen sa standardima EU, taj će indeks zamijeniti indeks cijena na malo i

indeks troškova života. U ovom izdanju Biltena objasniti ćemo metodologiju novoga indeksa, a u idućim izdanjima komentirat ćemo njegova kretanja.

Hrvatska narodna banka nastavila je provoditi restriktivnu monetarnu politiku i u četvrtom tromjesečju. Premda je HNB kreirao približno 2,574 mil. kuna otkupivši od države 400 mil. USD (najveći dio prihoda od prodaje 25% dionica nacionalne naftne kompanije Ine), ta su sredstva povučena na dva načina: povećanjem stope obvezne pričuve koja se obračunava na deviznu osnovicu, a mora se izvršavati u kunama, sa 35% na 42%, i neto prodajom 70,6 mil. EUR bankama na četirima aukcijama održanim između 19. studenoga 2003. i 8. siječnja 2004.

U skladu s tim, monetarni su agregati u 2003. također rasli mnogo sporije. Godišnja stopa rasta M1 snizila se na 9,8%, što je značajno smanjenje u odnosu na 30,2% u 2002. M4, najširi monetarni agregat, porastao je 10,8%. Međutim, ubrzano je rastao primarni novac, M0, približno 32,8%, što je izravna posljedica spomenutog povećanja kuskog dijela devizne obvezne pričuve i ne upućuje na ekspanzivnu monetarnu politiku.

Kretanja kamatnih stopa također su naznaka orijentacije monetarne politike. Kamatne stope na međubankovnom tržištu, koje su se značajno povisile u kolovozu, nakon što je HNB povećao kuskni dio devizne obvezne pričuve sa 25% na 35%, pale su u rujnu i listopadu. U studenome su ostale na niskim razinama, ali u prosincu su se ponovno povisile, djelomično zbog mjera središnje banke, a djelomično zbog uobičajenoga sezonskog povećanja potražnje za kunama. Nadalje, kamatne stope na trezorske zapise Ministarstva financija, koje su značajno porasle u trećem tromjesečju, na kraju godine bile su otprilike 2 postotna boda više od onih u prvoj polovici 2003., unatoč umjerenom smanjenju u studenome i prosincu.

Restriktivna monetarna politika, između ostaloga i odluka središnje banke da bankama koje su u određenom tromjesečju ostvarile rast kredita viši od 4% uvjetuje kupnju blagajničkih zapisa središnje banke s prinosom manjim od tržišnoga, rezultirala je velikim smanjenjem stope rasta bankovnog kreditiranja. Bankarski plasmani nebankarskom sektoru povećali su se u 2003. za 14,6%, u usporedbi sa 30,4% u 2002. i 25,5% u 2001.

Mjere središnje banke za ograničenje rasta kredita bile su potaknute povećanjem deficita na tekućem računu platne bilance i inozemnog duga Hrvatske. Premda se stanje na tekućem računu u 2003. poboljšalo, smanjenjem deficita sa 8,5% u 2002. na procijenjenu razinu od približno 7,2% u 2003., čini se da to poboljšanje nije uzrokovano sporijim rastom kredita. Robni uvoz nastavio je snažno rasti, a deficit robne razmjene povećao se za otprilike 19,1%. Nastavak rasta uvoza, unatoč usporenom rastu kredita, donekle se može objasniti povećanim korištenjem alternativnih oblika kreditiranja, primjerice lizinga. U svakom slučaju, nema mnogo naznaka da se rast uvoza znatnije usporava.

Za poboljšanje stanja na tekućem računu platne bilance uglavnom je zaslužan izuzetno brz rast izvoza usluga. Premda se nastavio u četvrtom tromjesečju, taj rast ipak nije značajnije pridonio ukupnom rastu na godišnjoj razini zbog relativno male važnosti toga tromjesečja za ukupnu turis-

tičku aktivnost. Osim toga, robni izvoz pokazao je naznake poboljšanja. Desezonirani ukupni robni izvoz, izražen u dolarima prema stalnom tečaju, povećao se za 10,5% u 2003., u odnosu na 2,0% u 2002.

Inozemni dug Hrvatske u 2003. značajno se povećao, sa 15,5 mlrd. USD u 2002. na približno 23,7 mlrd. USD u 2003. Dug se samo u četvrtom tromjesečju povećao za 3,7 mlrd. USD. Važno je reći da je veliki dio porasta duga, pogotovo u četvrtom tromjesečju, uzrokovan slabljenjem američkog dolara, a ne pojedinim transakcijama. Tijekom 2003. dug bankarskog sektora i dug sektora izravnih inozemnih ulaganja porasli su najviše: 84,5% i 71,9%. Pri tome se udio duga banaka u inozemnom dugu povećao sa 20,3% u 2001. na 31,5% u 2003. Udio države u inozemnom dugu zapravo se smanjio, sa 45,4% u 2001. na 35,6% u 2003., što upućuje na činjenicu da inozemni dug sve više postaje vezan uz privatni sektor.

Unatoč tome, želi li Hrvatska obuzdati rast svoga inozemnog duga, država mora ograničiti svoje inozemno zaduživanje. Rezultati iz 2003. pokazuju da se s tim u vezi mora poduzeti više. Prema preliminarnim podacima Ministarstva financija, manjak proračuna konsolidirane opće države iznosio je u 2003. 5,1% BDP-a, približno 0,4% BDP-a više od planiranoga. Manjak je dijelom financiran velikim prihodima od privatizacije, uključujući i privatizaciju Ine. Međutim, s približno 5,5 mlrd. kuna financiran je iz drugih izvora, uglavnom upravo inozemnim zaduživanjem.

Čini se da su prihodi državnog proračuna u 2003. vrlo blizu planiranih. Proračunski manjak opće države veći je nego što se očekivalo zbog povećanja rashoda. Ukupni rashodi proračuna središnje države iznosili su 86,6 mlrd. kuna, 7,4% više nego prethodne godine. Ukupni rashodi proračuna središnje države bili su zapravo u okvirima planiranoga, a prekoračenja su nastala kod lokalne države.

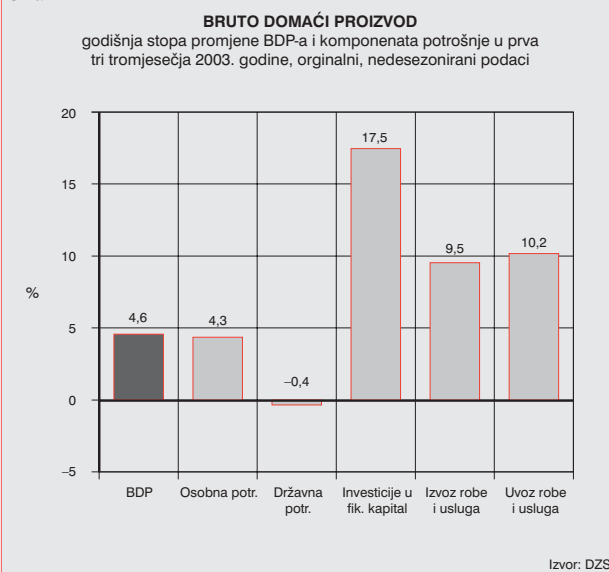
Ukupni dug opće države povećao se u 2003. za 9,2 mlrd. kuna i iznosio je 44% očekivanog BDP-a u 2003. Pribroje li se državna jamstva, ukupni iznos toga duga povećava se na 52,3% BDP-a. Rast unutarnjeg duga države iznosio je 3,3 mlrd. kuna, tj. 14% manje nego u prethodnoj godini, dok je rast inozemnog duga iznosio 6,1 mlrd. kuna ili 131% više nego godinu dana ranije. Stoga je jasno da se financiranje u 2003. uvelike oslanja na inozemne izvore, što je u 2004. svakako potrebno iz temelja promijeniti.

Potražnja

Gospodarska kretanja u 2003. godini blago su usporena u odnosu prema kretanjima u prethodnoj godini. U prvoj polovici 2003. bruto domaći proizvod realno je porastao za 5,0% u odnosu prema istom razdoblju prethodne godine, čime je usporen trend rasta iz drugog dijela 2002. godine. U trećem tromjesečju 2003. došlo je do dodatnog usporavanja, te je zabilježena godišnja stopa rasta BDP-a od 3,9%. U prva tri tromjesečja 2003. godine bruto domaći proizvod bio je ukupno za 4,6% veći nego u istom razdoblju 2002. Dostupni indikatori gospodarske aktivnosti pokazuju da je trend usporavanja u četvrtom tromjesečju 2003. godine nastavljen.

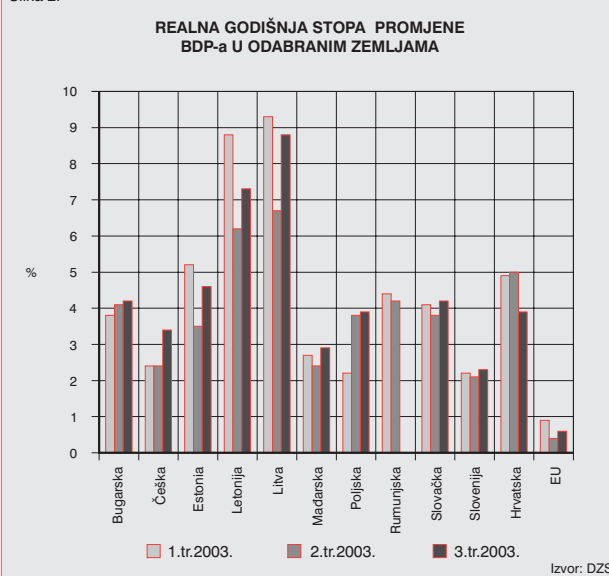
Podaci o kretanju gospodarske aktivnosti u zemljama u

Slika 1.

okružju pokazuju da je u trećem tromjesečju zabilježeno jačanje gospodarskih aktivnosti u odnosu na kretanja iz prethodnih razdoblja. U Europskoj uniji BDP je u trećem tromjesečju porastao za 0,4% u odnosu prema drugom tromjesečju, a prema prvim brzim procjenama Eurostata ista se tromjesečna stopa rasta očekuje i za četvrto tromjesečje. U zemljama EMU-a zabilježena su na tromjesečnoj razini identična kretanja, no i nešto niže godišnje stope rasta. Tako je u zemljama EU u trećem i četvrtom tromjesečju zabilježena godišnja stopa gospodarskog rasta od 0,6% i 0,9%, a u zemljama EMU-a od 0,3% i 0,6%. Ubrzanje gospodarske aktivnosti u zemljama Zapadne Europe djelovalo je i na ubrzanje rasta u tranzicijskim zemljama skorašnjim članicama EU te u zemljama kandidatima za članstvo u EU. Najsnažniji rast je, kao i u prvoj polovici godine, ostvaren u baltičkim zemljama, pri čemu se posebno ističe rast u Letoniji i Litvi po godišnjim stopama višim od 7%. U prva tri tromjesečja 2003. u Bugarskoj, Rumunjskoj i Slovačkoj zabilježen je realni rast BDP-a od približno 4% na godišnjoj razini. Na-

Slika 2.

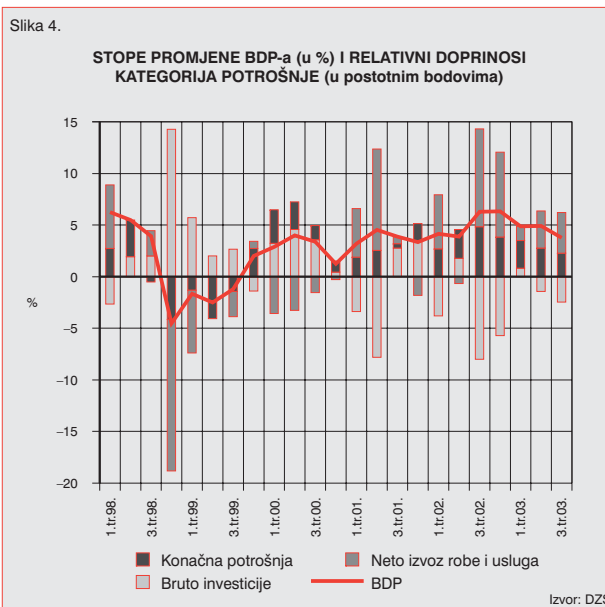
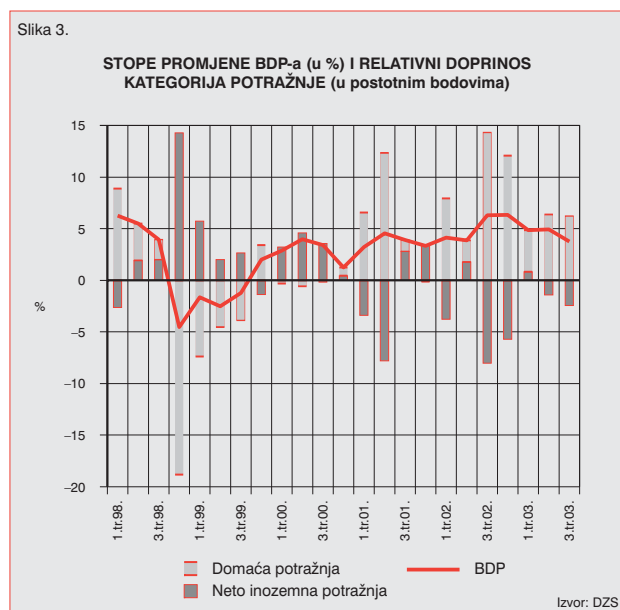

suprot tome, u Sloveniji, Mađarskoj, Češkoj i Poljskoj zabilježen je rast BDP-a malo viši od 2%. No, u Poljskoj i Češkoj došlo je do oporavka, koji je u Poljskoj započeo u drugom, a u Češkoj u trećem tromjesečju.

Inozemna potražnja

Prema tromjesečnoj procjeni kretanja BDP-a za prva tri tromjesečja 2003. godine doprinosi neto inozemne potražnje rastu BDP-a bio je negativan. Pri tome je izrazito negativan utjecaj na formiranje BDP-a inozemna potražnja imala u drugom tromjesečju, dok je u prvom i trećem tromjesečju taj utjecaj bio tek blago negativan. No ta se kretanja ne slažu u potpunosti s kretanjima zabilježenim u platnoj bilanci, koja su prema ovom izvoru bila izrazito pozitivna, i to posebno u drugom i trećem tromjesečju kada su ostvareni izuzetno dobri rezultati u turizmu.

Izvoz robe i usluga bio je u prvom tromjesečju 2003. godine realno za 14,3% veći nego u istom razdoblju 2002., pri čemu je snažnije rastao izvoz robe nego izvoz usluga. Nakon toga je u drugom tromjesečju 2003. godine, sudeći prema tromjesečnoj procjeni BDP-a, realni rast usporen na 8,1%. To se pripisuje stagnaciji izvoza robe, uz istodobno snažan rast izvoza usluga, potaknut rastom prihoda od turizma i transportnih usluga. Ta su kretanja po svom intenzitetu slabija od onih koja su zabilježena u platnoj bilanci, jer su pri izradi tromjesečne procjene BDP-a drastično smanjeni procijenjeni prihodi od turizma, do kojih se dolazi istraživanjima u svrhu sastavljanja platne bilance. Isti je pristup, tj. smanjivanje prihoda od turizma u odnosu na podatke iz platne bilance, primijenjen i u trećem tromjesečju. Tada je realni rast izvoza robe i usluga u tromjesečnom obračunu BDP-a procijenjen na samo 10,2%, iako je prema podacima iz platne bilance trebao biti mnogo snažniji. Preliminarni podaci platne bilance za četvrto tromjesečje pokazuju da je rast izvoza robe i usluga usporen u odnosu na kretanja u drugom i trećem tromjesečju. S obzirom da prihodi od turizma u četvrtom tromjesečju ne čine značajan dio u ukupnom izvozu robe i usluga, moguće je da će u tromjesečni obračun BDP-a za to

tromjesečje biti uključeni originalni podaci o prihodima od turizma. Stoga bi se moglo dogoditi da tromjesečna procjena BDP-a za četvrto tromjesečje pokaže da u četvrtom tromjesečju nije došlo do usporavanja izvoza jer je zabilježeno jačanje robnog izvoza, uz slabljenje izvoza usluga.

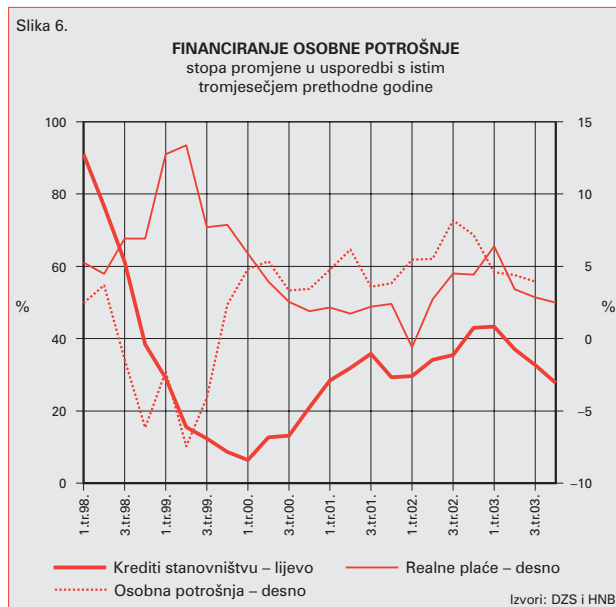
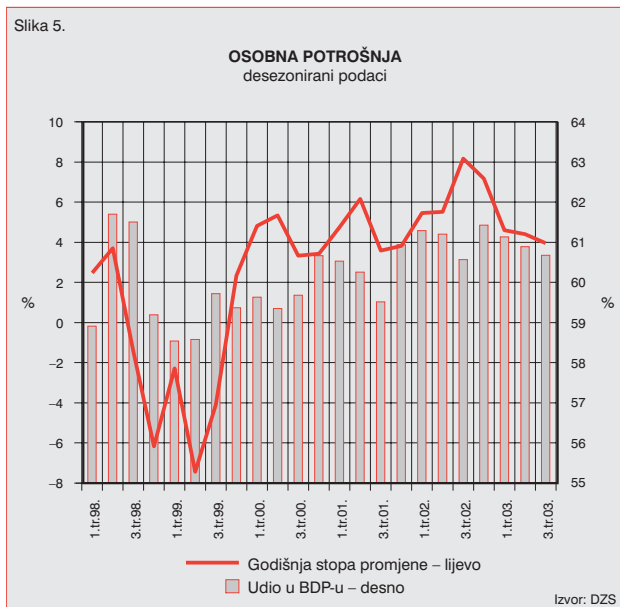
Uvoz robe i usluga nastavio se u 2003. godini snažno povećavati slijedeći trendove prisutne u drugoj polovici 2002. Prema tromjesečnoj procjeni rasta BDP-a realna godišnja stopa rasta uvoza robe i usluga u prvom je tromjesečju 2003. godine iznosila 10,3%, u drugom tromjesečju 9,1%, a u trećem je tromjesečju povećana na 11,1%. Ta su kretanja posljedica izrazito snažnog rasta uvoza robe, dok je uvoz usluga usporen.

Domaća potražnja

Domaća potražnja bila je u 2003. godini primarni izvor formiranja BDP-a, no njezin je utjecaj značajno smanjen u odnosu na kretanja u prethodnoj godini. Pozitivna je promjena ipak zabilježena kod kategorije investicija u fiksni kapital, koje su u 2003. godini činile najznačajniji izvor rasta BDP-a. No na razini šire kategorije investicija, bruto investicija, ostvaren je manji doprinos rastu BDP-a, u odnosu na kretanja u 2002. To je ponajviše posljedica smanjenja kategorije promjene zaliha, koja u sebi uključuje i statističku diskrepanciju. S druge strane, smanjen je i doprinos konačne potrošnje rastu BDP-a. Do toga je došlo zbog usporavanja osobne potrošnje uz nastavak vrlo blagog pada državne potrošnje. S obzirom da je osobna potrošnja najznačajnija pojedinačna kategorija formiranja BDP-a, njezino usporavanje, iako intenzitetom nije bilo snažno, značajno je utjecalo na usporavanje rasta BDP-a.

Osobna potrošnja

Usporavanje rasta osobne potrošnje jedno je od glavnih obilježja kretanja domaće potražnje u 2003. godini. Rast osobne potrošnje bio je najsnažniji u prvom tromjesečju, no uz ostvarenu godišnju stopu rasta od 4,9% bio je mnogo slabiji od kretanja zabilježenih u prethodnoj godini. Trend us-

poravanja nastavljen je i u drugom tromjesečju, a u trećem je tromjesečju dodatno pojačan, uz smanjenje godišnje stope rasta na 3,9%. Kao rezultat takvih kretanja, godišnja kumulativna stopa rasta osobne potrošnje u trećem je tromjesečju iznosila 4,3%, što je značajno smanjilo i utjecaj osobne potrošnje na formiranje bruto domaćeg proizvoda.

Usporavanje domaće potražnje utjecalo je djelomice samo na lagano usporavanje rasta uvoza potrošnih dobara. Istodobno je snažno porastao uvoz kapitalnih proizvoda, no uglavnom zbog povećanog uvoza brodova. Tako je u 2003. godini, nakon izrazitog buma prisutnog u prethodnoj godini, uvoz trajnih proizvoda za široku potrošnju nominalno povećan za 9,4% (izraženo u kunama), a uvoz netrajnih proizvoda za široku potrošnju za 8,1%. Znatno usporavanje rasta uvoza u usporedbi s kretanjima u prethodnoj godini prisutno je kod trajnih proizvoda za široku potrošnju. Isto je tako primjetno usporavanje rasta kupovine osobnih vozila. Trend rasta uvoza cestovnih vozila usporavao se od sredine 2003. godine, nakon što je početkom godine zabilježen njegov izrazit rast, koji je bio čak snažniji nego u prethodnoj godini.

Dostupni pokazatelji kretanja osobne potrošnje za četvrto tromjesečje 2003. upućuju na nastavak laganog rasta osobe potrošnje. Tako indeks prometa u trgovini na malo pokazuje da je osobna potrošnja blago oživjela nakon stagnacije zabilježene u trećem tromjesečju. U četvrtom je tromjesečju indeks realnog prometa u trgovini na malo bio za 1,5% viši nego u istom razdoblju prethodne godine, što je lagano ubrzanje u odnosu prema godišnjoj stopi rasta od 0,3% zabilježenoj u trećem tromjesečju. Takvim je kretanjima navise pridonio rast prometa u prosincu, uoči božićnih blagdana, dok su kretanja u listopadu i studenome bila približna onima u prethodnim mjesecima, pokazujući samo vrlo blagi rast ili stagnaciju prometa.

No s druge strane, kretanja svih izvora financiranja osobne potrošnje upućuju na usporavanje rasta osobne potrošnje. Tako je u četvrtom tromjesečju nastavljeno usporavanje rasta bankovnih kredita stanovništvu, koje je započelo u drugom tromjesečju 2003. godine i od onda se intenzitet

usporavanja sve više pojačavao. Isti je trend prisutan i kod redovnih izvora sredstava, gdje je zabilježeno usporavanje rasta realnih neto plaća. Godišnja realna stopa rasta isplaćenih neto plaća je sa 6,4% u prvom tromjesečju 2003. godine smanjena na 3,4% u drugom, 2,9% u trećem i 2,4% u četvrtom tromjesečju. U 2003. ni transferi države stanovništvu nisu značajnije rasli, s obzirom da su, uz nominalni rast od 4,3% u usporedbi sa stanjem u prethodnoj godini, porasli tek nešto više od stope inflacije.

Investicijska potrošnja

Izuzetno jačanje investicijske potrošnje u 2003. godini najsnažnije je utjecalo na ukupni gospodarski rast. Tako je, prema tromjesečnoj procjeni BDP-a za prva tri tromjesečja 2003. godine, u stopi rasta BDP-a od 4,6% doprinos snažnog investiranja u fiksni kapital iznosio 4,2 postotna boda. Povećanje investicijske potrošnje, uz godišnju stopu rasta od 17,5% u spomenutom razdoblju, najvećim se dijelom zasniva na pojačanoj aktivnosti u građevinarstvu. Pritom najveći poticaj dolazi od značajnog ulaganja u izgradnju prometne infrastrukture, dakle programa koji potiče država i koji ima karakter državnih investicija.

Investicije u fiksni kapital su se u prva tri tromjesečja 2003. godine povećavale približno istim intenzitetom, no najsnažniji je rast ipak zabilježen u drugom tromjesečju, uz godišnju stopu rasta od 18,3%. U ožujku su, s nastupanjem povoljnijih vremenskih uvjeta, pojačani radovi na izgradnji prometnica, što se dodatno intenziviralo u sljedećim mjesecima kako bi se pojedine dionice autoceste prema jadranskoj obali pustile u promet prije početka glavne turističke sezone. Stoga je i vrh aktivnosti u građevinarstvu dostignut krajem drugog tromjesečja 2003. godine. Nakon toga je u srpnju započelo njezino lagano slabljenje u odnosu na prijašnja, izuzetno snažna, kretanja. Usporavanje se nastavilo i u jesenskim i zimskim mjesecima, no i unatoč tome je razina građevinske aktivnosti i u tim razdobljima bila mnogo viša nego u istim razdobljima prethodne godine. Tako je u prvih jedanaest mjeseci 2003. godine indeks građevinskih radova bio za 22,6% viši nego u istom razdoblju 2002. godine, pri

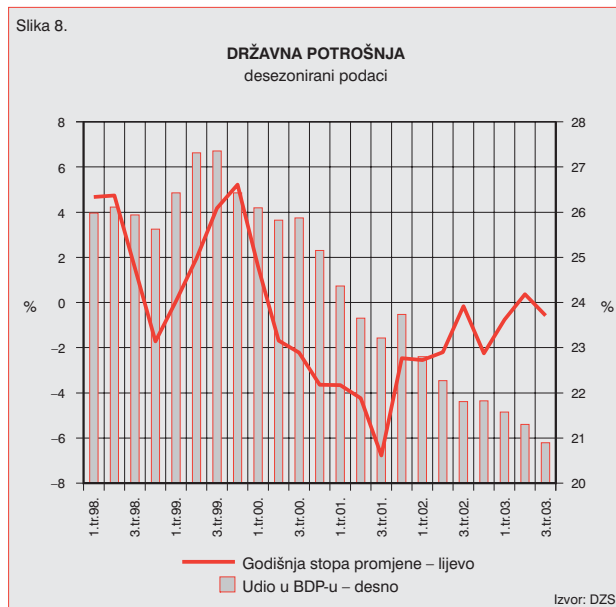
čemu je sporiji rast zabilježen u mjesecima prvoga i četvrtog tromjesečja.

Državna potrošnja

Glavno je obilježje državne potrošnje od 2000. do 2003. godine kontinuirano smanjenje tekućih rashoda države za usluge koje se pružaju građanima. U 2003. je taj trend nastavljen, no slabijim intenzitetom nego u prethodnoj godini. U prva tri tromjesečja 2003. godine državna je potrošnja za dobra i usluge, prema tromjesečnoj procjeni BDP-a, realno smanjena za 0,4% u odnosu prema istom razdoblju prethodne godine. Pri tome je procijenjeno da je u drugom tromjesečju došlo do laganog rasta državne potrošnje, dok se za prvo i treće tromjesečje procjenjuje da je došlo do pada potrošnje.

Prema podacima Ministarstva financija rashodi konsolidirane proširene središnje države za plaće i ostale kupovine dobara i usluga u prvih devet mjeseci nominalno su povećani za 3,3% u odnosu prema istom razdoblju prethodne godine, što odgovara procjeni blagog realnog smanjivanja državne potrošnje. Pritom je snažan rast zabilježen u kategoriji plaća, no on ne potječe od povećanja broja zaposlenih, već je rezultat plaćanja troškova za otpremnine i druge naknade zaposlenima koji odlaze iz državne uprave, ili više nisu tamo zaposleni. S druge strane, nastavljeno je smanjenje rashoda za kategoriju ostalih kupovina dobara i usluga.

Preliminarni podaci Ministarstva financija o ostvarenim rashodima u četvrtom tromjesečju 2003. pokazuju da su nastavljena već opisana kretanja iz prethodnog dijela godine. Tako je masa plaća nominalno povećana za više od 10%, no s obzirom na stagnaciju broja zaposlenih, to nije realni porast državne potrošnje. Smanjenje potrošnje za kupovine dobara i usluga je nastavljeno. Tako su u cijeloj 2003. godini rashodi za kupovinu dobara i usluga nominalno smanjeni za 1,2%, što govori o još jačem realnom smanjenju, dok su rashodi za plaće zabilježili snažniji nominalni rast. Ukupno promatrajući ove dvije kategorije, potrošnja konsolidirane proširene središnje države za dobra i usluge nominalno je u 2003. godini porasla za 4,4%, što pokazuje da je došlo do njezina la-

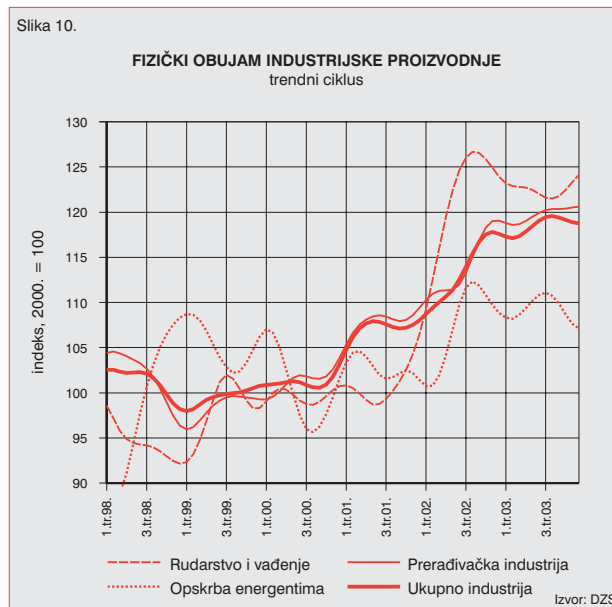
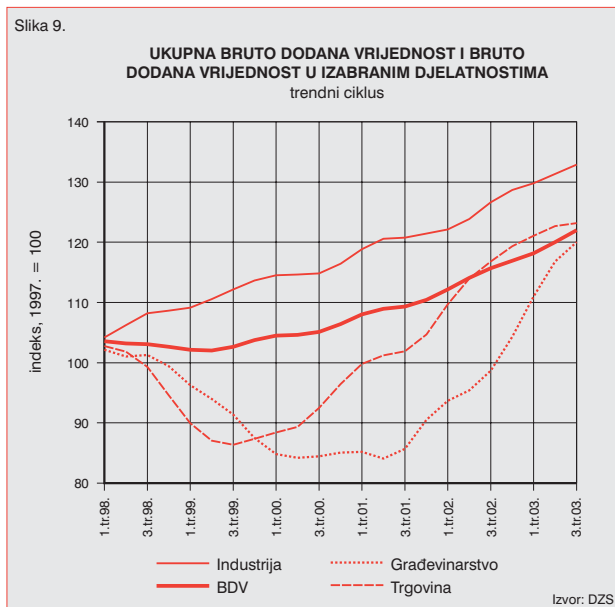

ganoga realnog smanjenja (uzevši u obzir rast cijena i mase plaća, koji ne proizlazi iz povećanja proizvodnosti rada, mjerenog brojem zaposlenih).

Proizvodnja

Proizvodna metoda izračuna bruto domaćeg proizvoda pokazala je da je bruto dodana vrijednost u prva tri tromjesečja 2003. godine realno povećana za 5,2% u odnosu prema istom razdoblju prethodne godine. Najsnažniji rast, uz zabilježenu godišnju stopu od 5,8%, ostvaren je u drugom tromjesečju, dok je realna godišnja stopa rasta u prvom i trećem tromjesečju iznosila 5,0%. No, rast bruto domaćeg proizvoda u drugom i trećem tromjesečju bio je, uz zabilježene stope od 5,0% i 3,9%, sporiji od rasta bruto dodane vrijednosti. Uzrok sporijem kretanju BDP-a od kretanja BDV-a nalazi se u sporijem rastu kategorije poreza na proizvode umanjnih za državne subvencije. Bruto domaći proizvod izračunava se, prema proizvodnoj metodi, kao zbroj ostvarene bruto dodane vrijednosti svih djelatnosti uvećan za kategoriju poreza umanjnih za subvencije. Sporiji rast spomenute kategorije, ostvaren sporijim rastom poreza na proizvode i bržim rastom subvencija, utjecao je na to da je rast bruto domaćeg proizvoda bio manji nego rast bruto dodane vrijednosti.

U prva tri tromjesečja 2003. godine najsnažniji je rast bruto dodane vrijednosti, od svih pojedinačnih područja gospodarstva, zabilježen u građevinarstvu, uz kumulativnu stopu rasta od 20,7%. Osim izuzetno jake građevinske aktivnosti, i u nekoliko je ostalih djelatnosti ostvaren natprosječan rast BDV-a. Neke od tih djelatnosti ostvarile su snažniji rast nego prethodne godine (djelatnosti hotela i restorana, prijevoza, skladištenja i veza, financijskog posredovanja), dok je rast u djelatnosti trgovine, premda visok, ipak bio značajno sporiji nego prethodne godine. U javnim i društvenim djelatnostima nastavljena je stagnacija BDV-a, koja je prisutna već dvije godine. U poljoprivredi je došlo do snažnog pada bruto dodane vrijednosti, koji je bio posebno

snažan u drugom i trećem tromjesečju 2003. zbog dugotrajne suše.

Indikatori kretanja bruto dodane vrijednosti u četvrtom tromjesečju 2003. godine upućuju na njezino dodatno usporavanje, nakon rasta od 5,0% u trećem tromjesečju. To se usporavanje većinom odnosi na usporavanje rasta proizvodnje u industriji, koja zbog svoga velikog udjela u ukupnoj bruto dodanoj vrijednosti (nešto manje od 30%) najsnažnije utječe na kretanje ukupnoga gospodarstva.

Industrija

U 2003. godini je proizvodnja u ukupnoj djelatnosti industrije, koja obuhvaća prerađivačku industriju, rudarstvo i vađenje te opskrbu energentima, sporije rasla nego u prethodnoj godini, tako da je njezina godišnja stopa rasta smanjena sa 5,4% u 2002. na 4,1%. Pri tome je najsnažniji rast zabilježen u drugom tromjesečju, a nakon toga je započelo usporavanje, koje je bilo prisutno tijekom cijele druge polovice godine. Kretanja bruto dodane vrijednosti pratila su kretanja fizičkog obujma industrijske proizvodnje. Tako je najsnažniji rast BDV-a u industriji zabilježen u drugom tromjesečju: 7,7% u odnosu prema istom tromjesečju 2002. godine, nakon kojeg je u trećem tromjesečju došlo do smanjenja godišnje stope rasta BDV-a na 4,1%. Istodobno je godišnja stopa rasta indeksa fizičkog obujma industrijske proizvodnje nominalno smanjena sa 6,9% u drugom tromjesečju na 3,4% u trećem tromjesečju i na 0,8% u četvrtom tromjesečju.

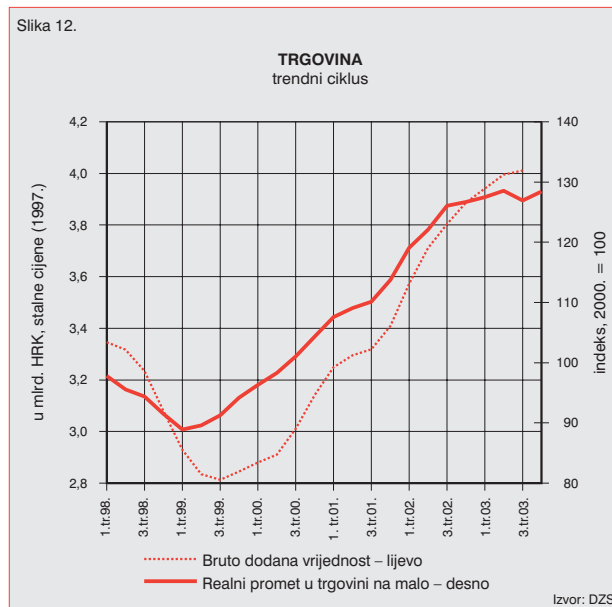
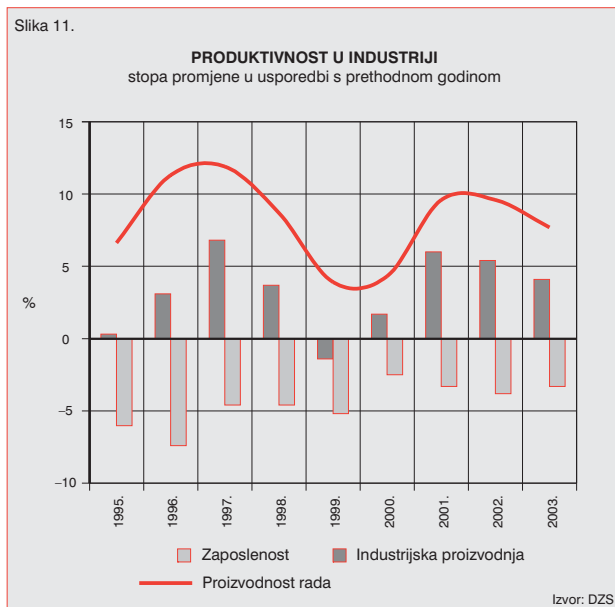
U prerađivačkoj je industriji, u kojoj se ostvaruje najveći dio ukupne industrijske proizvodnje (83,0%), u 2003. godini zabilježen snažniji rast nego u preostala dva područja industrije. Osim toga, u četvrtom je tromjesečju proizvodnja povećana samo u prerađivačkoj industriji, dok je u rudarstvu i opskrbi energentima zabilježen pad. Na rast indeksa fizičkog obujma industrijske proizvodnje u području prerađivačke industrije u 2003. godini najsnažnije je utjecao rast proizvodnje u odjeljcima izdavačke i tiskarske djelatnosti, proizvodnje hrane i pića te u proizvodnji proizvoda od

metala. Osim u tim odjeljcima, značajan rast proizvodnje ostvaren je i u nekoliko manjih odjeljaka kao što su proizvodnja električnih strojeva i aparata te reciklaža. Istodobno je u 9 odjeljaka od 23 odjeljaka zabilježen pad proizvodnje, a najznačajniji negativan doprinos rastu proizvodnje prerađivačke industrije dao je pad proizvodnje u odjeljcima proizvodnje kemikalija i kemijskih proizvoda te u proizvodnji ostalih prijevoznih sredstava (brodovi), kao i u proizvodnji strojeva i uređaja. Uz to, smanjenje proizvodnje bilo je prisutno i u svim odjeljcima tekstilne industrije.

U području opskrbe energentima zabilježen je, kako smo spomenuli, malo niži rast proizvodnje nego u području prerađivačke industrije, uz godišnju stopu rasta od 3,3%. Na razini cijele 2003. godine rast opskrbe energentima postupno je usporavan od početka prema kraju godine. Tako je izuzetno snažan rast opskrbe energentima zabilježen u prvom tromjesečju, a nakon toga je zabilježeno usporavanje proizvodnje, s padom od 2,0% u četvrtom tromjesečju u odnosu prema istom tromjesečju prethodne godine.

Rast proizvodnje u području rudarstva i vađenja u 2003. je godini snažno usporen u usporedbi s kretanjima u prethodnoj godini. Godišnja stopa rasta smanjena je sa 17,0% u 2002. na 2,3% u 2003. Pritom su kretanja tijekom godine bila slična onima zabilježenim u području opskrbe energentima: najsnažniji je rast zabilježen u prvom tromjesečju, zatim je došlo do usporavanja proizvodnje u sljedeća dva tromjesečja te do njezina pada u četvrtom tromjesečju. U odjeljku vađenja sirove nafte i zemnog plina zabilježen je pad proizvodnje na razini cijele godine, dok je u odjeljku vađenja ruda i kamena ostvareno povećanje proizvodnje, no mnogo blaže nego u prethodnoj godini. U odjeljku vađenja sirove nafte i zemnog plina zabilježen je u prvoj polovici godine i u četvrtom tromjesečju značajan pad proizvodnje, uz lagani rast proizvodnje u trećem tromjesečju. Kretanja u odjeljku vađenja ruda i kamena bila su pod snažnijim utjecajem povećane građevinske aktivnosti u cestogradnji pa je početkom godine ostvaren snažan rast proizvodnje koji se pomalo usporavao prema kraju godine.

Na početku 2004. godine nastavljeni su trendovi s kraja

prošle godine. Fizički obujam industrijske proizvodnje bio je u siječnju za 0,7% veći nego u istom mjesecu prošle godine, što odgovara i kretanjima iz prosinca 2003. godine. Od pojedinih područja industrijske proizvodnje najviši je rast zabilježen u području rudarstva i vađenja, dok je opskrba energentima značajno smanjena u odnosu prema istom mjesecu prošle godine.

Usporedo s rastom proizvodnje u području industrije, u 2003. je nastavljeno s restrukturiranjem gospodarskih subjekata, koje je dovelo do pada zaposlenosti. Tako je zaposlenost u ukupnoj industriji u 2003. godini smanjena za približno 3% u odnosu prema prethodnoj godini. Ta su kretanja utjecala i na povećanje proizvodnosti rada, koja je u 2003. godini porasla za 7,7%. Pri tome je izuzetno visok rast proizvodnosti rada zabilježen u odjeljcima proizvodnje duhanskih proizvoda te radio, televizijskih i komunikacijskih aparata i opreme, koji se najvećim dijelom zasniva na velikom smanjenju broja zaposlenih. S druge strane, visok rast proizvodnosti rada u odjeljcima izdavačke i tiskarske djelatnosti te proizvodnje proizvoda od metala približan je izuzetno visokom rastu proizvodnje, te stoga ne proizlazi iz smanjenog broja zaposlenih.

Trgovina

Usporavanje kretanja osobne potrošnje u 2003. godini odrazilo se i na usporevanje rasta prometa u trgovinskoj djelatnosti. Posljednjih je godina rast prometa u trgovini, potaknut širenjem mnogih trgovačkih lanaca na područje cijele države, bio vrlo visok. Pojačana konkurencija dovela je do poboljšanja usluge i smanjenja prodajnih cijena koji su potaknuli snažniji rast potrošnje, no učinci tih kretanja postupno se smanjuju. Bruto dodana vrijednost ostvarena u ukupnoj djelatnosti trgovine u prva tri tromjesečja 2003. godine realno je bila za 7,9% veća nego u istom razdoblju 2002. godine, dok je u prethodnim godinama bruto dodana vrijednost u trgovinskoj djelatnosti rasla po godišnjim stopama višim od 10,0%. Ipak treba naglasiti da je zabilježena stopa rasta bruto dodane vrijednosti i dalje izuzetno visoka, iznad

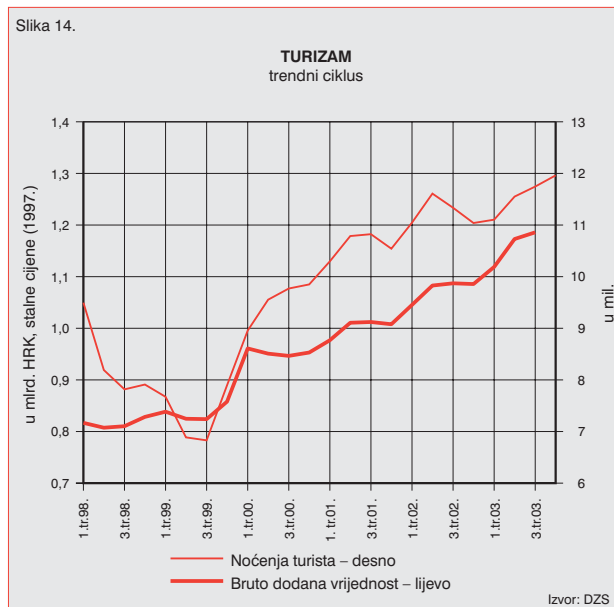
prosječne stope rasta ukupne bruto dodane vrijednosti.

Rast bruto dodane vrijednosti polako se od početka godine usporevao, te posljednji dostupni podaci govore da je najniža godišnja stopa rasta BDV-a (6,1%) zabilježena u trećem tromjesečju. Slični trendovi vide se i iz kretanja prometa u djelatnosti trgovine, koji se također usporevao od početka godine. Tako je ukupan promet u djelatnosti trgovine u 2003. godini povećan realno za 3,9% u odnosu na prethodnu godinu. Pritom je u prvoj polovici godine ostvaren značajniji rast, dok je u drugom dijelu godine zabilježen realni pad prometa. Od toga je jedino u prosincu zabilježen realni rast prometa, potaknut velikim božićnim kupovinama, uz godišnju stopu rasta od 2,5%. U trgovini na malo zabilježena su slična kretanja, a rast u prosincu bio je nešto snažniji, uz godišnju stopu od 3,8%.

Građevinarstvo

U okviru gospodarstva svojim se rastom u 2003. godini ističe djelatnost građevinarstva. To je djelatnost s jako izraženom sezonskom komponentom, jer količina izvršenih radova ovisi o vremenskim prilikama, pa je najsnažnija aktivnost obično u drugom i trećem tromjesečju. Tako su i u drugom i trećem tromjesečju 2003. godine zabilježene izuzetno visoke godišnje stope rasta indeksa građevinskih radova, koji se zasniva na odrađenim satima radnika na gradilištima, od 28,7% i 22,7%. Slična su kretanja, s najsnažnijim rastom u drugom tromjesečju, zabilježena i kod bruto dodane vrijednosti. No ona je ipak rasla nešto slabijim intenzitetom te je u prvih devet mjeseci 2003. godine realno povećana za izuzetno visokih 20,7%, dok je istodobno rast indeksa građevinskih radova iznosio 23,4%. Kretanja indeksa građevinskih radova u listopadu i studenome pokazuju da je i u tim, za građevinsku djelatnost manje povoljnim mjesecima, nastavljen veoma visok rast aktivnosti uz godišnje stope od 20,2% i 18,1%. To je dakako nešto blaži rast nego u ljetnim mjesecima, no ipak je mnogo snažniji od kretanja u drugim gospodarskim granama.

Najveći poticaj ovako visokom rastu aktivnosti u građevi-

narstvu dolazi od velikih ulaganja u izgradnju cestovne infrastrukture, koja su istaknuta kao prioritet u gospodarskom programu Vlade. Kapitalni rashodi državnih agencija za izgradnju i održavanje cesta i autocesta porasli su u 2003. godini za više od 40% u odnosu prema prethodnoj godini. Istodobno je i u strukturi ukupnih građevinskih radova došlo do promjena jer se relativno manje radova izvodi na zgradama, a povećan je udio radova na ostalim građevinama, koje se većinom odnose na prometnice.

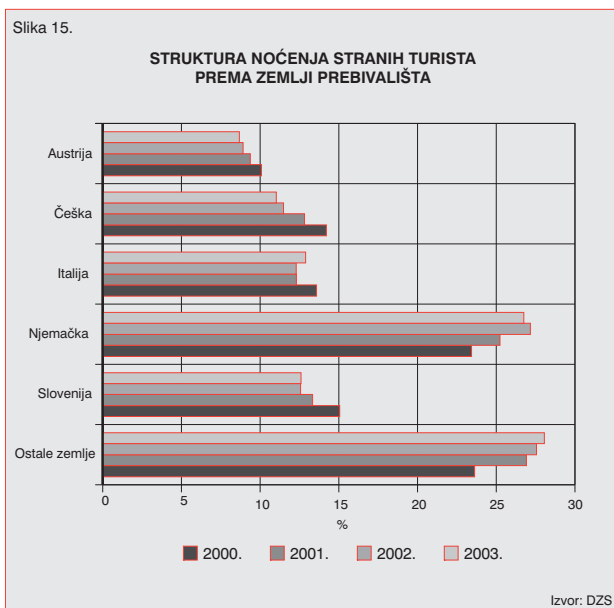
Turizam

U 2003. godini turizam je ostvario značajan rast. Prema proizvodnoj metodi obračuna BDP-a u prva tri tromjesečja 2003. godine bruto dodana vrijednost u djelatnosti hotela i restorana, koja čini glavni dio turizma, realno je povećana za 9,3% u odnosu prema istom razdoblju 2002. Time je ova djelatnost druga po jačini rasta, nakon izrazito snažnog rasta zabilježenog u građevinarstvu. Rast bruto dodane vrijednosti bio je podjednako snažan u drugom i trećem tromjesečju, no fizički pokazatelji stvaraju drukčiju sliku. Tako je u drugom tromjesečju zabilježena godišnja stopa rasta noćenja od 10,0%, a u trećem tromjesečju od samo 3,0%. U četvrtom tromjesečju ponovno je zabilježen snažniji rast broja noćenja, od 9,9% u odnosu prema istom razdoblju prethodne godine. No, posljednje tromjesečje u godini ima relativno malo značenje za ukupne rezultate u turizmu, te taj rast nije značajnije utjecao na ukupna godišnja ostvarenja. U cijeloj 2003. godini broj noćenja turista porastao je za 4,3% u odnosu prema 2002. godini, dok je rast broja dolazaka turista iznosio 6,7%.

Slabiji rast broja noćenja u trećem tromjesečju određen je ograničenim smještajnim kapacitetima i njihovom visokom popunjenošću, što je moguće nadoknaditi jedino povećanjem kvalitete usluge. Usporedo s time u 2003. godini došlo je i do snažnog rasta cijena turističkih usluga, što je utjecalo na promjene u strukturi gostiju. Najznačajnija odlika tih kretanja jest povećanje udjela gostiju koji dolaze iz zemalja koje su manje zastupljene u ukupnoj strukturi gostiju. Time se

nastavlja trend diversifikacije strukture gostiju, koji je prisutan već nekoliko godina. Turisti koji dolaze iz Njemačke i dalje čine najznačajniju skupinu stranih gostiju, s udjelom većim od jedne četvrtine u ukupnom broju turističkih noćenja, no tek blagi rast njihovih noćenja utjecao je na smanjenje njihova udjela u odnosu na stanje iz prethodne godine. Najznačajniji rast, kako je već rečeno, ostvaren je kod gostiju koji dolaze iz manje zastupljenih zemalja, pa je tako na povećanje broja noćenja stranih turista u 2003. godini od 4,1% najznačajnije utjecao značajan rast broja noćenja turista iz Italije (9,0%), Nizozemske (24,3%) i Francuske (64,7%), a tek onda iz Njemačke (2,5%). Vidi se da su gosti iz Francuske i Nizozemske, koji čine tek mali dio ukupnog broja gostiju, s izrazito snažnim rastom noćenja vrlo jako utjecali na rast ukupnog broja noćenja turista. Istodobno se izrazito smanjio broj noćenja turista iz Poljske u odnosu prema istom razdoblju prethodne godine, gostiju iz Slovačke mnogo blaže, dok je broj noćenja gostiju iz Češke stagnirao.

U načinu dolaska turista te u strukturi smještajnih kapa-

citeta u 2003. godini bili su prisutni različiti trendovi. Tako su turisti koji su individualno dolazili u Hrvatsku ostvarili značajniji rast noćenja, dok je broj noćenja gostiju koji su došli organizirano, posredstvom agencija, stagnirao na razini iz prethodne godine. U strukturi smještajnih kapaciteta uočavaju se slični trendovi. U hotelima je zabilježena stagnacija broja noćenja turista na prošlogodišnjoj razini, dok su značajno povećana noćenja u privatnim sobama, apartmanima i kućama za odmor, što se može povezati s rastom broja individualnih gostiju. U kampovima, u kojima je kao i u dvije prethodno spomenute kategorije ostvarena jedna četvrtina ukupnog broja noćenja, rast noćenja je bio na razini prosječnog rasta za sve smještajne kapacitete.

Prijevoz i veze

U djelatnosti prijevoza, skladištenja i veza pojačan je u 2003. godini rast aktivnosti u usporedbi s prethodnom godinom. U prva tri tromjesečja 2003. godine bruto dodana vrijednost ovog područja povećana je za 7,3% u odnosu prema istom razdoblju 2002. godine, što i dalje govori o izrazitoj propulzivnosti te djelatnosti. Trend rasta polako se intenzivirao od početka godine pa je u trećem tromjesečju zabilježeno najznačajnije povećanje bruto dodane vrijednosti u 2003. godini. Indikatori kretanja u pojedinim segmentima koji čine ovu djelatnost pokazuju da je i u četvrtom tromjesečju nastavljen vrlo snažan rast aktivnosti.

Najizraženiji rast aktivnosti već se nekoliko godina zaredom ostvaruje u području veza, i to telekomunikacijskih. On se zasniva na jačanju konkurencije, povećanju broja korisnika i uvođenju sve većeg broja novih usluga, što se posebno odnosi na područje pokretne telefonske mreže. Ovakva su kretanja bila prisutna i u 2003. godini, u kojoj je broj utrošenih minuta u pokretnoj telefonskoj mreži bio za 27,7% veći nego u prethodnoj godini, pri čemu je natprosječni rast ostvaren u četvrtom tromjesečju. U nepokretnoj mreži također je bio prisutan rast broja utrošenih minuta, no mnogo slabijeg intenziteta nego kod pokretne mreže.

U pojedinim vrstama prijevoza ostvareni su u 2003. godi-

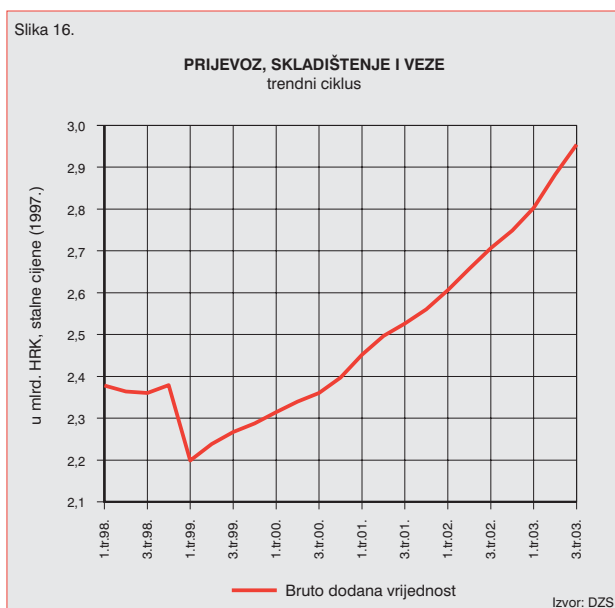
ni različiti trendovi. Tako je u prijevozu putnika zabilježen pad u odnosu prema kretanjima u 2002. godini, dok je povećan prijevoz robe. No iako je smanjen broj prevezenih putnika za 1,7%, nešto je povećan broj putničkih kilometara. Pri tome je rast broja putnika zabilježen samo u manje značajnim vrstama prijevoza – pomorskom i zračnom prijevozu. Cestovni prijevoz, koji je najznačajniji po ukupnom broju prevezenih putnika, stagnirao je na razini ostvarenja iz 2002. godine, dok je u željezničkom prometu, koji je drugi po broju prevezenih putnika, zabilježen pad broja putnika za 7,5%. Nasuprot tome, prijevoz robe je porastao, te je prevezeno 11,1% više tona robe nego u prethodnoj godini, uz mnogo manji rast broja tonskih kilometara. Pritom je u svim vrstama prijevoza robe zabilježen rast, a najznačajniji je bio u najznačajnijim vrstama prijevoza: cestovnom i pomorskom.

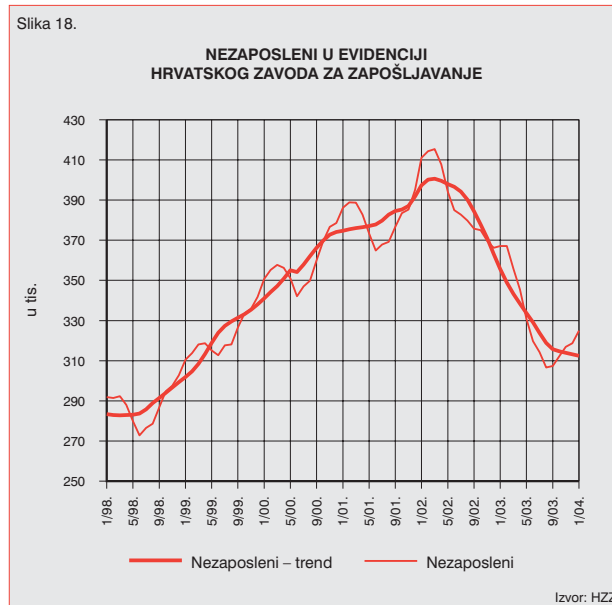
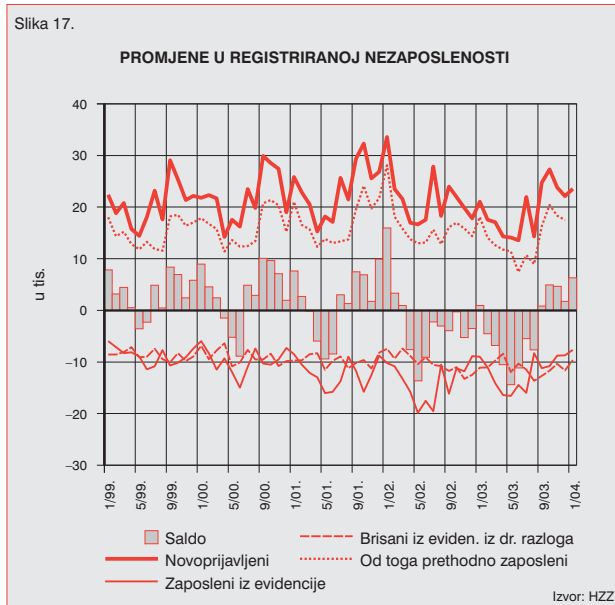
Tržište rada

Tendencija pada registrirane nezaposlenosti, prisutna od kraja 2002. godine, zaustavljena je u posljednjem tromjesečju 2003. godine. Međutim, unatoč promjeni tendencije registrirane nezaposlenosti, ne može se govoriti o preokretu trendova na tržištu rada. Prema privremenim podacima DZS-a za sada nema naznaka zaustavljanja tendencije laganog porasta zaposlenosti, započetog prije gotovo tri godine. Stoga se može pretpostaviti kako je dinamika registrirane nezaposlenosti u posljednjemu tromjesečju 2003. godine ipak bila posljedica slabljenja učinaka reforme sustava posredovanja u zapošljavanju, koja je u posljednjih godinu dana presudno utjecala na dinamiku registrirane nezaposlenosti. Određeno usporavanje na tržištu rada vidi se iz dinamike plaća, koje su nastavile stagnirati te je zbog slabljenja baznih učinaka porasta plaća iz druge polovice 2002. godine godišnja stopa rasta prosječne realne bruto plaće u posljednjem tromjesečju 2003. godine smanjena na 1,3%.

Nezaposlenost i zapošljavanje

U posljednjem tromjesečju 2003. i početkom 2004. godine nastavlja se tendencija porasta priljeva u evidenciju HZZ-a započeta u rujnu 2003. Tijekom posljednja tri mjeseca 2003. godine u evidenciju se ukupno prijavilo 73 tisuće osoba, što je za gotovo četvrtinu više nego u istome razdoblju 2002. godine. Porastao je broj svih kategorija novoprijavljenih osoba, ali najznačajniji doprinos tome rastu dale su neaktivne osobe s prethodnim radnim iskustvom, kojih je među novoprijavljenima u posljednjem tromjesečju 2003. godine bilo za dvije trećine više nego u istome tromjesečju 2002. Kao mogući poticaji većem priljevu neaktivnih osoba u evidenciju mogu se izdvojiti: pokušaj iskorištavanja postojećih mjera za poticanje zapošljavanja prije nego što one budu značajnije izmijenjene, što se očekuje najkasnije do početka travnja ove godine, i intenzivnije uključivanje u radnu snagu ranije neaktivnih osoba pod utjecajem povoljnih vijesti o smanjivanju registrirane nezaposlenosti tijekom posljednjih godinu dana. Moguće je također da se nezaposlene osobe manje ažurno javljaju u evidenciju s obzirom da poslodavci sve više pronalaze radnike bez posredovanja HZZ-a, što

može objasniti promjenu u strukturi priljeva, ali ne i njegov ukupni porast.

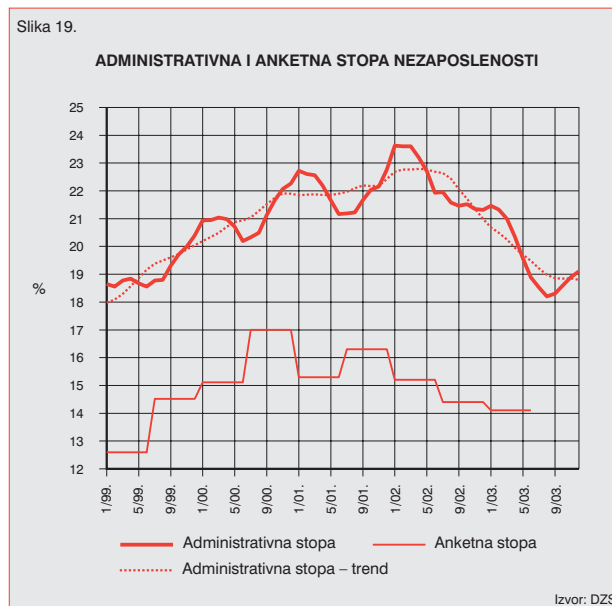
Odljevi iz evidencije, nakon stalnoga rasta u prethodnih godinu dana, počeli su se smanjivati u četvrtome tromjesečju 2003. i početkom 2004. godine. Tako je u posljednjemu tromjesečju 2003. godine ukupno za jednu desetinu manje osoba napustilo evidenciju nego u istome razdoblju 2002. godine. Uzroci pada odljeva su nastavljanje tendencije smanjenja zapošljavanja osoba iz evidencije HZZ-a zbog korištenja drugih metoda traženja posla te ponovno spuštanje odljeva iz evidencije zbog brisanja na razinu koja je bila zabilježena prije nego što je uvođenje novih mjera aktiviranja nezaposlenih osoba povećalo brisanje krajem 2002. godine.

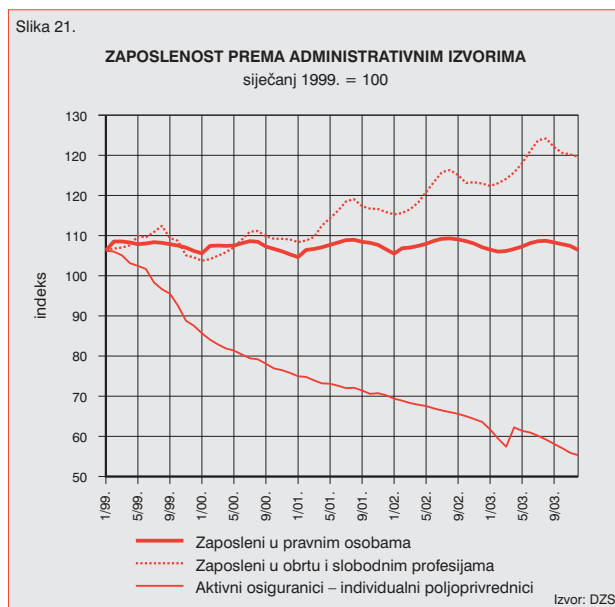
Posljedica porasta priljeva u evidenciju HZZ-a i smanjenja odljeva iz evidencije jest rast registrirane nezaposlenosti tijekom sva tri posljednja mjeseca 2003. godine, odnosno ukupno za 11 tisuća osoba (3,7%). Njezin je porast nastavljen i u siječnju 2004., tijekom kojega je porasla za 6 tisuća osoba (2,0%). Porast registrirane nezaposlenosti sve je do kraja 2002. godine, odnosno do stupanja na snagu izmjena Zakona o posredovanju u zapošljavanju i pravima za vrijeme nezaposlenosti, bio rezultat sezonski pojačanih priljeva i smanjenih odljeva uobičajenih krajem godine. U tome bi se smislu zabilježeni porast registrirane nezaposlenosti u posljednjem tromjesečju 2003. mogao tumačiti kao ponovno uspostavljanje "normalnih" tokova na tržištu rada nakon iscrpljivanja učinaka institucionalne reforme koja je smanjila priljeve u evidenciju i povećala odljeve iz evidencije. Tračak sumnje na točnost takve interpretacije, međutim, baca činjenica da je priljev u evidenciju porastao u posljednjem tromjesečju 2003. zbog većega broja novoprijavljenih osoba koje se evidentiraju iz neaktivnosti, kao i zbog tendencije smanjenja zapošljavanja osoba iz evidencije, čija je razina pala niže nego što je bilo uobičajeno prethodnih godina. Stoga se može pretpostaviti da su i tokovi kroz evidenciju HZZ-a i dinamika registrirane nezaposlenosti u posljednjem tromjesečju 2003. također bili pod utjecajem reforme posredovanja u zapošljavanju te da još uvijek valja biti oprezan kod zaključivanja o povezanosti registrirane

nezaposlenosti i gospodarske konjunktore.

Stopa registrirane nezaposlenosti također je porasla zbog povećanja broja evidentiranih pri HZZ-u. Stoga se početkom posljednjega tromjesečja 2003. godine može zamijetiti usporavanje tendencije pada registrirane nezaposlenosti i njezina stagnacija. No, iako je stopa registrirane nezaposlenosti tijekom posljednjega tromjesečja porasla za 0,8 postotnih bodova i krajem godine dosegla razinu od 19,1%, ona je ipak, zbog pada tijekom prva tri tromjesečja, bila za 2,2 postotna boda niža nego krajem 2002. godine. Anketni podaci za drugo polugodište 2003. godine, koji bi mogli potvrditi da li je tendencija smanjenja nezaposlenosti zaista usporena ili je tek riječ o slabljenju statističkih učinaka reforme, bit će raspoloživi tek u svibnju.

Ukupna je zaposlenost, prema privremenim administrativnim pokazateljima, u drugoj polovici 2003. bila na podjednakoj razini kao u istome razdoblju 2002. godine. Krajem 2003. godine, prema privremenim podacima DZS-a, tako je bilo zaposleno za 2 tisuće osoba (0,1%) manje nego krajem

prethodne godine. Međutim, uzmu li se u obzir pristranosti koje su prijašnjih godina bile prisutne kod procjene privremenih pokazatelja zaposlenosti, odnosno usporede li se ti pokazatelji zaposlenosti s privremenim podacima za prethodnu godinu, može se pretpostaviti kako je godišnja stopa rasta zaposlenosti na kraju 2003. godine ostala približna onoj iz prethodne dvije godine, odnosno oko 1%. Anketni pokazatelji zaposlenosti, koji obično pouzdanije prikazuju njezinu dinamiku, kao što je već rečeno, neće biti dostupni do svibnja.

Tijekom posljednjeg tromjesečja 2003. godine nastavljeni su trendovi pojedinih komponenata ukupne zaposlenosti koji su bili prisutni i posljednjih nekoliko godina. Nastavljena je tendencija povećanja broja zaposlenih u obrtu i slobodnim profesijama, kojih je krajem 2003. bilo za 12 tisuća (5,2%) više nego krajem 2002. godine, dok je zaposlenost u pravnim osobama, na koju se odnose privremeni podaci DZS-a, smanjena za 6 tisuća osoba (0,6%) pod utjecajem spomenute pristranosti njezina procjenjivanja. Pri razmatranju dinamike ukupne zaposlenosti posebno valja imati na umu kako na njezinu tendenciju značajno utječe i stalan pad broja individualnih poljoprivrednika koji su aktivni osiguranici HZMO-a. Krajem 2003. godine 59 tisuća individualnih poljoprivrednika plaćalo je doprinose za mirovinsko osiguranje, što je za oko 8 tisuća osoba (11,9%) manje nego godinu dana ranije. Uzme li se u obzir da te osobe nisu nužno morale prestati obavljati poljoprivrednu djelatnost, odnosno isključiti li se utjecaj poljoprivrede na ukupnu zaposlenost koji počiva na statističkoj konvenciji, stvarni porast zaposlenosti tijekom 2003. godine mogao bi biti još za pola postotna boda viši od već iznijete procjene rasta ukupne zaposlenosti.

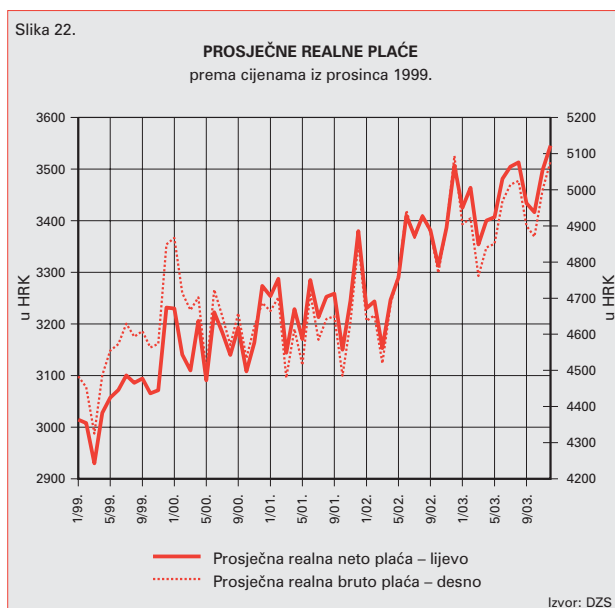
Porast registrirane nezaposlenosti u posljednjem je tromjesečju usporio tendenciju smanjenja radne snage prisutnu u 2003. godini. Rezultat smanjenja registrirane nezaposlenosti tijekom 2003. godine jest da je aktivno stanovništvo krajem te godine ipak bilo za oko 49 tisuća osoba (2,9%) manje nego krajem 2002. godine. Dakako, na umu valja imati kako je dinamika radne snage rezultat kretanja ukupne zaposlenosti i registrirane nezaposlenosti, tako da sve pris-

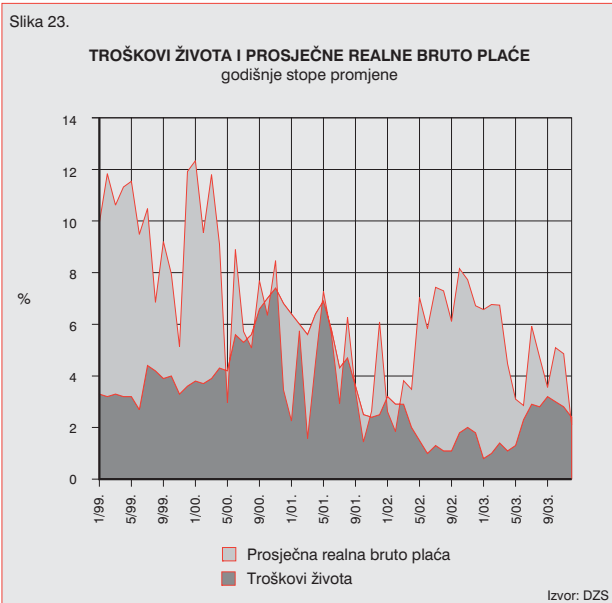
tranosti koje su prisutne pri mjerenju ta dva pokazatelja utječu i na veličinu i kretanje radne snage.

Plaće i troškovi rada

Razina prosječne realne bruto plaće i u četvrtom je tromjesečju 2003. godine stagnirala. Budući da je tendencija usporavanja njezina rasta započela još krajem 2002. godine, bazni učinci porasta razine troškova rada iz sredine 2002. godine na godišnju stopu rasta u tome su razdoblju potpuno iščezli. Godišnja stopa rasta prosječne realne bruto plaće tako je u trećem tromjesečju iznosila 1,3%, što je odražavalo i utjecaj njezina smanjenja u prosincu 2003. po godišnjoj stopi od 0,3%. Realni porast prosječne neto plaće, zbog učinaka poreznog rasterećenja početkom 2003. godine, i u posljednjem je tromjesečju bio viši od rasta bruto plaće i iznosio je 2,5%.

Realni porast plaća u 2003. godini bio je zbog baznih učinaka porasta njihove razine sredinom 2002. godine nešto

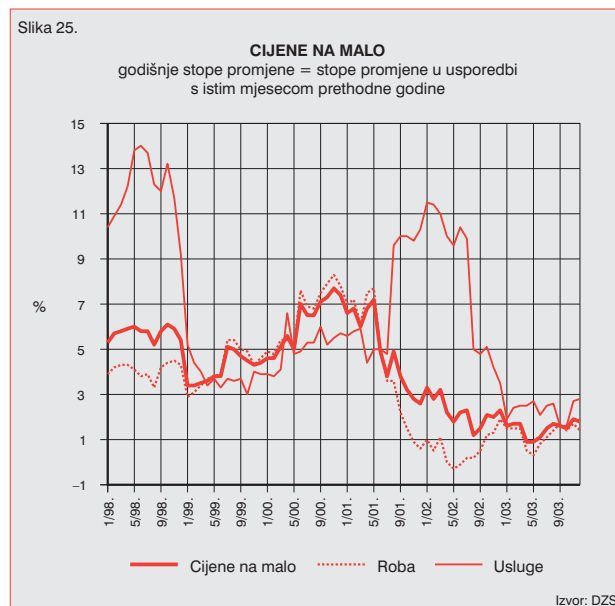
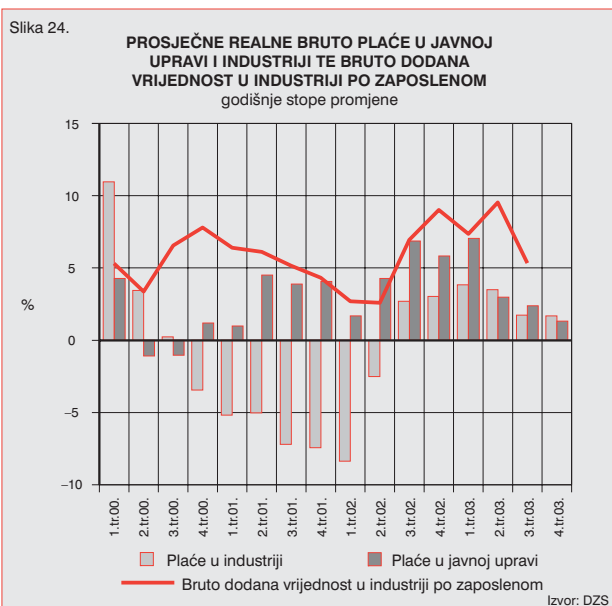
viši od rasta realnih plaća u posljednjem tromjesečju 2003. te je iznosio 2,6% za prosječnu bruto plaću i 3,8% za prosječnu neto plaću. Stopa rasta prosječne bruto plaće u 2003. bila je ipak za 1,2 postotna boda niža od stope rasta u 2002. godini, usprkos baznim učincima na godišnju stopu rasta u 2003. Uz porezno rasterećenje, koje je početkom 2003. godine omogućilo povećanje neto plaća bez istodobnog porasta troškova rada, na stagnaciju realne bruto plaće utjecao je nešto brži rast indeksa troškova života u drugoj polovici prošle godine koji nije bio praćen bržim porastom nominalnih plaća.

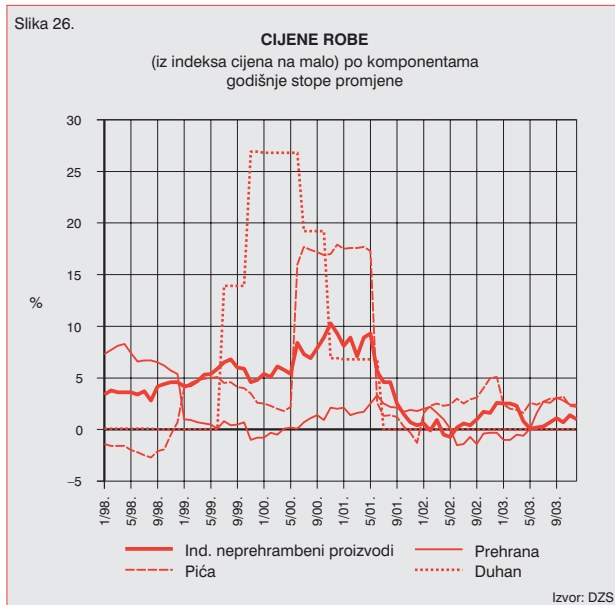
Usporavanje rasta plaća prisutno je u gotovo svim granama, a brži rast plaća u posljednjem tromjesečju 2003. godine u odnosu na prethodno razdoblje zabilježen je samo u djelatnostima ribarstva, financijskog posredovanja, obrazovanja i ostalih društvenih, socijalnih i osobnih uslužnih djelatnosti. Usporavanje rasta plaća vidljivo je i u nižim godišnjim stopama promjene u prerađivačkoj industriji u tome razdoblju.

Rast bruto dodane vrijednosti po zaposlenome u industriji u trećem je tromjesečju 2003. godine bio usporen u odnosu na prethodno razdoblje, a niže stope rasta industrijske proizvodnje u posljednjem tromjesečju 2003. će ga vjerojatno dodatno usporiti. No, usporavanje rasta plaća prethodilo je usporavanju rasta proizvodnosti rada u industriji i bilo je jače izraženo od rasta proizvodnosti. U posljednjemu je tromjesečju realna razina plaća u industriji, kao što je navedeno, rasla po nižoj godišnjoj stopi: 1,3%. Tome je zasigurno pridonijela i dosljedna politika umjerenog rasta plaća u javnome sektoru vođena uoči izbora, gdje je prosječna realna bruto plaća u drugoj polovici godine rasla po stabilnoj godišnjoj stopi od 1,7%.

Cijene

Trend usporavanja godišnjeg porasta cijena na malo prisutan u 2001. i 2002. godini nastavljen je i tijekom 2003. godine. Prosječna godišnja stopa promjene cijena na malo iznosila je u 2003. godini 1,5%, što je za 0,7 postotnih bodova niža prosječna godišnja stopa inflacije nego u 2002. i 3,4 postotna boda niža stopa nego u 2001. Godišnja stopa promjene indeksa cijena na malo smanjila se sa 2,6% u prosincu 2001. na 2,3% u prosincu 2002., te je prema podacima Državnog zavoda za statistiku u prosincu 2003. godine iznosila 1,8%. Najznačajniji doprinos smanjenju ukupne godišnje stope inflacije cijena na malo u 2003. dalo je smanjenje godišnje stope promjene cijena industrijskih neprehrambenih proizvoda sa 2,6% u 2002. na 1,0% u 2003., koje je posljedica, prije svega, smanjenja godišnje stope promjene cijena odjeće i obuće te električne struje i naftnih derivata. Nešto manji doprinos smanjenju ukupne godišnje stope promjene cijena na malo dalo je i smanjenje godišnje stope promjene cijena pića i cijena usluga ostvareno na kraju 2003. godine u usporedbi s krajem 2002. Smanjenje godišnje stope promjene cijena spomenutih komponenata indeksa cijena na malo više je utjecalo na kretanje ukupne godišnje stope inflacije nego povećanje godišnje stope promje-

ne cijena poljoprivrednih proizvoda sa $-7,9\%$ zabilježenih krajem 2002. na $17,1\%$ krajem 2003. Značajni rast cijena poljoprivrednih proizvoda na godišnjoj razini uglavnom se može pripisati izrazito sušnim vremenskim prilikama.

Porast drugih indikatora kretanja domaćih cijena ostvaren u prosincu 2003. godine u usporedbi s istim razdobljem prethodne godine bio je niži od $2,0\%$. Tako je godišnja stopa temeljne inflacije u prosincu 2003. bila $1,2\%$, što odgovara razini zabilježenoj u prosincu 2002. Prosječna godišnja stopa temeljne inflacije smanjena je sa $1,1\%$ zabilježenih u 2002. na $0,7\%$ u 2003. godini. Nadalje, godišnja stopa promjene cijena industrijskih proizvoda pri proizvođačima je u prosincu 2003. iznosila $1,0\%$ (za $1,3$ postotna boda manje nego krajem 2002.) što pokazuje da su pritisci na rast cijena na malo iz ovog izvora prigušeni i da slabe.

Politika održavanja stabilnosti nominalnog tečaja kune prema euru, koji je glavno sidro domaćih inflacijskih očekivanja, jedna je od osnovnih pretpostavki za ostvarivanje stabilnosti domaćih cijena. Središnja je banka tijekom 2003. godine uspješno provodila takvu politiku tečaja te je ostvarena nominalna deprecijacija prosječnoga dnevnog tečaja kune prema euru u 2003. godini iznosila samo $2,1\%$ u usporedbi s prethodnom godinom. Nadalje, ostvarenju niske stope inflacije tijekom 2003. godine pridonijela je i značajna aprecijacija prosječnoga dnevnog tečaja kune prema američkom dolaru od ukupno $14,8\%$, koja je ublažavala izraženi porast cijena sirove nafte i drugih sirovina na svjetskom tržištu te utjecala na smanjenje uvoznih cijena onih finalnih proizvoda čije je plaćanje bilo ugovoreno u američkim dolarima.

Prosječna dnevna cijena barela sirove nafte na svjetskom tržištu izražena u američkim dolarima povećana je u 2003. godini na $28,9$ USD, što je značajan porast od ukupno $15,9\%$ u usporedbi s cijenom od $24,9$ USD ostvarenom u 2002. godini. Na rast cijene sirove nafte utjecali su porast neizvjesnosti uvjetovan političkim napetostima u svijetu i očekivanja vezana uz vojnu intervenciju SAD-a u Iraku. Nakon relativno brzog okončanja rata u Iraku i kratkotrajnog smanjenja cijena sirove nafte, na svjetskom su tržištu cijene

naftne ponovno počele rasti zbog utjecaja koje su na tržišne sudionike imale nepovoljne vijesti o sporijem obnavljanju proizvodnje sirove nafte u Iraku te zbog izvješća o manjim zalihama nafte i naftnih derivata od uobičajenih u zemljama OECD-a (napose u SAD-u), koja su potaknula očekivanja o rastu potražnje zbog potrebe da se te zalihe obnove. Međutim, zbog aprecijacije tečaja kune prema američkom dolaru prosječna dnevna cijena sirove nafte na svjetskom tržištu izražena u kunama smanjena je u 2003. godini za $0,7\%$, odnosno sa $195,2$ kune u 2002. na $193,9$ kune u 2003., tako da se rast cijena sirove nafte na svjetskom tržištu nije odrazio i u rastu cijena naftnih derivata na domaćem tržištu. Cijene sirovina mjerene kretanjem HWWA indeksa (bez energije, izražene u američkim dolarima) zabilježile su u 2003. godini $14,1\%$ -tni rast. Cijene poljoprivrednih sirovina u dolarima porasle su zbog smanjenja ponude uzrokovane nepovoljnim vremenskim uvjetima, dok se porast cijena obojenih metala pripisuje povećanju potražnje, do koje je došlo u uvjetima oporavka svjetske privrede, pri čemu je napose bilo izraženo povećanje potražnje iz Kine. Izrazile se cijene sirovina na svjetskom tržištu u eurima, tada je prosječna godišnja stopa promjene njihovih cijena u 2003. godini bila negativna i iznosila je $4,6\%$. Uz to, imajući u vidu nisku i opadajuću godišnju stopu rasta proizvođačkih cijena u eurozoni, koja je sa $1,6\%$ u prosincu 2002. smanjena za $0,6$ postotnih bodova, tj. na samo $1,0\%$ u prosincu 2003., ukupni se uvezeni pritisci na rast domaćih maloprodajnih cijena u 2003. godini mogu ocijeniti blagima.

Snažna konkurencija prisutna u domaćoj trgovini na malo zbog širenja domaćih trgovačkih lanaca i otvaranja brojnih hipermarketa u stranom vlasništvu te pojačana konkurencija uvoznih proizvoda uvjetovana postupnom vanjskotrgovinskom liberalizacijom bili su faktori koji su, kao i u nekoliko prethodnih godina, ograničavali pritiske na rast domaćih maloprodajnih cijena. Niska godišnja stopa temeljne inflacije, koja je tijekom 2003. godine fluktuirala između razine od minimalnih $0,1\%$ zabilježenih u travnju i maksimalnih $1,3\%$ zabilježenih u studenome, pokazuje da su pritisci s potražnje

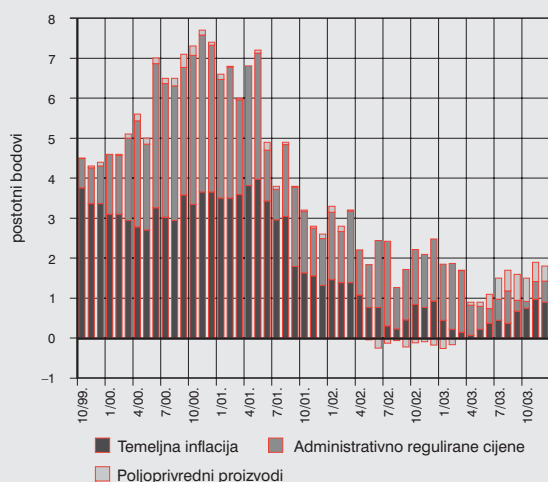

strane na domaćem tržištu bili prigušeni, premda u blagom porastu. Na stabilnost domaće potražnje u značajnoj je mjeri utjecala politika umjerenog porasta plaća u državnom i poslovnom sektoru, koja je bila prisutna tijekom 2003. godine kada su prosječne mjesečne neto plaće nominalno povećane za 6,0% u usporedbi s 2002. godinom.

Dok su prethodno nabrojani faktori koji su utjecali na stabilnost cijena bili prisutni i tijekom 2002. godine, na stabilnost cijena u 2003. godini utjecao je i dodatni čimbenik – spori rast administrativno reguliranih cijena. Godišnja stopa promjene administrativno reguliranih cijena smanjena je tako sa 7,5% u prosincu 2002. na 2,3% u prosincu 2003. Pad doprinosa administrativno reguliranih cijena ukupnoj godišnjoj inflaciji u 2003. u usporedbi sa 2002. uglavnom je posljedica smanjenja godišnje stope promjene cijena naftnih derivata sa 6,4% u prosincu 2002. godine na 0,9% u prosincu 2003. te električne struje sa 4,2% na -0,6%. Smanjenje godišnje stope promjene administrativno reguliranih cijena djelomice se može pripisati tome što je 2003. bila izborna godina, tako da je ispunjenje zahtjeva za porastom određenih reguliranih cijena najvjerojatnije odgođeno za sljedeću godinu. Tako su početkom 2004. porasle cijena plina u bocama (u siječnju) i cijena tehničkog pregleda vozila (u veljači). Osim toga iz Ine je stigla najava da će od Vijeća za regulaciju energetske djelatnosti zatražiti da im od 1. travnja 2004. odobri 10 do 15 posto više cijene plina.

Tijekom četvrtog tromjesečja 2003. godine mjesečne su stope promjene indeksa cijena na malo u značajnoj mjeri fluktuirale. U listopadu je mjesečni porast cijena na malo bio najizraženiji te je iznosio 0,3%. Uz izraženi mjesečni rast cijena odjeće te pad cijena poljoprivrednih proizvoda i naftnih derivata, cijena robe iz indeksa cijena na malo u listopadu se povećala za 0,2%, mnogo manje nego u prethodnom mjesecu kada je zabilježen rast cijene robe od 0,6%. Dok su cijene usluga u rujnu mirovale, u listopadu su prosječno porasle za 0,3% u usporedbi s prethodnim mjesecom, što je, prije svega, posljedica poskupljenja financijskih usluga (osiguranja)

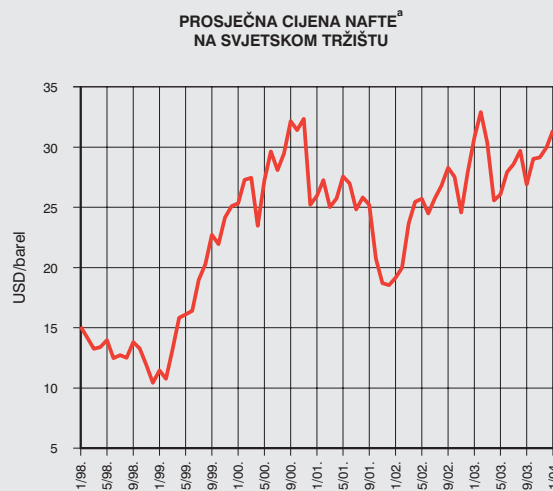
Slika 28. DOPRINOSI^a KOMPONENTATA INDEKSA CIJENA NA MALO GODIŠNJOJ STOPI INFLACIJE

^a Doprinos se definira kao relativna važnost određene komponente indeksa cijena na malo u ukupnoj inflaciji. Zbroj doprinosa svih komponentata izraženih u postotnim bodovima u određenom mjesecu daje iznos godišnje stope inflacije. Osim u postotnim bodovima, doprinosi se mogu iskazati i u postocima.

Izvori: DZS i Izračuni HNB-a

Slika 29.

^a Računa se kao prosjek sljedećih cijena nafte (promptna isporuka): Dubai Fateh, U.K. Brent i West Texas Intermediate.

Izvor: Bloomberg

te prijevoznih usluga (zrakoplovnih karata). Uz mjesečni rast cijena na malo od 0,3%, godišnja je stopa inflacije u listopadu smanjena zbog učinka baznog razdoblja na 1,5%, sa 1,6% koliko je bilo zabilježeno krajem trećeg tromjesečja 2003. U studenome je, uz blagi mjesečni porast ukupnog indeksa cijena na malo od 0,1% (robe 0,1%, usluge 0,2%), godišnja stopa inflacije cijena na malo povećana za 0,4 postotna boda dosegnuvši razinu od 1,9%. Spomenuto je povećanje ostvareno zbog učinka baznog razdoblja, odnosno zbog mjesečnog smanjenja cijena na malo od 0,3% u studenome 2002. godine. Prosječne su cijene na malo ostale u prosincu 2003. na istoj razini kao i u studenome, dok je godišnja stopa inflacije mjerena kretanjem ukupnog indeksa cijena na malo smanjena sa 1,9% u studenome na 1,8% u prosincu zbog učinka baznog razdoblja.

Premda se cijena barela sirove nafte tijekom četvrtoga tromjesečja 2003. godine kontinuirano povećavala, sa 26,9 USD zabilježenih krajem trećega tromjesečja na 30,0 USD krajem četvrtoga tromjesečja, zbog aprecijacije kune prema američkim dolaru, tekuća su goriva i maziva na domaćem tržištu u listopadu pojeftinila u prosjeku za 1,2% u usporedbi s prethodnim mjesecom, dok su u studenome i listopadu cijene tih proizvoda ostale nepromijenjene. U čimbenike koji su utjecali na rast cijena sirove nafte tijekom četvrtoga tromjesečja ubrajaju se niske zalihe sirove nafte i naftnih derivata u zemljama OECD-a, trajanje sezone grijanja na sjevernoj hemisferi, gubitak kupovne moći zemalja OPEC-a na tržištima gdje se dobra i usluge plaćaju valutama koje su u značajnoj mjeri aprecirale prema američkom dolaru te oporavak globalne gospodarske aktivnosti. Tijekom četvrtoga tromjesečja 2003. cijene sirovina na svjetskom tržištu (bez energenata, izražene u američkim dolarima) mjerene kretanjem HWWA indeksa porasle su ukupno 10,3% (prosincu 2003. u usporedbi s rujnom 2003.). Pri tome se godišnja stopa rasta cijena sirovina povećala sa 8,9% zabilježenih krajem trećega tromjesečja na 18,8% krajem četvrtoga tromjesečja. Taj je porast mnogo slabije izražen kod godišnje stope promjene indeksa cijena sirovina (bez energenata) izraženog u eurima, koja je povećana sa -4,8% u rujnu na 1,6% u prosincu 2003.

Okvir 1. Osnovne značajke novog pokazatelja inflacije u Hrvatskoj – indeksa potrošačkih cijena i kretanje potrošačkih cijena u siječnju 2004.

U veljači 2004. godine Državni zavod za statistiku počeo je objavljivati indeks potrošačkih cijena. Osnovna namjena indeksa potrošačkih cijena jest mjerenje inflacije u zemlji koja odražava promjene u razini cijena dobara i usluga između dva vremenska razdoblja. Novi pokazatelj kretanja cijena izrađen je u skladu s metodološkim načelima koje su postavili Međunarodna organizacija rada (ILO) i Statistički ured Europske unije (Eurostat), stoga se može rabiti i za međunarodne usporedbe inflacije. Dana 17. veljače objavljeno je priopćenje o kretanju indeksa potrošačkih cijena u Hrvatskoj u siječnju 2004. te vremenska serija indeksa potrošačkih cijena od siječnja 2001. Retrogradna vremenska serija dana je u obliku promjena cijena po mjesecima u odnosu na referentno razdoblje pondera (2001. = 100). U skladu s tim DZS je prestao objavljivati indeks cijena na malo i indeks troškova života, čija metodologija izračuna nije u zadovoljavajućoj mjeri bila usklađena s međunarodno prihvaćenim standardima.

Osnovne razlike koje se uočavaju između indeksa potrošačkih cijena i dosadašnjeg indeksa cijena na malo proizlaze iz različitog metodološkog pristupa što se, između ostaloga, odnosi na različit način izračunavanja pondera pojedinih grupa proizvoda, odabira formula, korekcija za promjene kvalitete te na različit tretman sezonskih proizvoda. Udjeli (ponderi) pripisani pojedinim grupama proizvoda u indeksu potrošačkih cijena odražavaju strukturu novčanih izdataka rezidentnih kućanstava na domaćem teritoriju. Kao osnovni izvor za izračun pondera koristi se Anкета o potrošnji kućanstava u 2001. godini koju je proveo DZS. Taj je izvor podataka dopunjen podacima o prometu u trgovini na malo (za alkoholna pića i duhanske proizvode) te podacima iz godišnjih izvješća Fine za društva za osiguranje. Izračunavanje pondera pojedinih grupa proizvoda u indeksu cijena na malo temeljilo se na podacima o strukturi prometa u trgovini na malo. Do sada upo-

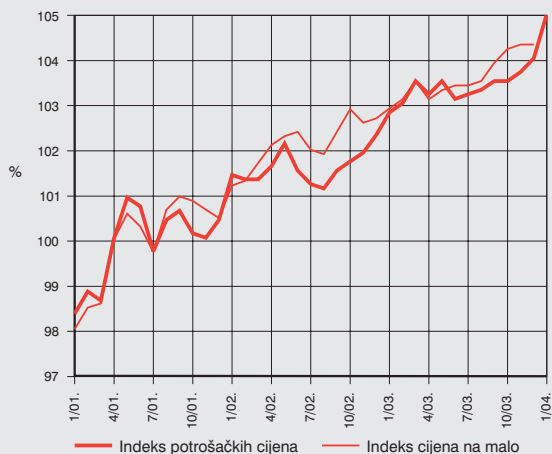
trebljavan indeks cijena na malo računao se s pomoću Laspeyerove formule uz korištenje običnih i vaganih aritmetičkih sredina, zbog čega je u većoj mjeri bila izražena vjerojatnost pristranosti indeksa na više. Kako bi se mogućnost takve pristranosti smanjila, za izračunavanje elementarnih agregata¹ indeksa potrošačkih cijena upotrebljava se geometrijska sredina. Nadalje, prilikom izračunavanja indeksa cijena na malo uzimala se u obzir ukupna promjena cijene proizvoda, pri čemu se zanemarivala korekcija za promjenu kvalitete proizvoda, koja se javlja primjerice zbog napretka tehnologije, čime se pri izračunu indeksa precjenjuje porast cijena. Izračunavanje indeksa potrošačkih cijena stoga uključuje postupke za procjenu utjecaja promjene kvalitete na ukupnu promjenu cijene proizvoda. Osim toga, pri izračunavanju indeksa cijena na malo rabilo se metodološko rješenje pri kojem se posljednja zabilježena cijena sezonskog proizvoda prenosi unaprijed na mjesec kada sezonski proizvod nije prisutan na tržištu, pri čemu ponderi sezonskih proizvoda ostaju nepromijenjeni tijekom godine. Pri izradi indeksa potrošačkih cijena nastojalo se primijeniti metodu kojom se u većoj mjeri izbjegava eventualni nagli rast cijena u mjesecu kada se određeni sezonski proizvod ponovno pojavi na tržištu. Ta se metoda sastoji u tome da se u razdobljima kada se sezonski proizvod ne nalazi na tržištu njegova cijena procjenjuje (imputira) na temelju kretanja cijena drugih proizvoda unutar istoga elementarnog agregata, čime se implicitno povećava ponder tih drugih proizvoda u mjesecima kada sezonski proizvod nije raspoloživ. Metoda prenošenja posljednje zabilježene cijene sezonskog proizvoda u mjesecima kada toga proizvoda nema na tržištu upotrebljava se samo u onim slučajevima kada unutar elementarnog agregata ne postoje proizvodi koji su raspoloživi tijekom cijele godine.

Indeks potrošačkih cijena u Hrvatskoj izračunava se na osnovi reprezentativne košarice koju čini oko 540 proizvoda (dobra i usluga). Cijene se prikupljaju u devet gradova (Zagreb, Slavonski Brod, Osijek, Sisak, Rijeka, Pula, Split, Dubrovnik i Varaždin), odabranih prema kriteriju broja stanovnika i reprezentativnosti za pojedinu statističku regiju. Indeksom potrošačkih cijena obuhvaćena su sva dobra i usluge koji su uključeni u novčane izdatke za konačnu potrošnju kućanstava. Stoga indeksom nije obuhvaćena prirodna potrošnja te imputirana stambena renta. Domaći indeks potrošačkih cijena ne uključuje ni izdatke za kupnju stambenih objekata i zemljišta te ostale investicije, izdatke za igre na sreću i usluge životnog osiguranja. Snimaju se cijene proizvoda na tržištu koje uključuju sve poreze koje plaća potrošač i sve subvencije koje su uključene u cijenu proizvoda. Obuhvat dobara i usluga redovito se revidira kako bi se očuvala reprezentativnost košarice proizvoda s obzirom na ukuse potrošača i njihove navike kupovanja. Proizvodi se obvezno uključuju u izračunavanje indeksa potrošačkih cijena ako je njihov udio u ukupnim izdacima referentnog stanovništva veći od 1/1000.

Ukupna košarica proizvoda podijeljena je na dvanaest

Slika 30.

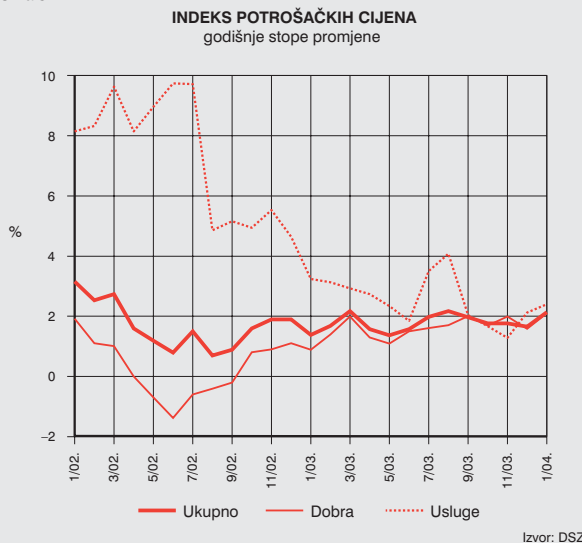
INDEKS POTROŠAČKIH CIJENA I INDEKS CIJENA NA MALO 2001. = 100

Izvor: DSZ

1 Elementarni agregati su najniža razina agregiranja potrošnje koja ima ponder, ali njeni sastavni dijelovi nemaju internih pondera.

Slika 31.

osnovnih grupa proizvoda, u skladu s međunarodnom klasifikacijom osobne potrošnje prema namjeni (engl. *Classification of Individual Consumption by Purpose*, COICOP). Izračunavanje indeksa potrošačkih cijena započinje izračunavanjem indeksa elementarnih agregata. Indeks elementarnoga agregata izračunava se kao odnos srednjih vrijednosti cijena tekućega i referentnog razdoblja za cijene, pri čemu se kao mjera srednje vrijednosti upotrebljava, kao što smo prethodno spomenuli, geometrijska sredina. Zatim se izračunava indeks potrošačkih cijena s pomoću formule za vaganu aritmetičku sredinu indeksa na nižoj razini agregacije. Indeks potrošačkih cijena koji odražava kretanje cijena u određenom mjesecu, objavljuje se 15. dana idućeg mjeseca.

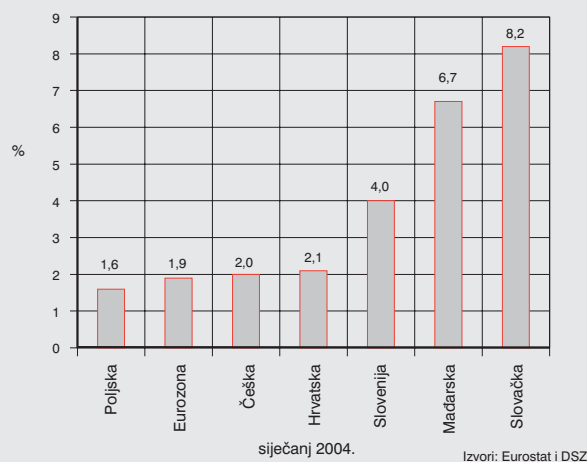
Godišnja stopa inflacije mjerena kretanjem ukupnog indeksa potrošačkih cijena iznosila je u siječnju 2004. godine 2,1% (dobra 2,1%, usluge 2,4%). Najveći doprinos ukupnom porastu indeksa potrošačkih cijena u siječnju 2004. u usporedbi s istim mjesecom prethodne godine u iznosu od 1,6 postotnih bodova dale su cijene prehrane i bezalkoholnih pića, koje su se na godišnjoj razini povećale za 4,9%, a u indeksu potrošačkih cijena imaju značajan udio od 33,0%. Godišnjem porastu indeksa potrošačkih cijena u siječnju mnogo su manje pridonijeli zdravstvo (0,2 postotna boda) rastom cijena od 5,5% te alkoholna pića, stanovanje, promet, rekreacija i ugostiteljske usluge (svaka grupa proizvoda po 0,1 postotni bod). Doprinos od -0,2 postotna boda smanjenju godišnje stope inflacije potrošačkih cijena

Nadalje, godišnja stopa promjene proizvođačkih cijena u eurozoni blago je smanjena sa 1,1% u rujnu 2003. na 1,0% u prosincu. Stoga se, ukupno gledajući, može ocijeniti da se tijekom četvrtog tromjesečja 2003. godine uvezeni pritisci na rast domaćih maloprodajnih cijena nisu značajnije povećali.

Trend usporavanja rasta godišnje stope promjene domaćih cijena industrijskih proizvoda pri proizvođačima prisutan od početka drugog tromjesečja 2003. godine nastavio se i u četvrtom tromjesečju te je godišnja stopa promjene proizvođačkih cijena smanjena sa 1,2% zabilježenih u rujnu

Slika 32.

HARMONIZIRANI INDEKSI POTROŠAČKIH CIJENA U EUROZONI I ODABRANIM PRISTUPAJUĆIM ZEMLJAMA EU I INDEKS POTROŠAČKIH CIJENA U HRVATSKOJ
godišnje stope promjene

dale su cijene odjeće i obuće koje su na godišnjoj razini pale 2,5%, a u indeksu potrošačkih cijena imaju udio od 8,3%. Indeks potrošačkih cijena iz kojeg su isključene cijene energije² i prehrane (koji zajedno imaju udio od 42,8% u ukupnoj košarici proizvoda) u siječnju 2004. je, prema podacima DZS-a, zabilježio vrlo nizak godišnji porast od samo 1,2%.

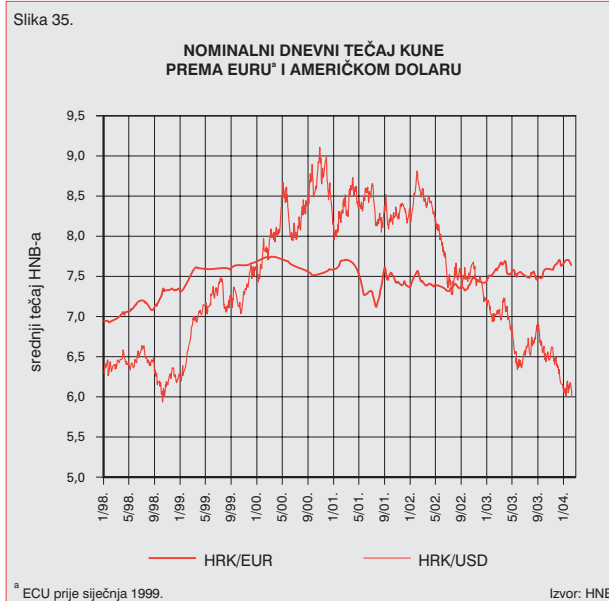
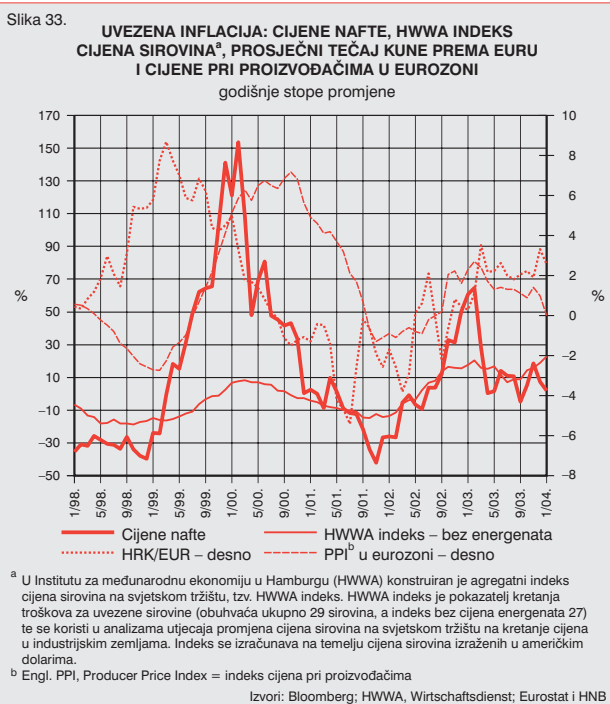
Indeks potrošačkih cijena je usporediva mjera inflacije na međunarodnoj razini, prilikom čije je izrade DZS uvelike slijedio metodologiju Eurostata za izradu harmoniziranog indeksa potrošačkih cijena. Domaći indeks potrošačkih cijena razlikuje se od harmoniziranog indeksa u nekoliko manjih segmenata. Naime, u metodologiju indeksa potrošačkih cijena u Hrvatskoj nije uključena smjernica Eurostata prema kojoj je u obuhvat indeksa nužno uključiti potrošnju stranaca na domaćem teritoriju ako je ona značajna te potrošnju institucionalnih kućanstava (npr. umirovljeničkih domova).

Godišnja stopa inflacije u Hrvatskoj mjerena kretanjem indeksa potrošačkih cijena bila je od travnja 2002. kontinuirano niža od 2,5%, što se može ocijeniti kao zavidna razina postignute makroekonomske stabilnosti. Ostvarena godišnja stopa inflacije u siječnju 2004. godine bila je za samo 0,2 postotna boda viša od prosječne inflacije ostvarene u eurozoni te mnogo niža u usporedbi s nekim od zemalja (primjerice, Slovenijom, Mađarskom i Slovačkom) koje će uskoro pristupiti Europskoj uniji.

na samo 1,0% u prosincu. Najizraženije smanjenje godišnje stope promjene ostvareno je kod proizvođačkih cijena energije (sa 3,2% u rujnu na 1,3% u prosincu). Godišnja stopa promjene cijena kapitalnih proizvoda smanjena je sa -2,5% u rujnu na -3,5% prosincu, dok je godišnja stopa promjene cijena intermedijarnih proizvoda blago porasla, sa 0,7% u

² Energija obuhvaća sljedeće grupe proizvoda: električnu energiju, plin, tekuća i kruta goriva, zagrijavanje stana te goriva i maziva. Udio energije u košarici proizvoda za izračun indeksa potrošačkih cijena iznosi 12,5%.

rujnu na 1,3% u prosincu. Ostvarene godišnje stope promjene trajnih i netrajnih proizvoda za široku potrošnju su niske te su u prosincu 2003. godine iznosile -4,2% odnosno 1,5%, tako da su pritisci na rast cijena u domaćoj maloprodaji iz ovog izora blagi.

Tečaj

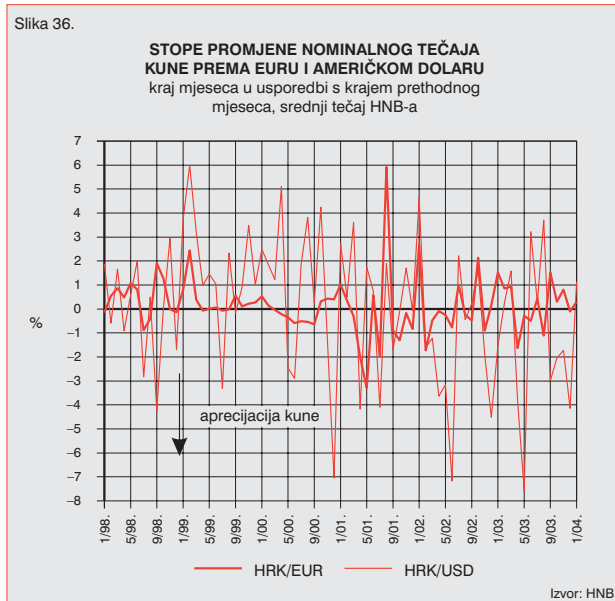
Kretanje tečaja kune prema euru bilo je tijekom 2003. godine stabilno uz prisutnost uobičajenih sezonskih oscilacija. Prosječni dnevni tečaj od 7,56 HRK/EUR zabilježen u 2003. godini nominalno je bio za 2,1% slabiji u usporedbi sa 7,41 HRK/EUR ostvarenih prethodne godine. Dnevni tečaj kune fluktuirao je između minimalnih 7,44 kune za euro i maksimalnih 7,71 kune za euro, odnosno u relativno uskom ras-

ponu od -1,6% do 1,9% oko prosječnoga dnevnog tečaja ostvarenog u 2003. godini. Tečaj kune prema euru, zabilježen krajem godine, oslabio je sa 7,44 kuna u 2002. na 7,65 kuna u 2003. godini, što je rezultiralo ukupnom nominalnom deprecijacijom tečaja kune od 2,8% (31. prosinca 2003. u usporedbi sa 31. prosinca 2002.).

Tijekom 2003. godine središnja je banka devet puta intervenirala³ neto prodavši poslovnim bankama ukupno 379,6 mil. USD, pri čemu je iz optjecaja povučeno 2,7 mlrd. kuna. Sektor države ostvario je tijekom 2003. godine snažne priljeve inozemnoga kapitala, prije svega zaduživanjem (euroobveznice, samurajske obveznice i 2. tranša SAL-a) i privatizacijom Ine, a manjim dijelom i na osnovi sukcesije. Kako ti priljevi ne bi u značajnijoj mjeri povećali aprecijacijske pritiske na domaćem deviznom tržištu, središnja je banka tijekom 2003. godine neto otkupila izravno od Ministarstva financija deviza u ukupnoj vrijednosti od 559,6 mil. USD, čime je emitirano ukupno 3,7 mlrd. kunske likvidnosti. Ukupno gledajući, HNB je tijekom 2003. transakcijama na deviznom tržištu neto emitirao 965 mil. kuna. To je znatno manje nego u 2002. godini kada je transakcijama na deviznom tržištu središnja banka neto emitirala 4,8 mlrd. kuna te upućuje na pojačanu restriktivnost monetarne politike u 2003. godini.

Zbog uobičajenoga jačanja potražnje za devizama tijekom četvrtog tromjesečja 2003. godine na domaćem su deviznom tržištu bili prisutni pretežno deprecijacijski pritisci, a kuna je prema euru u četvrtom tromjesečju ukupno nominalno deprecirala 1,0%, pri čemu je vrijednost eura povećana sa 7,57 HRK/EUR zabilježenih 30. rujna na 7,65 HRK/EUR 31. prosinca 2003. U četvrtom je tromjesečju središnja banka intervenirala na deviznom tržištu tri puta neto prodavši poslovnim bankama na deviznim aukcijama 38,6 mil. EUR. Na prvim dvjema aukcijama prodano je poslovnim bankama ukupno 123,1 mil. EUR. Od ukupnog je iznosa 60,0 mil. EUR prodano bankama na deviznoj aukciji koju je središnja

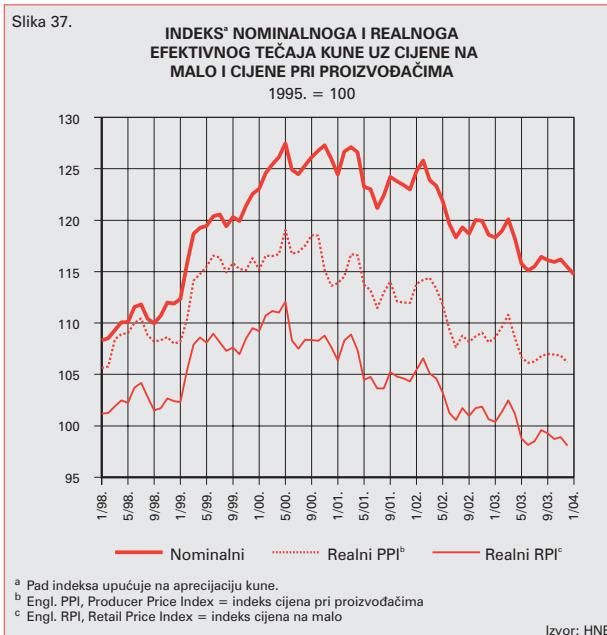
³ Pri tome je osam puta prodavala devize poslovnim bankama, a samo jednom kupila devize od poslovnih banaka.

banka organizirala 19. studenoga, a 63,1 mil. EUR na aukciji održanoj 9. prosinca. Nakon posljednje devizne aukcije na kojoj je središnja banka prodavala devize tečaj kune prema euru nije se u dovoljnoj mjeri stabilizirao, krenuvši suprotnim smjerom, pa su nosioci monetarne politike odlučili još jednom intervenirati na deviznom tržištu, prvi put u 2003. godini, otkupljujući devize od poslovnih banaka. Tako je na aukciji održanoj 22. prosinca središnja banka kupila od poslovnih banaka ukupno 84,5 mil. EUR. Od ukupno 505,0 mil. USD pristiglih na račun države početkom studenoga 2003. godine od privatizacije Ine, Hrvatska je narodna banka otkupila značajan iznos – ukupno 400,0 mil. USD. Od toga je iznosa 200,0 mil. USD otkupljeno 11. studenoga te po 100,0 mil. USD 1. prosinca i 18. prosinca 2003.

Deprecijacijski pritisci uobičajeni su za početak godine zbog rasta potražnje za devizama potrebnim za servisiranje inozemnog duga te za plaćanje kratkoročnih inozemnih obveza poduzeća. Ove su godine ti pritisci bili blagi, i to u prvoj polovici siječnja. Tijekom siječnja 2004. godine nominalni tečaj kune prema euru blago je oslabio (samo 0,3%), sa 7,65 HRK/EUR 31. prosinca 2003. na 7,67 HRK/EUR 31. siječnja. Središnja je banka u tom razdoblju intervenirala na deviznom tržištu samo jedanput, početkom mjeseca kada su depreciacijski pritisci na domaću valutu bili najizraženiji te je na aukciji održanoj 8. siječnja poslovnim bankama prodala ukupno 33,0 mil. EUR. Država nije utjecala na jačanje depreciacijskih pritisaka na domaćem deviznom tržištu jer je svoje inozemne obveze u visini od 128,5 mil. USD, koje su dospjele u siječnju 2004., a značajnim se dijelom odnose na Londonski i Pariški klub, podmirila deviznim sredstvima preostalim na deviznom računu iz 2003. godine. Osim toga, država je u veljači kupila izravno od središnje banke (11. veljače HNB je prodao državi 17,4 mil. EUR, 17. veljače 3,7 mil. EUR i 24. veljače 23,1 mil. EUR) značajan iznos deviza (ukupno 44,1 mil. EUR) potreban za otplatu inozemnih dugova. U drugoj polovici siječnja te tijekom veljače⁴ bio je iz-

⁴ Podaci o kretanju tečaja kune prema euru obuhvaćaju tečajeve do zaključno 23. veljače 2004.

ražen trend aprecijacije tečaja kune prema euru te je domaća valuta u tom razdoblju nominalno ojačala ukupno 1,0%, a vrijednost eura smanjena je sa 7,72 kune 17. siječnja na 7,64 kune 23. veljače. Aprecijacija tečaja kune prema euru napose je bila izražena u dane pred izdavanjem obveznica Republike Hrvatske koje su plasirane na domaćem tržištu 10. veljače u kunskoj protivvrijednosti od 200,0 mil. EUR.

Trend aprecijacije tečaja kune prema američkom dolaru koji je bio izražen tijekom 2002. godine nastavio se i u 2003. godini te je ponovno ostvarena značajna nominalna aprecijacija tečaja kune prema američkom dolaru koja je bila posljedica slabljenja dolara prema euru na svjetskim deviznim burzama. Prosječni dnevni tečaj od 6,70 HRK/USD ostvaren u 2003. godini bio je 14,8% jači nego prosječni tečaj od 7,86 HRK/USD zabilježen u 2002. godini. Tečaj kune prema dolaru značajno je oscilirao zbog izražene volatilnosti tečaja dolara prema euru te se kretao unutar širokog raspona od -8,7% do 8,1% oko prosječnoga dnevnog tečaja ostvarenog u 2003. godini. Tečaj kune prema američkom dolaru zabilježen krajem godine ojačao je sa 7,14 kuna 31. prosinca 2002. na 6,12 kuna 31. prosinca 2003., što je rezultiralo ukupnom nominalnom aprecijacijom tečaja kune od 14,4%. Time je tečaj kune prema američkom dolaru u posljednje dvije godine ojačao ukupno 26,8%, pri čemu je vrijednost američkog dolara smanjena sa 8,36 kuna 31. prosinca 2001. na 6,12 kuna 31. prosinca 2003. godine.

Uz blagu depreciaciju kune prema euru od 1,0% te značajnu aprecijaciju prema američkom dolaru od 7,7%, kuna je tijekom četvrtoga tromjesečja (31. prosinca u usporedbi sa 30. rujna) 2003. godine nominalno ojačala za 1,8% prema košarici valuta u kojoj euro i dolar imaju najznačajniji udio (66,0%, odnosno 31,0%)⁵. Nakon toga, tijekom prve polovice prvoga tromjesečja 2004. godine, nastavila se apre-

⁵ Preostalih 3,0% u košarici valuta otpada na funtu sterlinga, švicarski frank i slovenski tolar. Tijekom četvrtoga je tromjesečja 2003. godine kuna ojačala 0,7% prema funti sterlinga, a 0,3% prema švicarskom franku, dok je prema slovenskom tolaru oslabjela 0,4%.

cijacija indeksa nominalnoga efektivnog tečaja kune koja je iznosila 0,4% (23. veljače 2004. u usporedbi sa 31. prosinca 2003.) pod utjecajem izražene aprecijacije kune prema američkom dolaru od 1,3%⁶ uz stabilan tečaj kune prema euru.

Indeks nominalnoga efektivnog tečaja kune je tijekom 2003. godine (prosinac 2003. u usporedbi s prosincem 2002.) aprecirao 2,7%, što je za 0,6 postotnih bodova manja stopa nominalne aprecijacije efektivnog tečaja kune od one koja je zabilježena tijekom 2002. godine. Nešto sporiji rast domaćih cijena na malo, a napose sporiji rast proizvođačkih cijena u usporedbi s inozemnim, utjecao je na to da je tijekom 2003. godine ostvarena stopa aprecijacije indeksa realnoga efektivnog tečaja kune bila niža od stope aprecijacije nominalnoga efektivnog tečaja, te je kod realnoga efektivnog tečaja kune deflacioniranog cijenama na malo iznosila 2,5%⁷, a kod realnoga efektivnog tečaja kune deflacioniranog cijenama pri proizvođačima 1,8%⁸.

Monetarna politika i instrumenti

Monetarno okružje

Glavni cilj Hrvatske narodne banke, stabilnost cijena, ostvaren je i u 2003. godini. Novi indeks, indeks potrošačkih cijena pokazuje da su cijene u 2003. godini prosječno porasle 1,8% u odnosu na 2002. godinu (stari indeksi, koji se ubuduće neće računati, pokazuju da su cijene na malo prosječno porasle 1,5%, a troškovi života 2,1%). Potrošačke su cijene u siječnju 2004. bile za 2,1% veće od cijena u siječnju 2003. godine. Stabilnosti cijena najviše su pridonijeli niska inflacija u okružju (eurozoni) i stabilnost tečaja kune prema euru, koji je prosječno u 2003. godini oslabio 2,1%.

I u 2003. godini zabilježen je veliki deficit na tekućem računu platne bilance. Mjere monetarne politike pridonijele su blagom usporavanju kreditne aktivnosti banaka, pa je porast plasmana banaka nebankarskom sektoru u 2003. godini prepolovljen, no i nadalje iznosi solidnih 14,6%. Ukupni porast plasmana u gospodarstvu bio je mnogo veći jer je u 2003. godini pojačana aktivnost lizinga i izravno zaduživanje poduzeća u inozemstvu. Uz to se i država nastavila financirati iz inozemstva, a ostvarila je i značajan devizni priljev od privatizacije. Tako je nastavljen snažan priljev inozemnog kapitala i rast inozemnog duga. Monetarna politika ne može sama zaustaviti takva kretanja i ispraviti vanjsku neravnotežu koja se očituje u deficitu platne bilance, već je nužna snažnija podrška države kroz manje zaduživanje u inozemstvu i destimuliranje potrošnje uvoznih proizvoda.

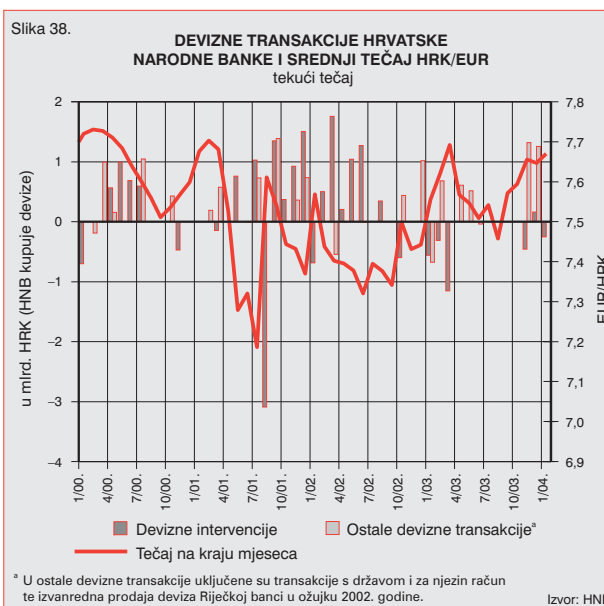
Savjet Hrvatske narodne banke donio je u prosincu mjere

koje bi trebale činiti okosnicu monetarne politike u 2004. godini. Mjere su detaljnije opisane u Okviru 2., a na snagu su stupile na početku 2004. godine.

Korištenje instrumenata monetarne politike

U četvrtom tromjesečju 2003. intenzivirane su *devizne transakcije* Hrvatske narodne banke, nakon što su one potpuno izostale u trećem tromjesečju. Kao najznačajniju transakciju treba istaknuti otkup 400 mil. USD od države pristiglih privatizacijom Ine. Otkup je proveden u tri koraka: 11. studenoga otkupljeno je 200 mil. USD, 1. prosinca još 100 mil. USD, a 18. prosinca zadnjih 100 mil. USD. Tom je transakcijom ukupno kreirano 2.574 mil. kuna. Monetarni učinak te transakcije neutraliziran je povećanjem kuskog dijela obvezne pričuve na devizne izvore sa 35% na 42%. Kreirane kune nisu u potpunosti sterilizirane, pa je došlo do naglog porasta kunske likvidnosti, što se osjetilo i na deviznom tržištu, na što je HNB reagirao deviznim intervencijama s poslovnim bankama. Dana 19. studenoga HNB je banka prodao 60 mil. EUR, čime je povučeno 458 mil. kuna, a 9. prosinca još 63,1 mil. EUR, uz povlačenje dodatnih 486 mil. kuna. Nedostatak likvidnosti i aprecijacija tečaja do koje je došlo nakon toga, potaknuli su HNB na novu intervenciju, obratnog smjera, 22. prosinca kada je od banaka otkupljeno 84,5 mil. EUR uz kreiranje 646 mil. kuna. Razdoblje intervencija završilo je 8. siječnja 2004. prodajom deviza poslovnim bankama u iznosu od 33 mil. EUR uz istodobno povlačenje 254 mil. kuna. Sve devizne intervencije provedene su kao aukcije po jedinstvenom tečaju.

Neto učinak opisanih deviznih transakcija bio je intenzivno kreiranje likvidnosti u četvrtom tromjesečju 2003. u iznosu od čak 2.276 mil. kuna, po čemu se ono značajno razlikuje od ostatka godine. Tako intenzivno kreiranje kuna otkupom deviza nije zabilježeno od drugog tromjesečja 2002. godine. Ipak, na godišnjoj su razini, deviznim transakcijama u 2003. godini kreirani mnogo manji iznosi kuna nego u prethodnim godinama. Tako je u 2003. godini deviznim transakcijama ukupno neto kreirano 965 mil. kuna, dok je u

6 Tijekom spomenutog je razdoblja kuna ojačala 1,0% prema švicarskom franku i 0,36% prema slovenskom tolaru, dok je prema funti sterlinga oslabjela 4,8%.

7 To je za 1 postotni bod niža stopa realne aprecijacije efektivnog tečaja kune (uz cijene na malo) od one koja je zabilježena tijekom 2002. godine.

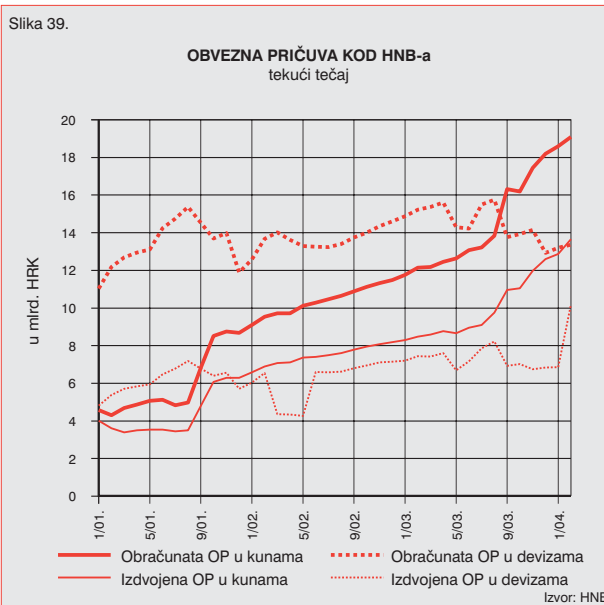
8 To je za 0,6 postotnih bodova niža stopa realne aprecijacije efektivnog tečaja kune (uz cijene pri proizvođačima) od one koja je zabilježena tijekom 2002. godine.

2000. godini kreirano 3.359 mil. kuna, u 2001. godini 7.297 mil. kuna, a u 2002. godini 4.757 mil. kuna.

HNB je kunsku likvidnost kreiranu velikim otkupom deviza od države u četvrtom tromjesečju sterilizirao povećanjem *obvezne pričuve* u kunama. To je ostvareno povećanjem postotka dijela obračunate obvezne pričuve na devizne izvore koji se izvršava u kunama, dok je opća stopa obvezne pričuve ostala nepromijenjena, pa i nadalje iznosi 19%. Izvršavanje dijela obvezne pričuve na devizne izvore u kunama uvedeno je u rujnu 2001. godine kada je propisano da ono iznosi 25%, a, sukcesivnom primjenom, u rujnu 2003. godine povećano je na 35%. Povećanje obvezne pričuve u kunama u četvrtom tromjesečju 2003. godine ostvareno je dodatnim povećanjem postotka kunskog dijela obvezne pričuve koja se izdvaja na devizne izvore s prijašnjih 35% na 40% u studenome i 42% u prosincu. Efekt povećanja kunskog dijela izdvajanja očituje se kao povećanje iznosa obračunate obvezne pričuve u kunama u navedenim razdobljima, što je prikazano debelom crvenom linijom na Slici 39. Posljedica promjene postotka izdvajanja u četvrtom tromjesečju jest rast obvezne pričuve u kunama od oko 1.560 mil. kuna.

Tijekom 2003. godine obvezna pričuva rasla je na osnovi povećanja osnovice za obračun. Pritom je veći porast zabilježen kod kunske osnovice nego kod devizne osnovice, što se očituje kao brži rast obvezne pričuve u kunama. Tako je kunska osnovica za obračun obvezne pričuve u prošloj godini porasla za 11,6 mlrd. kuna ili za 33,4%, dok je devizna povećana za 14,8 mlrd. kuna ili za 14,4%. Na osnovi porasta kunske osnovice obračunata obvezna pričuva u kunama porasla je za 2,2 mlrd. kuna, a zbog veće devizne osnovice i povećanja postotka dijela obračunate devizne obvezne pričuve koji se izvršava u kunama (sa 25% na 42%) obvezna je pričuva povećana za dodatnih 4,5 mlrd. kuna. Ukupna obvezna pričuva u kunama porasla je u 2003. godini za 6,7 mlrd. kuna ili za 58,3%. Od toga je obvezna pričuva u kunama u prvom tromjesečju povećana za 694 mil. kuna, u drugom tromjesečju za 886 mil. kuna, u trećem za 3.251 mil. kuna, a u četvrtom za 1.870 mil. kuna. Obvezna pričuva u kunama nastavila je rasti u 2004. godini kada je u prva dva mjeseca porasla za dodatnih 898 mil. kuna, zbog rasta osnovice za obračun. U veljači je obračunata obvezna pričuva u kunama iznosila 19.089 mil. kuna, od čega 9.411 mil. kuna na osnovi kunske osnovice, a 9.677 mil. kuna na osnovi devizne osnovice.

U skladu s povećanjem udjela obračunate devizne obvezne pričuve koja se izvršava u kunama, udio obračunate devizne obvezne pričuve koja se izvršava u devizama smanjio se sa 75% na 65% u rujnu 2003. godine, na 60% u studenome i na 58% u prosincu. Tako je obračunata obvezna pričuva u devizama, nakon što je u prvom tromjesečju 2003. godine povećana za 769 mil. kuna, smanjena u drugom tromjesečju za 1.147 mil. kuna zbog smanjenja osnovice, te dodatnih 451 mil. kuna u trećem i 850 mil. kuna u četvrtom tromjesečju zbog promjene udjela izdvajanja. Na razini cijele 2003. godine obračunata obvezna pričuva u devizama smanjena je za 1.679 mil. kuna. Tako oslobođena devizna sredstva bankama su, međutim, i nadalje potrebna zbog održavanja minimalne devizne likvidnosti. Na početku 2004. godine zau-

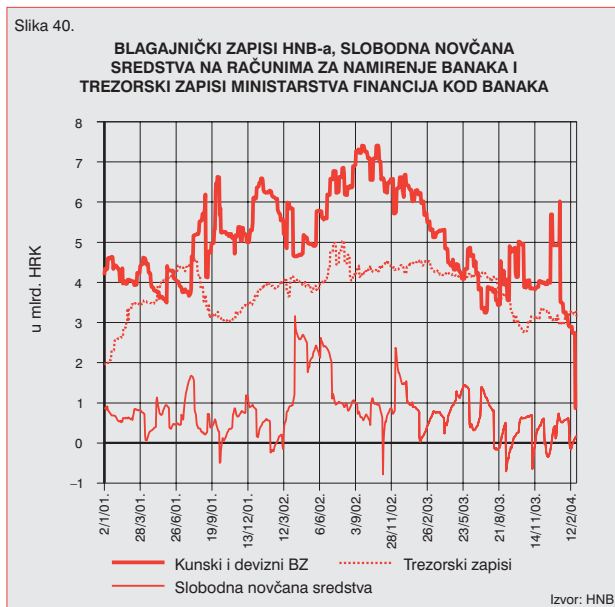

stavljen je trend smanjenja obračunate obvezne pričuve u devizama, koja je u prva dva mjeseca porasla za 439 mil. kuna zbog rasta devizne osnovice.

U veljači 2004. godine na snagu je stupila nova odluka kojom se povećava minimalno izdvajanje obračunate obvezne pričuve na poseban račun kod HNB-a, što je opisano u Okviru 2. Tom je odlukom povećan dio obvezne pričuve koji banke moraju izdvajati na posebni račun kod HNB-a s prijašnjih minimalnih 40% na minimalnih 60% za kunsku obveznu pričuvu i devizne depozite i na 100% za deviznu inozemnu pasivu i devizne depozite povezanih osoba. Kao što pokazuje Slika 39., rezultat ove odluke najviše se osjetio kod izdvojene obvezne pričuve u devizama (tanka isprekidana crvena linija) koja je, u kunskoj protuvrijednosti, u veljači povećana za 3.338 mil. kuna ili za 48,8%. Istodobno, ta mjera nije značajnije povećala izdvajanje obvezne pričuve u kunama jer su poslovne banke i prije na poseban račun izdvajale mnogo veće kunske iznose nego što je bilo potrebno.

Nakon što su posljednji *blagajnički zapisi HNB-a u kunama* upisani na aukciji 10. rujna 2003., početkom četvrtog tromjesečja svi su dospjeli, te nije bilo njihova daljnjeg izdavanja. Od početka 2004. godine ukinute su redovite tjedne aukcije pa će se *blagajnički zapisi u kunama* izdavati samo povremeno. Tako je dokinuta praksa steriliziranja viška likvidnosti s pomoću toga instrumenta. Neizdavanje *blagajničkih zapisa u kunama* obilježilo je cijelu 2003. godinu, a sredstva oslobođena njihovim smanjenjem izdavanjem bila su glavni izvor likvidnosti poslovnih banaka. Sa 4.986 mil. kuna, koliko su iznosili na početku 2003. godine, *blagajnički zapisi u kunama* smanjeni su u prvom tromjesečju za 1.115 mil. kuna, u drugom tromjesečju za 1.212 mil. kuna, a u trećem tromjesečju za 2.555 mil. kuna. U listopadu je ispisa- no posljednjih 105 mil. kuna *blagajničkih zapisa*.

Za razliku od kunskih, *upis blagajničkih zapisa HNB-a u stranoj valuti* jako je povećan u 2003. godini, a posebno u kolovozu i rujnu. Tako je u prvom tromjesečju upis *blagajničkih zapisa u stranoj valuti* povećan za 181 mil. kuna, u drugom za 162 mil. kuna, a u trećem za čak 2.556 mil. kuna. Njihov je rast nastavljen i u četvrtom tromjesečju kada je nji-

hovo stanje povećano za dodatnih 795 mil. kuna. Razlog za ovakav porast blagajničkih zapisa u stranoj valuti velikim je dijelom potreba za održavanjem kolaterala za korištenje lombardnoga kredita nakon prestanka izdavanja blagajničkih zapisa u kunama. Na kraju 2003. godine blagajnički zapisi u stranoj valuti iznosili su 4.920 mil. kuna, što je 3.694 mil. kuna više nego na kraju 2002. godine. Od početka 2004. godine blagajnički zapisi u stranoj valuti više se ne izdaju, a postojeći blagajnički zapisi dospjet će tijekom prvog tromjesečja 2004. godine. Od toga je oko 1/3 dospjelo do kraja siječnja kada je njihovo preostalo stanje iznosilo 3.255 mil. kuna.

Ispis blagajničkih zapisa u kunama, uz skromnije kreiranje kuna deviznim transakcijama HNB-a, nije bio dovoljan za osiguranje ukupne potrebne likvidnosti. Stoga se nekoliko banaka od kolovoza 2003. godine koristilo *lombardnim kreditom* za održavanje obvezne pričuve u kunama. Tako je prosječno dnevno stanje korištenih lombardnih kredita u trećem tromjesečju iznosilo 168 mil. kuna (pri čemu ta vrsta kredita nije uzimana u srpnju), a u četvrtom tromjesečju 233 mil. kuna. Od početka 2004. godine postrožen je instrument lombardnog kredita, tako da je maksimalni broj dana korištenja smanjen sa 15 na 5 radnih dana u mjesecu. Učinak te mjere osjetio se već u siječnju 2004. kad je jedna banka ispunila maksimalni broj dana korištenja, a isto se ponovilo i u veljači. Dodatnu poteškoću poslovnim bankama čini prestanak izdavanja blagajničkih zapisa jer gube kolateral potreban da bi se mogli koristiti tim izvorom likvidnosti. Gubitak toga kolaterala, međutim, tijekom prva dva mjeseca 2004. nije pratio rast drugog oblika kolaterala u vlasništvu poslovnih banaka kojim se one mogu koristiti za povlačenje lombardnog kredita: trezorskih zapisa Ministarstva financija. Time je dodatno smanjen prostor za korištenje lombardnim kreditom na početku 2004. godine.

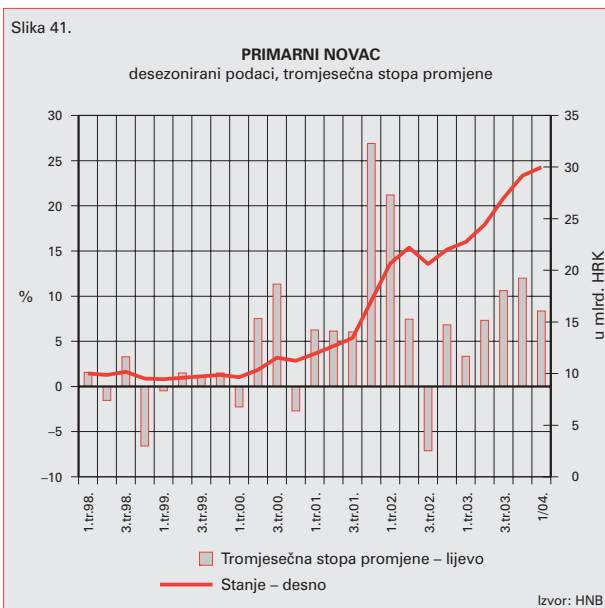
Primarni novac i međunarodne pričuve

Opisane operacije monetarne politike utjecale su na nastavak snažnog rasta *primarnog novca* (M0) i u 2003. godini. Tako je godišnja stopa rasta M0 u 2003. godini iznosila

32,8%, što je nešto više nego u 2002. godini (29,3%), ali mnogo manje nego u 2001. godini kada je stopa iznosila čak 51,9%. U 2003. godini najsporiji rast (desezonirane vrijednosti) M0 ostvaren je u prvom tromjesečju, kada je HNB pojačano prodavao devize povlačeći pritom kune. Rast M0 ubrzao se u drugom tromjesečju, a najveći rast ostvaren je u trećem tromjesečju zbog povećanja kuskog dijela izdvajanja obvezne pričuve uz ispis blagajničkih zapisa u kunama. Rast primarnog novca nastavljen je i u četvrtom tromjesečju zbog daljnjeg povećanja kuskog dijela izdvajanja obvezne pričuve. U siječnju 2004. godine primarni je novac ostvario sezonski nominalni pad zbog smanjenja gotovog novca u optjecaju, no i nadalje se bilježi rast njegove desezonirane vrijednosti. Na kraju siječnja M0 je iznosio 29,4 mlrd. kuna, što je 35,8% više nego na kraju siječnja 2003. godine.

Visoka stopa rasta primarnog novca međutim ne znači i da je monetarna politika bila ekspanzivna. To je posljedica promjena u instrumentima monetarne politike u 2003. godini kada su se sredstva, prethodno držana u blagajničkim zapisima u kunama, prelila u obveznu pričuvu u kunama zbog povećanja postotka kuskog dijela izdvajanja obvezne pričuve na devizne izvore. Naime, računi na kojima se održava obvezna pričuva u kunama dio su agregata primarnog novca, za razliku od blagajničkih zapisa HNB-a. Rastu primarnog novca u 2003. godini, na godišnjoj razini, dodatno pridonosi povećanje korištenja lombardnim kreditom 31. prosinca 2003. u iznosu od 954 mil. kuna. Prosječna razina primarnog novca u 2003. godini bila je za 20,2% veća nego u 2002. godini.

U strukturi primarnog novca najveći porast ostvaren je kod njegove najveće kategorije – depozita banaka kod HNB-a, koji su u 2003. godini povećani za 6.220 mil. kuna ili čak za 51,4%. Od toga je izdvojena obvezna pričuva u kunama povećana za 4.418 mil. kuna ili za čak 54,0%, a sredstva na računima za namirenje, koja se upotrebljavaju za obavljanje platnog prometa, ali i za održavanje obvezne pričuve, povećana su za 1.693 mil. kuna ili 43,1%. Obvezno upisani blagajnički zapisi iznosili su na kraju prosinca 109,4 mil. kuna, što upućuje na prilagođivanje politike banaka toj

Tablica 1. Kretanje likvidnosti i čimbenici kreiranja primarnog novca, tromjesečni prosjeci, stanje u milijunima kuna

Razdoblje	Primarni novac	Slobodna novčana sredstva	Višak kunske likvidnosti	Glavni čimbenici kreiranja/povlačenja (stanja)							
				Gotov novac	Kunska obvezna pričuva	Blagajnički zapisi HNB-a u kunama	Kunski depoziti države	Kreditni bankama	Repo poslovi	Devizne transakcije HNB-a	
1999.	1. tr.	9.440	191	-234	5.244	3.356	663	518	1.312	305	-1.835
	2. tr.	9.130	123	-801	5.237	3.197	590	508	1.569	171	924
	3. tr.	10.055	101	-497	5.883	3.462	890	530	1.387	67	150
	4. tr.	10.119	186	239	5.632	3.648	1.435	636	1.201	22	2.161
2000.	1. tr.	9.453	107	349	5.196	3.552	1.407	476	959	47	98
	2. tr.	9.614	212	1.436	5.410	3.405	1.807	592	363	2	2.393
	3. tr.	11.519	297	2.341	6.417	4.133	2.475	862	261	-	1.639
	4. tr.	11.573	425	2.714	6.037	4.509	2.573	1.081	167	26	-44
2001.	1. tr.	11.389	619	2.962	6.106	3.809	2.450	1.163	38	18	621
	2. tr.	12.420	586	3.034	6.816	3.506	2.641	1.513	109	98	749
	3. tr.	13.795	747	3.587	7.648	3.798	3.397	1.436	505	68	1.400
	4. tr.	16.560	573	2.800	7.500	6.099	2.288	1.492	27	17	3.889
2002.	1. tr.	18.348	508	3.616	8.428	6.788	3.400	1.363	265	-	1.022
	2. tr.	21.530	2.234	5.492	9.262	7.301	3.458	678	561	-	2.505
	3. tr.	21.834	889	5.892	10.327	7.596	5.080	666	180	-	347
	4. tr.	21.800	860	6.065	9.691	8.035	5.233	992	188	-	859
2003.	1. tr.	22.348	739	5.300	9.641	8.416	4.568	636	-	-	-2.020
	2. tr.	23.696	957	4.057	10.056	8.753	3.118	513	-	-	1.085
	3. tr.	26.081	602	1.830	11.202	14.167	1.384	497	168	-	-
	4. tr.	28.291	565	330	10.519	17.111	3	610	233	-	2.276
2004.	Siječanj	29.668	636	590	10.436	18.504	-	617	224	-	-254

Slobodna novčana sredstva definirana su kao višak depozita banaka kod HNB-a iznad propisanog iznosa održavanja obvezne pričuve. Višak kunske likvidnosti definiran je kao suma kunskih potraživanja poslovnih banaka od HNB-a umanjena za kunske obveze prema HNB-u, uključujući obveznu pričuvu.

mjeri HNB-a. Sredstva u blagajnama banaka, koja se također uključuju u održavanje obvezne pričuve, nakon što su se udvostručila u 2002. godini, porasla su u 2003. godini 468 mil. kuna ili za 36,6%. Istodobno je gotov novac u optjecaju povećan za 892 mil. kuna ili za 9,2%.

Opisano nominalno smanjenje primarnog novca u siječnju 2004. od 1.146 mil. kuna najviše se osjetilo kod računa za namirenje, koji su smanjeni za 794 mil. kuna, te sezonskog smanjenja gotovog novca u optjecaju za 334 mil. kuna i sredstava u blagajnama banaka za 279 mil. kuna. Istodobno je izdvojena obvezna pričuva povećana za 265 mil. kuna.

Tablica 1. prikazuje kretanje primarnog novca, pokazatelja likvidnosti te čimbenike koji su utjecali na kretanje likvidnosti. Iz nje se vidi da je u 2003. godini došlo do nestajanja viška likvidnosti koji je ranije bio sadržan u blagajničkim zapisima u kunama. U siječnju se višak likvidnosti malo popravio zbog sezonskog smanjenja gotovog novca u optjecaju, no likvidnost je i tada kreirana lombardnim kreditima.

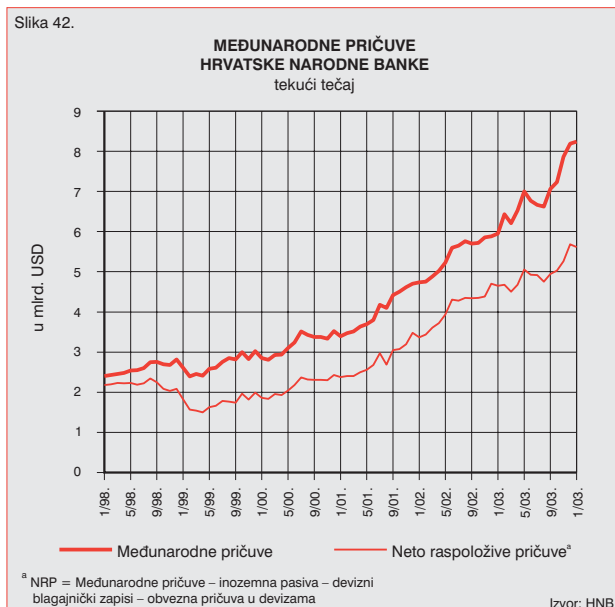
Tablica pokazuje da je smanjivanje prosječne razine kunskih depozita države kod HNB-a nastavljeno i u 2003. godini. Smanjenje kunskih depozita države važno je jer se novac s računa države, preko računa poslovnih banaka, prelijeva na račune ostalih sektora i obratno. To utječe na likvidnost ukupnoga bankovnog sustava. U prvom tromjesečju prosječno stanje kunskih depozita države iznosilo je 636 mil. kuna, u drugom tromjesečju je smanjeno na 513 mil. kuna, dok je u trećem tromjesečju iznos na računu države bio dodatno smanjen, prosječno na 497 mil. kuna. Prodaja deviza pristiglih od privatizacije Ine podigla je prosječnu razinu depozita države u četvrtom tromjesečju na 610 mil. kuna. Na kraju prosinca kunski su depoziti države iznosili 600 mil. kuna, što je na razini stanja na kraju 2002. godine. Prosječno stanje kunskih depozita države u 2003. godini iznosilo je 564 mil. kuna, dok je ono u 2002. godini iznosilo 925 mil. kuna, a u 2001. godini 1.401 mil. kuna. Kretanje kunskih depozita

države nije se značajnije promijenilo ni u siječnju 2004. kada su oni prosječno iznosili 617 mil. kuna.

U 2003. godini porastao je utjecaj deviznih depozita države. Država je počela svoje devizne priljeve deponirati kod HNB-a, čime se izbjegavaju šokovi koje kapitalni priljevi izazivaju na deviznom tržištu. U četvrtom tromjesečju zabilježen je priljev od 505 mil. USD od privatizacije Ine. Od toga je iznosa HNB otkupio 400 mil. USD, dok je ostatak iskorišten za plaćanje inozemnih obveza. Na kraju 2003. devizni depoziti države iznosili su 951 mil. kuna. Veći dio toga iznosa upotrijebljen je u siječnju 2004. za plaćanje inozemnih obveza (Londonski klub), a preostalih 166 mil. kuna na početku veljače.

Na kretanje međunarodnih pričuva Hrvatske narodne banke utječu devizne transakcije HNB-a s bankama, kretanje deviznih depozita države, sredstva devizne obvezne pričuve banaka i blagajničkih zapisa u stranoj valuti te kretanje inozemne pasive formirane instrumentima ulaganja međunarodnih pričuva. Na međunarodne pričuve u četvrtom tromjesečju najviše je utjecao opisani priljev deviza na račun države u iznosu od 505 mil. USD. Deprecijacija dolara prema euru u studenome pridonijela je nastavku rasta dolarske protuvrijednosti međunarodnih pričuva u studenome i prosincu unatoč tome što je HNB neto prodao 38,6 mil. EUR poslovnih bankama. Na kraju prosinca 2003. ukupne međunarodne pričuve iznosile su 8.191 mil. USD, što je za 2.305 mil. USD ili za 39,2% više nego na početku godine. Promatrano u kunama, ukupne međunarodne pričuve na kraju prosinca iznosile su 50,1 mlrd. kuna, što je za 8,1 mlrd. kuna ili za 19,2% više nego na početku godine. Kretanje devizne obvezne pričuve i deviznih blagajničkih zapisa HNB-a ne utječe na kretanje neto raspoloživih međunarodnih pričuva, koje su na kraju prosinca iznosile 5.682 mil. USD, što je 980 mil. USD više nego na početku godine.

Porast razine međunarodnih pričuva u siječnju 2004. godine za 51,5 mil. USD rezultat je transakcija upravljanja

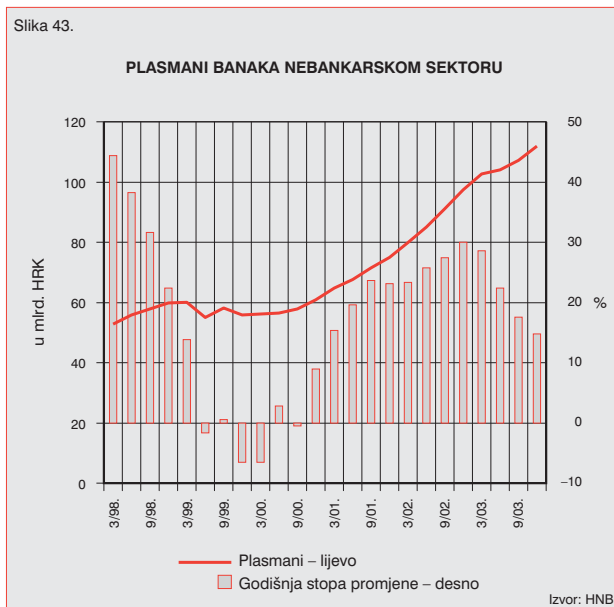
međunarodnim pričuvama koje su povećale inozemnu aktivu i inozemnu pasivu središnje banke. Neto inozemna aktiva je istodobno smanjena zbog dospelja blagajničkih zapisa u stranoj valuti, otplata duga države s deviznog depozita kod HNB-a te prodaje deviza poslovnim bankama. S izdvajanjem obvezne pričuve u devizama u veljači 2004. godine došlo je do znatnog povećanja računa obvezne pričuve u devizama, čime će se umanjiti utjecaj ukidanja blagajničkih zapisa u stranoj valuti na međunarodne pričuve HNB-a.

Monetarna kretanja

Monetarna kretanja u 2003. godini obilježilo je usporevanje rasta plasmana banaka nebankarskom sektoru u odnosu na prethodne godine. Istodobno je zabilježen blagi oporavak rasta deviznih depozita, dok je rast kunskih nemonetarnih depozita znatno ubrzan. Ipak, rast domaćih izvora sredstava nije bio dovoljan da osigura financiranje rasta plasmana, pa su se banke i dalje koristile inozemnim izvorima financiranja. Mjere monetarne politike s početka 2003. godine: obvezni upis blagajničkih zapisa i održavanje minimalne likvidnosti banaka uvelike su utjecale na ponašanje banaka u protekloj godini.

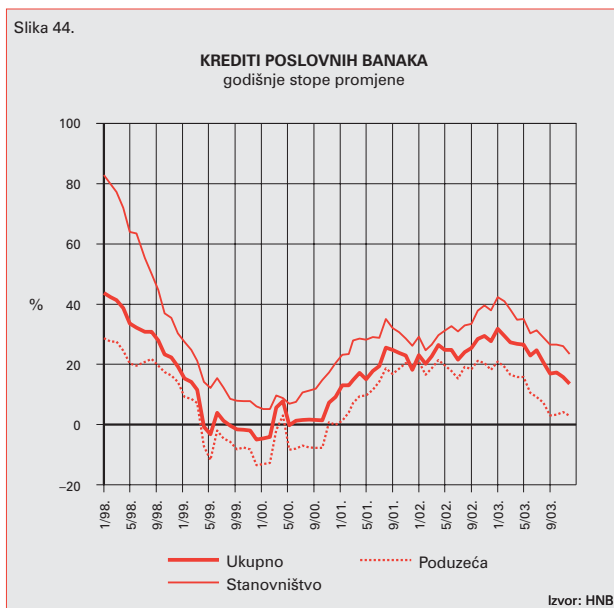
Plasmani

U 2003. godini usporen je rast plasmana banaka nebankarskom sektoru. Tako je godišnja stopa rasta plasmana u 2003. godini iznosila 14,6%, što je mnogo sporiji rast nego u 2001. (25,5%) i 2002. godini (30,4%). Ako se isključi utjecaj tečaja, plasmani su u 2003. godini porasli za 13,3%. Usporevanju rasta plasmana pridonijela je mjera središnje banke o obveznom upisu penalizirajućih blagajničkih zapisa za banke koje u 2003. godini ostvare rast plasmana veći od 16% te sporiji rast domaćih izvora sredstava. Zabilježeni rast plasmana i nadalje je značajan, jer se odnosi na osnovicu koja je značajno povećana u prethodnim godinama, pa je apsolutni iznos povećanja plasmana u 2003. godini na razini onoga u 2001. godini i gotovo 2/3 onoga u 2002. godini. Uz to je primjetno i jačanje drugih oblika financiranja, kao što

su izravno zaduživanje poduzeća u inozemstvu i razvoj aktivnosti lizinga. U četvrtom tromjesečju 2003. rast plasmana banaka iznosio je 4,2%, što je blago ubrzanje u odnosu na ostatak godine; naime, plasmani su porasli 2,5% u prvom tromjesečju, 1,3% u drugom i 3,0% u trećem tromjesečju. Početkom 2004. godine nastavljen je rast plasmana, koji su na kraju siječnja iznosili 113,7 mlrd. kuna, što je 13,5% više nego u siječnju prethodne godine.

Krediti banaka nebankarskom sektoru, koji, s udjelom većim od 95%, određuju kretanje ukupnih plasmana, porasli su u 2003. godini za 15,9%, što je mnogo manje nego u prethodnim godinama (u 2001. godini rasli su po stopi od 24,3%, a u 2002. godini po stopi od 31,2%). Ostali oblici plasmana, ulaganje u instrumente tržišta novca, obveznice i dionice nebankarskog sektora, u 2003. godini su smanjeni. Rast kredita usporen je uz značajno smanjeni obujam kreditiranja poduzeća te umjereno usporevanje rasta kredita stanovništvu. Ovakva prilagodba odgovara većim prinosima, uz manji rizik, koje banke ostvaruju od kreditiranja stanov-

ništva nego od kreditiranja poduzeća. Također, dio poduzeća može kredite banaka zamijeniti drugim oblicima financiranja.

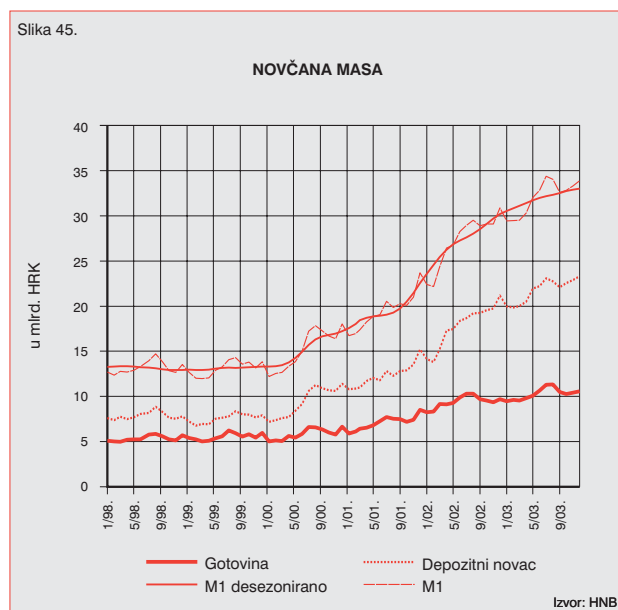
Rast kredita stanovništvu smanjen je sa 43,0%, koliko je iznosio u 2002. godini, na 27,7% u 2003. godini. To smanjenje posljedica je prilagodbe mjerama HNB-a, ali vjerojatno i slabije potražnje stanovništva za kreditima nakon njihova snažnog rasta u prethodnim godinama. Naime, viša razina zaduženosti stanovništva povećala je udio otplata kredita u dohotku stanovništva, čime je smanjena i njihova kreditna sposobnost. Očekuje se da bi i uvođenje hrvatskog registra kreditnih obveznika moglo dodatno usporiti rast kredita koji se odobravaju stanovništvu.

Za razliku od kredita stanovništvu, koji su u prošloj godini ostvarili značajan rast, krediti poduzećima su u 2003. godini porasli samo za 5,1%, dok je njihov rast u 2002. godini iznosio 22,6%. Treba naglasiti da se sektor poduzeća djelomično financirao i mimo banaka, izravnim zaduživanjem u inozemstvu te preko poduzeća za lizing, čija je aktivnost u 2003. godini znatno pojačana. Većina tih poslovnih odnosa ostvarena je s inozemnim maticama domaćih banaka te s poduzećima za lizing koja su u vrlo bliskim vlasničkim odnosima s domicilnim i inozemnim bankama maticama.

Novčana masa

Zabilježeno usporavanje kreditne aktivnosti poslovnih banaka u 2003. godini utjecalo je na usporavanje rasta *novčane mase (M1)*. Godišnja stopa rasta M1 u 2003. godini iznosila je 9,8%, što je tri puta manje od ostvarene godišnje stope rasta u 2002. godini (30,2%). Rast M1 bio je ravnomjerno raspoređen tijekom godine, uz uobičajene sezonske oscilacije.

Na usporavanje rasta novčane mase najviše je utjecalo kretanje *depozitnog novca*. Tako je godišnja stopa rasta depozitnog novca iz 2002. godine (39,4%) smanjena u 2003. godini na 10,0%. Nakon sezonskog smanjenja početkom 2004. godine, depozitni je novac na kraju siječnja iznosio 22,1 mlrd. kuna što je za 10,7% više nego u siječnju 2003. godine.

Promjene u strukturi depozitnog novca u 2003. godini uvelike odražavaju ostvarenu sektorsku distribuciju kredita. Depozitni novac poduzeća porastao je u 2003. za 0,5 mlrd. kuna (4,3%), što je značajno smanjenje u odnosu na ostvareni rast u 2002. godini kada je depozitni novac poduzeća porastao za 3,4 mlrd. kuna ili za 37,4%. Za razliku od depozitnog novca poduzeća, kod stanovništva je ostvareno umjerenije smanjenje: nakon godišnjeg rasta od 29,5% u 2002. godini, njegov je rast prošle godine iznosio 24,8%, dakle, bio je tek nešto sporiji.

Rast *gotovog novca* u 2003. godini usporen je mnogo manje nego rast depozitnog novca. Naime, rast gotovog novca u 2003. godini iznosio je 9,2%, dok je u 2002. godini iznosio 13,8%. Sporiji rast gotovog novca također je posljedica jačanja kartičnoga i elektroničkoga načina plaćanja.

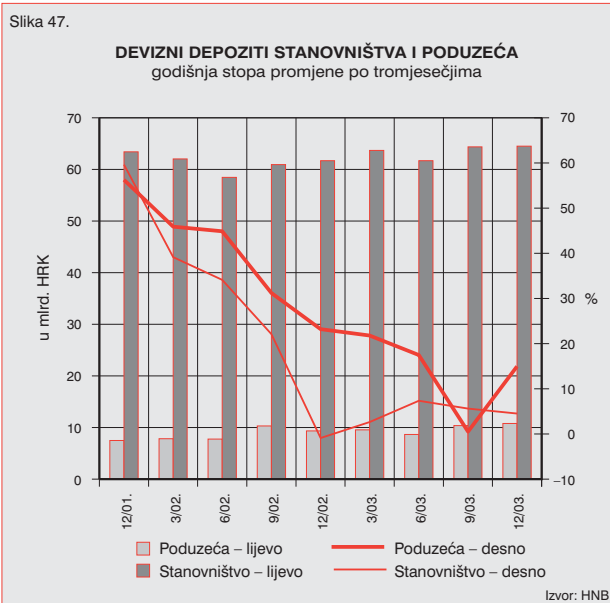
Ukupna likvidna sredstva

Jedno od glavnih obilježja monetarnih kretanja u 2003. godini jest snažan rast *kunskih nemonetarnih depozita (štednih i oročenih)*, koji su porasli za 43,5%, što je mnogo više nego u 2002. godini kada su oni povećani za 25,5%. Takav je rast rezultat ostvarene makroekonomske stabilnosti, ali i prilagodbe banaka mjerama HNB-a najstojanjem da smanje udio devizne pasive u svojim bilancama. Kunski nemonetarni depoziti nastavili su rasti i na početku 2004. godine, te su na kraju siječnja iznosili 19,1 mlrd. kuna, što je 41,3% više nego u siječnju 2003.

Na kretanje toga monetarnog agregata najviše utječu njegove najveće komponente: kunski depoziti stanovništva i poduzeća, koji su u prošloj godini ostvarili podjednake stope rasta. Tako su depoziti poduzeća porasli za 51,8%, a stanovništva za 46,5%. Primjetno je i jačanje utjecaja depozita ostalih financijskih institucija, koji imaju vrlo snažnu sezonsku komponentu, pa povećavaju volatilnost kunskih monetarnih depozita, što se posebice osjetilo u drugom i trećem tromjesečju protekle godine.

U 2003. godini oporavio se rast *deviznih depozita* nakon stagnacije u 2002. godini. Premda niska, ostvarena stopa rasta od 5,5%, zbog veličine tih depozita, donijela je apsolu-

tni porast devizne štednje od 4,0 mlrd. kuna, što je oko 2/3 apsolutnog porasta kunskih nemonetarnih depozita. Rast deviznih depozita nastupio je početkom trećeg tromjesečja, što je vjerojatno povezano s deviznim priljevom od turističke sezone. Nakon što su tijekom prosinca blago smanjeni zbog smanjenja depozita poduzeća, devizni depoziti nastavili su rasti i na početku 2004. godine. Na kraju siječnja devizni depoziti iznosili su 76,5 mlrd. kuna, što je 4,8% više nego u siječnju 2003. godine.

U strukturi deviznih depozita depoziti poduzeća porasli su u apsolutnom iznosu za 1,4 mlrd. kuna ili za 15,2%, što je manje od njihova rasta u 2002. godini (za 24,7%). Na kretanje deviznih depozita poduzeća značajno su utjecali veliki infrastrukturni projekti, ali i aktivnosti poduzeća na deviznom tržištu koja je uvjetovana dinamikom uvoza i izvoza. Prisutnost poduzeća na deviznom tržištu djeluje pozitivno jer pravne osobe koriste razdoblja povoljnog tečaja za kupnju deviza, čime djeluju stabilizirajuće na tržište i kretanje vrijednosti domaće valute.

Za razliku od deviznih depozita poduzeća, kod depozita stanovništva u 2003. godini zabilježen je oporavak (4,5%) nakon smanjenja u 2002. godini (-2,7%) zbog odljeva nakon svršetka konverzije valuta članica EMU-a u euro. Devizni depoziti stanovništva na kraju 2003. godine činili su 84,8% ukupnih deviznih depozita.

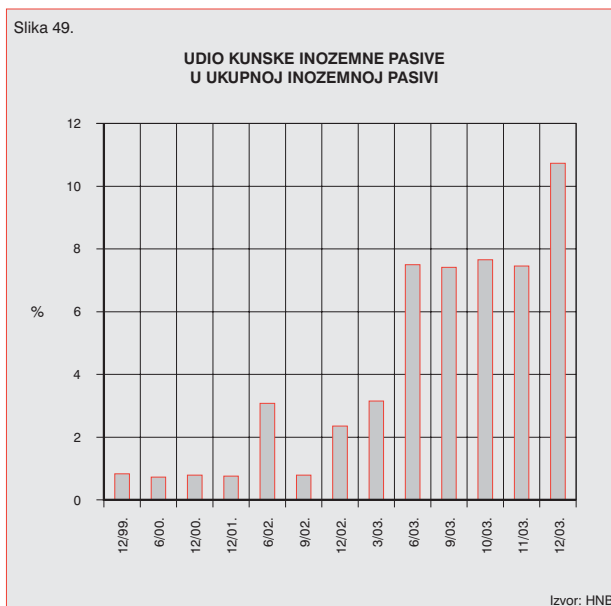
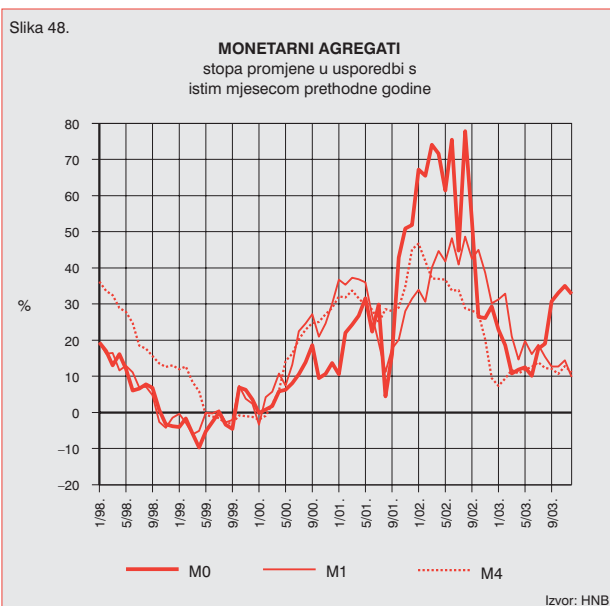
Opisana kretanja utjecala su na porast *ukupnih likvidnih sredstava (M4)* u 2003. godini za 10,8%, što je neznatno više od njihova rasta u 2002. godini (9,5%) kada je zabilježena stagnacija deviznih depozita u odnosu na prethodnu godinu. Na kraju siječnja 2004. godine M4 je iznosio 129,0 mlrd. kuna, što je 10,4% više nego u siječnju 2003. godine.

Inozemna aktiva i pasiva

U uvjetima umjerenog rasta domaćih izvora sredstava (M4) poslovne su se banke i u 2003. godini koristile inozemnim sredstvima za financiranje snažne kreditne aktivnosti, a što se iskazuje kao nastavak smanjenja neto inozemne aktive (NIA) poslovnih banaka. Nakon smanjenja NIA-e poslovnih banaka u prvoj polovici 2003. godine, tijekom trećeg tromjesečja došlo je do privremenog oporavka ovoga monetarnog agregata, što je uobičajena posljedica priljeva deviza od turizma tijekom ljetnih mjeseci. U četvrtom tromjesečju NIA je smanjena za 4,6 mlrd. kuna. Tijekom cijele 2003. godini NIA poslovnih banaka ukupno je smanjena za 5,5 mlrd. kuna.

Smanjenje neto inozemne aktive u 2003. godini ostvareno je uz istodobni veliki porast inozemne aktive i pasive. Inozemna pasiva povećana je za 14,9 mlrd. kuna, a inozemna aktiva za 9,4 mlrd. kuna. Taj je porast bio najintenzivniji u četvrtom tromjesečju kada je inozemna pasiva porasla za 8,5 mlrd. kuna, a inozemna aktiva za 3,9 mlrd. kuna. Istodobni veliki rast inozemne aktive i pasive banaka odražava prilagođavanje banaka Odluci o minimalno potrebnim deviznim potraživanjima.

Ta je mjera HNB-a utjecala i na promjene u valutnoj strukturi inozemne pasive poslovnih banaka. Naime, pojedine strane banke matice povećale su svoje kunske depozite kod domaćih banaka kćeri i odobravale im kunske kredite, što je utjecalo na porast kunske komponente inozemne pasi-

Okvir 2. Monetarna politika i promjene u instrumentima na početku 2004. godine

Na početku 2004. godine na snagu je stupilo više odluka koje bi trebale činiti okosnicu monetarne politike u ovoj godini. Te odluke modificiraju postojeće monetarne instrumente naglašavajući pritom indirektne, tržišne mehanizme djelovanja.

Od monetarnih instrumenata koji su obilježili 2003. godinu, ukinuta je odluka o upisu obveznih blagajničkih zapisa. Upis obveznih blagajničkih zapisa od početka je bio zamišljen kao privremena mjera monetarne politike, a koja je pridonijela usporavanju rasta plasmana banaka u 2003. godini. Druga je mjera s početka 2003. godine, Odluka o minimalno potrebnim deviznim potraživanjima, zadržana. Ta odluka iz 2003. godine bila je samo modifikacija ranije odluke o obvezi banaka da održavaju određeni odnos između deviznih potraživanja i deviznih obveza, što je u visoko euroiziranom hrvatskom bankarskom i gospodarskom sustavu nužno za upravljanje valutnim rizikom cijelog sustava.

Monetarna politika u 2004. godini nastavak je politike iz prethodne godine kada je došlo do kopnjenja viška kunske likvidnosti, koji je nastao u 2001. i 2002. godini sma-

njenjem stope obvezne pričuve, snažnim priljevom deviza u banke i njihove konverzije u kune. Očekuje se da će HNB i u 2004. godini slabije otkupljivati devize od poslovnih banaka i države, uz istodobno emitiranje kuna. Za razliku od 2003. godine, kada su banke potrebnu likvidnost osiguravale iz prije akumulirane zalihe blagajničkih zapisa u kunama, u 2004. godini bi se uvjeti za kreiranje kunske likvidnosti trebali stvoriti operacijama na otvorenom tržištu.

Uz očekivani manjak kunske likvidnosti, bit će manje potrebe za izdavanjem blagajničkih zapisa u kunama, čije će aukcije HNB raspisivati samo iznimno i diskrecijski. Za razliku od kunskih, više neće biti izdavanja blagajničkih zapisa u stranoj valuti. Blagajnički zapisi u stranoj valuti nisu kunski instrument monetarne politike, a bankama su bili privlačni jer su im omogućivali istodobno održavanje devizne obvezne pričuve i minimalne devizne likvidnosti, a mogli su poslužiti i kao kolateral za dobivanje lombardnoga kredita.

U nastojanju da se smanje oscilacije i višak likvidnosti, postrožen je instrument lombardnoga kredita. Razdoblje njegova korištenja skraćeno je sa 15 na 5 radnih dana u mjesecu. Također, zbog prestanka izdavanja blagajničkih zapisa u stranoj valuti, nestaje ovaj oblik kolaterala za korištenje lombardnoga kredita.

Instrumenti monetarne politike^a

Devizne aukcije/ intervencije	<ul style="list-style-type: none"> ■ Provode se prema diskrecijskoj odluci HNB-a radi očuvanja stabilnosti domaće valute i održavanja likvidnosti plaćanja u zemlji i inozemstvu. ■ HNB intervenira na deviznom tržištu definitivnom kupnjom ili prodajom deviza. Tip aukcije može biti aukcija s višestrukim (multiple price) cijenom (<i>model diferenciranog tečaja</i>) i aukcija s fiksnom, unaprijed ponuđenom cijenom HNB-a ili pak s jedinstvenom (<i>uniforme price</i>) cijenom koju odredi HNB na osnovi dobivenih ponuda (<i>model jedinstvenog tečaja</i>). ■ Pristup aukcijama imaju samo banke koje imaju ovlaštenje za obavljanje poslova platnog prometa s inozemstvom.
Obvezna pričuva	<ul style="list-style-type: none"> ■ Stopa obvezne pričuve iznosi 19%. ■ Osnovica za obračun sastoji se od kunsoga i deviznog dijela, koji se izračunavaju zasebno. Osnovicu čine prosječna dnevna stanja kunskih i deviznih izvora sredstava u prethodnom mjesecu. ■ Obvezna pričuva izdvaja se 8. kalendarskog dana u mjesecu i traje do 7. kalendarskog dana sljedećeg mjeseca. ■ Od obračunatoga deviznog dijela obvezne pričuve 42% uključuje se u obračunati kunski dio obvezne pričuve i izvršava se u kunama. ■ Minimalni postotak izdvajanja kuskog dijela obvezne pričuve na poseban račun kod HNB-a iznosi 60%. ■ Postotak izdvajanja deviznog dijela obvezne pričuve obračunatog na osnovi deviznih sredstava nerezidenata i deviznih sredstava primljenih od pravnih osoba u posebnom odnosu prema banci iznosi 100%, dok minimalni postotak izdvajanja preostalog deviznog dijela obvezne pričuve iznosi 60%. ■ Preostali dio obvezne pričuve može se održavati prosječnim dnevnim stanjima likvidnih potraživanja.
Blagajnički zapisi	<ul style="list-style-type: none"> ■ Vrijednosni papiri HNB-a koji služe za sterilizaciju kunske likvidnosti ■ Nominirani su u kunama, izdaju se uz diskont, na aukcijama koje HNB raspisuje diskrecijski i o kojima obavještava poslovne banke najkasnije na dan aukcije.
Obratne repo aukcije	<ul style="list-style-type: none"> ■ Na osnovi okvirnog ugovora o povratnoj kupnji vrijednosnih papira, služi za kreiranje likvidnosti. ■ Banke na aukcijama nude ukupne nominalne iznose vrijednosnih papira koje žele prodati u repo stopu. ■ Vrijednosni papiri koji se mogu ponuditi na otkup su: blagajnički zapisi HNB-a i trezorski zapisi MF-a.
Devizni swap	<ul style="list-style-type: none"> ■ Swap transakcija (istodobna kupnja i prodaja deviza, ili obratno, s različitim datumima namire) provodi se prema diskrecijskoj odluci HNB-a radi premoščivanja kratkoročne nelikvidnosti. ■ Mogućnost sudjelovanja u transakcijama imaju samo banke koje imaju ovlaštenje za obavljanje poslova platnog prometa s inozemstvom.
Lombardni kredit	<ul style="list-style-type: none"> ■ Kredit koji HNB odobrava bankama na osnovi zaloga vrijednosnih papira. ■ Kamatna stopa po kojoj se odobrava iznosi 9,5%. ■ Kolateraliziran je i može se koristiti u visini do 50% nominalne vrijednosti: blagajničkih zapisa HNB-a u kunama i trezorskih zapisa MF-a ■ Maksimalno se može koristiti 5 radnih dana u jednom mjesecu.
Kratkoročni kredit za likvidnost	<ul style="list-style-type: none"> ■ Odobrava se bankama koje imaju likvidnosnih poteškoća uz uvjet da su solventne. ■ Može se koristiti najdulje šest mjeseci ■ Odobrava se na osnovi definiranog zaloga ■ Iznimno, banka može kredit koristiti i dulje od šest mjeseci, ali ne dulje od dvanaest mjeseci, i na osnovi drugih instrumenata osiguranja ako je zahtjev za odobrenje kredita uputila i za njegov povrat jamči Republika Hrvatska.
Minimalno potrebna devizna potraživanja	<ul style="list-style-type: none"> ■ Minimalno potrebna devizna potraživanja iznose 35% deviznih obveza banaka. ■ Obveza održavanja propisanog postotka je dnevna. ■ Devizne obveze prema Odluci su: redovni devizni računi i posebni devizni računi, devizni krediti i ostale financijske obvezne u devizama. ■ Devizna potraživanja prema Odluci su devizna potraživanja s preostalim rokom dospjeća do 3 mjeseca.

^a Detaljan opis instrumenata monetarne politike, s tekstovima odluka i uputama, nalazi se na www.hnb.hr/monet/hmonet.htm (emonet za engleski).

Kredit za likvidnost, čiji je cilj osiguranje likvidnosti u krajnjoj nuždi, nije promijenjen.

Obvezna pričuva jedan je od najznačajnijih instrumenata monetarne politike u Hrvatskoj. Dok stopa obvezne pričuve u eurozoni iznosi 2%, stopa obvezne pričuve u Hrvatskoj iznosi još uvijek visokih 19%. Ovako visoka stopa nužna je za steriliziranje monetarnog učinka snažnoga priljeva inozemnog kapitala. Banke obveznu pričuvu moraju održavati kao prosjek u mjesecu. Međutim, da bi im olakšao poslovanje i upravljanje likvidnošću, HNB bankama omogućava da dio održavaju na svojim računima i koriste za svoja plaćanja, dok preostali dio obračunate obvezne pričuve moraju izdvajati na poseban račun obvezne pričuve kod HNB-a. Tako su do početka 2004. godine poslovne banke morale 40% iznosa obračunate obvezne pričuve izdvajati na poseban blokirani račun kod HNB-a, dok su s preostalih 60% mogle slobodno raspolagati i upotrebljavati ga u platnom prometu. To je posebno važno za dio obvezne pričuve koja se izdvaja u devizama, jer su banke 60% obračunatog iznosa obvezne pričuve u devizama mogle držati u inozemstvu i koristiti se njime i za obavljanje deviznoga platnog prometa i kao kolateralom za dobivanje inozemnih kredita. Preostali kunski dio obvezne pričuve poslovne banke moraju održavati na svom žiroračunu kod HNB-u ili

u kunskoj gotovini.

Od veljače 2004. godine zaoštrano je izdvajanje obvezne pričuve povećanjem minimalnog postotka izdvajanja na spomenuti poseban račun kod HNB-a. Devizni dio obvezne pričuve obračunate na devizne izvore nerezidenata i na devizne depozite osoba u posebnom odnosu prema banci izdvaja se u 100%-tnom iznosu, a za ostalu deviznu i za sveukupnu kunsku obveznu pričuvu izdvajanje na posebne račune kod središnje banke povećano je s dosadašnjih najmanje 40% na najmanje 60% iznosa obračunate obvezne pričuve.

Priljev inozemnoga kapitala u bankarski sektor radi domaćeg financiranja trebala bi obeshrabruti i nova Odluka o kamatnim stopama i naknadama Hrvatske narodne banke. Tako se naknada koju središnja banka plaća na izdvojena sredstva deviznog dijela obvezne pričuve utvrđuje na dan izdvajanja obvezne pričuve kod HNB-a, a prema stopi koja za sredstva u američkim dolarima iznosi 75% ciljane kamatne stope američke središnje banke za prekonoćno međubankovno kreditiranje (engl. *U.S. Federal Funds Target Rate*), a za sredstva izdvojena u eurima 75% najniže kamatne stope Europske središnje banke na dvotjedne pozajmice koje odobrava bankama za povećanje likvidnosti (engl. *ECB Minimum Bid Refinance Rate*).

ve. Tijekom 2003. godine kunska inozemna pasiva porasla je za 4,5 mlrd. kuna i na kraju prosinca iznosila je 5,4 mlrd. kuna. Time je povećan udio kunske inozemne pasive u ukupnoj inozemnoj pasivi na 10,7%, što je četiri puta više nego na kraju 2002. godine. Porastu kunske inozemne pasive podjednako su pridonijeli krediti i depoziti stranih banaka.

Plasmani središnjoj državi

Tijekom 2003. godine nastavljena je orijentacija države na financiranje iz inozemnih izvora izdavanjem obveznica, što je odredilo kretanje *neto potraživanja banaka od središnje države*. Tako su neto potraživanja banaka od središnje države smanjena za 0,3 mlrd. kuna (2,3%) u odnosu na kraj prethodne godine. Pritom su plasmani banaka državi smanjeni za 0,4 mlrd. kuna ili za 1,7%, dok su depoziti i krediti države stagnirali (-0,4%). U strukturi plasmana državi smanjen je udio instrumenata tržišta novca i obveznica države u vlasništvu banaka. Istodobno je zabilježen rast kredita banaka odobrenih državi. U pogledu potraživanja države od bankarskog sektora, povećani su depoziti države kod HNB-a, gdje je deponiran višak deviznih priljeva države u prošloj godini. Depoziti države kod poslovnih banaka istodobno su smanjeni.

Tržište novca

Pojačana restriktivnost monetarne politike Hrvatske narodne banke u četvrtom tromjesečju 2003. godine značajno je utjecala na kretanja na novčanom tržištu. Nakon naglog porasta kamatnih stopa u rujnu 2003. godine sezonski priljev gotovog novca u banke tijekom rujna i listopada te ispisivanje kunskih blagajničkih zapisa poboljšali su primarnu likvidnost banaka, pa su se kamatne stope tijekom listopada

postupno vratile na razinu iz drugog tromjesečja. Međutim, odluka Hrvatske narodne banke o povećanju udjela obvezne pričuve na deviznu osnovicu koji se izvršava u kunama, neto prodaja deviza putem deviznih intervencija središnje banke u studenome i prosincu 2003. te sezonski uobičajena povećana potražnja za gotovinom u prosincu rezultirali su snažnim rastom potražnje za kunama. Tako se na tržištu novca nije nastavio silazni trend kamatnih stopa, nego su nakon stagnacije u studenome kamatne stope u prosincu ponovno naglo porasle.

Što se tiče primarnog tržišta kratkoročnih vrijednosnih papira, Hrvatska narodna banka od sredine rujna 2003. godine na aukcijama kunskih blagajničkih zapisa nije prihvatila ni jednu pristiglu ponudu, pa je stanje upisanih blagajničkih zapisa tijekom listopada svedeno na nulu. Od početka prosinca ponude za upis kunskih blagajničkih zapisa prestale su pristizati. U skladu s novim odrednicama monetarne politike za 2004. godinu HNB će aukcije kunskih blagajničkih zapisa od 1. siječnja 2004. raspisivati samo iznimno i diskrecijski, a blagajničke zapise u devizama neće izdavati.

Zbog potrebe države za kratkoročnim financiranjem kamatne stope na trezorske zapise Ministarstva financija pratile su kretanje tržišnih kamatnih stopa. Nakon naglog porasta u rujnu 2003. smanjivale su se sve do kraja godine, a u siječnju 2004. počele su ponovno rasti potaknute rastom kamatnih stopa na novčanom tržištu.

Kretanja kamatnih stopa na novčanom tržištu u četvrtom tromjesečju 2003. djelomice su se prenijela i na pasivne kamatne stope poslovnih banaka. Dok su kamatne stope na kredite ostale na sličnim razinama kao u trećem tromjesečju ili su smanjene, kamatne su stope na kunske depozite povećane, što je u konačnici dovelo do smanjenja razlike između aktivnih i pasivnih kamatnih stopa.

Kamatne stope na tržištu novca

Početak četvrtog tromjesečja 2003. godine primarna je likvidnost bankovnog sustava poboljšana, pa su se kamatne stope na novčanom tržištu tijekom listopada smanjivale, a u studenome su se zadržale na razinama između 3% i 5%. Do preokreta je došlo u prosincu, kada je potražnja za kunama snažno porasla i potaknula ponovni rast kamatnih stopa. Osim uobičajene sezonske povišene potražnje za gotovinom porast potražnje za kunama prouzročile su i dvije prodaje deviza bankama, kojima je iz optjecaja povučeno 944,3 mil. kuna, kao i odluka Hrvatske narodne banke kojom je udio obvezne pričuve na deviznu osnovicu koji se izvršava u kunama, u studenome povećan sa 35% na 40% i u prosincu sa 40% na 42%. Prema podacima Tržišta novca Zagreb prosječna prijavljena potražnja za kreditima dosegla je najvišu razinu zabilježenu do sada, pa je unatoč relativno visokoj prosječnoj prijavljenoj ponudi u prvoj polovici prosinca došlo do skoka kamatnih stopa na razinu od oko 8%.

Vagana kamatna stopa ostvarena na Tržištu novca Zagreb u listopadu je iznosila 5,45%, a u studenome se spustila na 4,03%. Pošto su kamatne stope u prosincu porasle, vagana je kamatna stopa na sve kredite na Tržištu novca Zagreb u tom mjesecu dosegla 6,13%. Iako je u siječnju 2004. aktivnost na novčanom tržištu nešto smanjena, kamatne su se stope zadržale na relativno visokim razinama pa je vagana kamatna stopa na sve kredite iznosila 6,74%, što je njezina najviša zabilježena razina od kraja 2000. godine.

Vagana kamatna stopa na prekononočne kredite u studenome je iznosila 3,02%, no u prosincu 2003. i siječnju 2004. porasla je na 5,47% i 6,20%. Sličnom dinamikom kretala se i vagana kamatna stopa na ostale kredite: u studenome je iznosila 4,65%, u prosincu je porasla na 7,02%, a u siječnju 2004. na 7,48%. Porast ove kamatne stope u siječnju 2004. može se dijelom pripisati i visokom udjelu kredita s rokom dospjeća od mjesec dana, odobrenih uz relativno višu prosječnu kamatnu stopu u usporedbi s ostalim rokovima dospjeća.

Ukupan promet ostvaren na Tržištu novca Zagreb u četvrtom tromjesečju iznosio je visoke 10,3 mlrd. kuna (za us-

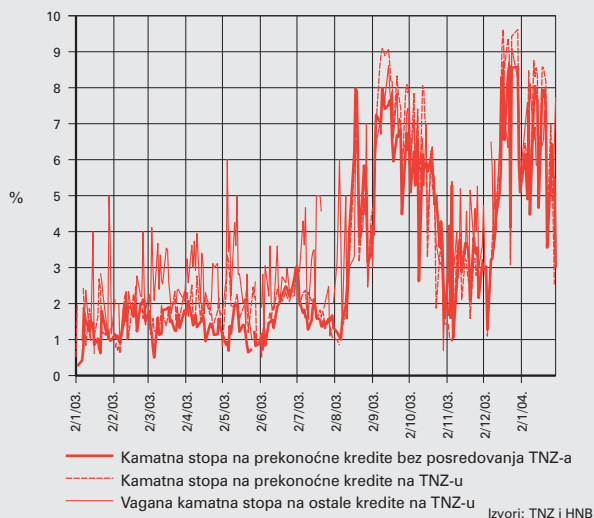
poredbu, ukupan promet u istom razdoblju 2002. iznosio je 3,5 mlrd. kuna), dok je u siječnju 2004. nešto smanjen. Prosječni dnevni promet prekononočnim kreditima u četvrtom tromjesečju iznosio je 80,0 mil. kuna, a u siječnju je porastao na 90,2 mil. kuna. Prosječni dnevni promet ostalim kreditima u posljednjem tromjesečju 2003. iznosio je 83,7 mil. kuna, a u siječnju 2004. pao je na 65,5 mil. kuna.

Porast kamatnih stopa doveo je i do promjene ročne strukture trgovanja na novčanom tržištu. Naime, u razdoblju povišene likvidnosti i iznimno niskih kamatnih stopa, koje je trajalo od početka 2002. do sredine 2003., sudionici na novčanom tržištu koji su raspolagali viškom likvidnih sredstava, u očekivanju porasta kamatnih stopa ulagali su samo na najkraće rokove. Stoga su u strukturi ukupnih kredita prevladavali prekononočni krediti i krediti uz mogućnost opoziva. Kako su mjere monetarne politike u drugoj polovici 2003. godine potaknule rast kamatnih stopa do razina preko 8%, banke i novčani fondovi koji raspoložu viškom slobodnih novčanih sredstava, uvjetovali su pozajmice duljim rokovima dospjeća jer su očekivali da će se kamatne stope uskoro smanjiti – pošto se banke prilagode novim mjerama HNB-a. Trend povećanja kreditiranja na duže rokove dospjeća započeo je početkom druge polovice 2003. godine, a posebno je došao do izražaja u posljednjem tromjesečju te se nastavio i u siječnju 2004. Tako je udio prekononočnih kredita u četvrtom tromjesečju 2003. smanjen s uobičajene dvije trećine na približno polovicu ukupnih kredita. Među ostalim kreditima osjetno je u četvrtom tromjesečju 2003. smanjen (na približno jednu trećinu) udio kredita uz mogućnost opoziva (u posljednjih 18 mjeseci kretao se oko 70%). U studenome i prosincu najviše je odobreno kredita s rokom dospjeća od jednog tjedna, a u siječnju 2004. s rokom dospjeća od jednog mjeseca.

Inače, izravno međubankovno kreditiranje u četvrtom tromjesečju ostalo na visokim razinama, kao što je bilo i u trećem tromjesečju. U ovom segmentu tržišta u četvrtom tromjesečju ostvaren je prosječni dnevni promet od 450,8 mil. kuna, a u siječnju od 558,1 mil. kuna. Prosječna kamatna stopa na izravne međubankovne kredite u prosincu i si-

Slika 50.

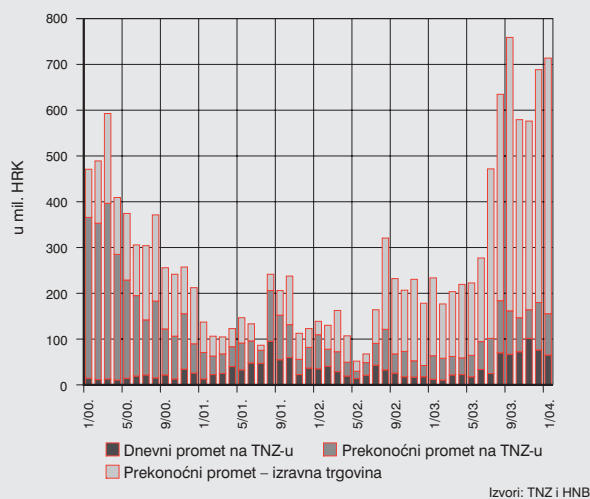
KAMATNE STOPE NA TRŽIŠTU NOVCA

Slika 51.

PROMET NA NOVČANOM TRŽIŠTU

dnevni prosjek

ječnju 2004. bila je viša od stope na prekonoćne kredite uz posredovanje Tržišta novca Zagreb (u prosincu je iznosila 6,57%, a u siječnju 6,70%).

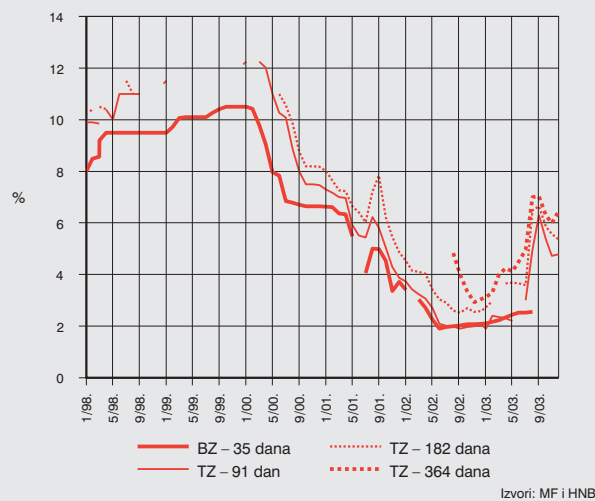
Kamatne stope na tržištu kratkoročnih vrijednosnih papira

U četvrtom tromjesečju 2003. Hrvatska narodna banka na aukcijama kunskih blagajničkih zapisa nije prihvatila ni jednu pristiglu ponudu, što je prethodilo novoj odluci o blagajničkim zapisima, prema kojoj će se od 1. siječnja 2004. aukcije kunskih blagajničkih zapisa održavati samo povremeno, radi steriliziranja viška kunske likvidnosti. Od kraja listopada 2003. stanje je upisanih kunskih blagajničkih zapisa na nuli.

Nakon snažnog porasta kamatnih stopa na trezorske zapise Ministarstva financija u rujnu 2003. godine tijekom četvrtog tromjesečja kamatne stope ostvarene na aukcijama postupno su se smanjivale. U tom razdoblju povećala se i razlika između kamatnih stopa na najkraći i najduži rok dospijeća, koja se krajem rujna i u listopadu 2003. kretala u uskom rasponu od 30 do 75 baznih bodova. Budući da u drugoj polovici prosinca 2003. zbog blagdana nije bilo aukcija trezorskih zapisa, porast kamatnih stopa na novčanom tržištu prenio se na kamatne stope na trezorske zapise tek na prvim aukcijama u siječnju 2004. Vagane mjesečne kamatne stope na trezorske zapise s rokovima dospijeća od 91, 182 i 364 dana u razdoblju od listopada do prosinca 2003. smanjene su sa 6,31%, 6,65% i 7,03% na 4,72%, 5,57% i 6,0%, a u siječnju 2004. iznosile su 4,78%, 5,36% i 6,44%. Stanje upisanih trezorskih zapisa tijekom četvrtog tromjesečja povećano je za 873,4 mil. kuna u odnosu na kraj prethodnog tromjesečja, te je na kraju prosinca 2003. iznosilo 5,8 mlrd. kuna, kao i na kraju siječnja 2004. U strukturi upisanih trezorskih zapisa i dalje prevladavaju jednogodišnji zapisi, ali se njihov udio od početka četvrtog tromjesečja postupno smanjuje. Od ukupnog iznosa upisanih trezorskih zapisa na kraju siječnja 2004. godine 3,4 mlrd. čine zapisi s najdužim rokom dospijeća, 1,7 mlrd. kuna odnosi se na 182-dnevne za-

Slika 52.

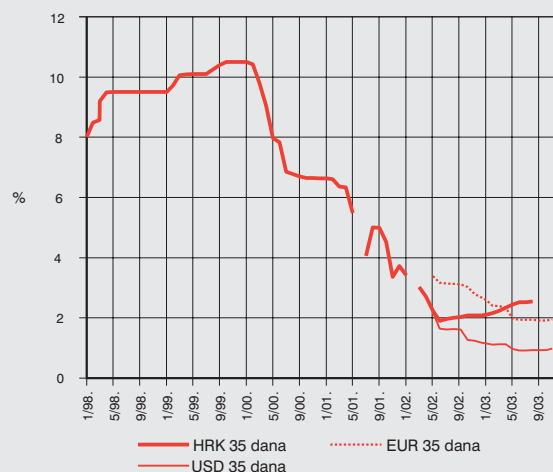
KAMATNE STOPE NA BLAGAJNIČKE ZAPISE HNB-a I TREZORSKE ZAPISE MF-a ročna struktura

Izvori: MF i HNB

Slika 53.

KAMATNE STOPE NA BLAGAJNIČKE ZAPISE HNB-a valutna struktura

Izvor: HNB

pise, a preostali iznos na 91-dnevne trezorske zapise.

Trend smanjenja kamatnih stopa na devizne blagajničke zapise Hrvatske narodne banke zaustavljen je još u trećem tromjesečju 2003. godine, a u četvrtom tromjesečju 2003. ove su kamatne stope blago porasle. Kako su kamatne stope na blagajničke zapise u stranim valutama bile utvrđene na osnovi stope LIBID za odgovarajuću valutu i rok dospijeća, njihovo je kretanje izravna posljedica kretanja kamatnih stopa na inozemnim tržištima. Vagana kamatna stopa na blagajničke zapise u eurima u listopadu je iznosila 1,91% i 1,93% za rokove dospijeća od 35 i 63 dana, a u prosincu je povećana na 1,95% i 1,94%. Vagana kamatna stopa na zapise u američkim dolarima u prosincu se približila razini od 1 postotnog boda – iznosila je 0,98% i 0,97% za rokove dospijeća od 35 i 63 dana.

Stanje upisanih deviznih blagajničkih zapisa u četvrtom tromjesečju nastavilo je snažno rasti jer su se banke pripremale za 100%-tno izdvajanje obvezne pričuve na devizne izvore sredstava. Na kraju prosinca 2003. godine iznosilo je 974,4 mil. USD, što je porast od 351,1 mil. u odnosu na kraj rujna 2003. Od 1. siječnja 2004. Hrvatska narodna banka ne izdaje devizne blagajničke zapise. Posljednji upisani devizni blagajnički zapisi dospijevaju 5. ožujka 2004.

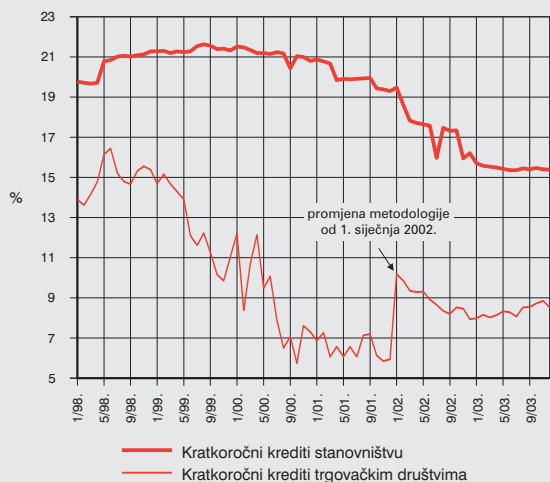
Kamatne stope poslovnih banaka

Iako su se kamatne stope poslovnih banaka u četvrtom tromjesečju 2003. godine kretale različito, na kraju godine aktivne kamatne stope i pasivne kamatne stope na devizne depozite uglavnom su bile niže nego što su bile na kraju trećeg tromjesečja, dok su kamatne stope na kunske depozite porasle.

Kamatne stope na kratkoročne kredite trgovačkim društvima u četvrtom su tromjesečju 2003. nastavile s trendom porasta iz trećeg tromjesečja, no u prosincu su se vratile na razinu s kraja rujna. Vagana kamatna stopa na kratkoročne kunske kredite trgovačkim društvima bez valutne klauzule u studenome je dosegla 8,36%, najvišu razinu u posljednjih 18 mjeseci, a u prosincu se spustila na 8,02% što je gotovo

Slika 54.

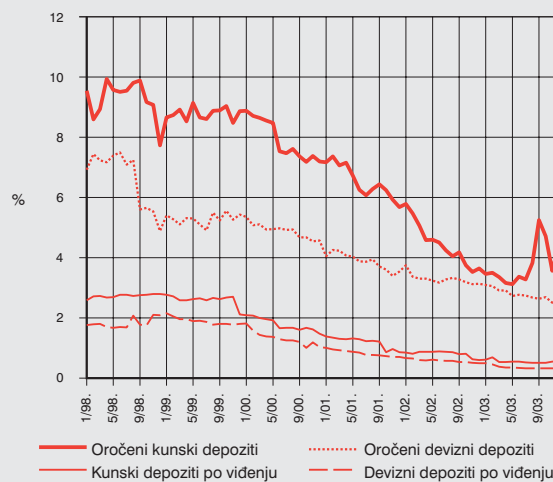
PROSJEČNE AKTIVNE KAMATNE STOPES POSLOVNIH BANAKA NA KRATKOROČNE KREDITE BEZ VALUTNE KLAUZULE

Izvor: HNB

Slika 56.

PROSJEČNE PASIVNE KAMATNE STOPES POSLOVNIH BANAKA

Izvor: HNB

jednako razini na kojoj se nalazila u rujnu 2003. (8,04%). Kamatne stope na kratkoročne kredite stanovništvu, nakon blagog porasta u trećem tromjesečju 2003. godine, u idućem su se razdoblju zadržale na istim razinama. Vagana kamatna stopa na kratkoročne kredite stanovništvu bez valutne klauzule u četvrtom tromjesečju 2003. iznosila je od 14,90% do 14,95%.

Kamatne stope na dugoročne kredite u prosincu 2003. smanjene su u usporedbi s rujnom. Vagana kamatna stopa na dugoročne kredite trgovačkim društvima s valutnom klauzulom u prosincu je iznosila 5,76%, dok je u rujnu iznosila 6,64%. Kamatne stope na dugoročne kredite stanovništvu koje su u drugoj polovici 2003. godine lagano rasle, u prosincu su također smanjene. Vagana kamatna stopa na dugoročne kredite stanovništvu s valutnom klauzulom u prosincu se smanjila za 74 bazna boda, na 8,04%. Na takvo smanjenje ove kamatne stope najviše je utjecao visoki udio stambenih kredita u ukupnim dugoročnim kreditima stanovništvu u prosincu, koji su odobreni uz relativno niske kamat-

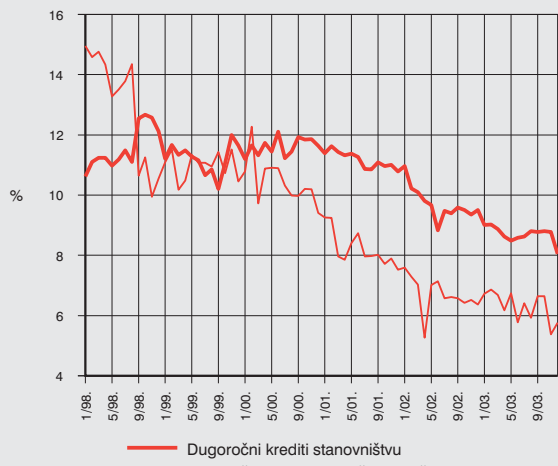
ne stope u usporedbi s kamatnim stopama na ostale dugoročne kredite stanovništvu.

Porast cijene kredita na novčanom tržištu prouzročio je i porast kamatnih stopa na kunske depozite kod poslovnih banaka. Pošto je u rujnu 2003. vagana kamatna stopa na oročene kunske depozite porasla na 5,25% (najvećim dijelom zbog snažnog porasta kamatne stope na oročene depozite poduzeća), u listopadu i studenome postupno se smanjila na 3,57%, a potom je ponovno porasla na 4,46% u prosincu. Vagana kamatna stopa na kunske depozite po viđenju tijekom četvrtog tromjesečja porasla je za 5 baznih bodova (sa 0,51% u rujnu na 0,56% u prosincu). S druge strane, blagi trend smanjenja kamatnih stopa na oročene devizne depozite nastavio se i tijekom četvrtog tromjesečja 2003. Vagana kamatna stopa na oročene devizne depozite u prosincu je iznosila 2,64%, a na devizne depozite po viđenju 0,31%.

Zbog toga što su na kraju četvrtog tromjesečja 2003. u odnosu na kraj prethodnog tromjesečja kamatne stope na kredite bile niže, a kamatne stope na kunske depozite više,

Slika 55.

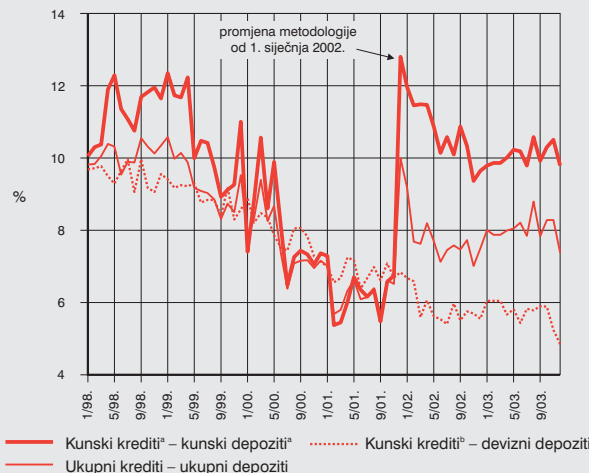
PROSJEČNE AKTIVNE KAMATNE STOPES POSLOVNIH BANAKA NA DUGOROČNE KREDITE S VALUTNOM KLAUZULOM

Izvor: HNB

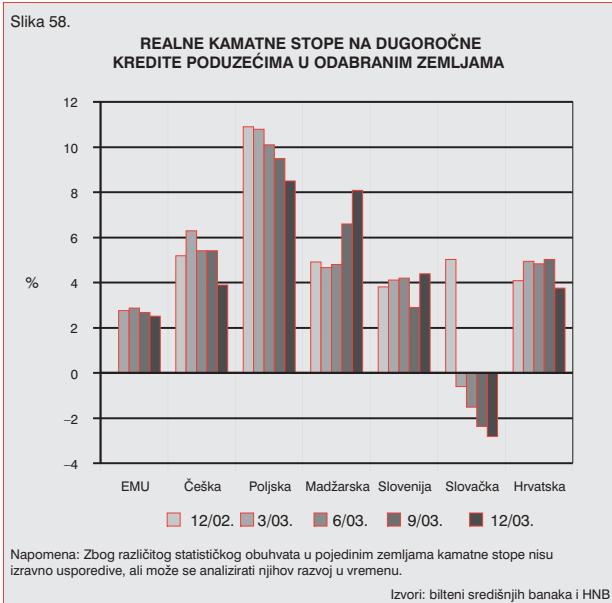
Slika 57.

RAZLIKE IZMEĐU PROSJEČNIH KAMATNIH STOPA POSLOVNIH BANAKA NA KREDITE I NA DEPOZITE

Izvor: HNB

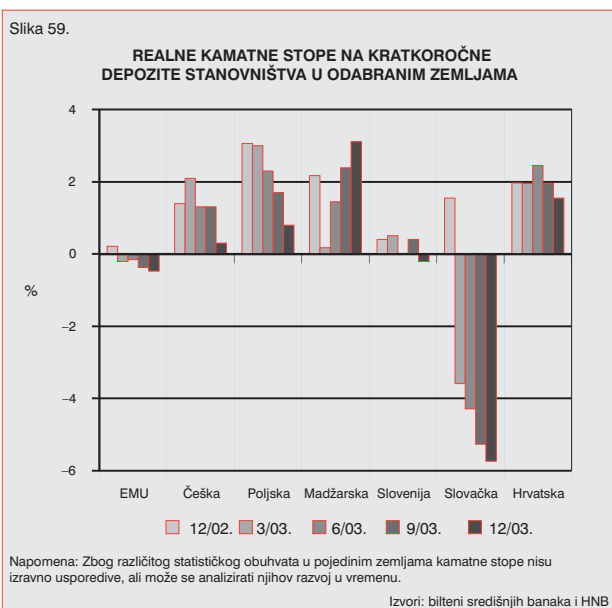
^a Bez valutne klauzule, ^b S valutnom klauzulom

razlika se između aktivnih i pasivnih kamatnih stopa banaka smanjila. Razlika između kamatnih stopa na ukupne kredite i na ukupne depozite u prosincu je iznosila 7,37 postotnih bodova, dok je razlika između kamatnih stopa na kunske kredite s valutnom klauzulom i kamatnih stopa na devizne depozite iznosila 4,85 postotnih bodova.

Promatrajući kamatne stope poslovnih banaka u odabranim tranzicijskim zemljama i EMU, može se zaključiti da se trendovi u kretanju nominalnih i realnih kamatnih stopa ponešto razlikuju. Nominalne su kamatne stope poslovnih banaka u četvrtom tromjesečju 2003. u većini promatranih zemalja (osim u Mađarskoj i Sloveniji) smanjene. Zbog istodobnog povećanja stope inflacije (mjerene indeksom potrošačkih cijena) u svim promatranim zemljama pad realnih kamatnih stopa bio je nešto veći.

U Mađarskoj su u četvrtom tromjesečju 2003. porasle i nominalne i realne kamatne stope na kredite i na depozite. U EMU je nominalna kamatna stopa na kratkoročne depozite niža od stope inflacije, pa je već četvrto tromjesečje zaredom

realna kamatna stopa na depozite negativna. Porast inflacije u Sloveniji također je doveo do negativnih kamatnih stopa na kratkoročne depozite. U Slovačkoj je tijekom 2003. godine stopa inflacije bila iznad razine nominalnih kamatnih stopa na kredite, pa su realne kamatne stope i na depozite i na kredite u cijeloj 2003. godini bile negativne. U Hrvatskoj je nominalna kamatna stopa na dugoročne kredite poduzećima smanjena u odnosu na kraj prethodnog tromjesečja, a smanjenje realne kamatne stope na te kredite još je izraženije zbog nešto više stope inflacije. Realna kamatna stopa na kratkoročne depozite stanovništva u Hrvatskoj također je smanjena u usporedbi s prethodnim tromjesečjem.

Tržište kapitala

U četvrtom tromjesečju 2003. godine na hrvatskom tržištu kapitala zabilježen je porast trgovanja i dionicama i obveznicama. Porasle su i cijene dionica, dok su se cijene obveznica smanjile. Na svjetskim su tržištima kapitala objava povoljnih makroekonomskih pokazatelja za američko gospodarstvo i optimistična očekivanja za 2004. potaknuli rast dioničkih indeksa. Istodobno su prinosi na obveznice nastavili s rastom koji je započeo u trećem tromjesečju. No kako američka i europska središnja banka usprkos ekonomskom oporavku nisu podizale svoje kamatne stope, krajem godine prinosi na obveznice počeli su se smanjivati, što se nastavilo i u siječnju 2004. godine. Prinosi na hrvatske euroobveznice tijekom četvrtog tromjesečja pratili su svjetska kretanja uz privremeno odstupanje uoči parlamentarnih izbora, dok je kretanje indeksa CROBEX bilo relativno neosjetljivo na kretanja glavnih dioničkih indeksa.

Tržište vlasničkih vrijednosnih papira

Tržišna kapitalizacija dionica na Zagrebačkoj burzi na kraju četvrtog tromjesečja 2003. godine iznosila je 37.130,5 mil. kuna (odnosno 19,55% procijenjenog BDP-a za 2003. godinu), što je za 1,86 mil. kuna više nego što je iznosila na kraju trećeg tromjesečja. Posljedica je to i novih uvrštenja dionica u kotacije JDD i TN i porasta cijena dionica. U siječnju 2004. tržišna kapitalizacija dionica na Zagrebačkoj burzi dodatno je porasla na 40.012,6 mil. kuna, a taj se porast najvećim dijelom može objasniti porastom cijena dionica i povećanjem faktora likvidnosti pojedinih dionica. Naime, pri izračunu tržišne kapitalizacije Zagrebačke burze za svaku se dionicu računa umnožak njezine posljednje cijene i broja izdanih dionica. Kako bi se u izračun uključila i likvidnost dionice, dobivena tržišna kapitalizacija dionica kojima se u prethodnom mjesecu nije trgovalo, prepolovljuje se. Ako se pojedinom dionicom nije trgovalo u prethodna tri mjeseca, u zbroj tržišne kapitalizacije Burze ulazi samo jedna četvrtina tržišne kapitalizacije te dionice.

Cijene dionica u četvrtom tromjesečju 2003. godine uglavnom su se kretale uzlaznom putanjom, što se odrazilo i na vrijednost indeksa CROBEX, koja je u tom razdoblju porasla za 8,4% (sa 1.095,2 boda na kraju rujna na 1.185,1 bod na kraju prosinca 2003.). Tijekom siječnja 2004. vrijednost CROBEX-a dodatno je povećana na 1.197,6 bodova, što je

njezina najviša razina još od početka 2002. Od osam dionica uvrštenih u sastav CROBEX-a, tijekom četvrtog tromjesečja najviše su porasle cijene dionica Plave lagune (44,3%) i Croatia osiguranja (19,9%).

U prosincu 2003. godine iz Prve kotacije Zagrebačke burze isključene su dionice Viktora Lenca, a u siječnju 2004. u tu su kotaciju uvrštene redovne i povlaštene dionice Croatia osiguranja, koje su se od ožujka 2003. nalazile u Kotaciji javnih dioničkih društava. Broj dionica u Prvoj kotaciji tako je u siječnju porastao na 4 (Pliva, Podravka, redovna i povlaštena dionica Croatia osiguranja). Tržišna kapitalizacija dionica u Prvoj kotaciji na kraju siječnja 2004. iznosila je 11,3 mlrd. kuna, odnosno 28,3% ukupne tržišne kapitalizacije svih dionica uvrštenih na Zagrebačku burzu.

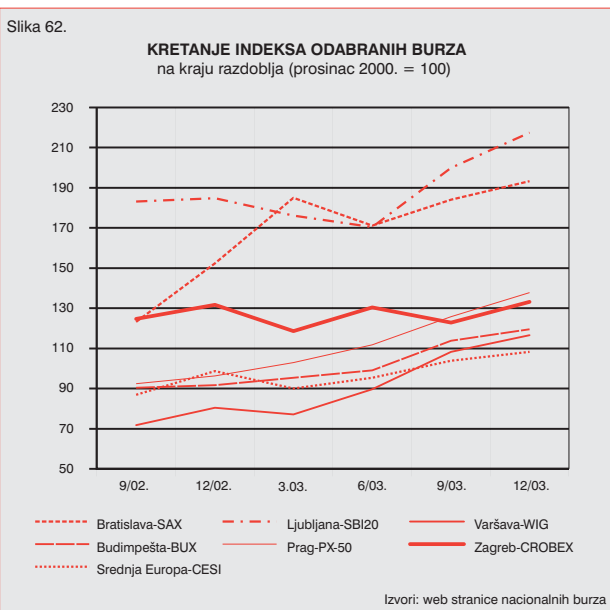
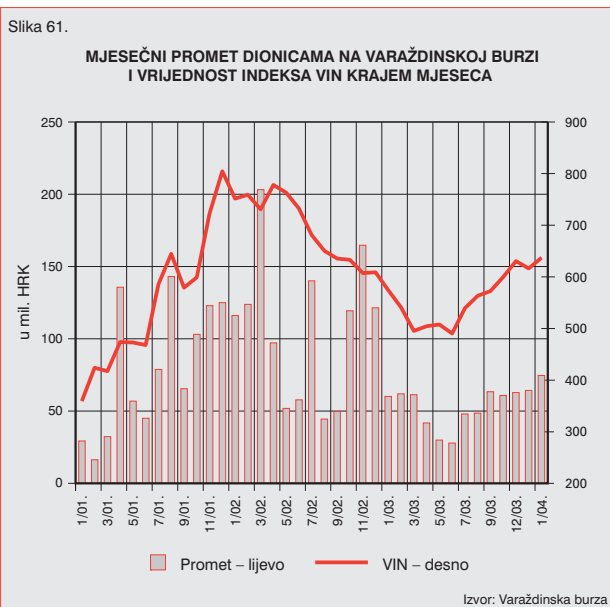
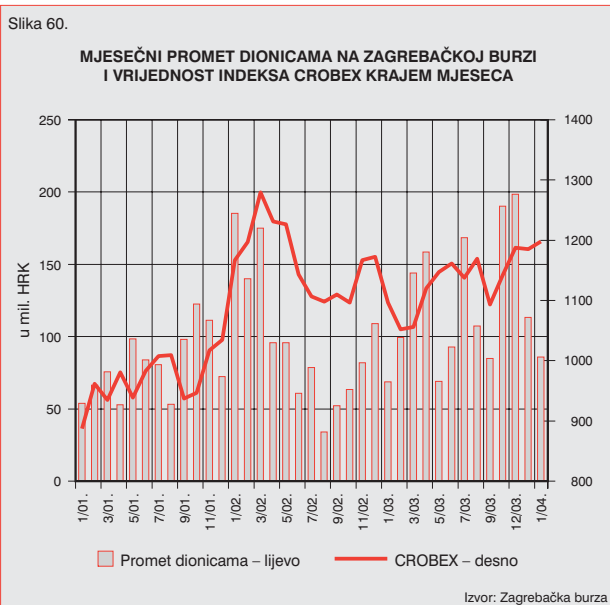
Promet dionicama na Zagrebačkoj burzi raste već peto tromjesečje zaredom. U četvrtom tromjesečju 2003. u trgovanju dionicama ostvaren je promet od 502,0 mil. kuna, gotovo dvostruko veći nego u istom razdoblju prošle godine, dok je u siječnju 2004. promet dionicama iznosio 86 mil. kuna. U četvrtom tromjesečju 2003. najviše se trgovalo dionicom Tvornice duhana Rovinj, na koju se odnosi 45% ukupnog prometa u tom razdoblju. U trgovini dionicama Prve kotacije – dionicama Plive i Podravke – ostvareno je 29% ukupnog prometa na Zagrebačkoj burzi. Istim dionicama najviše se trgovalo i u siječnju 2004., a po obujmu prometa približila im se i redovna dionica Croatia osiguranja.

U siječnju 2004. Komisija za vrijednosne papire Republike Hrvatske na zahtjev Zagrebačke burze odobrila je nova pravila Zagrebačke burze, prema kojima se redovna trgovina vrijednosnim papirima može odvijati u sklopu 5 tržišta: Službenog tržišta (prva kotacija burze u smislu Zakona o tržištu vrijednosnih papira), Redovitog tržišta, Tržišta dionica javnih dioničkih društava (kotacija javnih dioničkih društava u smislu Zakona o tržištu vrijednosnih papira), Usporednog tržišta vrijednosnih papira i Tržišta prava.

Oporavak trgovanja na Varaždinskoj burzi počeo je u drugoj polovici 2003. godine, nakon uvođenja kotacije javnih dioničkih društava (JDD) i uvrštenja prvih dionica u tu kotaciju. Tijekom četvrtog tromjesečja 2003. nastavio se pozitivni trend u trgovanju dionicama, koji se zadržao i u siječnju 2004. Tržišna kapitalizacija aktivnih dionica na Varaždinskoj burzi na dan 31. prosinca 2003. iznosila je 23.363,7 mil. kuna.

Ukupan promet dionicama na Varaždinskoj burzi u četvrtom tromjesečju 2003. iznosio je 187,9 mil. kuna, a u siječnju 2004. godine 75,0 mil. kuna. Gotovo polovica ukupnog prometa dionicama ostvarenog u posljednja tri mjeseca 2003. godine odnosila se na kotaciju JDD (89,5 mil. kuna), dok je u siječnju promet u toj kotaciji osjetno pao. U ostalim segmentima trgovanja na Varaždinskoj burzi najveći promet ostvaren je u kotaciji slobodnog tržišta, dok je promet u drugim kotacijama (prva, druga i PIF kotacija) bio gotovo zanemariv.

Indeks Varaždinske burze, VIN, u razdoblju od listopada do prosinca 2003. bio je dva puta izvanredno i jednom redovito revidiran. Od 4. prosinca 2003. u njegov izračun ulazi 12 dionica, od kojih najveću težinu imaju dionice poduzeća Ericsson Nikola Tesla, Riviera Holding, Kraš i Dom holding. Vrijednost indeksa VIN u četvrtom tromjesečju 2003. godi-

Tablica 2. Usporedba pokazatelja tržišta kapitala

Prosinac 2003.	Bratislava	Budimpešta	Ljubljana	Prag	Varšava	Zagreb
Prosječni dnevni promet, dionice (u mil. USD)	3,0	26,7	5,3	58,1	79,9	0,9
Prosječni dnevni promet, obveznice (u mil. USD)	363,1	3,2	3,5	144,3	20,5	8,4
Promet ^a /BDP ^c , godišnja razina (%)	2,6	10,2	5,8	19,0	10,2	1,0
Promet ^b /BDP ^c , godišnja razina (%)	213,8	1,2	3,8	47,3	2,6	8,9
Brzina prometa ^d	18,3	34,6	18,1	52,7	51,2	3,7
Tržišna kapitalizacija ^a (u mil. USD), na kraju mjeseca	3.369	16.689	7.075	25.122	37.428	6.069
Tržišna kapitalizacija ^b (u mil. USD), na kraju mjeseca	10.083	26.365	4.622	19.706	....	2.298
Tržišna kapitalizacija ^a /BDP ^c , na kraju mjeseca (%)	14,2	25,4	32,2	36,1	19,8	27,0
Tržišna kapitalizacija ^b /BDP ^c , na kraju mjeseca (%)	42,6	40,1	21,0	28,3	....	10,2
Kretanje indeksa dionica od početka godine (%)	26,9	20,3	17,7	43,1	42,0	2,1
Kretanje indeksa dionica od početka mjeseca (%)	0,8	3,0	-0,3	5,6	8,3	2,4

^a Dionice; ^b Obveznice; ^c 2002.; ^d Anualizirani mjesečni promet dionicama x 100/tržišna kapitalizacija dionica.
Izvori: Izvješća sa BSSE, BSE, PSE, LJSE, WSE, Zagrebačke burze i FIBV Statistics (www.fibv.org)

ne porasla je za 43,9 bodova, odnosno 7,7%. Na kraju 2003. vrijednost tog indeksa iznosila je 615,9 bodova, a do kraja siječnja 2004. dodatno je porasla na 637,1 bod zahvaljujući porastu cijena gotovo svih dionica koje ulaze u sastav indeksa.

Burzovni indeksi na tržištima tranzicijskih zemalja u četvrtom su tromjesečju 2003. godine osjetno porasli, prateći kretanja na svjetskim tržištima kapitala. Kombinirani indeks srednjoeuropskih burza, CESI, raste već treće tromjesečje zaredom. Na kraju prosinca njegova je vrijednost iznosila 1364 boda, za 4,4% više nego na kraju rujna 2003. Svi promatrani indeksi svjedoče o porastu cijena dionica na burzama zemalja u tranziciji. Indeksi Budimpeštanske, Praške, Bratislavske, Ljubljanske i Varšavske burze uzastopno rastu već nekoliko tromjesečja, a na kraju 2003. dosegli su svoje najviše vrijednosti u posljednje tri godine. Suprotno tome, kretanje indeksa Zagrebačke burze u posljednjih 18 mjeseci ne pokazuje dugoročni trend porasta.

U svim promatranim zemljama tržišna kapitalizacija i dionica i obveznica raste od početka 2003. godine. Pozitivni trendovi na tržištima kapitala podržali su trgovanje, pa se na većini promatranih burza promet u četvrtom tromjesečju povećao u odnosu na prethodno tromjesečje.

Tržište dužničkih vrijednosnih papira

U prosincu 2003. dospjela je jedna od dviju obveznica Državne agencije za osiguranje štednih uloga i sanaciju banaka (DAB-O-03CA) koje su bile izdane u prosincu 2000. da bi se isplatile sve obveze prema štedišama po osiguranoj štednji. Ukupan broj obveznica uvrštenih na Zagrebačku burzu time je pao na 10, od kojih je 6 državnih obveznica (1 kunška i 5 eurskih), a 4 su korporativne (1 kunška i 3 eurske).

Tržišna kapitalizacija 10 obveznica uvrštenih na Zagrebačku burzu na kraju prosinca 2003. iznosila je 14,1 mlrd. kuna (1,84 mlrd. EUR), odnosno 7,4% procijenjenog BDP-a za 2003. godinu. Tržišna kapitalizacija državnih obveznica iznosila je 12,1 mlrd. kuna (1,58 mlrd. EUR), odnosno 6,4% BDP-a.

Trgovanje obveznicama na Zagrebačkoj burzi u listopadu 2003. palo je, nakon četiri uzastopna mjeseca smanjivanja, na najnižu razinu u posljednjih godinu dana. No, u studenom se promet obveznicama udvostručio, te je na toj razini ostao i u sljedeća dva mjeseca. Ukupan promet obveznicama na Zagrebačkoj burzi u četvrtom tromjesečju iznosio je 2,6

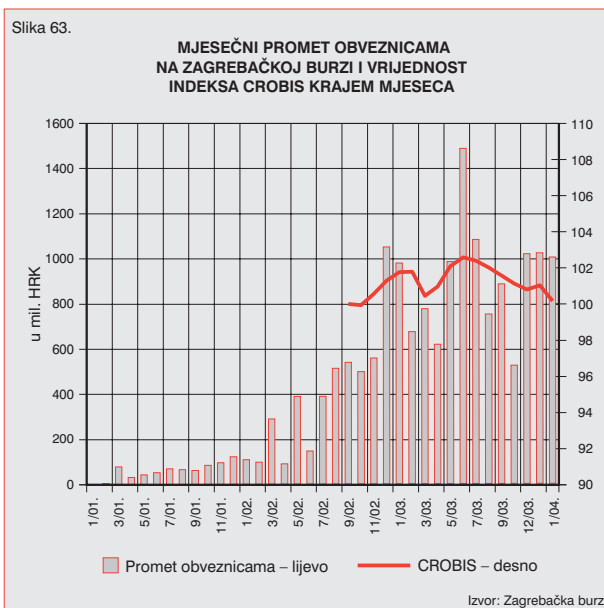
mlrd. kuna (za usporedbu, u drugom je tromjesečju iznosio 2,7 mlrd. kuna), a u siječnju 2004. godine 1 mlrd. kuna. Kao što je već uobičajeno, najviše se trgovalo obveznicom Republike Hrvatske s dospijecem 2012. godine, čiji je udio u ukupnom trgovanju obveznicama na Zagrebačkoj burzi iznosio oko 40%.

Cijene većine obveznica izdanih na domaćem tržištu tijekom četvrtog tromjesečja dodatno su smanjene, a njihovi su prinosi porasli. U skladu s time obveznički se indeks Zagrebačke burze CROBIS u razdoblju od listopada 2003. do siječnja 2004. smanjio za 1,4%, te je na kraju siječnja iznosio 100,15 bodova.

Na inozemnim tržištima kotira ukupno 13 izdanja hrvatskih euroobveznica: dva izdanja nominirana su u američkim dolarima (riječ je o državnim obveznicama koje su zamijenile dug gospodarskih subjekata u RH prema Londonskom klubu), šest ih je nominirano u eurima i pet u japanskim jenima.

Ukupna nominalna vrijednost svih 13 izdanja hrvatskih euroobveznica na kraju listopada 2003. iznosila je 36,5 mlrd. kuna, odnosno 4,8 mlrd. EUR.

Prinosi na hrvatske euroobveznice u četvrtom tromjesečju 2003. godine pratili su svjetska kretanja i blago rasli sve do početka prosinca, kada su se počeli smanjivati. Razlika prinosa između hrvatskih euroobveznica i referentnih njemačkih obveznica veći dio promatranog razdoblja bila je

Tablica 3. Izdanja obveznica na domaćem tržištu

Simbol	Izdavatelj	Datum izdavanja	Dospijeće	Valuta	Nominalna vrijednost izdanja	Nominalna kamatna stopa	Posljednja cijena	Tekući prinos 31.1.2004.
DAB-O-05CA	Državna agencija za osiguranje štednih uloga	19.12.2000.	19.12.2005.	EUR	225.000.000	8,375%	108,40	7,726%
HZZO-O-047A	Hrvatski zavod za zdravstveno osiguranje	19.7.2000.	19.7.2004.	EUR	222.000.000	8,500%	101,80	8,350%
RHMF-O-049A	Republika Hrvatska	20.9.2001.	20.9.2004.	EUR	200.000.000	6,500%	104,00	6,250%
RHMF-O-08CA	Republika Hrvatska	14.12.2001.	14.12.2008.	EUR	200.000.000	6,875%	110,00	6,250%
RHMF-O-125A	Republika Hrvatska	23.5.2002.	23.5.2012.	EUR	500.000.000	6,875%	111,30	6,177%
RHMF-O-085A	Republika Hrvatska	28.5.2003.	28.5.2008.	HRK	1.000.000.000	6,125%	100,20	6,113%
BLSC-O-051A	Belišće d.d.	17.1.2002.	17.1.2005.	EUR	17.000.000	7,375%	102,50	7,195%
PLAG-O-048A	Plava laguna d.d.	25.2.2002.	25.8.2004.	EUR	12.000.000	6,750%	100,75	6,700%
HYBA-O-086A	Hypo-Alpe-Adria Bank	6.6.2003.	6.6.2008.	HRK	150.000.000	6,500%	99,40	6,539%
HYBA-O-086A	Bina Istra d.d.	15.12.2002.	15.12.2022.	EUR	210.000.000	8,000%	100,00	8,000%

Izvor: Zagrebačka burza

Tablica 4. Izdanja međunarodnih obveznica Republike Hrvatske

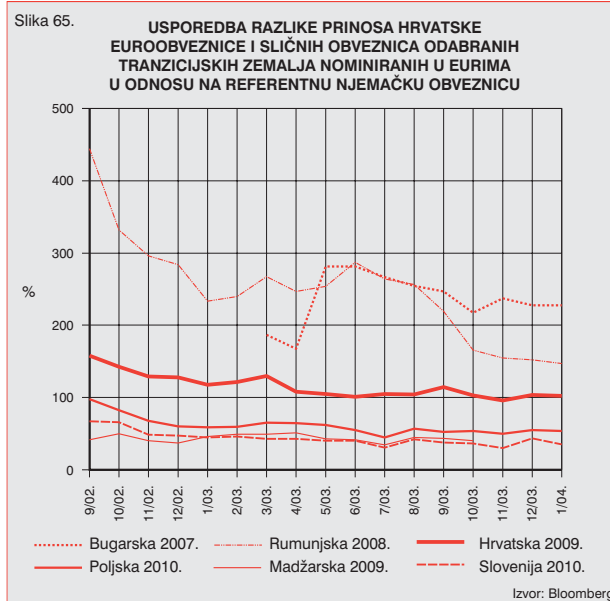
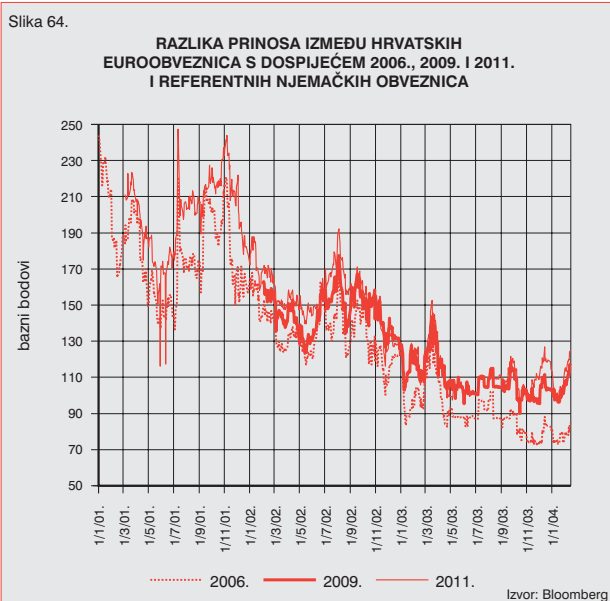
Obveznica	Valuta	Iznos	Nominalna kamatna stopa	Prinos pri izdavanju	Razlika prinosa ^a 30.6.2003.	Razlika prinosa ^a 30.9.2003.	Razlika prinosa ^a 31.12.2003.	Razlika prinosa ^a 31.1.2004.
Londonski klub A, 2010.	USD	857.796.000	6-mjesečni LIBOR + 81,25 b.b.		129	121	127	130
Londonski klub B, 2006.	USD	604.426.000	6-mjesečni LIBOR + 81,25 b.b.		126	107	118	115
Euromarkine obveznice, 2004.	DEM	300.000.000	6,125%	6,20%	74	62	44	44
Euroobveznice, 2006.	EUR	300.000.000	7,375%	7,45%	87	91	81	74
Samurajske obveznice, 2004.	JPY	25.000.000.000	4,00%	4,00%	67	69	47	46
Euroobveznice, 2005.	EUR	500.000.000	7,00%	7,06%	76	78	73	69
Samurajske obveznice, 2007.	JPY	40.000.000.000	3,00%	3,00%	89	92	79	80
Samurajske obveznice, 2006.	JPY	25.000.000.000	2,50%	2,50%	83	83	73	66
Euroobveznice, 2011.	EUR	750.000.000	6,75%	6,90%	101	118	114	110
Euroobveznice, 2009.	EUR	500.000.000	6,25%	6,45%	100	114	104	102
Samurajske obveznice, 2008.	JPY	25.000.000.000	2,15%	2,15%	109	107	90	93
Euroobveznice, 2010.	EUR	500.000.000	4,625%	4,65%	99	107	108	98
Samurajske obveznice, 2009. ^b	JPY	25.000.000.000	1,230%	1,23%	....	....	....	....

^a Prema usporedivoj obveznici; ^b Nema usporedive obveznice. Izvor: Bloomberg

stabilna, a privremeno povećanje zabilježeno je samo uoči parlamentarnih izbora. No, dok su se prinosi na europske obveznice nastavili smanjivati i u 2004. godini, prinosi na hrvatske euroobveznice u drugoj polovici siječnja ostali su stabilni, a u veljači su još i porasli. To je posljedica velikog broja novih izdanja obveznica tranzicijskih zemalja početkom 2004. godine, što je dovelo do pada cijena postojećih obveznica tih zemalja. U veljači je stoga ponovno proširena razlika prinosa.

U usporedbi sa zemljama iz prvog kruga proširenja Europske unije razlika prinosa hrvatskih euroobveznica relativ-

no je visoka. Razlika prinosa mađarskih i slovenskih euroobveznica nominiranih u eurima i s rokom dospjeća 2009. i 2010. godine u odnosu na usporedivu njemačku obveznicu u posljednjih je 9 mjeseci stabilna i iznosi oko 40 baznih bodova, a za poljske euroobveznice s rokom dospjeća 2010. godine oko 60 baznih bodova. U istom razdoblju prinos hrvatske euroobveznice s rokom dospjeća 2009. godine bio je za oko 100 baznih bodova viši od prinosa usporedive njemačke obveznice. Razlike prinosa euroobveznica zemalja kandidata za Europsku uniju, Rumunjske i Bugarske, i dalje su više od razlike prinosa hrvatskih euroobveznica. Međutim, razlika

prinosu na rumunjsku euroobveznicu u četvrtom se tromjesečju 2003. godine smanjila u odnosu na referentnu njemačku obveznicu za 70 baznih bodova, te se time približila razlici prinosu hrvatske euroobveznice.

Međunarodne transakcije

Preliminarni podaci o ostvarenju platne bilance pokazuju da deficit na tekućem računu platne bilance za cijelu 2003. iznosi 2.039 mil. USD ili 7,2% procijenjenog BDP-a za 2003., što je značajno smanjenje u usporedbi s deficitom od 8,5% BDP-a za 2002. godinu.⁹ Kako su kretanja na tekućem računu većinom određena ostvarenjima u razmjeni robom i uslugama, zabrinjava podatak da izražen rast robnoga uvoza u posljednja tri mjeseca 2003. nije zaustavljen. Međutim, osnovu za umjereni optimizam daju podaci koji upućuju na to da su ostvarenja robnoga izvoza RH i poglavito rezultati od izvoza usluga (prihodi od turizma) u posljednja tri mjeseca 2003. znatno bolji negoli u istom razdoblju 2002.

Inozemni dug je nastavio rasti te je krajem 2003. dosegno visokih 23,7 mlrd. USD, što odgovara godišnjem porastu od 8,2 mlrd. USD ili 53,3%. Negativna kretanja pokazatelja koji se odnose na stanje inozemnoga duga RH (83,3% procijenjenoga BDP-a za 2003. godinu) upozoravaju na to da se Hrvatska ozbiljno približila granici koja dijeli srednjezadužene od visokozaduženih zemalja, pri čemu visok deficit na tekućem računu platne bilance zabilježen u 2002. i 2003. dodatno opterećuje ekonomsku sliku Hrvatske.

Račun tekućih transakcija

Podaci DZS-a pokazuju da je vrijednost robnog izvoza (fob) u četvrtom tromjesečju 2003. dosegla 1,7 mlrd. USD, što odgovara nominalnom godišnjem povećanju od 370 mil. USD ili 27,5%. U ocjenjivanju spomenutih rezultata valja biti oprezan jer značajan dio porasta ukupnoga robnog izvoza odražava godišnje stope deprecijacije prosječno-ga mjesečnog tečaja izvještajnoga američkog dolara prema euru (19%) i jedinici domaće valute (16,1%) zabilježene u posljednja tri mjeseca 2003. godine. Zbog znatnih kolebanja tečajeva, ali i činjenice da prema valutnoj strukturi robnoga izvoza za listopad i studeni 2003. prosječni udjel eura u ukupnom robnom izvozu iznosi 72,8%, kretanja u robnoj razmjeni moguće je ispravno analizirati i ocijeniti samo ako ih se svode na stalni tečaj. Kad se isključi utjecaj promjene tečaja na vrijednosti ostvarene u robnoj razmjeni RH s inozemstvom, godišnja stopa rasta robnoga izvoza u četvrtome tromjesečju iznosi 12,8%, što je za 2 postotna boda više u odnosu na prosječnu godišnju stopu rasta za cijelu 2003., odnosno čak za 11,4 postotna boda više od prosječne go-

dišnje stope rasta ukupnoga robnog izvoza zabilježene u 2002. godini (1,4%).

U četvrtom tromjesečju 2003. najveći doprinos godišnjem rastu ukupnoga robnog izvoza pripada izvozu brodova, dok na razini godine doprinos izvoza brodova zaostaje jedino za doprinosom koji se odnosi na izvoz električnih strojeva, aparata i uređaja (najznačajniji doprinosi pojedinih sektora i odsjeka SMTK na ostvarenja ukupnoga robnog izvoza i uvoza detaljno su analizirani u posebnom odjeljku pod naslovom Robna razmjena). Prema podacima DZS-a vrijednost izvoza brodova u cijeloj 2003. iznosi 751 mil. USD ili 12,2% ukupnoga robnog izvoza. U odnosu na vrijednost ostvarenu izvozom brodova u prethodnoj godini (610 mil. USD) zabilježen je godišnji rast od 141 mil. USD ili 23,1%. Pošto se isključe pozitivni doprinosi međuvalutnih kretanja i izvoza brodova, podaci o ukupnom robnom izvozu također daju razloga za optimizam. Naime, godišnji porast robnog izvoza koji isključuje izvoz brodova, iskazan po stalnome tečaju, u 2003. godini iznosi visokih 11,1%, što upućuje na prodorniji istup hrvatskih izvoznika na inozemnim tržištima. Na takva su kretanja, usprkos relativno niskim stopama gospodarskoga rasta koje su zabilježili najznačajniji vanjskotrgovinski partneri Hrvatske u 2003., utjecali kontinuirani i pojačani uvoz kapitalnih dobara, nastavak restrukturiranja domaćih poduzeća i učinci potpisanih bilateralnih i multilateralnih vanjskotrgovinskih sporazuma.

Vrijednost robnog uvoza (cif), ostvarenog u posljednja tri mjeseca 2003., dosegla je iznimno visoke 4 mlrd. USD. Godišnji porast od 1 mlrd. USD ili 33,3% u posljednjem tromjesečju 2003. pokazuje da snažan rast robnog uvoza, koji je obilježio 2002. i posebno prva tri tromjesečja 2003., nije zaustavljen. Kupovnu moć hrvatskog stanovništva održavao je i dalje na relativno visokoj razini rast kredita poslovnih banaka, ali i pojačana kreditna aktivnost poduzeća za lizing. Krajem 2003. razina kredita koje su poslovne banke odobrile stanovništvu, porasla je za 2,8 mlrd. kuna u usporedbi sa stanjem krajem rujna 2003., dok je u usporedbi s krajem 2002. povećana za 11,9 mlrd. kuna (od toga se na stambene kredite odnosi 4,5 mlrd. kuna). Podaci o inozemnom dugu poduzeća za lizing također upućuju na nastavak negativnih trendova. Tako je ukupno stanje duga poduzeća za lizing od 1,5 mlrd. USD krajem 2003. bilo veće za 266 mil. USD ili 21,4% u odnosu na stanje krajem rujna 2003., odnosno za 894 mil. USD ili 145,8% u usporedbi sa stanjem krajem 2002. S obzirom na takva kretanja ne iznenađuje podatak o nastavku naglašenog uvoza osobnih vozila, čija je ukupna vrijednost 1,6 mlrd. USD ili 11,1% ukupnoga robnog uvoza u 2003. godini (podaci DZS-a iskazani u tekućim američkim dolarima), a godišnji rast 38,2%. Naglašen godišnji rast ukupnoga robnog uvoza u 2003. višestruko premašuje apsolutne pozitivne pomake što ih bilježi robni izvoz, pa robna razmjena Hrvatske s inozemstvom rezultira godišnjim porastom vanjskotrgovinskog deficita od 19,1%, izraženo po stalnome tečaju.

Preliminarni podaci računa usluga za četvrto tromjesečje 2003. pokazuju da su neto prihodi od pruženih usluga nerezidentima u spomenutom razdoblju iznimno dobri, čime je nastavljen pozitivan trend iz drugog i trećeg tromjesečja 2003. Najveći doprinos godišnjem rastu neto prihoda od

⁹ Značajan porast deficita na tekućem računu platne bilance RH u 2002. godini, u odnosu na podatke objavljujane u Biltenima HNB-a od broja 81 do broja 88, posljedica je činjenice da se na podatke o robnome uvozu od 2002. primjenjuje novi faktor korekcije kojim se iz ukupne vrijednosti robnoga uvoza na paritetu cif isključuju troškovi prijevoza i osiguranja. Taj je faktor utjecao na povećanje vrijednosti robnoga uvoza fob i time proširio neravnotežu u robnoj razmjeni. Više o tome vidi u okviru pod naslovom "Primjena novih faktora korekcije i njihovi učinci na platnu bilancu RH", objavljenom u Biltenu HNB-a br. 88, str. 40.

pruženih usluga odnosi se na prihode od turizma, koji su u četvrtom tromjesečju 2003. dosegli visokih 708 mil. USD, što je za 240 mil. USD ili 51,2% više u usporedbi s istim razdobljem preklani. Ukupni prihodi od turizma u 2003. tako iznose 6,4 mlrd. USD. Što se tiče podataka za cijelu godinu, poglavito zbog iznimnih rezultata u razdoblju glavne turističke sezone (treće tromjesečje), relativne su godišnje promjene još izraženije. Naime, u usporedbi sa 2002. godinom, prihodi od turizma u 2003. porasli su za visokih 67,3% (2,6 mlrd. USD).

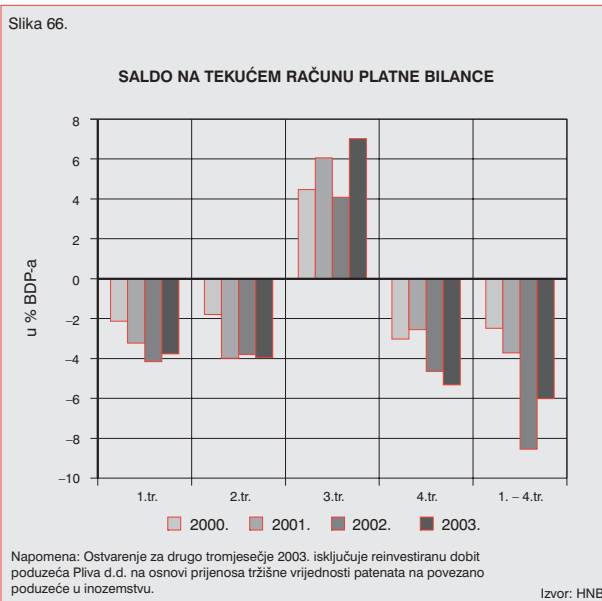
Osim spomenutih značajnih kolebanja tečaja izvještajnoga američkoga dolara prema euru, u kojem Hrvatska mahom ostvaruje svoje prihode od pruženih usluga u turizmu, na velik godišnji porast prihoda od turizma u 2003. godini, izraženih u američkim dolarima, utjecali su povećanje fizičkih pokazatelja, godišnji porast cijena noćenja i drugih ugostiteljskih usluga i, najvećim dijelom, znatno veći broj gostiju s visokom prosječnom potrošnjom.

Fizički pokazatelji o turizmu govore da je tijekom četvrtoga tromjesečja 2003. zabilježen godišnji rast ukupnog broja dolazaka turista od 12,6% (godišnji rast dolazaka inozemnih gostiju iznosio je 16,9%, a domaćih 7,1%) i godišnji rast ukupnog broja noćenja od 9,9% (godišnji porast noćenja inozemnih gostiju iznosio je 10,8%, a domaćih 8,1%). Po udjelu u ukupnome broju ostvarenih noćenja inozemnih gostiju na prvome se mjestu u spomenutom razdoblju ističu Nijemci s udjelom od 38,9%. Slijede Austrijanci (s udjelom od 9,4%) i Talijani (8,8%).

Osim rasta fizičkih pokazatelja povećanje prihoda od turizma prouzročile su i povišene cijene noćenja te cijene hrane i pića posluživanih u restoranima. Tako se u listopadu i studenome 2003. bilježi prosječna mjesečna godišnja stopa rasta cijena noćenja od 12,5%, što je uglavnom posljedica intenzivnog procesa ulaganja u hotele i druge vrste smještajno-ugostiteljskih objekata u posljednje dvije godine te rekatégorizacije (vrijednosnog unapređenja) značajnoga dijela smještajnih objekata izvršene u 2003. godini.¹⁰ Nešto blaži prosječan godišnji rast zabilježile su u spomenutom razdoblju i cijene posluživanih alkoholnih (3,2%) i bezalkoholnih pića (2%).

Najveći doprinos rastu prihoda od turizma u četvrtom tromjesečju 2003., ali i cijeloj godini, ipak se odnosi na izrazit godišnji porast broja gostiju s visokom prosječnom potrošnjom. Prema podacima ankete o potrošnji turista godišnji porast broja inozemnih turista s osobnom potrošnjom većom od 5.000 kuna u četvrtom tromjesečju 2003. iznosio je iznimno visokih 100 tisuća ili 70%. Promatramo li cijelu 2003., anketa primjerice pokazuje da je tijekom 2003. broj inozemnih gostiju iz Njemačke čija je pojedinačna potrošnja premašivala 5.000 kuna, dosegnoo oko 1,6 milijuna, što odgovara godišnjem porastu od 199,7%. Slijede Talijani (godišnji porast od 221,1%), Austrijanci (168,2%) i Slovenci (233,2%).

Prema preliminarnim podacima o ostvarenjima na računu dohodaka uobičajeni neto odljevi po faktorskim dohocima u posljednjem su tromjesečju 2003. povećani čak za 61 mil. USD u usporedbi s vrijednošću transakcija iz istog razdoblja

prethodne godine (18 mil. USD). Najizraženije su promjene u spomenutom razdoblju porast neto odljeva po dohocima od vlasničkih ulaganja (isplaćene dividende i zadržana zarada) i porast odljeva vezan uz kamate plaćene za obveznice izdane u inozemstvu. U četvrtom tromjesečju 2003. značajno su se povećali i prihodi od tekućih transfera (ostvaren je godišnji rast od 89 mil. USD ili 24,3%), i to poglavito zbog godišnjeg rasta prihoda od radničkih doznaka i ostalih transfera.

S podacima za posljednja tri mjeseca 2003. deficit na tekućem računu platne bilance za cijelu 2003. iznosi 7,2% procijenjenog BDP-a za 2003. godinu, odnosno 6% ukoliko se isključi transfer Plive.¹¹

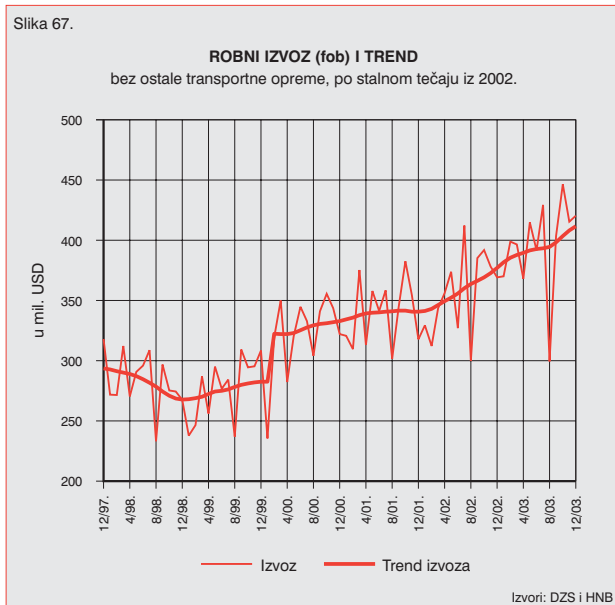
Robna razmjena

Privremeni podaci DZS-a pokazuju kako je u četvrtom tromjesečju 2003. vrijednost ukupnoga robnog izvoza iznosila 1,7 mlrd. USD, a ukupnoga robnog uvoza 4 mlrd. USD. Gotovo polovica relativno visokih godišnjih stopa rasta ukupnoga robnog izvoza (27,5%) i robnoga uvoza (33,3%) u spomenutom razdoblju može se objasniti slabljenjem (deprecijacijom) američkoga dolara prema euru u usporedbi s prosječnim mjesečnim tečajem u istom razdoblju prethodne godine (spomenutih 19%) i valutnom strukturom robne razmjene RH u kojoj prevladava euro.

Vrijednost ukupnoga robnog izvoza u cijeloj 2003. iznosila je 6,2 mlrd. USD, dok je ukupan robni uvoz dosegnoo 14,2 mlrd. USD. Kako je u 2003. godišnja stopa rasta robnoga uvoza (32,4%) bila veća od godišnje stope rasta robnog izvoza (25,7%), smanjena je pokrivenost uvoza izvozom – s prosječnih 45,7%, koliko je iznosila u 2002., na 43,4% u 2003. Kretanja ukupnoga robnog izvoza i uvoza u 2003. rezultirala su vanjskotrgovinskim deficitom u iznosu od 8 mlrd. USD, što odgovara porastu od 38,1% u odnosu na 2002.

¹⁰ Više o tome vidi u Biltenu HNB-a br. 86, str. 37.

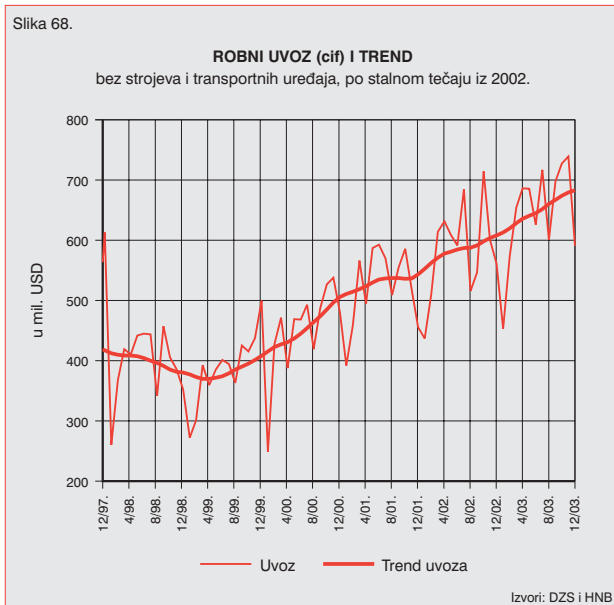
¹¹ O karakteru i vrijednosti Plivina transfera vidi u Biltenu HNB-a br. 86, str. 38.

Sezonski prilagođen ukupan robni izvoz, izražen u američkim dolarima po stalnome tečaju, imao je u 2003. godišnju stopu rasta od 10,5%, što je za 8,5 postotnih bodova više od godišnje stope rasta u 2002. Kao i u prethodnoj godini najveći doprinos porastu ukupnoga robnog izvoza u 2003. odnosi se na odsjek električnih strojeva, aparata i uređaja čiji je izvoz, iskazan prema tekućem tečaju, rastao po godišnjoj stopi od 46,4%. Uz spomenuti odsjek značajnim doprinosom rastu izdvaja se i odsjek ostale transportne opreme (izvoz brodova), koji u 2003. bilježi godišnji rast od 23,1%. Kako DZS, statistički prateći robnu razmjenu brodovima, ponavlja vrijednost istoga broda kod poslova oplemenjivanja, ostvarene vrijednosti robnoga izvoza i uvoza brodova znatno su precijenjene.

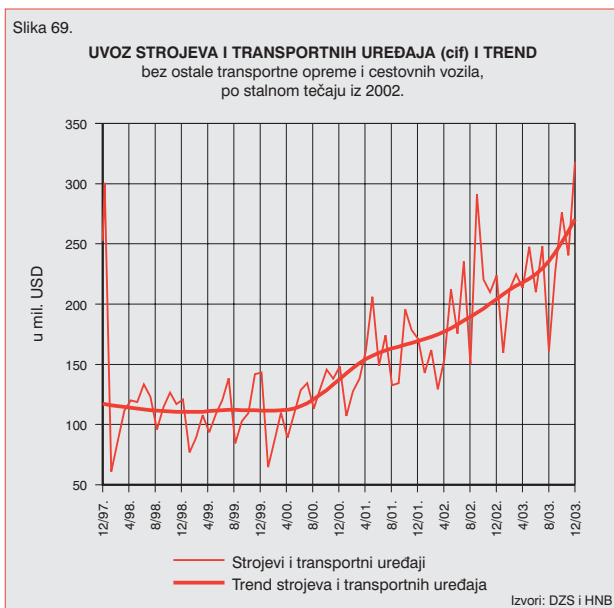
Vremenska serija robnoga izvoza koji isključuje brodove također upućuje na porast izvozne dinamike hrvatskoga gospodarstva. Tako sezonski prilagođeni robni izvoz koji isključuje ostalu transportnu opremu, izražen u američkim dolarima po stalnom tečaju iz 2002., bilježi godišnju stopu rasta od 11,1%, što je znatno povećanje u odnosu na prosječan godišnji rast od 5% iz 2002. To je ponajprije rezultat spomenutog porasta izvoza električnih strojeva, aparata i uređaja, ali i porasta izvoza nafte i naftnih derivata (prema podacima DZS-a u 2003. ostvaren je godišnji rast od 28,3%), odjeće (16,4%) te porasta izvoza šećera, proizvoda od šećera i meda (168,1%).

Godišnja stopa rasta sezonski prilagođenoga ukupnoga robnog uvoza, izraženog u američkim dolarima po stalnome tečaju, iznosila je u 2003. godini 15,3%, što je za 2,9 postotnih bodova više od godišnje stope rasta u 2002. Promatrajući po sektorima i odsjecima SMTK, porastu ukupnoga robnog uvoza u 2003. godini najviše su pridonijeli uvoz cestovnih vozila čija je vrijednost dosegla čak 1,6 mlrd. USD (godišnji porast od 434 mil. USD ili 38,2% po tekućem tečaju, odnosno 15,8% po stalnom tečaju) i uvoz brodova (vrijednost uvezenih brodova iznosila je u 2003. godini 527 mil. USD, što odgovara godišnjem rastu od 145,5%). Vremenska serija podataka o ukupnome robnom uvozu koji isključuju (precijenjene) vrijednosti uvezenih brodova, iskaza-

nih po stalnome tečaju, pokazuje da su i na području uvoza ostvareni relativni pomaci, odnosno da je godišnja stopa rasta robnoga uvoza koji isključuje brodove u 2003. godini (13,3%) za 1 postotni bod niža od one u 2002.

Osim cestovnih vozila i ostale transportne opreme svojim se udjelom u povećanju ukupnoga robnoga uvoza u 2003. i nadalje ističe uvoz kapitalnih dobara, odnosno uvoz: električnih strojeva, aparata i uređaja (prema podacima DZS-a ostvaren je godišnji porast od 47,1%), industrijskih strojeva za opću uporabu (35,7%) i specijalnih strojeva za pojedine industrijske grane (39,7%). Njihovo prosječno kretanje, pojednostavljeno obuhvaćeno vrijednošću uvoza sektora strojeva i transportnih uređaja koja isključuje brodove i cestovna vozila i iskazano po stalnome tečaju, u 2003. bilježi godišnju stopu rasta od 18,7% (vidi Sliku 69.). Od ostalih odsjeka SMTK snažniji porast ukupnoga robnoga uvoza još je uzrokovan uvozom sirovina, i to nafte i naftnih derivata (prema podacima DZS-a zabilježen je godišnji rast od 15,3%), željeza i čelika (38,8%), ali i uvozom ostalih proizvoda od metala (35,6%).

Tablica 5. Izvoz i uvoz prema ekonomskim grupacijama zemalja, udjeli u postocima

Izvoz	2000.	2001.	2002.	2003.*
Razvijene zemlje	60,1	61,7	58,1	61,6
EU-15	54,5	54,1	52,7	54,6
Austrija	6,6	5,7	7,5	7,8
Italija	22,3	23,7	22,7	26,4
Njemačka	14,3	14,8	12,5	11,9
Efta	1,0	1,1	0,8	0,8
Ostale razvijene zemlje	4,6	6,5	4,6	6,2
Zemlje u razvoju	39,9	38,3	41,9	38,4
Cefta	13,8	12,1	12,4	11,9
Slovenija	10,8	9,1	8,7	8,3
Bosna i Hercegovina	11,2	12,0	14,4	14,5
Srbija i Crna Gora	2,4	3,2	3,5	3,1
Uvoz	2000.	2001.	2002.	2003.*
Razvijene zemlje	64,7	66,0	64,5	65,4
EU-15	55,4	57,1	55,8	56,6
Austrija	6,7	6,9	6,6	6,6
Italija	16,6	18,1	17,3	18,2
Njemačka	16,5	17,3	16,3	15,6
Efta	2,4	2,1	2,0	1,8
Ostale razvijene zemlje	7,0	6,8	6,8	7,0
Zemlje u razvoju	35,3	34,0	35,5	34,6
Cefta	14,8	14,8	16,0	16,6
Slovenija	7,9	7,8	7,7	7,4
Bosna i Hercegovina	1,0	1,4	1,6	1,6
Srbija i Crna Gora	0,4	0,4	0,5	0,2

* Privremeni podaci; Izvor: DZS

Struktura robne razmjene prema ekonomskim grupacijama zemalja pokazuje kako je udjel robnoga izvoza RH u Europsku uniju u ukupnome robnome izvozu u 2003. dosegao 54,6%, tj. godišnje povećanje iznosilo je 1,9 postotnih bodova. Apsolutni godišnji porast izvoza u Europsku uniju u spomenutom razdoblju iznosi 30,1%, što je većinom rezultat povećanja izvoza u Italiju, Austriju i Njemačku (najvažniji hrvatski vanjskotrgovinski partneri). Udjel izvoza Hrvatske u zemlje u razvoju u ukupnome izvozu iznosio je u 2003. godini 38,4%, što odgovara godišnjem smanjenju od 3,5 postotnih bodova, pri čemu je od važnijih vanjskotrgovinskih partnera jedino udjel izvoza u Bosnu i Hercegovinu zabilježio neznatan rast.

Udio uvoza RH iz zemalja EU u ukupnome robnom uvozu iznosio je u 2003. godini 56,6%, što je za 0,8 postotnih bodova više u usporedbi sa 2002. Najveći doprinos porastu ostvarene vrijednosti ukupnoga robnog uvoza RH u 2003. odnosi se na uvoz iz Italije (godišnji rast od 39,5%), Njemačke (27,4%) i Francuske (35%). Udjel uvoza RH iz zemalja u razvoju smanjen je za 0,9 postotnih bodova, sa 35,5% u 2002. na 34,6% u 2003. Porast ukupne vrijednosti robnog uvoza RH iz spomenutih zemalja ponajprije je prouzročio povećani uvoz RH iz Slovenije (u 2003. zabilježen je godišnji rast od 27,2%), Kine (58,1%) i Mađarske (33,5%). Što se tiče robne razmjene RH prema ekonomskim grupacijama zemalja, možemo reći da je u 2003. nastavljen proces gospodarskog integriranja Hrvatske sa zemljama Europske unije.

Račun kapitalnih i financijskih transakcija

Preliminarni podaci o ostvarenju platne bilance govore da neto inozemna izravna ulaganja u RH u četvrtom tromjesečju 2003. iznose 0,7 mlrd. USD, što je dvostruko više od neto vrijednosti u istom razdoblju prethodne godine. Ino-

zemna izravna ulaganja Hrvatske u inozemstvo iznose 19 mil. USD i neznatno su manja u usporedbi s ostvarenjem u posljednja tri mjeseca 2002. Nešto više od jedne četvrtine odnosi se na ulaganja u dionice, a ostatak na povećanje neto potraživanja hrvatskih poduzeća od povezanih poduzeća u inozemstvu.

Ukupan priljev inozemnih izravnih ulaganja u Hrvatsku od 692 mil. USD u četvrtome tromjesečju 2003. pod dominantnim je utjecajem vlasničkih ulaganja (ukupno 619 mil. USD), od čega se najveći dio odnosi na prodaju (privatizaciju) 25% dionica Ine mađarskome MOL-u za 505 mil. USD. Od ostalih vlasničkih ulaganja valja istaknuti investicije u velike trgovačke lance (ukupno oko 40 mil. USD), intermedijarni sektor, farmaceutsku industriju te proizvodnju i preradu nafte i plina. Neto zadržane zarade u spomenutom razdoblju iznose 18 mil. USD, a iznos od 55 mil. USD odnosi se na povećanje neto potraživanja inozemnih poduzeća matice od poduzeća podružnica iz Hrvatske.

U cijeloj 2003. inozemna izravna ulaganja u RH dosegla su 1,7 mlrd. USD, što je čak za 0,6 mlrd. USD ili 52,4% više nego u 2002. godini. U odnosu na 2002. najveći doprinos rastu ukupnih izravnih ulaganja u 2003. daju reinvestirana dobit, koja se povećala za 519 mil. USD ili 342,5% i, manjim dijelom, ostala ulaganja (porast od 127 mil. USD ili 41,3%), dok je vrijednost transakcija po vlasničkim ulaganjima zabilježila godišnji pad od 57 mil. USD ili 8,6%. Porast reinvestirane dobiti, ostvaren poglavito u drugome tromjesečju 2003., odnosi se na sektor telekomunikacija i financijskog posredovanja, a značajnu reinvestiranu dobit prijavilo je i poduzeće Pliva d.d. (velikim dijelom ostvarena na osnovi prijenosa tržišne vrijednosti patenata na povezano poduzeće u inozemstvu). Još su izraženije relativne godišnje promjene neto inozemnih izravnih ulaganja u RH (0,6 mlrd. USD u 2002. i 1,7 mlrd. USD u 2003. godini), zbog značajnih razlika na računu koji prati izravna ulaganja RH u inozemstvo. Vlasnička ulaganja, odnosno potraživanja od povezanih poduzeća u inozemstvu, tako su u 2002. dosegla 521 mil. USD (od čega se gotovo dvije trećine odnosi na prijenos tržišne vrijednosti patenata Plive d.d.), dok u 2003. ona iznose 54 mil. USD.

Preliminarni podaci o portfeljnim ulaganjima pokazuju da je sredstva po osnovi portfeljnih ulaganja u četvrtom tromjesečju 2003. obilježilo smanjenje sredstava banaka po inozemnim državnim obveznicama (171 mil. USD). Restrukturiranje portfelja banaka po inozemnim izdanjima obveznica izvor je i iznimno velikih godišnjih promjena u cijeloj 2003. godini (kada je zabilježeno smanjenje sredstava na toj osnovi od ukupno 212 mil. USD, dok je u 2002. ostvareno povećanje od 550 mil. USD).

U posljednja su tri mjeseca 2003. neto obveze po portfeljnim ulaganjima smanjene za 11 mil. USD. Obveze po portfeljnim ulaganjima u cijeloj 2003. dosegle su 833 mil. USD, što je za 423 mil. USD ili 103,1% više od ostvarenja u 2002. Najveći se dio razlike odnosi na državu. Naime, iako su u 2002. i 2003. evidentirana dva istovjetna inozemna izdanja obveznica Vlade RH (500 mil. EUR i 25 mlrd. JPY), u 2003. godini nije zabilježena ni jedna otplata na toj osnovi, dok je u 2002. na naplatu dospjelo 300 mil. USD eurodolarskih obveznica. Dio razlike odnosi se i na tečajne razlike, pri

čemu dolarska protuvrijednost inozemnoga izdanja državnih obveznica od 500 mil. EUR iz prvoga tromjesečja 2002. iznosi 436 mil. USD, a protuvrijednost istovjetnog izdanja iz 2003. iznosi 542 mil. USD (razlika od 106 mil. USD). U 2003. značajan godišnji porast bilježe i inozemna izdanja obveznica hrvatskih poduzeća (primjerice, jedino izdanje poduzeća Bina-Istra od 202 mil. USD u 2003. veće je za 88 mil. USD od jedinog izdanja poduzeća Agrokor u 2002. godini). Zbog većih ulaganja domaćih investicijskih i mirovinskih fondova na inozemnim tržištima u 2003. godini rastu i neto obveze po instrumentima tržišta novca.

Prema preliminarnim podacima o ostvarenju platne bilance u posljednja tri mjeseca 2003. financijska sredstva od ostalih ulaganja u četvrtom su tromjesečju 2003. dosegla 1,2 mlrd. USD, a najvećim dijelom su određena kretanjem depozita hrvatskih banaka u inozemstvu (bilježe povećanje od 0,9 mlrd. USD). Snažan porast depozita domaćih banaka u inozemstvu obilježio je i treće tromjesečje 2003. (ostvareno povećanje od također 0,9 mlrd. USD). U cijeloj 2003. godini zabilježeno je ukupno povećanje po toj osnovi od 2,3 mlrd. USD, dok su se u 2002. depoziti domaćih banaka u inozemstvu ukupno smanjili za 1,4 mlrd. USD. Na pojačan rast inozemne aktive banaka u drugoj polovici 2003. odrazio se pojačan priljev deviza tijekom ljetnih mjeseci, ali i učinak odluke HNB-a o obveznoj minimalnoj deviznoj likvidnosti.

Vrijednost transakcija koje se odnose na obveze po ostalim ulaganjima u četvrtom je tromjesečju 2003. iznosila 2,2 mlrd. USD, od čega se 1,4 mlrd. USD odnosi na ukupne kredite (uključujući trgovinske kredite) koje su hrvatskim poduzećima odobrili nerezidenti, a 0,8 mlrd. USD na povećanje obveza domaćih banaka po depozitima primljenim od inozemnih banaka matica. Obveze po ostalim ulaganjima u cijeloj 2003. dosegle su iznimno visoku svotu od 4,2 mlrd. USD (godišnji rast od 1,9 mlrd. USD ili 82,3%), a najveći dio razlike odnosi se na povećanje primljenih dugoročnih kredita. Vrijednost neto dugoročnih kredita u 2003. iznosila je 2,3 mlrd. USD, što je za 1,6 mlrd. USD ili 244,2% više nego u prethodnoj godini. Najveći godišnji porast dugoročnih kredita u 2003. zabilježile su banke (0,7 mlrd. USD), potom ostali sektori (0,6 mlrd. USD, pri čemu se ne smije

zaboraviti da značajan iznos duga ostalih sektora u 2003. otpada na kuće za lizing) i država (0,1 mlrd. USD). Hrvatska narodna banka otplatila je u 2002. godini 130 mil. USD dugoročnih obveza prema Međunarodnome monetarnom fondu, dok je vrijednost transakcija HNB-a po dugoročnim kreditima u 2003. jednaka ništici.

Vrijednost transakcija po međunarodnim pričuvama HNB-a u četvrtome tromjesečju 2003. raste za dodatnih 649 mil. USD. (od čega se na povećanje po valuti i depozitima odnosi 718 mil. USD, a na smanjenje po vrijednosnim papirima 69 mil. USD). Intervencijama na deviznom tržištu HNB je tijekom četvrtoga tromjesečja 2003. poslovnim bankama neto prodao 38 mil. EUR, dok je istodobno od države otkupio 400 mil. USD (od ukupno 505 mil. USD pristiglih na račun države od prodaje Ine HNB je otkupio 200 mil. USD dana 11. studenoga te po 100 mil. USD dana 1. i 18. prosinca). Krajem prosinca 2003. međunarodne pričuve HNB-a dosegle su 8,2 mlrd. USD, što odgovara apsolutnom porastu od 2,3 mlrd. USD ili 39,2% u usporedbi sa stanjem na kraju 2002. (najveći godišnji porast od trenutka formiranja međunarodnih pričuva HNB-a).

Što se tiče računa tekućih transakcija i računa kapitalnih i financijskih transakcija, preliminarni podaci za četvrto tromjesečje 2003. govore da neto pogreške i propusti za cijelu 2003. iznose 967 mil. USD, što, usprkos iznimno snažnom porastu prihoda od turizma u 2003., nije znatan porast u usporedbi s neto pogreškama i propustima za 2002. godinu (845 mil. USD).

Inozemni dug

Krajem 2003. vrijednost inozemnog duga Republike Hrvatske dosegla je čak 23,7 mlrd. USD, a to je za 8,2 mlrd. USD ili 53,3% više od stanja krajem 2002. godine. Rast ukupnoga inozemnog duga bio je posebno izražen tijekom četvrtog tromjesečja 2003., kada je, u odnosu na stanje inozemnog duga 30. rujna 2003., ukupan inozemni dug uvećan za 3,7 mlrd. USD. Valja istaknuti da je velik dio porasta inozemnog duga u posljednja tri mjeseca 2003. statističke prirode, odnosno rezultat kretanja (slabljenja) izvještajnoga

Tablica 6. Inozemni dug prema sektoru dužnika, na kraju razdoblja, u milijunima USD i postocima

	2001.	2002.	2003.	Struktura			Indeksi		
				2001.	2002.	2003.	2001./00.	2002./01.	2003./02.
1. Država	5.133	6.361	8.415	45,4	41,2	35,6	106,3	123,9	132,3
2. Središnja banka (HNB)	122	0	0	1,1	0,0	0,0	76,9	0,0	0,0
3. Banke	2.299	4.033	7.439	20,3	26,1	31,5	110,2	175,4	184,5
4. Ostali sektori (poduzeća)	3.128	3.974	5.975	27,6	25,8	25,3	93,2	127,1	150,3
5. Izravna ulaganja (poduzeća)	635	1.061	1.824	5,6	6,9	7,7	101,3	167,1	171,9
Ukupno (1+2+3+4+5)	11.317	15.428	23.653	100,0	100,0	100,0	102,4	136,3	153,3

Izvor: HNB

Tablica 7. Promet inozemnog duga prema sektoru dužnika, u milijunima USD

	Stanje duga 31.12.2002.	Promet				Međualutne promjene	Stanje duga 31.12.2003.
		Korištenja	Otplate		Meduvalutne promjene		
			Glavnice	Kamate			
1. Država	6.361	1.513	388	304	930	8.415	
2. Središnja banka (HNB)	0	0	0	0	0	0	
3. Banke	4.033	3.336	812	81	882	7.439	
4. Ostali sektori (poduzeća)	3.974	2.449	1.187	174	739	5.975	
5. Izravna ulaganja (poduzeća)	1.061	1.046	543	37	260	1.824	
Ukupno (1+2+3+4+5)	15.428	8.344	2.930	596	2.811	23.653	

Izvor: HNB

Tablica 8. Procjena budućih otplata glavnice i plaćanja kamata prema sektoru dužnika, na kraju razdoblja, u milijunima USD

	Stanje duga 31.12.2003.	Otplaćene glavnice i plaćene kamate u 2003.	Procjena budućih otplata glavnice				
			2004.	2005.	2006.	2007.	Ostalo
1. Država	8.415	388	984	1.043	1.049	785	4.552
2. Središnja banka (HNB)	0	0	0	0	0	0	0
3. Banke	7.439	812	400	893	1.044	281	4.684
4. Ostali sektori (poduzeća)	5.975	1.187	1.284	828	766	688	1.813
5. Izravna ulaganja (poduzeća)	1.824	543	291	169	375	264	443
Ukupno (1+2+3+4+5)	23.653	2.930	2.958	2.933	3.233	2.018	11.492
Dodatak:							
Procjena plaćanja kamata	–	596	855	727	580	447	1.330
Ukupno glavnica i kamate	–	3.526	3.813	3.659	3.814	2.465	12.822

Izvor: HNB

američkog dolara prema euru.

Struktura inozemnog duga prema sektoru dužnika pokazuje kako se još uvijek najveći udio u ukupnome inozemnom dugu RH odnosi na izravno zaključen inozemni dug države (35,6%), pri čemu je u 2003. zabilježeno godišnje smanjenje udjela od visokih 5,6 postotnih bodova. Banke, čiji udjel u ukupnome inozemnom dugu RH već godinama neprekidno raste, pojačanim zaduživanjem kod inozemnih matrica u 2002. i posebno 2003. uglavnom financiraju (kreditiraju) potrošnju kućanstava (koja se, velikim dijelom, zrcali u snažnom porastu robnog uvoza trajnih dobara) i potrebe poduzeća za kapitalom i/ili kapitalnim dobrima, ali djelomice i državu. Ukoliko se inozemnom dugu poduzeća pribroje izravna ulaganja (inozemna ulaganja u poduzeća koja premašuju 10% vrijednosti dioničkoga kapitala pojedinog poduzeća), tada i udio izravno zaključenoga inozemnog duga poduzeća u ukupnome inozemnom dugu RH u 2003. bilježi blagi godišnji rast (0,3 postotna boda).

Iz podataka o prometu inozemnog duga u 2003. vidljivo je da u ukupnome porastu inozemnog duga RH od 8,2 mlrd. USD udio neto transakcija iznosi visokih 5,4 mlrd. USD ili 65,8%, dok se ostatak razlike između dvaju stanja inozemnog duga odnosi na međuvalutne promjene.

Promatrajući prema sektoru dužnika, najveći doprinos porastu ukupnoga inozemnog duga po neto transakcijama u 2003. odnosi se na sektor banke. Inozemni dug banaka po neto transakcijama u spomenutome razdoblju raste za 2,5 mlrd. USD, od čega se 1,4 mlrd. USD odnosi na povećanje duga po osnovi primljenih depozita od banaka matrica iz inozemstva, a 1,2 mlrd. USD na povećanje duga s osnove neto transakcija po kreditima (od toga 1 mlrd. USD ili 87,9% čine dugoročni krediti).

Kao sljedeći po veličini izdvaja se doprinos ostalih sektora (poduzeća). Povećanje inozemnog duga ostalih sektora na osnovi neto transakcija iznosi 1,3 mlrd. USD, pri čemu se godišnji porast u odnosu na stanje krajem 2002. pretežno odnosi na ostala ulaganja (trgovinske kredite i kredite). Zanimljivo je da je porast neto transakcija po ostalim ulaganjima (1 mlrd. USD) rezultat prometa po kreditima, a da su tijekom 2003. neto korištenja ukupnih trgovinskih kredita smanjena, odnosno da su otplaćene glavnice po toj osnovi premašile vrijednost novozaključenih trgovinskih kredita. Porast inozemnog duga poduzeća na osnovi neto portfeljnih ulaganja (241 mil. USD) uglavnom se odnosi na inozemno izdanje obveznica poduzeća Bina-Istra iz prvoga tromjesečja 2003. godine (202 mil. USD), a ostatak na porast po neto transakcijama instrumenta tržišta novca koji je rezultat snažnije aktivnosti (većih ula-

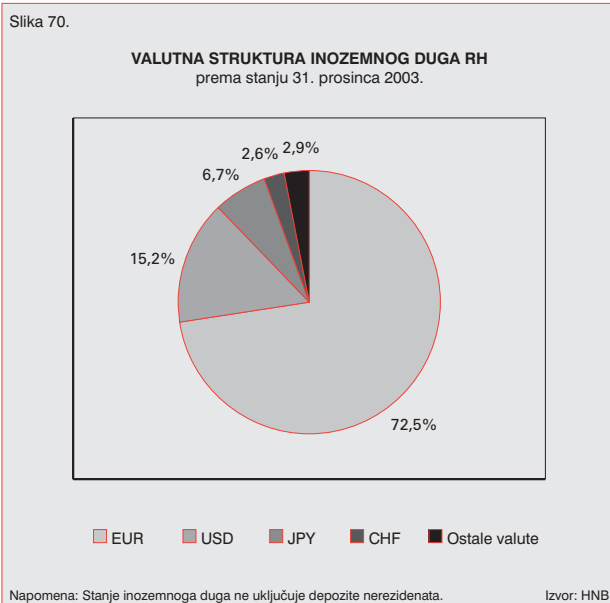
ganja u vrijednosne papire) domaćih investicijskih i mirovin-
skih fondova na inozemnim tržištima.

Slijedi sektor država čiji je inozemni dug po neto transakcijama u 2003. dodatno uvećan za 1,1 mlrd. USD, i to uglavnom zbog portfeljnih ulaganja, odnosno neto transakcija inozemnim obveznicama (porast od 593 mil. USD). Korištenja po inozemnim obveznicama u spomenutome razdoblju iznose 754 mil. USD (dolarska protuvrijednost inozemnoga izdanja državnih obveznica od 500 mil. EUR, evidentiranoga u prvome tromjesečju 2003., i inozemnoga izdanja na japanskome tržištu od 25 mlrd. JPY, evidentiranoga u trećem tromjesečju). Istodobno se u vezi s portfeljnim ulaganjima bilježe dvije otplate Londonskome klubu u ukupnome iznosu od 161 mil. USD. Porast korištenih dugoročnih kredita države u 2003. ukupno iznosi 532 mil. USD, pri čemu je snažan porast registriranih¹² i povučenih dugoročnih kredita posebno zabilježen u četvrtome tromjesečju 2003. Primjerice, u listopadu je registriran i u cijelosti povučen kredit HBOR-a u iznosu od 200 mil. USD te je registriran dugoročan kredit poduzeća Hrvatske autoceste u protuvrijednosti od 292 mil. USD, koji će se sukcesivno iskoristiti u 2003. i 2004. za izgradnju kapitalnih infrastrukturnih objekata u Hrvatskoj, dok su u prosincu registrirana dva kredita koje su Ministarstvu financija RH odobrile međunarodne financijske organizacije. Prvi, u protuvrijednosti od 62 mil. USD, odobrila je Europska investicijska banka za projekt obnove komunalne infrastrukture na područjima od posebne državne skrbi, a drugi, u protuvrijednosti od 18 mil. USD, Razvojna banka Vijeća Europe, za projekt obnove zdravstvene infrastrukture. Iako otplata kamata po inozemnome dugu ne utječe na promet inozemnoga duga, valja istaknuti činjenicu da su dospjele kamate po inozemnome dugu države u 2003. državni proračun opteretile s visokih 304 mil. USD (1,1% procijenjenog BDP-a za 2003. godinu), od čega se 225 mil. USD odnosi na otplaćene kamate za inozemna izdanja državnih obveznica, a ostatak za povučene kreditne linije.

Statistički porast ukupnoga inozemnoga duga RH zbog međuvalutnih promjena u 2003. iznosi čak 2,8 mlrd. USD ili više od jedne trećine ukupnoga porasta inozemnoga duga

¹² Kad se kaže da je kredit registriran, to znači da je između dužnika (rezidenta RH) i inozemnoga kreditora sklopljen i u HNB-u evidentiran ugovor o mogućnosti korištenja i uvjetima korištenja kreditnog iznosa dogovorenog ugovorom. Registracija kredita ne smije se izjednačiti sa stvarno povučenim (djelomično ili potpuno iskorištenim) iznosom odobrenoga kredita, koji se evidentira u podacima o prometu inozemnoga duga RH.

RH u 2003. Tako velika vrijednost međuvalutnih promjena rezultat je dviju silnica: činjenice da je kudikamo najveći dio inozemnoga duga RH nominiran u eurima (u stanju inozemnog duga koje ne uključuje depozite nerezidenata udio eura iznosi 72,5%) i činjenice da je tečaj američkog dolara prema euru krajem 2003. oslabio (deprecirao) za 20% u usporedbi s tečajem na kraju 2002.

Pokazatelji stanja inozemnoga duga značajno su se pogoršali u prošloj godini. Krajem 2003. udio ukupnoga inozemnoga duga RH u procijenjenom BDP-u za 2003. iznosi 83,3%, što je za 14,5 postotnih bodova više od pokazatelja koji se odnosi na kraj 2002. godine (68,8%). Udio inozemnog duga države u procijenjenom BDP-u krajem 2003. iznosio je 29,6% i bio je veći za 1,3 postotna boda u usporedbi s pokazateljem na kraju 2002., pri čemu valja imati na umu da u 2003. nije dospjelo na naplatu ni jedno izdanje inozemnih obveznica RH, dok je u 2002. na naplatu dospjelo 300 mil. USD eurodolarskih obveznica. Podaci o potencijalnom inozemnom dugu države (inozemni dug države uvećan za ukupno izdane garancije središnje države koje isključuju jamstva dana sektoru država) također pokazuju da je i taj dug povećan za 1,1 postotni bod, sa 33,2% BDP-a krajem 2002. na 34,4% procijenjenog BDP-a krajem 2003. Vrijednost garancija središnje države koje isključuju sektor država krajem 2003. iznosila je 1,3 mlrd. USD, što odgovara apsolutnom povećanju od 248 mil. USD u odnosu na stanje zabilježeno krajem 2002. Inozemni dug banaka povećan je sa 18% BDP-a krajem 2002. na 26,2% procijenjenog BDP-a krajem 2003., dok je udio inozemnog duga ostalih sektora, uvećan za izravna ulaganja u poduzeća, u spomenutom razdoblju povećan za 5 postotnih bodova, sa 22,4% BDP-a krajem 2002. na 27,5% procijenjenog BDP-a krajem 2003.

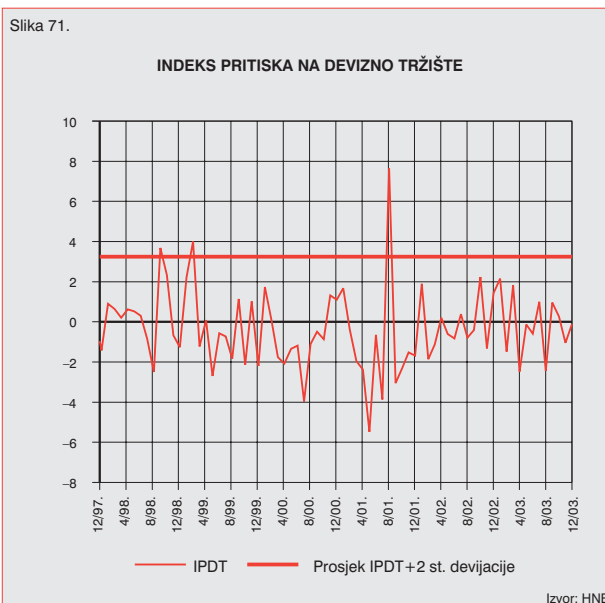
Procjene budućih otplata glavnice pokazuju da tijekom 2004. na otplatu dospijeva 3 mlrd. USD glavnica. Procijenjeno je da će se platiti i 0,9 mlrd. USD kamata. U 2004. godini značajno rastu inozemne obveze države u usporedbi sa 2003. Prema stanju inozemnoga duga 31. prosinca 2003. procijenjena vrijednost glavnica koje dospijevaju na naplatu u 2004. iznosi 1 mlrd. USD, što je za 0,6 mlrd. USD ili

153,3% više u usporedbi s glavicama otplaćenima u 2003. Naime, na naplatu u drugome polugodištu 2004. dospijevaju dva inozemna izdanja: euromarkine obveznice izdane 1997. (300 mil. DEM, odnosno 153 mil. EUR) i izdanje nominirano u japanskim jenima iz 1999. godine (25 mlrd. JPY ili, prema srednjim bilateralnim tečajevima HRK/JPY i HRK/EUR iz tečajnice HNB-a broj 32, 186 mil. EUR).

Zbog spomenutih obveza, ali i nastavka izgradnje autocesta, udio inozemnoga duga države u procijenjenom BDP-u za 2004. mogao bi se još pogoršati u usporedbi s pokazateljem za kraj 2003. (spomenutih 29,6% procijenjenoga BDP-a za 2003.). Negativna kretanja pokazatelja koja se odnose na stanje inozemnoga duga RH upozoravaju da se Hrvatska ozbiljno približila granici koja dijeli srednjezadužene od visokozaduženih zemlja. Visok deficit na tekućem računu platne bilance zabilježen u 2002. i 2003. dodatno opterećuje ekonomsku sliku Hrvatske.

Likvidnost u međunarodnim plaćanjima

Indeks pritiska na devizno tržište (ponderirani prosjek stope rasta tečaja kune prema euru i stope rasta bruto međunarodnih pričuva izraženih u eurima, uz standardne devijacije kao pondere) ni tijekom četvrtog tromjesečja 2003. nije upućivao na potencijalne teškoće u neusklađenosti međunarodnih plaćanja. Povoljnom kretanju indeksa pritiska na devizno tržište u posljednja tri mjeseca 2003. uglavnom je pridonio snažan rast međunarodnih pričuva, koji je ublažio negativan utjecaj deprecijacije domaće valute prema euru zabilježen u listopadu i studenome 2003. Mjesečna stopa rasta međunarodnih pričuva HNB-a (izraženih u eurima) u listopadu je iznosila 0,1%, a u studenome 2003. čak 5,9%, što je jedan od najvećih mjesečnih porasta u posljednje tri godine. U listopadu je zabilježena mjesečna stopa pada tečaja domaće valute prema euru (na kraju razdoblja) od 0,3%, a u studenome 2003. od 0,8%. Jačanje (aprecijacija) tečaja kune prema euru uz daljnji porast međunarodnih pričuva pridonijela je povoljnom kretanju indeksa pritiska na devizno tržište u prosincu 2003.

Državne financije

Obilježja proračuna u 2003.

Prema preliminarnim podacima Ministarstva financija manjak proračuna konsolidirane opće države iznosi 5,1% BDP-a u 2003. (izuzmemo li kapitalne prihode iz ukupnih proračunskih prihoda), što je otprilike za 0,4 postotna boda više od planiranog. Pritom je važno istaknuti da je riječ o manjku iskazanom na gotovinskom načelu te da je manjak vjerojatno nešto veći kad se iskaže na obračunskom načelu, jer su u posljednjim mjesecima 2003. generirane određene obveze koje će dospjeti na naplatu tek u 2004. godini. Zasad se zbog nepotpunih informacija ne može utvrditi za koliko je manjak na obračunskom načelu veći od manjka na gotovinskom načelu. "Probijanje" proračunskog manjka rezultat je isključivo povećanja rashoda (bili su viši nego što je planirano) jer su prikupljeni prihodi na koncu dosegli planirani iznos. Ukupni manjak od 9,8 mlrd. kuna djelomično je financiran iz iznimno dobroga kapitalnog prihoda (kojem najviše doprinosi privatizacija 25% dionica Ine realizirana u studenome prošle godine), dok se za potrebe financiranja preostalog iznosa manjka od otprilike 5,5 mlrd. kuna država pretežito oslonila na inozemne izvore financiranja.

Dug opće države povećan je za 9,2 mlrd. kuna u prošloj godini, čemu je inozemna komponenta duga pridonijela sa 6,0 mlrd. kuna. Time je dug opće države koncem prosinca dosegao iznos od 84,4 mlrd. kuna ili 44,2% BDP-a (od toga se 83,2 mlrd. kuna odnosi na dug središnje države), odnosno 99,7 mlrd. kuna ili 52,3% BDP-a ukoliko se iznosu duga opće države pribroje ukupno izdana jamstva (potencijalni dug).

Ostvarenje proračuna

Proračunski prihodi

Prema preliminarnim podacima u 2003. godini na razini konsolidirane opće države ukupno je prikupljeno 89,8 mlrd. kuna prihoda, čime je neznatno premašen godišnji plan prihoda¹⁵. U odnosu na 2002. prošlogodišnji su prihodi viši za 6,9 mlrd. kuna ili 8,3%, a to je djelomice posljedica i nešto većih privatizacijskih prihoda, koje Ministarstvo financija po ustaljenoj praksi uključuje u proračunske prihode. Kako ekonomska klasifikacija proračuna nije dostupna za razinu konsolidirane opće države, a jedino ona omogućava uvid u kretanja pojedinih stavki prihoda (i rashoda), u nastavku komentiramo prihode i rashode konsolidirane središnje države proširene za poslovanje državnih agencija (HAC, HC, DAB i HFP) jer je ta razina konsolidacije najviša razina za koju je dostupan proračun po ekonomskoj klasifikaciji. Zato iz razmatranja isključujemo lokalnu razinu države, koja i u 2003. sudjeluje s udjelom od otprilike 10% i u prihodima i u rashodima proračuna opće države.

Na razini konsolidirane središnje države u 2003. godini prikupljeno je ukupno 81 mlrd. kuna prihoda ili za 8,4% više

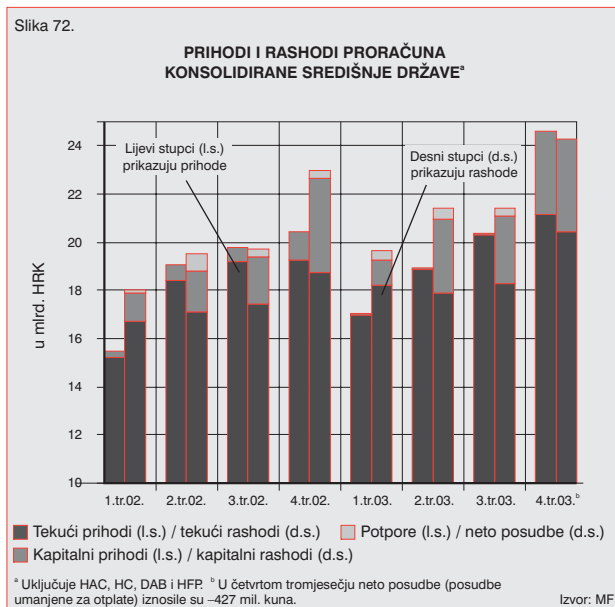
nego godinu prije. Izuzmu li se iz promatranja kapitalni prihodi, koji u ukupnim prihodima sudjeluju sa 3,7 mlrd. kuna, tada rast (tekućih) prihoda iznosi nešto manje, 7,1%. Takvo, relativno slabije ostvarenje tekućih prihoda u 2003. značajnim je dijelom posljedica svojevrsnog podbačaja tekućih prihoda u drugom, ali i trećem tromjesečju 2003. godine, što je vidljivo iz tromjesečne dinamike prirasta prihoda: 11,5%, 2,4%, 5,5% i 9,8%, redom od prvog do četvrtog tromjesečja. Koji su, međutim, uzroci podbačaja u drugom i trećem tromjesečju? U drugom tromjesečju riječ je bila sigurno o podbačaju neporeznih prihoda, za razliku od trećeg tromjesečja kada se lošije ostvarenje može pripisati samo relativno slabijim poreznim prihodima. Općenito, zamjećuje se blagi silazni trend prirasta poreznih prihoda tijekom cijele 2003. godine, što se djelomice može povezati s blagim usporavanjem gospodarske aktivnosti. Prihodi od PDV-a, koji čine više od trećine ukupnih proračunskih prihoda, porasli su za 8,4%. Premda se to na prvi pogled čini solidnim, treba reći da je taj rast za 3 postotna boda niži od onoga ostvarenog godinu prije. Najniža tromjesečna stopa rasta prihoda od PDV-a zabilježena je upravo u trećem tromjesečju, usprkos iznimno uspješnoj turističkoj sezoni. Razloge tomu valja tražiti među izuzećima od plaćanja PDV-a, koja su očito vrlo velikodušna za turistički sektor. Silazni trend poreznih prihoda posljedica je prije svega slabije realizacije prihoda od trošarina (bez trošarina na uvoz automobila). Dominantan utjecaj na ovako slabo ostvarenje trošarina imalo je ostvarenje trošarina na naftne derivate, koje inače čine 50 do 60% ukupnih prihoda od trošarina. U prošloj je godini prikupljeno samo 5,7 mlrd. kuna od trošarina na naftne derivate ili 1,5% više u odnosu na godinu prije. To iznenađuje s obzirom na izrazito dobre rezultate turističke sezone i činjenicu da najveći dio turista u Hrvatsku dolazi upravo osobnim vozilima. Nadalje, značajan rast prihoda u 2003. bilježe doprinosi od socijalnog osiguranja (8,5%), što je osobito važno jer ta vrsta poreznog prihoda također čini oko trećine svih poreznih prihoda. Takvo solidno ostvarenje dobrim je dijelom rezultat porasta plaća, ali i porasta zaposlenosti te izmjena u obračunu doprinosa. S druge strane, nominalni pad prihoda u odnosu na proteklu godinu bilježe prihodi od carina (zbog liberalizacije vanjske trgovine) i prihodi od poreza na dohodak. Uzrok su pada prihoda od poreza na dohodak promjene u oporezivanju dohotka, tj. povećanje neoporezive osnovice kao i promjena marginalnih poreznih stopa te uvođenje novih poreznih razreda.

Sve u svemu, bez obzira na pozitivnu činjenicu što su ukupno prikupljeni prihodi dosegli plan za prošlu godinu, valja naglasiti relativno slabljenje poreznih prihoda, koje može biti zrcalna slika dinamike kretanja gospodarske aktivnosti, no ne smije se isključiti mogućnost da je ono rezultat i povećanja porezne evazije.

Proračunski rashodi

Prema preliminarnim podacima Ministarstva financija na razini konsolidirane opće države u 2003. ukupno je utrošeno 95,3 mlrd. kuna, odnosno 7,7 mlrd. kuna više nego godinu prije. Time je ujedno prekoračen plan rashoda u 2003. za otprilike 0,9 mlrd. kuna ili 0,5 postotnih bodova BDP-a. Pritom naglašavamo da su podaci o rashodima iska-

¹⁵ Godišnji je plan premašen za 110 mil. kuna ili 0,06 postotnih bodova BDP-a.

zani na gotovinskom načelu, koje zanemaruje eventualni rast neplaćenih obveza države tijekom prošle godine. S obzirom na raspoložive informacije (vidi Okvir 3.) nije moguće precizno utvrditi za koliko su prošlogodišnji obračunski rashodi veći od prikazanih gotovinskih. Zasada su na raspolaganju jedino podaci o proračunskim rashodima iskazani na gotovinskom načelu.

Na razini konsolidiranoga središnjeg državnog proračuna u prošloj je godini utrošeno 86,6 mlrd. kuna, odnosno za 7,4% više nego godinu prije, čime je gotovo u potpunosti ispunjen godišnji plan rashoda (prikazano na gotovinskom načelu). Premda su na razini opće države rashodi premašili plan, na razini središnje države oni su ostvareni onako kako je bilo planirano. Tromjesečna ostvarenja rashoda tijekom 2003. ne razlikuju se značajno po stopama rasta potrošnje od istih razdoblja prethodne godine, osim za posljednje tromjesečje u kojem su rashodi porasli za (samo) 4,0% u usporedbi s četvrtim tromjesečjem 2002. godine. To je naime bio upola niži prirast od prirasta u prva tri prošlogodišnja tromjesečja (9,0%, 9,9% i 8,6%, redom od prvog do trećeg tromjesečja). No, kako su podaci iskazani na gotovinskom načelu, ne samo za prošlu godinu već i za prethodne godine,

valja imati na umu da stvarne stope prirasta (obračunskih) rashoda mogu biti bitno različite.

Ukupno je u 2003. na kapitalne rashode utrošeno za petinu više sredstava nego prethodne godine, tj. 10,7 mlrd. kuna. Tijekom drugog i trećeg tromjesečja 2003. rast kapitalnih rashoda bio je iznimno visok (78,1% i 41,5% u odnosu na ista tromjesečja 2002.), a kapitalni rashodi ostvareni u četvrtom tromjesečju 2003., zbog učinka baznog razdoblja, bili su po iznosu gotovo jednaki rashodima u istom razdoblju 2002. Naime, u četvrtom tromjesečju 2002. ostvareno je 45% ukupnih godišnjih kapitalnih rashoda. U ostvarenim kapitalnim rashodima HAC i HC sudjeluju s visokih 5,8 mlrd. kuna, što je čak za 42% više nego u 2002. Velik intenzitet radova iz prve polovice godine, rezultat kojeg je bilo otvaranje dionica autocesta pred početak turističke sezone, nastavio se sve do kraja godine. Pri tome su HAC i HC znatno premašili planirane rashode, a time i planirani opseg radova.

Rashodi za dobra i usluge također bilježe porast u odnosu na 2002., i to za 4,4%. To je u cijelosti posljedica rasta isplaćenih plaća, koje su u 2003. za 9,1% veće nego godinu prije. Takav rast plaća većim je dijelom uzrokovan isplatom otpremnina (zbog smanjenja zaposlenosti u državnoj upravi, tj. javnoj upravi i obrani) i manjim dijelom porastom prosječne plaće u državnoj upravi. Važno je, međutim, istaknuti da masa isplaćenih plaća nije bitno premašila plan. Za razliku od plaća, rashodi za ostala dobra i usluge zabilježili su lagani pad (od 1,2%) u prošloj godini u odnosu na prethodnu. Značajan doprinos porastu ukupnih rashoda u 2003., uz kapitalne rashode i isplaćene plaće, proizlazi iz porasta isplaćenih subvencija i transfera. Subvencije su 2003. zabilježile porast od visokih 60%. U istom razdoblju transferi su porasli za 4,6%, što je tek neznatno više od rasta zabilježena ga godinu prije.

Saldo proračuna i financiranje manjka

Ostvareni manjak proračuna konsolidirane opće države u 2003. godini, prema preliminarnim podacima Ministarstva financija, iznosio je 5,5 mlrd. kuna, odnosno 9,8 mlrd. kuna izuzmu li se kapitalni prihodi. Manjak (zajedno s otplatama) financiran je uglavnom iz inozemnih izvora, i to prije svega emisijom obveznica, a manjim dijelom korištenjem kredita.

Tablica 9. Saldo proračuna konsolidirane opće države po razinama, u milijunima kuna i postocima

	2002.		2003.		2003./2002.
	od 1. do 4. tr.	od 1. do 4. tr.	od 1. do 4. tr.	od 1. do 4. tr. ^a	od 1. do 4. tr.
Državni proračun	-2.771	-1.148	-909		0,41
Prihodi	70.680	76.784	77.010		1,09
Rashodi	73.451	77.932	77.919		1,06
Državne agencije	-1.907	-3.436	-3.288		1,80
HAC	-2.030	-3.651	-3.599		1,80
HC	62	-185	-145		-2,98
DAB	12	331	360		27,38
HFP	49	69	97		1,42
Lokalni proračuni	-45	-962	-656		21,50
Saldo konsolidirane opće države	-4.723	-5.546	-4.854		1,17
udio u BDP-u (%)	-2,7		-2,5		
Saldo konsolidirane opće države, bez kapitalnih prihoda	-7.873	-9.759	-8.937		1,24
udio u BDP-u (%)	-4,5	-5,1	-4,7		
Bilješka:					
Dospjele nepodmirene obveze opće države, promjena	....	-585	....		

^a Revidirani plan; Izvor: MF

U veljači je plasirano 500 mil. EUR euroobveznica, dok je u lipnju na japanskom tržištu plasirano 25 mlrd. JPY samurajskih obveznica (približno 212 mil. USD). Značajan dio financiranja manjka odnosi se i na domaće izvore. Tijekom protekle godine država je u dva navrata plasirala obveznice na domaćem tržištu, i to 200 mil. EUR " mirovinskih obveznica " u siječnju te 1 mlrd. kuna obveznica u svibnju (obje emisije dospijevaju 2008.). Uz dugoročno zaduživanje putem obveznica, država se zaduživala emisijom trezorskih zapisa koji su, po iznosu, najznačajniji doprinos financiranju

tijekom godine dali u četvrtom tromjesečju (839 mil. kuna). Četvrto tromjesečje karakterizira i značajno korištenje kredita, i to većim dijelom iz stranih izvora. U istom razdoblju pristigao je i novac od druge tranše SAL-a (100 mil. USD), koji nije korišten, već je u obliku depozita rezerviran za potrebe financiranja u prvom tromjesečju 2004. godine.

Država je protekle godine na osnovi privatizacije ostvarila značajna sredstva, koja su u cijelosti utrošena za financiranje manjka. Naime, od privatizacije 25% dionica Ine, koja je okončana u posljednjem tromjesečju protekle godine, pris-

Okvir 3. Nepodmirene obveze države

U prikazivanju rashoda prema gotovinskom načelu bitno je obilježje trenutak plaćanja jer proračunske rashode u određenome fiskalnom razdoblju čine sve obveze plaćene u tom razdoblju. Što se tiče prikaza rashoda prema obračunskom načelu, međutim, bitno je kada su obveze nastale, a ne kada su plaćene. Jednostavan slučaj, poput naglog kreiranja proračunskih obveza potkraj fiskalne godine, kada se, zbog uvriježene prakse da se plaćanja odgađaju, netom nastale proračunske obveze podmiruju u sljedećoj fiskalnoj, a ne u tekućoj godini, dobro pojašnjava razliku između pojma obračunskoga i gotovinskoga načela. U obračunske rashode protekle fiskalne godine uključuju se dakle sve proračunske obveze nastale u tom razdoblju, bez obzira na to jesu li plaćene ili nisu, pa se tako uključuju i one obveze koje su nastale pred sam kraj fiskalne godine. No, u vezi s obračunskim rashodima važno je upozoriti na činjenicu da je pri utvrđivanju državnog proračuna za neku godinu t i pri procjeni veličine obračunskih rashoda za tu godinu potrebno znati iznos obveza koje se prebacuju u godinu $t+1$ (iznos A), kao i iznos obveza koje se iz godine $t-1$ prebacilo u godinu t (iznos B). Zašto? Između ostaloga i zbog toga što veličina obračunskih rashoda u godini t po definiciji mora biti jednaka veličini gotovinskih rashoda u godini t uvećanih za iznos A i umanjnih za iznos B. Odnosno, da bi se razlučilo obveze za godinu t , potrebno je isključiti obveze naslijeđene iz godine $t-1$.

Spomenuti je primjer, zapravo, vrlo stvaran i opisuje razvoj fiskalnih događaja u prošloj, 2003. godini. Rashodi za prošlu godinu iskazani na gotovinskom načelu prekoračili su plan, a rashodi na obračunskom načelu još su veći od onih iskazanih na gotovinskom načelu. U srži tog problema leži činjenica da se statistika državnih rashoda (financija) vodi samo na gotovinskom načelu, a utvrđivanje rashoda na obračunskom načelu uvijek je samo (gruba) procjena. Tako statistika Ministarstva financija prati samo nepodmirene dospjele obveze države (engl. *arrears*), dok ostale nepodmirene obveze države, koje nisu dospjele na naplatu, statistika ne prati (ni prema dobavljačima ni prema pojedinom razdoblju). Iz toga proizlazi da veličinu rashoda na obračunskom načelu za prošlu godinu nije moguće precizno utvrditi. Sve da i poznajemo iznos nedospjelih nepodmirenih obveza prebačenih u 2004., nemamo relevantnih saznanja o nedospjelim nepodmirenim obvezama koje su prenesene iz 2002. u 2003. godinu.

Ipak, korisno je protumačiti poznate i dostupne infor-

macije o naslijeđenim obvezama iz 2003. i odrediti koliko bi maksimalno mogli obračunski rashodi odstupati od gotovinskih. Prvo, poznato je da je tijekom 2003. godine ukupan iznos nepodmirenih dospelih obveza smanjen za gotovo 0,6 mlrd. kuna. Drugo, prema podacima iz Obrazloženja prijedloga državnog proračuna RH za 2004. godinu nedospjele obveze iz 2003. godine, prenesene u 2004., iznose oko 3,0 mlrd. kuna. Te obveze nastale u 2003. dospijevaju na naplatu u proračunskoj godini 2004. i u toj ih godini treba podmiriti. U tome HAC sudjeluje sa 1,0 mlrd. kuna, HBOR sa 0,3 mlrd. kuna, Ministarstvo zdravstva (dug bolnica) sa 0,5 mlrd. kuna, HFP sa 0,3 mlrd. kuna, subvencije za poljoprivredu sa 0,8 mlrd. kuna i Regos sa 0,1 mlrd. kuna. Postoje i određene naslijeđene obveze u vrijednosti od 4,6 mlrd. kuna koje proizlaze iz sklopljenih sporazuma i ugovora, a stvarno će tek nastati: u 2004. ili u godinama nakon 2004. Oko 1,1 mlrd. kuna od tog iznosa odnosi se na obveze koje proistječu iz potpisanoga kolektivnog ugovora o plaćama, 0,4 mlrd. kuna na procijenjeni iznos sudskih tužbi i ovrha koje će uslijediti u 2004. godini, 1,4 mlrd. kuna na ugovorene radove za HŽ te 1,7 mlrd. kuna na ugovorene radove poticane stanogradnje.

Navedeni podaci iz Obrazloženja prijedloga državnog proračuna preliminarne su informacije o nepodmirenim dospelim obvezama države i vjerojatno će biti podložni promjenama pošto se dodatno dublje analiziraju. No, na temelju tih podataka može se zaključiti da obračunski rashodi u prošloj godini mogu iznositi maksimalno za 2,4 mlrd. kuna (3,0 mlrd. kuna prenesenih nedospjelih obveza umanjnih za 0,6 mlrd. kuna podmirenih dospelih obveza u 2003.) više od rashoda utvrđenih prema gotovinskom načelu. Pri tome naglašavamo izraz maksimalno jer bi spomenuti iznos trebalo umanjiti i za obveze koje su prenesene iz 2002. u 2003. godinu u trenutku kad su još bile nedospjele nepodmirene obveze.

Precizno utvrditi veličinu obračunskih rashoda u 2003. godini bilo bi moguće jedino onda kada bi podaci o nepodmirenim obvezama države prema dobavljačima (kako dospelim tako i nedospelim obvezama) bili dostupni za svako fiskalno razdoblje i za sve razine vlasti opće države (središnju državu, izvanproračunske fondove i državne agencije te lokalnu državu). Ta činjenica ujedno upućuje na to da je potrebno što prije unaprijediti područje statistike državnih financija, jer bi poboljšanje statistike državnih rashoda (financija) značajno olakšalo rad nositeljima ekonomske politike, omogućujući im precizan uvid u stvarni karakter fiskalne politike.

tiglo je 505 mil. USD. Također, država je protekle godine ostvarila izvanredan prihod od sukcesije (55 mil. USD). Taj je iznos također sačuvan za potrebe financiranja u prvom tromjesečju 2004. godine. Bitno je spomenuti da je iznos nepodmirenih dospjelih obveza (opće države) tijekom protekle godine kumulativno smanjen za 585 mil. kuna. Državi tako, iz protekle godine, za podmirenje i dalje ostaje 195 mil. kuna dospjelih obveza.

Državni dug

Dug opće države, prema podacima HNB-a, povećan je tijekom 2003. za 9,2 mlrd. kuna, te je na kraju 2003. iznosio 84,4 mlrd. kuna ili približno 44% očekivanog BDP-a za 2003. Ukoliko se tom dugu pridoda 15,3 mlrd. kuna potencijalnog duga u obliku izdanih državnih jamstava, ukupni dug na kraju 2003. doseže 99,7 mlrd. kuna, odnosno 52,3% očekivanog BDP-a. Iz tromjesečne dinamike kretanja duga opće države vidljivo je da se najveće povećanje duga dogodilo u prva tri mjeseca 2003. Tada je, naime, dug opće države povećan čak za 5,8 mlrd. kuna, što čini 63,5% ukupnoga godišnjeg povećanja duga. To je uglavnom posljedica emisije euroobveznica (u iznosu od 500 mil. EUR), kao i treće tranše "mirovinskih obveznica" (200 mil. EUR u kunskoj protuvrijednosti). Tijekom sljedeća dva tromjesečja u povećanju duga izmjenjivali su se domaće i inozemno zaduživanje. Tako je u povećanju duga u drugom tromjesečju dominantna domaća komponenta (zbog izdavanja 1 mlrd. kunskih obveznica), no ona se smanjuje u trećem tromjesečju te ponovo ustupa mjesto inozemnoj komponenti (zbog izdavanja samurajskih obveznica u iznosu od 25 mlrd. JPY). Dominantnost inozemnog zaduživanja u povećanju duga obilježila je i četvrto tromjesečje (u obliku kredita). Ukoliko promatramo podatke za cijelu 2003., od ukupnog povećanja

duga (9,2 mlrd. kuna) gotovo dvije trećine odnose se na povećanje inozemne komponente duga (6,0 mlrd. kuna), dok je jedna trećina (3,2 mlrd. kuna) rezultat povećanja domaće komponente duga. Time je inozemni dug opće države (51,5 mlrd. kuna) povećao svoj udio u ukupnom dugu opće države na 61,0% potkraj 2003. (sa 60,4% godinu prije). Izdana su jamstva tijekom 2003. neznatno povećana (za 28 mil. kuna ili 0,2%), ponajviše zahvaljujući smanjenju jamstava u drugom tromjesečju (od 1,2 mlrd. kuna). Naime, to je smanjenje bilo dovoljno da neutralizira povećanja zabilježena tijekom preostalih triju tromjesečja, od kojih se po iznosu izdanih jamstava (828 mil. kuna) posebno ističe posljednje.

U ukupnom dugu opće države od 84,4 mlrd. kuna (na kraju 2003. godine) središnja država sudjeluje s visokih 98,5% (83,2 mlrd. kuna). U dug opće i središnje države uključen je dug HBOR-a, tako da se razlika u dugu između dvije razine države odnosi isključivo na dug lokalne države.

Unutarnji dug središnje države

Tijekom 2003. unutarnji dug središnje države povećan je za 3,3 mlrd. kuna, a to je za 14% manje od povećanja u 2002. Unutarnji dug povećavao se tijekom prvih šest mjeseci prošle godine, dok se u oba tromjesečja druge polovice smanjivao. Povećanje duga na razini godine u cijelosti je rezultat povećanja duga Republike Hrvatske (4,1 mlrd. kuna), a republički su fondovi u istom razdoblju zabilježili smanjenje duga (0,8 mlrd. kuna). U strukturi povećanja duga najveći se dio odnosi na kredite banaka (51,7%), iza kojih slijede trezorski zapisi (27%) i obveznice (20%). U usporedbi sa strukturom u prethodnoj godini primjetno je smanjenje udjela kredita banaka (za 13 postotnih bodova), i to na račun povećanja udjela trezorskih zapisa, većim dijelom, te obveznica manjim dijelom.

Tablica 10. Unutarnji dug središnje države, na kraju razdoblja, u milijunima kuna

	Stanje				Promjena	
	XII. 2001.	XII. 2002.	IX. 2003.	XII. 2003.	I. – XII. 2002.	I. – XII. 2003.
1. Unutarnji dug središnje države	24.907	28.747	32.187	32.053	3.839	3.307
1.1. Unutarnji dug Republike Hrvatske	21.468	24.735	28.263	28.862	3.267	4.127
Trezorski zapisi	4.892	5.633	5.646	6.548	740	915
Instrumenti tržišta novca	7	0	0	0	-7	0
Obveznice	15.416	16.022	17.508	16.658	606	636
Krediti Hrvatske narodne banke	-	0	3	1	-	1
Krediti banaka	1.152	3.080	5.106	5.654	1.928	2.574
1.2. Unutarnji dug republičkih fondova	3.439	4.012	3.924	3.192	572	-820
Instrumenti tržišta novca	-	-	-	-	-	-
Obveznice	1.636	1.652	1.681	1.698	16	45
Krediti banaka	1.803	2.360	2.243	1.494	556	-866
Napomena: izdana jamstva	6.026	7.528	6.535	7.154	1.502	-374

Izvor: HNB

Tablica 11. Inozemni dug središnje države, na kraju razdoblja, u milijunima kuna

	Stanje				Promjena	
	XII. 2001.	XII. 2002.	IX. 2003.	XII. 2003.	I. – XII. 2002.	I. – XII. 2003.
1. Inozemni dug središnje države	42.413	45.056	49.452	51.163	2.643	6.106
1.1. Inozemni dug Republike Hrvatske	39.657	41.297	45.603	46.167	1.640	4.870
Obveznice	30.029	30.115	34.057	33.548	86	3.433
Krediti	9.628	11.182	11.546	12.619	1.554	1.437
1.2. Inozemni dug republičkih fondova	2.757	3.759	3.849	4.996	1.003	1.236
Obveznice	697	1.019	1.012	1.000	323	-19
Krediti	2.060	2.740	2.837	3.995	680	1.256
Napomena: izdana jamstva	8.549	7.930	8.105	8.314	-619	384

Izvor: HNB

Inozemni dug središnje države

U 2003. inozemni je dug porastao za 6,1 mlrd. kuna, što je za 131% više u usporedbi s povećanjem u prethodnoj godini. Pri tome se najveći dio povećanja duga odnosi na razinu Republike Hrvatske (80%), dok preostali dio otpada na zaduživanje republičkih fondova. U povećanju duga na razini

godine gotovo podjednako sudjeluju obveznice i krediti, što je ponajviše rezultat značajnog zaduživanja putem kredita u četvrtom tromjesečju. Naime, u prvih devet mjeseci prošle godine krediti su u povećanju duga sudjelovali samo sa 10%, te su upravo u posljednjem tromjesečju izjednačili svoj doprinos s obveznicama.

Statistički pregled

Klasifikacija i iskazivanje podataka o potraživanjima i obvezama¹

Podaci o potraživanjima i obvezama financijskih institucija klasificiraju se prema institucionalnim sektorima i financijskim instrumentima. Institucionalni sektori su sljedeći: financijske institucije, središnja država, ostali domaći sektori i inozemstvo.

Sektor financijske institucije obuhvaća sljedeće podsektore: središnju banku, banke, ostale bankarske institucije i nebankarske financijske institucije. Središnja banka je Hrvatska narodna banka. Banke su institucije kojima je Hrvatska narodna banka izdala odobrenje za obavljanje bankarskih poslova u skladu sa Zakonom o bankama, uključujući i štedionice u prijelaznom razdoblju. U sektor banke ne uključuju se banke u stečaju i bivše filijale banaka čije je sjedište izvan Republike Hrvatske. Ostale bankarske institucije su stambene štedionice, štedno-kreditne zadruge i investicijski fondovi. Nebankarske financijske institucije su financijske institucije koje nisu klasificirane kao banke ili kao ostale bankarske institucije (npr. društva za osiguranje, mirovinski fondovi).

Središnja država obuhvaća podsektor Republika Hrvatska i podsektor republički fondovi. Do prosinca 2003. godine podsektor Republika Hrvatska obuhvaćao je organe državne uprave, uključujući Hrvatske ceste, Hrvatske autoceste, Državnu agenciju za osiguranje

štednih uloga i sanaciju banaka, a podsektor republički fondovi obuhvaća Hrvatski zavod za zdravstveno osiguranje, Hrvatski zavod za mirovinsko osiguranje, Hrvatski zavod za zapošljavanje, Hrvatski fond za privatizaciju, Hrvatske vode i Hrvatsku banku za obnovu i razvitak.

Od siječnja 2004. godine Hrvatske ceste, Hrvatske autoceste, Državna agencija za osiguranje štednih uloga i sanaciju banaka reklasificirani su iz podsektora Republika Hrvatska u podsektor republički fondovi.

Ostali domaći sektori su: organi lokalne države, državna i ostala trgovačka društva te stanovništvo, uključujući obrtnike i neprofitne institucije koje pružaju usluge stanovništvu. Podsektor ostala trgovačka društva obuhvaća i banke u stečaju. U pojedinim tablicama ostali domaći sektori dijele se u sljedeće podsektore: lokalnu državu, koja obuhvaća jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave, trgovačka društva koja obuhvaćaju državna i ostala trgovačka društva, te stanovništvo, koje uključuje i obrtnike i neprofitne institucije.

Sektor inozemstvo obuhvaća strane fizičke i pravne osobe.

Svi podaci o potraživanjima i obvezama odnose se na stanje na kraju razdoblja, pri čemu se devizne pozicije iskazuju u kunskoj protuvrijednosti prema srednjem tečaju Hrvatske narodne banke na kraju razdoblja.

¹ Radi usklađivanja s važećim zakonodavstvom od ovog broja Biltena HNB-a termin "poslovne banke" zamijenjen je terminom "banke", termin "ostale financijske institucije" zamijenjen je terminom "nebankarske financijske institucije", termin "poduzeća" zamijenjen je terminom "trgovačka društva", dok je termin "lokalna uprava i lokalni fondovi" zamijenjen terminom "lokalna država". Obuhvat institucija u okviru pojedinog termina ostao je nepromijenjen.

Tablica A1: Monetarni i kreditni agregati

Na kraju razdoblja, u milijunima kuna i postocima

Godina	Mjesec	Primarni novac	Novčana masa M1	Novčana masa M1a	Ukupna likvidna sredstva M4	Neto domaća aktiva	Plasmani	Mjesečne stope rasta						
								Primarni novac	Novčana masa M1	Novčana masa M1a	Ukupna likvidna sredstva M4	Neto domaća aktiva	Plasmani	
1993.	prosinac	2.248,9	3.134,4	3.759,2	10.061,1	12.005,7	20.287,9	-	-	-	-	-	-	-
1994.	prosinac	4.714,2	6.642,6	6.996,7	17.679,9	16.540,1	27.661,5	11,73	2,20	3,83	2,26	11,84	3,45	
1995.	prosinac	6.744,1	8.234,9	8.503,2	24.623,0	21.576,3	32.819,5	2,97	0,89	1,54	3,41	1,00	1,88	
1996.	prosinac	8.770,4	11.368,9	11.494,9	36.701,1	24.960,4	33.831,2	11,35	7,83	7,67	4,88	-5,41	-11,61	
1997.	prosinac	10.346,1	13.731,4	13.848,8	50.742,0	33.829,0	48.863,4	7,86	3,93	3,85	2,16	4,98	4,96	
1998.	prosinac	9.954,2	13.531,4	13.615,2	57.340,3	44.626,8	59.792,0	7,24	6,92	6,59	2,51	3,73	0,25	
1999.	prosinac ^a	10.310,0	13.858,9	13.965,7	56.659,3	40.003,8	55.875,8	4,53	5,46	5,48	2,28	0,35	-4,58	
2000.	prosinac	11.717,3	18.030,3	18.256,4	73.061,1	44.043,9	60.883,8	7,32	10,04	9,89	3,66	10,46	2,66	
2001.	prosinac	17.803,2	23.703,5	23.936,5	106.071,4	57.410,0	74.964,5	8,01	13,00	11,96	11,65	3,40	1,16	
2002.	studenj	20.798,0	29.092,3	29.850,9	114.260,6	77.210,7	95.408,8	2,35	0,01	-0,16	-0,49	0,65	0,88	
	prosinac	23.027,9	30.869,8	31.876,7	116.141,8	83.324,4	97.463,7	10,72	6,11	6,79	1,65	7,92	2,15	
2003.	siječanj	21.678,2	29.412,1	30.260,9	116.614,9	86.344,4	100.155,5	-5,86	-4,72	-5,07	0,41	3,62	2,76	
	veljača	22.483,3	29.456,0	30.071,0	117.208,5	84.687,7	102.161,0	3,71	0,15	-0,63	0,51	-1,92	2,00	
	ožujak	21.883,5	29.512,2	30.147,9	118.791,2	85.953,3	102.706,0	-2,67	0,19	0,26	1,35	1,49	0,53	
	travanj	23.216,0	30.294,4	30.888,6	117.854,4	88.256,7	103.713,6	6,09	2,65	2,46	-0,79	2,68	0,98	
	svibanj	23.618,8	32.002,0	32.660,8	119.105,0	90.424,9	104.887,7	1,74	5,64	5,74	1,06	2,46	1,13	
	lipanj	24.264,7	32.828,3	33.494,6	120.021,6	89.724,0	104.065,6	2,73	2,58	2,55	0,77	-0,78	-0,78	
	srpanj	25.064,8	34.381,5	35.031,8	125.023,3	93.926,6	106.822,9	3,30	4,73	4,59	4,17	4,68	2,65	
	kolovoz	25.854,2	34.044,3	34.586,9	126.979,7	92.451,1	106.761,8	3,15	-0,98	-1,27	1,56	-1,57	-0,06	
	rujan	27.289,1	32.589,4	33.247,6	126.910,9	92.696,3	107.180,1	5,55	-4,27	-3,87	-0,05	-0,27	-0,39	
	listopad	27.037,8	32.805,7	33.482,9	127.072,4	93.345,6	108.516,8	-0,92	0,66	0,71	0,13	0,70	1,25	
	studenj	28.086,2	33.295,3	33.974,1	128.718,4	93.221,1	110.934,7	3,88	1,49	1,47	1,30	-0,13	2,23	
	prosinac	30.586,2	33.888,7	34.630,9	128.893,1	96.121,7	111.661,4	8,90	1,78	1,93	0,14	3,11	0,66	
2004.	siječanj	29.439,9	32.323,1	32.853,4	128.917,5	98.213,6	113.102,3	-3,75	-4,62	-5,13	0,02	2,18	1,29	

^a Plasmani su jednokratno smanjeni u iznosu od 2.759,4 milijuna kuna.

Tablica A1: Monetarni i kreditni agregati

U tablici se iskazuju podaci o nekim osnovnim monetarnim i kreditnim agregatima te njihove mjesečne stope rasta. U rujnu 1999. godine provedena je revizija svih monetarnih agregata. U starijim publikacijama HNB-a podaci o potraživanjima i obvezama štedionica nisu obuhvaćeni u izračunu monetarnih agregata.

Primarni novac u cijelosti je preuzet iz Bilance Hrvatske narodne banke (Tablica C1).

Novčana masa M1 definirana je jednako kao i istoimena pozicija u Bilanci monetarnih institucija (Tablica B1) te obuhvaća gotov novac izvan banaka, depozite ostalih bankarskih institucija i ostalih domaćih sektora kod Hrvatske narodne banke te depozitni novac kod banaka. Novčana masa M1a obuhvaća gotov novac izvan banaka i depozitni novac kod banaka uvećan za depozitni novac središnje države kod banaka.

Ukupna likvidna sredstva (M4) obuhvaćaju novčanu masu M1, štedne i oročene depozite, devizne depozite te obveznice i instrumente tržišta novca (navedene komponente preuzete su iz Bilance monetarnih institucija (Tablica B1)).

Neto domaća aktiva definirana je kao razlika između ukupnih likvidnih sredstava i inozemne aktive (neto).

Plasmani su potraživanja banaka od ostalih domaćih sektora, ostalih bankarskih institucija i nebankarskih financijskih institucija.

U svibnju 1999. godine pokrenut je stečajni postupak nad nekoliko banaka, koje su zbog toga isključene iz monetarne statistike. Prema podacima za travanj 1999. udio tih banaka u monetarnom agregatu M1 iznosio je 259,5 milijuna kuna, a u monetarnom agregatu M4 iznosio je 4.035,8 milijuna kuna. Podaci za lipanj 1999. godine bit će usporedivi s podacima za srpanj 1999. godine ako se stavka Plasmani banaka poveća za iznos od 3.513,5 mil. kuna.

Tablica B1: Bilanca monetarnih institucija

Na kraju razdoblja, u milijunima kuna

	1999.	2000.	2001.	2002.	2003.				2004.
	XII.	XII.	XII. ^b	XII.	III.	VI.	IX.	XII.	I.
AKTIVA									
1. Inozemna aktiva (neto)	16.655,5	29.017,2	48.661,3	32.817,4	32.838,0	30.297,6	34.214,6	32.771,4	30.703,9
2. Plasmani	65.938,6	72.051,4	87.637,6	112.518,9	117.269,0	119.500,8	123.208,2	126.371,6	128.719,4
2.1. Potraživanja od središnje države (neto)	10.062,8	11.167,6	12.673,1	15.055,2	14.563,0	15.435,2	16.028,1	14.710,1	15.617,1
2.2. Potraživanja od ostalih domaćih sektora	55.676,4	60.653,4	74.513,0	96.329,0	101.128,3	102.711,2	105.783,3	110.467,8	111.506,2
2.3. Potraživanja od ostalih bankarskih institucija	45,4	68,7	170,2	219,5	214,0	209,2	455,9	431,8	293,2
2.4. Potraživanja od nebankarskih financijskih institucija	154,0	161,7	281,4	915,3	1.363,7	1.145,2	940,9	761,8	1.302,9
Ukupno (1+2)	82.594,1	101.068,7	136.298,9	145.336,3	150.107,0	149.798,4	157.422,9	159.143,0	159.423,3
PASIVA									
1. Novčana masa	13.858,9	18.030,3	23.703,5	30.869,8	29.512,2	32.828,3	32.589,4	33.888,7	32.323,1
2. Štedni i oročeni depoziti	5.397,5	7.651,1	10.213,1	13.001,1	15.056,8	15.825,9	18.262,9	18.370,7	19.155,0
3. Devizni depoziti	36.966,0	46.901,6	71.836,9	72.054,6	74.068,6	71.104,3	75.416,0	76.035,3	76.536,4
4. Obveznice i instrumenti tržišta novca	436,8	478,2	317,8	216,3	153,7	263,0	642,6	598,4	903,0
5. Ograničeni i blokirani depoziti	3.814,7	2.864,5	1.926,2	1.729,5	1.812,6	1.873,8	1.958,0	1.721,6	1.921,3
U tome: Blokirani devizni depoziti stanovništva	2.742,7	1.695,1	770,2	319,3	257,5	242,3	177,2	167,8	118,6
6. Ostalo (neto)	22.120,0	25.143,1	28.301,4	27.465,1	29.503,2	27.903,1	28.553,9	28.528,2	28.584,6
Ukupno (1+2+3+4+5+6)	82.594,1	101.068,7	136.298,9	145.336,3	150.107,0	149.798,4	157.422,9	159.143,0	159.423,3

^a Privatizacijom Privredne banke Zagreb došlo je do jednokratnog smanjenja njezine bilančne svote u iznosu od 2.759,4 milijuna kuna: na strani aktive smanjili su se devizni krediti odobreni državnim trgovačkim društvima, a na strani pasive smanjile su se obveze iz deviznih kredita prema Republici Hrvatskoj. Devizni krediti odobreni državnim trgovačkim društvima uključeni su u stavku aktive "2.2. Potraživanja od ostalih domaćih sektora". Obveze iz deviznih kredita prema Republici Hrvatskoj uključene su u stavku aktive "2.1. Potraživanja od središnje države (neto)".

^b U međunarodne pričuve HNB-a sa stanjem na dan 31. prosinca 2001. uključen je učinak prve revalorizacije vrijednosnica u iznosu od 165,5 milijuna kuna. U međunarodne pričuve uključene su i obračunate kamate na depozite, a čiji je učinak iznosio 63,8 milijuna kuna. Analogno, na osnovi pripisa obračunatih kamata obveze HNB-a prema inozemstvu povećane su za 6,4 milijuna kuna, a obveze na osnovi izdvajanja devizne obvezne pričuve za 8,6 milijuna kuna.

Tablica B1: Bilanca monetarnih institucija

Bilanca monetarnih institucija prikazuje konsolidirane podatke iz Bilance Hrvatske narodne banke (Tablica C1) i Konsolidirane bilance banaka (Tablica D1).

Inozemna aktiva (neto) jest razlika između zbroja inozemnih aktiva Hrvatske narodne banke i banaka i zbroja inozemnih pasiva Hrvatske narodne banke i banaka.

Plasmani su zbroj odgovarajućih stavki iz Bilance Hrvatske narodne banke i Konsolidirane bilance banaka, s tim da su potraživanja od središnje države iskazana neto, tj. umanjena za depozite središnje države kod Hrvatske narodne banke i kod banaka.

Novčana masa zbog je gotovog novca izvan banaka, depozita ostalih bankarskih institucija kod Hrvatske narodne banke, depozita ostalih domaćih sektora kod Hrvatske narodne banke i depozitnog novca kod banaka (stavka Depozitni novac iz Konsolidirane bilance

banaka, Tablica D1.).

Stavke Štedni i oročeni depoziti, Devizni depoziti te Obveznice i instrumenti tržišta novca u cijelosti su preuzete iz Konsolidirane bilance banaka, dok je stavka Ograničeni i blokirani depoziti zbroj pripadnih stavki iz Bilance Hrvatske narodne banke (isključujući blokirane depozite banaka kod Hrvatske narodne banke) i Konsolidirane bilance banaka. Ostalo (neto) su neraspoređene stavke pasive umanjene za neraspoređene pozicije aktive.

U svibnju 1999. godine pokrenut je stečajni postupak nad nekoliko banaka koje su zbog toga isključene iz monetarne statistike. Prema podacima za travanj njihov je udio u ukupnoj bilančnoj sumi iznosio 4.296,3 mil. kuna. Podaci za lipanj 1999. godine bit će usporedivi s podacima za srpanj 1999. godine ako se bilančne stavke Potraživanja od ostalih domaćih sektora i Ostalo (neto) povećaju za 3.513,5 mil. kuna.

Tablica B2: Broj banaka i štedionica obuhvaćenih monetarnom statistikom i njihova klasifikacija po veličini bilančne aktive

Godina	Mjesec	Ukupan broj banaka	Banke klasificirane po veličini bilančne aktive						Ukupan broj štedionica	Štedionice klasificirane po veličini bilančne aktive		
			Manje od 100 mil. kn	Od 100 do manje od 500 mil. kn	Od 500 mil. do manje od 1 mlrd. kn	Od 1 do manje od 2 mlrd. kn	Od 2 do manje od 10 mlrd. kn	10 i više mlrd. kn		Manje od 10 mil. kn	Od 10 do manje od 100 mil. kn	100 i više mil. kn
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
1993.	prosinac	43	16	12	7	4	2	2	0	0	0	0
1994.	prosinac	50	13	21	6	6	2	2	33	22	9	2
1995.	prosinac	53	15	20	7	7	2	2	21	7	13	1
1996.	prosinac	57	10	26	6	9	4	2	22	10	11	1
1997.	prosinac	60	4	28	9	8	9	2	33	12	18	3
1998.	prosinac	60	3	26	8	11	10	2	33	4	25	4
1999.	prosinac	53	4	23	7	7	10	2	30	5	21	4
2000.	prosinac	45	3	15	9	6	10	2	29	5	19	5
2001.	prosinac	44	3	13	7	7	10	4	21	4	12	5
2002.	studeni	46	6	12	6	9	8	5	11	3	6	2
	prosinac	46	4	13	7	9	8	5	10	3	5	2
2003.	siječanj	46	4	13	7	8	9	5	10	3	5	2
	veljača	46	4	13	8	7	9	5	10	4	4	2
	ožujak	46	4	12	8	9	8	5	10	4	4	2
	travanj	46	4	12	8	9	8	5	9	4	3	2
	svibanj	46	4	13	8	7	9	5	9	5	2	2
	lipanj	45	4	12	8	7	9	5	9	5	2	2
	srpanj	44	4	12	8	7	8	5	9	5	2	2
	kolovoz	43	4	13	7	6	7	6	9	5	2	2
	rujan	43	3	14	7	6	7	6	9	5	2	2
	listopad	43	3	13	8	6	7	6	9	5	2	2
	studeni	43	3	13	8	6	7	6	8	4	2	2
	prosinac	42	2	13	8	5	8	6	7	3	2	2
2004.	siječanj	42	2	13	8	5	8	6	7	4	3	0

Tablica B2: Broj banaka i štedionica obuhvaćenih monetarnom statistikom i njihova klasifikacija prema veličini bilančne aktive

U tablici se iskazuje ukupan broj banaka i štedionica u prijelaznom razdoblju, koje mjesečno izvješćuju Hrvatsku narodnu banku i čije je poslovanje prikazano u Konsolidiranoj bilanci banaka. Monetarnom statistikom obuhvaćene su i institucije u likvidaciji kao i one koje su izgubile odobrenje za rad, a nisu pokrenule postupak likvidacije.

Posebna pravila izvješćivanja vrijedila su za štedionice do lipnja

1995. godine. Štedionice nisu bile obvezne izvješćivati središnju banku o svom poslovanju, tako da su u podacima do lipnja 1995. obuhvaćene samo štedionice koje su o svom poslovanju dragovoljno izvješćivale Hrvatsku narodnu banku. Od srpnja 1995. godine podacima su obuhvaćene sve registrirane štedionice. Štedionice koje su dobile odobrenje za rad kao banke, dužne su do 31. prosinca 2006. uskladiti svoje poslovanje s odredbama Zakona o bankama.

U tablici se također iskazuje klasifikacija banaka i štedionica prema veličini bilančne aktive.

Tablica C1: Bilanca Hrvatske narodne banke

Na kraju razdoblja, u milijunima kuna

	1999.	2000.	2001.	2002.	2003.				2004.
	XII.	XII.	XII.	XII.	III.	VI.	IX.	XII.	I.
AKTIVA									
1. Inozemna aktiva	23.135,7	28.747,4	39.308,9	42.058,8	44.479,0	44.520,5	46.801,6	50.118,6	51.008,1
1.1. Zlato	–	–	–	–	–	–	–	–	–
1.2. Specijalna prava vučenja	1.449,2	1.204,2	905,8	17,4	10,2	8,3	6,9	5,0	7,0
1.3. Pričuvna pozicija kod MMF-a	1,6	1,8	1,8	1,6	1,7	1,6	1,6	1,5	1,5
1.4. Efektiva i depoziti po viđenju u inozemnim bankama	1.109,6	7,4	6,1	6,4	5,9	1.370,7	10,0	5,8	5,7
1.5. Oročeni depoziti u inozemnim bankama	17.702,4	20.986,9	25.565,9	28.183,2	25.243,7	18.423,8	21.389,5	25.580,7	26.936,6
1.6. Plasmani u vrijednosne papire u devizama	2.871,6	6.545,7	12.829,3	13.850,0	19.217,5	24.716,2	25.393,6	24.525,5	24.057,2
1.7. Nekonvertibilna devizna aktiva	1,3	1,3	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
2. Potraživanja od središnje države	24,1	0,0	–	0,5	2,0	1,5	3,0	1,4	–
2.1. Potraživanja u kunama	24,1	0,0	–	0,5	2,0	1,5	3,0	1,4	–
2.2. Potraživanja u devizama	–	–	–	–	–	–	–	–	–
3. Potraživanja od ostalih domaćih sektora	276,8	289,5	229,2	110,6	110,5	102,4	94,5	93,6	93,5
4. Potraživanja od banaka	1.138,7	329,9	18,5	17,9	14,1	13,7	343,4	972,0	17,7
4.1. Krediti bankama	1.125,3	313,6	–	–	–	–	329,4	954,4	–
Lombardni krediti	176,7	–	–	–	–	–	329,4	954,4	–
Kratkoročni kredit za likvidnost	929,0	–	–	–	–	–	–	–	–
Ostali krediti	19,7	14,0	–	–	–	–	–	–	–
Reotkup blagajničkih zapisa	–	299,6	–	–	–	–	–	–	–
4.2. Depoziti središnje banke kod banaka	13,4	15,2	16,6	17,6	13,8	13,7	14,0	14,5	14,5
4.3. Dospjela nenaplaćena potraživanja	0,0	1,1	1,9	0,3	0,3	–	–	3,1	3,2
5. Potraživanja od ostalih bankarskih institucija	–	–	–	–	–	–	–	–	–
Ukupno (1+2+3+4+5)	24.575,3	29.366,8	39.556,6	42.187,7	44.605,6	44.638,0	47.242,4	51.185,6	51.119,4
PASIVA									
1. Primarni novac	10.310,0	11.717,3	17.803,2	23.027,9	21.883,5	24.264,7	27.289,1	30.586,2	29.439,9
1.1. Gotov novac izvan banaka	5.958,9	6.636,7	8.507,4	9.680,9	9.526,1	10.637,2	10.506,0	10.573,1	10.219,2
1.2. Blagajna banaka	382,1	532,3	538,8	1.214,8	1.624,7	1.548,5	1.385,7	1.683,2	1.424,4
1.3. Depoziti banaka	3.960,4	4.540,7	8.741,5	12.109,4	10.719,2	12.075,5	15.385,2	18.329,3	17.777,1
Računi za namirenje banaka	247,9	459,5	2.450,1	3.923,4	2.132,0	3.097,3	4.340,7	5.616,0	4.822,3
Izdvojena obvezna pričuva	3.712,5	4.081,2	6.291,4	8.186,0	8.587,2	8.951,5	10.958,8	12.603,9	12.868,9
Obvezno upisani blagajnički zapisi HNB-a	–	–	–	–	–	26,7	85,8	109,4	85,9
1.4. Depoziti ostalih bankarskih institucija	8,5	7,5	15,5	19,1	4,2	1,5	1,2	–	–
1.5. Depoziti ostalih domaćih sektora ^b	–	0,0	0,1	3,5	9,2	1,8	11,0	0,6	19,1
2. Ograničeni i blokirani depoziti	5.016,8	5.805,5	6.030,5	7.091,2	7.589,1	7.998,5	6.858,4	6.699,2	6.945,5
2.1. Izdvojena devizna obvezna pričuva	4.636,2	5.490,5	5.705,1	7.042,3	7.562,5	7.983,0	6.839,7	6.686,6	6.932,9
2.2. Ograničeni depoziti	380,6	315,0	325,4	49,0	26,6	15,5	18,7	12,6	12,6
2.3. Blokirani devizni depoziti	–	–	–	–	–	–	–	–	–
3. Inozemna pasiva	1.671,2	1.630,8	1.597,5	195,7	1.134,2	868,0	2.610,6	2.798,0	5.880,1
3.1. Krediti MMF-a	1.501,7	1.290,3	1.025,5	2,8	–	–	–	0,0	–
3.2. Obveze prema međunarodnim organizacijama	6,8	9,5	12,2	12,6	13,2	16,3	16,3	19,6	19,9
3.3. Obveze prema inozemnim bankama ^a	162,7	331,0	559,8	180,2	1.121,0	851,7	2.594,3	2.778,5	5.860,2
4. Depoziti središnje države	397,2	1.157,4	1.752,1	768,1	2.858,9	2.555,9	1.214,8	1.551,1	733,5
4.1. Depozitni novac	394,2	1.008,5	1.752,1	608,3	649,9	750,1	762,2	600,2	567,5
Depozitni novac Republike Hrvatske	388,0	980,8	1.564,8	569,5	648,1	742,1	762,1	548,5	414,3
Depozitni novac republičkih fondova	6,2	27,7	187,3	38,7	1,8	7,9	0,1	51,7	153,3
4.2. Devizni depoziti Republike Hrvatske	0,0	–	–	–	2.094,3	1.741,0	452,6	950,9	166,0
4.3. Blagajnički zapisi HNB-a	2,9	148,8	–	159,9	114,8	64,9	–	–	–
5. Blagajnički zapisi HNB-a	2.887,2	4.207,3	6.372,3	6.212,4	5.279,0	4.229,4	4.230,2	4.920,2	3.255,2
5.1. Blagajnički zapisi HNB-a u kunama	1.252,5	2.394,6	3.458,9	4.986,2	3.871,4	2.659,9	104,9	–	–
5.2. Blagajnički zapisi HNB-a u stranoj valuti	1.634,7	1.812,7	2.913,4	1.226,3	1.407,6	1.569,5	4.125,3	4.920,2	3.255,2
6. Kapitalni računi	4.535,5	5.216,6	6.425,2	5.353,5	6.328,8	5.194,0	5.482,8	5.039,0	5.276,5
7. Ostalo (neto)	–242,4	–368,1	–424,2	–461,1	–467,9	–472,4	–443,5	–408,1	–411,3
Ukupno (1+2+3+4+5+6+7)	24.575,3	29.366,8	39.556,6	42.187,7	44.605,6	44.638,0	47.242,4	51.185,6	51.119,4

^a Od listopada 2001. do svibnja 2003. Obveze prema inozemnim bankama obuhvaćaju i obveze po osnovi blagajničkih zapisa Hrvatske narodne banke kod nerezidenata.^b Od prosinca 2002. računi SDA kod HNB za bruto i neto namire kupovine vrijednosnih papira reklasificirani su iz sektora "središnja država" u sektor "ostale financijske organizacije".

Tablica C1: Bilanca Hrvatske narodne banke

U tablici se iskazuju podaci o potraživanjima i obvezama monetarnih vlasti. U rujnu 1999. izvršena je revizija podataka reklasifikiranjem štedionica iz podsektora ostale bankarske institucije u podsektor banke. U skladu s tim revidirana je cijela serija podataka.

Inozemna aktiva obuhvaća sljedeće oblike deviznih i kunskih potraživanja od stranih fizičkih i pravnih osoba: zlato, posebna prava vučenja, pričuvnu poziciju kod Međunarodnoga monetarnog fonda, efektivni strani novac u trezoru, sredstva na tekućim računima kod inozemnih banaka, oročene depozite kod inozemnih banaka i pripadajuće obračunate kamate, plasmane u vrijednosne papire u devizama i ostala potraživanja.

Potraživanja od središnje države su krediti i dospjela potraživanja od državnog proračuna Republike Hrvatske. Kunski krediti državnom proračunu bili su kratkoročni krediti odobreni za premošćivanje neusklađenosti između pritjecanja prihoda i izvršavanja rashoda državnog proračuna, dugoročni krediti odobreni na osnovi posebnih uredbi Vlade Republike Hrvatske i dospjela potraživanja od državnog proračuna po obvezama izvršenim prema Međunarodnom monetarnom fondu i stranim bankama. Devizni krediti državnom proračunu bio je protustavka obvezi prema Međunarodnom monetarnom fondu nastaloj na osnovi sukcesije članstva u toj instituciji. Prema novom Zakonu o Hrvatskoj narodnoj banci, koji se primjenjuje od travnja 2001. godine, Hrvatska narodna banka ne može odobravati kredite Republici Hrvatskoj.

Potraživanja od ostalih domaćih sektora su krediti i dospjela nenaplaćena potraživanja od ostalih domaćih sektora, uključujući i banke u stečajju.

Potraživanja od banaka su krediti bankama, depoziti Hrvatske narodne banke kod banaka i dospjela nenaplaćena potraživanja od banaka. Krediti bankama klasificirani su prema vrstama financijskih instrumenata. U stavku Lombardni krediti uključeni su i krediti bankama za premošćivanje nelikvidnosti, koji su u prosincu 1994. godine zamijenjeni lombardnim kreditima. Kratkoročni krediti za likvidnost, koji se odobravaju od početka 1999. godine, također služe za premošćivanje nelikvidnosti. Ostali krediti jesu: interventni krediti, specijalni krediti za premošćivanje nelikvidnosti banaka odobravani prijašnjih godina (inicijalni krediti, predsanacijski krediti) i dospjeli a nenaplaćeni krediti. Dospjela nenaplaćena potraživanja od banaka uključuju prekoračenja raspoloživih sredstava na njihovim računima za namirenje (do polovice 1994.) te neurednosti banaka pri izdvajanju i održavanju obvezne pričuve.

Od svibnja 1999. potraživanja od ostalih domaćih sektora uključuju i potraživanja HNB-a po kreditima iz primarne emisije nenaplaćenih od banaka nad kojima je pokrenut stečajni postupak. Pri

reklasifikaciji štedionica iz podsektora ostale bankarske institucije u podsektor banke revidirani su podaci u stavkama Potraživanja od banaka i Potraživanja od ostalih bankarskih institucija.

Primarni novac čine gotov novac izvan banaka, novčana sredstva u blagajnama banaka, depoziti banaka kod Hrvatske narodne banke, depoziti ostalih bankarskih institucija kod Hrvatske narodne banke. Depozite banaka čine novčana sredstva na računima za namirenje banaka, sredstva obvezne pričuve izdvojena na posebne račune kod Hrvatske narodne banke te obvezno upisani blagajnički zapisi Hrvatske narodne banke. Depoziti ostalih bankarskih institucija su do rujna 2003. godine novčana sredstva na računima za namirenje stambenih štedionica. Depoziti ostalih domaćih sektora su novčana sredstva na žiroračunima ostalih domaćih sektora, koji se na temelju zakona i drugih pravnih propisa uključuju u depozit kod Hrvatske narodne banke.

Ograničeni i blokirani depoziti obuhvaćaju izdvojenu deviznu obveznu pričuvu i pripadajuću obračunatu kamatu, ograničene depozite i blokirane devizne depozite. Banke i štedionice na određene devizne depozite izdvajaju deviznu obveznu pričuvu na račune HNB-a. Ograničeni depoziti su kunska sredstva izdvojena po nalogu suda ili na osnovi propisa te u razdoblju od svibnja 1999. do travnja 2002. i depoziti banaka u stečajju. Blokirani devizni depoziti su sredstva koja su bila izdvajana na posebne račune kod Hrvatske narodne banke za podmirenje dospjelih neplaćenih obveza prema inozemnim vjerovnicima.

Inozemna pasiva obuhvaća kredite primljene od Međunarodnoga monetarnog fonda, obveze prema međunarodnim financijskim institucijama i inozemnim bankama s pripisanim obračunatim kamatama.

Depoziti središnje države su depozitni novac i devizni računi Republike Hrvatske i republičkih fondova kod Hrvatske narodne banke, te blagajnički zapisi Hrvatske narodne banke koje su dragovoljno upisale institucije iz sektora središnja država.

Blagajnički zapisi su dragovoljno upisani blagajnički zapisi Hrvatske narodne banke u kunama i stranoj valuti, osim blagajničkih zapisa Hrvatske narodne banke koje su dragovoljno upisale institucije iz sektora središnja država.

Kapitalski računi uključuju pričuve, rezervacije i račune prihoda i troškova.

Ostalo (neto) su neraspoređeni računi pasive umanjeni za neraspoređene račune aktive Bilance Hrvatske narodne banke.

Radi reklasifikacije štedionica iz podsektora ostale bankarske institucije u podsektor banke revidirani su podaci u stavkama Gotov novac izvan banaka, Blagajne banaka, Depoziti banaka i Depoziti ostalih bankarskih institucija.

Tablica D1: Konsolidirana bilanca banaka

Na kraju razdoblja, u milijunima kuna

	1999.	2000.	2001.	2002.	2003.				2004.
	XII. ^a	XII.	XII.	XII.	III.	VI.	IX.	XII.	I.
AKTIVA									
1. Pričuve banaka kod središnje banke	8.987,9	10.588,9	15.002,7	20.373,5	19.993,5	21.492,5	23.678,7	26.774,6	26.190,3
1.1. Kunske pričuve kod središnje banke	4.352,6	5.098,4	9.306,2	13.340,0	12.438,6	13.516,3	16.844,9	20.094,4	19.261,6
1.2. Devizne pričuve kod središnje banke	4.635,3	5.490,5	5.696,5	7.033,5	7.554,8	7.976,2	6.833,8	6.680,2	6.928,7
2. Inozemna aktiva	12.400,1	19.710,4	32.807,6	25.977,8	26.950,7	27.100,6	31.465,9	35.382,9	34.999,7
3. Potraživanja od središnje države	16.264,4	19.055,5	20.059,9	21.917,7	22.935,5	23.243,1	22.508,6	21.543,6	21.329,7
3.1. Obveznice za blokiranu deviznu štednju građana	5.419,9	4.484,4	3.420,1	2.473,5	2.047,2	1.999,5	1.517,6	1.531,9	1.493,0
3.2. Ostala potraživanja	10.844,5	14.571,0	16.639,7	19.444,3	20.888,3	21.243,6	20.991,0	20.011,7	19.836,7
4. Potraživanja od ostalih domaćih sektora	55.399,7	60.363,9	74.283,8	96.218,4	101.017,8	102.608,8	105.688,9	110.374,3	111.412,8
4.1. Potraživanja od lokalne države	905,6	1.174,9	1.280,0	1.422,4	1.307,4	1.278,7	1.274,0	1.563,1	1.546,1
4.2. Potraživanja od trgovačkih društava	35.244,3	35.890,7	42.882,0	51.723,4	53.023,3	52.020,7	52.172,0	53.809,8	54.325,0
4.3. Potraživanja od stanovništva	19.249,8	23.298,3	30.121,9	43.072,6	46.687,1	49.309,4	52.242,9	55.001,4	55.541,8
5. Potraživanja od ostalih bankarskih institucija	45,4	68,7	170,2	219,5	214,0	209,2	455,9	431,8	293,2
6. Potraživanja od nebankarskih financijskih institucija	154,0	161,7	281,4	915,3	1.363,7	1.145,2	940,9	761,8	1.302,9
Ukupno (1+2+3+4+5+6)	93.251,5	109.949,1	142.605,6	165.622,2	172.475,1	175.799,5	184.738,9	195.268,9	195.528,7
PASIVA									
1. Depozitni novac	7.891,5	11.386,0	15.180,6	21.166,2	19.972,7	22.187,7	22.071,2	23.315,0	22.084,7
2. Štedni i oročeni depoziti	5.397,5	7.651,1	10.213,1	13.001,1	15.056,8	15.825,9	18.262,9	18.370,7	19.155,0
3. Devizni depoziti	36.966,0	46.901,6	71.836,9	72.054,6	74.068,6	71.104,3	75.416,0	76.035,3	76.536,4
4. Obveznice i instrumenti tržišta novca	436,8	478,2	317,8	216,3	153,7	263,0	642,6	598,4	903,2
5. Inozemna pasiva	17.209,1	17.809,7	21.857,8	35.023,5	37.457,5	40.455,6	41.442,3	49.932,0	49.423,8
6. Depoziti središnje države	5.828,6	6.730,5	5.634,7	6.094,9	5.515,5	5.253,5	5.268,7	5.283,3	4.979,1
7. Krediti primljeni od središnje banke	1.138,7	328,8	16,6	17,6	13,8	13,7	343,4	968,9	14,5
8. Ograničeni i blokirani depoziti u tome: Blokirani devizni depoziti stanovništva	3.434,2 2.742,7	2.549,6 1.695,1	1.600,8 770,2	1.680,5 319,3	1.785,9 257,5	1.858,3 242,3	1.939,3 177,2	1.709,0 167,8	1.908,7 118,6
9. Kapitalni računi	21.975,4	24.953,1	25.455,1	26.323,2	26.526,4	26.120,3	26.808,6	27.389,5	27.386,8
10. Ostalo (neto)	-7.026,4	-8.839,4	-9.507,8	-9.955,6	-8.075,7	-7.282,8	-7.456,0	-8.333,2	-6.863,5
Ukupno (1+2+3+4+5+6+7+8+9+10)	93.251,5	109.949,1	142.605,6	165.622,2	172.475,1	175.799,5	184.738,9	195.268,9	195.528,7

^a Privatizacijom Privredne banke Zagreb došlo je do jednokratnog smanjenja njezine bilančne svote u iznosu od 2.759,4 milijuna kuna: na strani aktive smanjili su se devizni krediti odobreni državnim trgovačkim društvima, a na strani pasive smanjile su se obveze iz deviznih kredita prema Republici Hrvatskoj. Devizni krediti odobreni državnim trgovačkim društvima uključeni su u stavku aktive "4.2. Potraživanja od trgovačkih društava". Obveze iz deviznih kredita prema Republici Hrvatskoj uključene su u stavku pasive "6. Depoziti središnje države".

Tablica D1: Konsolidirana bilanca banaka

U konsolidiranu bilancu banaka uključeni su podaci o potraživanjima i obvezama banaka. Konsolidirana su međusobna potraživanja i obveze između banaka. U rujnu 1999. godine provedena je revizija podataka uključivanjem podataka štedionica. U skladu s tim revidirane su cjelokupne serije podataka.

Pričuve banaka kod središnje banke su kunske i devizne. Kunske pričuve su novčana sredstva banaka u blagajnama i kunska novčana sredstva banaka na računima kod središnje banke. Devizne pričuve su devizna novčana sredstva na računima kod središnje banke.

Inozemna aktiva su sljedeći oblici deviznih i kunskih potraživanja od stranih fizičkih i pravnih osoba: strani efektivni novac u blagajnama, sredstva na tekućim računima i oročeni depoziti kod inozemnih banaka (uključujući loro akreditive i ostala pokrića), vrijednosni papiri, krediti i dionice.

Potraživanja od središnje države su sljedeći oblici kunskih i deviznih potraživanja: vrijednosni papiri i krediti. Posebno su iskazane obveznice izdane na osnovi Zakona o pretvaranju deviznih depozita građana u javni dug Republike Hrvatske. Ostala potraživanja uključuju, do srpnja 2000. godine, i obveznice izdane na osnovi Zakona o izdavanju obveznica za restrukturiranje gospodarstva u Republici Hrvatskoj. Te su obveznice Odlukom Vlade Republike Hrvatske o izdavanju zamjenskih obveznica za restrukturiranje gospodar-

stva iz travnja 2000. godine zamijenjene kuskim obveznicama na koje se obračunavaju kamate.

Potraživanja od ostalih domaćih sektora obuhvaćaju sljedeće oblike kunskih i deviznih potraživanja: instrumente tržišta novca, obveznice, kredite (uključujući akceptne kredite) i dionice.

Potraživanja od ostalih bankarskih institucija i nebankarskih financijskih institucija obuhvaćaju iste oblike kunskih i deviznih potraživanja, s tim da potraživanja od ostalih bankarskih institucija obuhvaćaju još i depozite.

Stavke Depozitni novac, Štedni i oročeni depoziti, Devizni depoziti te Obveznice i instrumenti tržišta novca obuhvaćaju obveze banaka prema ostalim domaćim sektorima, ostalim bankarskim institucijama te nebankarskim financijskim institucijama.

Depozitni novac uključuje novčana sredstva na žiroračunima i tekućim računima te obveze banaka po izdanim kuskim instrumentima plaćanja, a umanjuje se za novčana sredstva u platnom prometu (odnosno za čekove u blagajnama banaka i čekove poslane na naplatu).

Štedni i oročeni depoziti su kunski štedni depoziti po viđenju te kunski oročeni depoziti i kunski depoziti s otkaznim rokom.

Devizni depoziti su devizni depoziti po viđenju, oročeni devizni depoziti i devizni depoziti s otkaznim rokom.

Obveznice i instrumenti tržišta novca su neto obveze banaka po izdanim vrijednosnim papirima i primljeni krediti. Izdani podređeni

i hibridni instrumenti koje su upisali inozemni investitori nisu obuhvaćeni ovom stavkom.

Inozemna pasiva obuhvaća sljedeće oblike deviznih i kunskih obveza prema stranim fizičkim i pravnim osobama: žiroračune i tekuće račune, štedne depozite (uključujući loro akreditive i ostala pokrića), oročene depozite, primljene kredite i dospjele obveze. U sklopu primljenih kredita iskazuju se i izdani podređeni i hibridni instrumenti koje su upisali inozemni investitori.

Depoziti središnje države su svi oblici kunskih i deviznih obveza (osim ograničenih i blokiranih depozita) banaka prema središnjoj državi.

Kreditni primljeni od središnje banke su krediti primljeni od Hrvatske narodne banke i depoziti Hrvatske narodne banke kod banaka, pri čemu se kao krediti tretiraju i poslovi reotkupa vrijednosnih papira.

Ograničeni i blokirani depoziti obuhvaćaju sljedeće obveze banaka: kunske i devizne ograničene depozite ostalih domaćih sektora, ostalih bankarskih institucija, nebankarskih financijskih institucija, središnje države te stranih pravnih i fizičkih osoba i blokirane devizne depozite stanovništva regulirane Zakonom o pretvaranju deviznih depozita građana u javni dug Republike Hrvatske.

Kapitalski računi su dionički kapital, dobit ili gubitak prethodne i

tekuće godine, zadržana dobit (gubitak), zakonske pričuve, statutarne i ostale kapitalne pričuve, rezerve proizašle iz transakcija zaštite, nerealizirana dobit (gubitak) s osnove vrijednosnog usklađivanja financijske imovine raspoložive za prodaju te ispravci vrijednosti i posebne rezerve za neidentificirane gubitke.

Ostalo (neto) su neraspoređeni računi pasive umanjeni za neraspoređene račune aktive, uključujući i fer vrijednost deriviranih financijskih instrumenata.

U svibnju 1999. godine pokrenut je stečajni postupak nad nekoliko banaka, koje su zbog toga isključene iz monetarne statistike. Prema podacima za travanj njihov je udio u ukupnoj bilančnoj sumi iznosio 5.701,4 mil. kuna. Pritom su najveći udio u aktivima imale sljedeće stavke: Potraživanja od trgovačkih društava 4.378,7 mil. kuna i Potraživanja od stanovništva 701,4 mil. kuna. U pasivi najveće se smanjenje odnosilo na sljedeće stavke: Devizni depoziti 3.443,7 mil. kuna; Inozemna pasiva 1.024,6 mil. kuna i Kapitalski računi 854,6 mil. kuna. Od srpnja 1999. godine cjelokupni se iznos posebnih pričuva za identificirane gubitke iskazuje u stavci Kapitalski računi. Podaci za lipanj 1999. godine bit će usporedivi s podacima za srpanj 1999. godine ako se stavke Potraživanja od ostalih domaćih sektora i Kapitalski računi povećaju za 3.513,5 mil. kuna. Ostale stavke korigirane su za male iznose.

Tablica D2: Inozemna aktiva banaka

Na kraju razdoblja, u milijunima kuna

	1999.	2000.	2001.	2002.	2003.				2004.
	XII.	XII.	XII.	XII.	III.	VI.	IX.	XII.	I.
1. Devizna inozemna aktiva	12.352,8	19.619,2	32.763,6	25.924,4	26.879,1	26.948,4	31.355,5	35.261,9	34.892,4
1.1. Potraživanja od inozemnih banaka	11.598,5	19.154,9	31.660,3	21.333,5	23.598,3	23.785,5	27.276,8	31.877,6	30.734,8
Efektivni strani novac	886,7	1.002,8	7.324,7	1.019,8	853,0	1.270,7	1.041,0	1.268,6	847,4
Tekući računi	1.498,5	995,0	1.231,9	757,7	1.611,7	1.050,3	1.041,2	1.057,0	1.019,5
Oročeni depoziti i depoziti s otkaznim rokom	8.509,4	16.286,7	21.765,2	17.569,8	18.477,0	19.349,9	23.181,1	27.969,4	27.076,0
Vrijednosni papiri	–	454,9	1.008,5	1.690,2	2.330,3	1.845,2	1.749,5	1.364,2	1.536,8
Kreditni	569,8	370,9	290,3	278,7	308,5	252,0	246,4	203,1	240,5
Dionice inozemnih banaka	134,1	44,6	39,7	17,2	17,8	17,4	17,4	15,4	14,6
1.2. Potraživanja od stranaca	754,3	464,3	1.103,3	4.590,8	3.280,8	3.162,9	4.078,8	3.384,4	4.157,6
Potraživanja od stranih država	399,9	137,8	596,2	3.855,5	2.764,0	2.708,0	3.612,3	2.905,0	3.672,6
Potraživanja od stranih osoba	350,4	322,4	505,5	733,7	515,2	454,6	466,0	478,9	484,7
Vrijednosni papiri	4,5	–	72,1	191,3	40,3	36,7	35,9	32,1	32,3
Kreditni	345,9	322,4	433,4	542,4	474,9	417,9	430,1	446,8	452,3
Dionice stranih osoba	4,0	4,1	1,6	1,6	1,6	0,3	0,4	0,4	0,4
2. Kunska inozemna aktiva	47,3	91,2	44,1	53,4	71,7	152,2	110,4	120,9	107,3
2.1. Potraživanja od inozemnih banaka	16,6	66,1	29,2	19,6	19,3	130,2	88,9	99,1	86,0
2.2. Potraživanja od stranaca	30,6	25,1	14,8	33,8	52,4	22,1	21,5	21,9	21,3
U tome: Kreditni	29,6	23,3	13,9	33,0	51,6	21,3	20,7	21,0	20,5
Ukupno (1+2)	12.400,1	19.710,4	32.807,6	25.977,8	26.950,7	27.100,6	31.465,9	35.382,9	34.999,7

Tablice D2 – D12

Ovaj skup tablica (osim Tablice D5) razrađeni je prikaz odgovarajućih pozicija aktive i pasive Konsolidirane bilance banaka (Tablica D1).

Tablica D2: Inozemna aktiva banaka

U tablici se iskazuju potraživanja banaka od stranih fizičkih i pravnih osoba.

Inozemna aktiva banaka obuhvaća deviznu inozemnu aktivnu i kunsku inozemnu aktivnu. I u sklopu devizne i u sklopu kunske inozemne aktive posebno su prikazana potraživanja od stranih banaka i potraživanja od stranaca (ukupno i po financijskim instrumentima).

U svibnju 1999. godine pokrenut je stečajni postupak nad nekoliko banaka, koje su zbog toga isključene iz monetarne statistike. Prema podacima za travanj 1999. inozemna aktiva tih banaka iznosila je 402,3 mil. kuna. Do lipnja 1999. godine u stavku Tekući računi uključen je i dio depozita s osnove devizne štednje stanovništva.

Tablica D3: Potraživanja banaka od središnje države

Na kraju razdoblja, u milijunima kuna

	1999.	2000.	2001.	2002.	2003.				2004.
	XII.	XII.	XII.	XII.	III.	VI.	IX.	XII.	I.
1. Obveznice za blokirano deviznu štednju građana	5.419,9	4.484,4	3.420,1	2.473,5	2.047,2	1.999,5	1.517,6	1.531,9	1.493,0
2. Ostala potraživanja	10.844,5	14.571,0	16.639,7	19.444,3	20.888,3	21.243,6	20.991,0	20.011,7	19.836,7
2.1. Kunska potraživanja	9.885,8	12.887,7	14.358,6	15.970,9	17.178,0	17.425,3	16.593,9	16.475,2	16.431,3
2.1.1. Potraživanja od Republike Hrvatske	9.153,1	11.288,4	12.810,0	13.969,9	15.330,6	15.512,1	14.677,3	14.500,7	12.882,4
Vrijednosni papiri	8.219,1	10.063,5	11.983,1	11.515,6	12.231,7	11.808,0	10.932,3	10.238,1	9.452,2
Krediti	934,0	1.224,9	826,9	2.454,3	3.098,8	3.704,1	3.745,0	4.262,6	3.430,2
2.1.2. Potraživanja od republičkih fondova	732,7	1.599,4	1.548,5	2.001,0	1.847,4	1.913,2	1.916,6	1.974,5	3.549,0
Vrijednosni papiri	–	627,3	560,1	560,7	641,7	654,7	693,1	723,6	1.422,1
Krediti	732,7	972,1	988,4	1.440,3	1.205,7	1.258,5	1.223,5	1.250,9	2.126,9
2.2. Devizna potraživanja	958,8	1.683,3	2.281,2	3.473,3	3.710,4	3.818,3	4.397,1	3.536,4	3.405,3
2.2.1. Potraživanja od Republike Hrvatske	921,4	1.492,7	1.390,9	2.359,1	2.591,3	2.777,2	3.207,9	3.196,9	2.747,3
Vrijednosni papiri	518,1	869,2	1.065,5	1.733,4	1.860,8	1.687,8	1.847,1	1.805,4	1.652,3
Krediti	403,3	623,5	325,5	625,7	730,5	1.089,4	1.360,8	1.391,5	1.095,0
2.2.2. Potraživanja od republičkih fondova	37,4	190,6	890,3	1.114,2	1.119,0	1.041,1	1.189,2	339,5	658,0
Vrijednosni papiri	27,6	35,0	75,4	195,0	218,4	171,4	169,5	96,4	125,0
Krediti	9,8	155,5	814,8	919,2	900,7	869,6	1.019,7	243,1	533,0
Ukupno (1+2)	16.264,4	19.055,5	20.059,9	21.917,7	22.935,5	23.243,1	22.508,6	21.543,6	21.329,7

Tablica D3: Potraživanja banaka od središnje države

U tablici se iskazuju kunska i devizna potraživanja banaka od središnje države.

Obveznice za blokirano deviznu štednju građana su obveznice izdane na osnovi Zakona o pretvaranju deviznih depozita građana u javni dug Republike Hrvatske.

Ostala potraživanja su sva ostala kunska i devizna potraživanja banaka od Republike Hrvatske i republičkih fondova: vrijednosni papiri, krediti i dionice. Stavka Vrijednosni papiri obuhvaća do sr-

pnja 2000. godine i obveznice izdane na osnovi Zakona o izdavanju obveznica za restrukturiranje gospodarstva u Republici Hrvatskoj. Te obveznice su Odlukom Vlade RH o izdavanju zamjenskih obveznica za restrukturiranje gospodarstva iz travnja 2000. godine zamijenjene kuskim obveznicama na koje se obračunavaju kamate.

U svibnju 1999. godine pokrenut je stečajni postupak nad nekoliko banaka, koje su zbog toga isključene iz monetarne statistike. Prema podacima za travanj 1999. potraživanja tih banaka od središnje države iznosila su 17,8 mil. kuna.

Tablica D4: Potraživanja banaka od ostalih domaćih sektora

Na kraju razdoblja, u milijunima kuna

	1999.	2000.	2001.	2002.	2003.				2004.
	XII. ^a	XII.	XII.	XII.	III.	VI.	IX.	XII.	I.
1. Kunska potraživanja	48.336,4	53.739,5	66.626,8	85.418,7	90.821,9	92.714,2	95.916,7	100.365,0	101.180,8
1.1. Instrumenti tržišta novca	365,7	231,9	544,7	1.394,7	1.483,2	1.503,7	1.386,7	1.314,1	1.467,8
1.2. Obveznice	0,0	1,0	7,7	72,4	60,5	78,2	69,4	56,2	88,3
1.3. Krediti	44.505,1	49.566,8	72.180,6	80.887,6	86.206,8	88.190,3	91.497,8	96.081,7	96.784,7
1.4. Dionice	3.465,5	3.939,8	3.893,8	3.064,0	3.071,3	2.942,0	2.962,8	2.912,9	2.840,0
2. Devizna potraživanja	7.063,3	6.624,3	7.657,0	10.799,8	10.195,9	9.894,6	9.772,2	10.009,3	10.232,0
2.1. Vrijednosni papiri	74,9	112,4	126,6	243,2	197,3	276,2	298,1	130,6	185,4
2.2. Krediti	6.988,5	6.512,0	7.530,5	10.556,6	9.998,7	9.618,4	9.474,0	9.878,7	10.046,6
Ukupno (1+2)	55.399,7	60.363,9	74.283,8	96.218,4	101.017,8	102.608,8	105.688,9	110.374,3	111.412,8

^a Devizni krediti jednokratno su smanjeni u iznosu od 2.759,4 milijuna kuna.

Tablica D4: Potraživanja banaka od ostalih domaćih sektora

U tablici se iskazuju kunska i devizna potraživanja banaka od ostalih domaćih sektora, klasificirana prema financijskim instrumentima: instrumenti tržišta novca (uključujući faktoring i forfaiting od siječnja 2004. godine), krediti (uključujući akceptne kredite i kupljena potraživanja) i dionice.

Do listopada 1994. godine odobravanje deviznih kredita bilo je dopušteno samo ako se banka istodobno zaduživala u inozemstvu u svoje ime, a za račun krajnjega korisnika kredita.

U svibnju 1999. godine pokrenut je stečajni postupak nad nekoliko banaka, koje su zbog toga isključene iz monetarne statistike. Prema podacima za travanj 1999. potraživanja tih banaka od ostalih domaćih sektora iznosila su 5.088,0 mil. kuna. Podaci za lipanj 1999. godine bit će uspoređivi s podacima za srpanj 1999. godine ako se u sklopu kuskih potraživanja stavka Krediti poveća za iznos od 2.904,3 mil. kuna, a stavka Dionice umanjši za iznos od 520,3 mil. kuna te ako se u sklopu deviznih potraživanja stavka Krediti poveća za iznos od 1.129,4 mil. kuna.

Tablica D5: Distribucija kredita banaka po institucionalnim sektorima

Na kraju razdoblja, u milijunima kuna

	1999.	2000.	2001.	2002.	2003.				2004.
	XII. ^a	XII.	XII.	XII.	III.	VI.	IX.	XII.	I.
KUNSKI KREDITI									
1. Krediti središnjoj državi	1.666,6	2.196,9	1.815,4	3.894,6	4.304,5	4.962,6	4.968,5	5.513,5	5.557,1
1.1. Krediti Republici Hrvatskoj	934,0	1.224,9	826,9	2.454,3	3.098,8	3.704,1	3.745,0	4.262,6	3.430,2
1.2. Krediti republičkim fondovima	732,7	972,1	988,4	1.440,3	1.205,7	1.258,5	1.223,5	1.250,9	2.126,9
2. Krediti lokalnoj državi	785,7	996,8	1.069,1	1.202,9	1.177,7	1.190,4	1.200,3	1.485,1	1.477,2
3. Krediti trgovačkim društvima	24.533,4	25.328,0	31.049,4	36.708,1	38.437,9	37.791,1	38.199,4	39.777,4	39.920,9
4. Krediti stanovništvu	19.186,1	23.242,1	30.062,1	42.976,6	46.591,3	49.208,8	52.098,1	54.819,3	55.386,6
U tome: Stambeni krediti	7.469,5	8.257,8	9.450,0	12.363,4	13.604,9	14.432,0	15.555,3	16.896,2	17.309,4
5. Krediti ostalim bankarskim institucijama	31,3	33,5	34,7	17,6	18,5	21,1	110,6	82,3	18,0
6. Krediti nebankarskim financijskim institucijama	138,6	105,5	240,9	521,3	827,2	815,3	597,0	427,9	850,6
A. Ukupno (1+2+3+4+5+6)	46.341,6	51.902,8	64.271,6	85.321,1	91.357,0	93.989,2	97.173,9	102.105,4	103.210,4
DEVIZNI KREDITI									
1. Krediti središnjoj državi	413,1	779,1	1.140,3	1.544,9	1.631,2	1.959,0	2.380,5	1.634,7	1.628,0
1.1. Krediti Republici Hrvatskoj	403,3	623,5	325,5	625,7	730,5	1.089,4	1.360,8	1.391,5	1.095,0
1.2. Krediti republičkim fondovima	9,8	155,5	814,8	919,2	900,7	869,6	1.019,7	243,1	533,0
2. Krediti lokalnoj državi	118,7	171,6	179,1	152,3	55,1	55,4	46,7	47,1	41,6
3. Krediti trgovačkim društvima	6.806,1	6.284,0	7.291,7	10.308,3	9.847,7	9.462,3	9.282,5	9.649,4	9.849,8
4. Krediti stanovništvu	63,7	56,3	59,7	96,0	95,8	100,6	144,8	182,1	155,1
5. Krediti ostalim bankarskim institucijama	1,7	–	–	1,2	–	7,5	169,6	174,3	115,7
6. Krediti nebankarskim financijskim institucijama	–	–	–	28,3	105,8	50,4	72,0	58,8	175,9
B. Ukupno (1+2+3+4+5+6)	7.403,2	7.291,0	8.670,7	12.131,0	11.735,6	11.635,4	12.096,1	11.746,4	11.966,2
UKUPNO (A+B)	53.744,9	59.193,9	72.942,3	97.452,1	103.092,6	105.624,5	109.270,1	113.851,8	115.176,7

^a Devizni krediti državnim trgovačkim društvima jednokratno su smanjeni u iznosu od 2.759,4 milijuna kuna.**Tablica D5: Distribucija kredita banaka po institucionalnim sektorima**

U tablici se iskazuju podaci o kunkskim i deviznim kreditima banaka domaćim sektorima, pri čemu krediti obuhvaćaju i akceptne kredite, financijski lizing, izvršena plaćanja na osnovi garancija i drugih jamstva i kupljena potraživanja, a do prosinca 2003. godine i faktoring i forfaiting.

U svibnju 1999. godine pokrenut je stečajni postupak nad nekoliko banaka, koje su zbog toga isključene iz monetarne statistike. Prema podacima za travanj 1999. krediti tih banaka iznosili su 4.463,3 mil. kuna. Podaci za lipanj 1999. godine bit će usporedivi s podacima za srpanj 1999. godine ako se ukupni kunski krediti povećaju za iznos od 2.972,6 mil. kuna, a ukupni devizni krediti za iznos od 840,9 mil. kuna.

Tablica D6: Depozitni novac kod banaka

Na kraju razdoblja, u milijunima kuna

	1999.	2000.	2001.	2002.	2003.				2004.
	XII.	XII.	XII.	XII.	III.	VI.	IX.	XII.	I.
1. Lokalna država	314,7	573,6	907,0	1.910,4	1.867,3	1.995,5	2.200,6	2.006,2	1.954,1
2. Trgovačka društva	4.695,6	7.087,1	8.981,6	12.344,5	10.982,9	12.301,5	11.656,0	12.872,9	11.542,6
3. Stanovništvo	2.686,5	3.499,7	4.872,0	6.307,4	6.594,0	7.379,5	7.658,7	7.873,1	7.791,6
4. Ostale bankarske institucije	6,9	11,6	17,0	42,1	86,6	30,2	61,5	98,9	67,8
5. Nebankarske financijske institucije	190,0	221,7	407,1	568,1	443,9	485,1	497,8	468,1	732,0
6. Manje: Čekovi banaka i obračun čekova banaka	-2,2	-7,6	-4,2	-6,4	-2,1	-4,0	-3,4	-4,2	-3,3
Ukupno (1+2+3+4+5+6)	7.891,5	11.386,0	15.180,6	21.166,2	19.972,7	22.187,7	22.071,2	23.315,0	22.084,7

Tablica D6: Depozitni novac kod banaka

U tablici se iskazuje depozitni novac kod banaka, klasificiran prema domaćim institucionalnim sektorima.

Depozitni novac je zbroj novčanih sredstava na žiroračunima i tekućim računima ostalih domaćih sektora, ostalih bankarskih institucija i nebankarskih financijskih institucija umanjeno za novčana

sredstva u platnom prometu (odnosno za čekove u blagajnama banaka i čekove poslane na naplatu). Obveze banaka po izdanim kunkskim instrumentima plaćanja uključene su u sektor stanovništvo.

U svibnju 1999. godine pokrenut je stečajni postupak nad nekoliko banaka, koje su zbog toga isključene iz monetarne statistike. Prema podacima za travanj 1999. depozitni novac kod tih banaka iznosio je 259,3 mil. kuna.

Tablica D7: Štedni i oročeni depoziti kod banaka

Na kraju razdoblja, u milijunima kuna

	1999.	2000.	2001.	2002.	2003.				2004.
	XII.	XII.	XII.	XII.	III.	VI.	IX.	XII.	I.
1. Štedni depoziti	1.371,4	1.676,1	2.006,8	2.236,2	2.212,5	2.349,4	2.418,3	2.527,9	2.242,0
1.1. Lokalna država	91,7	137,6	118,3	14,8	15,1	17,0	13,5	14,4	8,2
1.2. Trgovačka društva	92,1	142,4	88,0	213,3	124,9	140,9	208,2	190,5	24,7
1.3. Stanovništvo	1.167,3	1.348,3	1.712,2	1.996,3	2.061,9	2.129,8	2.170,5	2.288,8	2.209,2
1.4. Ostale bankarske institucije	2,6	0,6	20,8	0,0	0,0	0,0	–	–	–
1.5. Nebankarske financijske institucije	17,8	47,2	67,5	11,8	10,5	61,7	26,1	34,2	0,0
2. Oročeni depoziti i depoziti s otkaznim rokom	4.026,2	5.975,0	8.206,3	10.764,9	12.844,3	13.476,5	15.844,6	15.842,9	16.913,0
2.1. Lokalna država	176,1	230,7	340,7	482,8	684,5	653,9	685,3	551,6	594,9
2.2. Trgovačka društva	1.417,0	2.871,4	3.618,3	4.633,6	5.620,2	6.095,8	7.606,8	7.165,3	7.391,0
2.3. Stanovništvo	1.531,7	1.789,8	2.554,1	3.793,8	4.451,6	4.908,1	5.487,3	6.194,5	6.647,2
2.4. Ostale bankarske institucije	33,5	20,8	24,7	58,4	75,3	132,8	174,6	129,3	113,1
2.5. Nebankarske financijske institucije	867,8	1.062,2	1.668,5	1.796,3	2.012,6	1.685,9	1.890,6	1.802,2	2.166,8
Ukupno (1+2)	5.397,5	7.651,1	10.213,1	13.001,1	15.056,8	15.825,9	18.262,9	18.370,7	19.155,0

Tablica D7: Štedni i oročeni depoziti kod banaka

U tablici se iskazuju kunski štedni i oročeni depoziti ostalih domaćih sektora, ostalih bankarskih institucija i nebankarskih financijskih institucija kod banaka.

U svibnju 1999. godine pokrenut je stečajni postupak nad neko-

liko banaka, koje su zbog toga isključene iz monetarne statistike. Prema podacima za travanj 1999. štedni i oročeni depoziti kod tih banaka iznosili su 323,7 mil. kuna. U srpnju 1999. godine određeni su depoziti sektora lokalna država, trgovačka društva, ostale bankarske institucije i nebankarske financijske institucije reklasificirani iz štednih u oročene depozite.

Tablica D8: Devizni depoziti kod banaka

Na kraju razdoblja, u milijunima kuna

	1999.	2000.	2001.	2002.	2003.				2004.
	XII.	XII.	XII.	XII.	III.	VI.	IX.	XII.	I.
1. Štedni depoziti	12.228,1	14.566,3	23.748,8	21.074,4	21.649,3	20.835,2	22.363,1	21.547,0	21.740,4
1.1. Lokalna država	29,5	16,8	13,2	12,2	12,9	13,3	13,9	14,7	14,5
1.2. Trgovačka društva	1.842,6	2.408,0	2.884,2	3.346,7	3.703,9	3.473,3	4.048,6	3.620,2	3.791,0
1.3. Stanovništvo	10.256,6	12.041,5	20.688,3	17.537,3	17.785,4	17.232,4	18.185,2	17.690,2	17.747,9
1.4. Ostale bankarske institucije	6,4	10,3	23,9	34,7	6,7	2,6	0,7	9,0	9,2
1.5. Nebankarske financijske institucije	93,0	89,8	139,2	143,5	140,4	113,6	114,7	212,9	177,8
2. Oročeni depoziti	24.737,9	32.335,3	48.088,1	50.980,3	52.419,3	50.269,1	53.052,9	54.488,4	54.796,0
2.1. Lokalna država	15,5	8,2	1,7	9,5	6,8	5,0	4,5	3,8	4,1
2.2. Trgovačka društva	1.442,3	2.753,1	4.619,1	6.009,6	5.868,3	5.186,9	6.297,0	7.154,0	6.983,4
2.3. Stanovništvo	22.957,7	29.097,2	42.705,4	44.159,2	45.894,9	44.479,1	46.151,8	46.805,1	47.378,8
2.4. Ostale bankarske institucije	2,5	4,2	11,5	41,5	2,8	20,5	14,2	21,7	14,1
2.5. Nebankarske financijske institucije	320,0	472,7	750,3	760,5	646,5	577,6	585,4	503,7	415,5
Ukupno (1+2)	36.966,0	46.901,6	71.836,9	72.054,6	74.068,6	71.104,3	75.416,0	76.035,3	76.536,4

Tablica D8: Devizni depoziti kod banaka

U tablici se iskazuju štedni i oročeni devizni depoziti ostalih domaćih sektora, ostalih bankarskih institucija i nebankarskih financijskih institucija kod banaka. Devizni štedni depoziti su svi devizni depoziti po viđenju i izdani devizni instrumenti plaćanja, a oročeni

devizni depoziti obuhvaćaju i devizne depozite s otkaznim rokom.

U svibnju 1999. godine pokrenut je stečajni postupak nad nekoliko banaka, koje su zbog toga isključene iz monetarne statistike. Prema podacima za travanj 1999. devizni depoziti kod tih banaka iznosili su 3.443,7 mil. kuna.

Tablica D9: Obveznice i instrumenti tržišta novca

Na kraju razdoblja, u milijunima kuna

	1999.	2000.	2001.	2002.	2003.				2004.
	XII.	XII.	XII.	XII.	III.	VI.	IX.	XII.	I.
1. Instrumenti tržišta novca (neto)	1,4	–	–	5,1	0,2	–	–	–	–
2. Obveznice (neto)	348,1	353,5	104,4	92,8	62,5	138,9	145,5	151,9	142,6
3. Primljeni krediti	51,2	124,7	213,4	118,4	91,0	124,2	497,1	446,5	760,6
3.1. Lokalna država	–	–	–	–	–	0,8	0,8	0,9	2,1
3.2. Trgovačka društva	13,7	15,2	158,1	46,3	44,0	43,6	41,8	92,7	40,9
3.3. Ostale bankarske institucije	15,7	1,3	4,6	10,0	8,5	24,3	78,1	222,1	326,5
3.4. Nebankarske financijske institucije	21,8	108,2	50,7	62,0	38,5	55,5	376,4	130,9	391,1
Ukupno (1+2+3)	436,8	478,2	317,8	216,3	153,7	263,0	642,6	598,4	903,2

Tablica D9: Obveznice i instrumenti tržišta novca

U tablici se iskazuju neto obveze banaka na osnovi izdanih vrijednosnih papira i krediti primljeni od ostalih domaćih sektora, ostalih bankarskih institucija i nebankarskih financijskih institucija.

Instrumenti tržišta novca (neto) obuhvaćaju neto obveze banaka na osnovi izdanih blagajničkih zapisa, izdanih mjenica, akceptiranih mjenica i ostalih izdanih vrijednosnih papira.

Obveznice (neto) obuhvaćaju neto obveze banaka na osnovi izdanih kunskih i deviznih obveznica, te izdanih podređenih i hibrid-

nih instrumenata, osim onih koje su upisali inozemni investitori.

Primljeni krediti iskazani su ukupno i klasificirani su prema institucionalnim sektorima.

U svibnju 1999. godine pokrenut je stečajni postupak nad nekoliko banaka, koje su zbog toga isključene iz monetarne statistike. Prema podacima za travanj 1999. obveznice i instrumenti tržišta novca tih banaka iznosili su 9 mil. kuna. U srpnju 1999. godine izdani dužnički i hibridni instrumenti reklasificirani su iz stavke Oročeni depoziti u stavku Obveznice (neto) u iznosu od 3.513,5 mil. kuna.

Tablica D10: Inozemna pasiva banaka

Na kraju razdoblja, u milijunima kuna

	1999.	2000.	2001.	2002.	2003.				2004.
	XII.	XII.	XII.	XII.	III.	VI.	IX.	XII.	I.
1. Devizna inozemna pasiva	17.066,0	17.669,8	21.692,7	34.198,5	36.276,5	37.421,8	38.372,7	44.574,3	43.785,4
1.1. Obveze prema stranim bankama	11.525,4	11.957,6	16.407,4	28.662,3	30.461,5	31.635,5	32.200,9	38.623,1	38.226,1
Tekući računi	157,1	176,3	147,1	130,9	100,8	118,0	109,6	266,6	119,7
Oročeni depoziti i depoziti s otkaznim rokom	1.267,0	345,9	1.208,3	9.002,9	9.621,7	11.003,4	11.443,7	14.875,4	13.183,6
Kredit	10.101,2	11.435,4	15.052,1	19.528,5	20.739,0	20.514,1	20.647,6	23.481,2	24.922,8
1.2. Obveze prema strancima	5.540,7	5.712,2	5.285,2	5.536,2	5.815,1	5.786,4	6.171,8	5.951,2	5.559,3
Štedni i oročeni depoziti	2.545,9	2.868,1	3.777,8	4.160,2	4.359,0	4.477,5	4.889,8	4.753,2	4.795,6
Depoziti po viđenju	754,0	745,5	873,7	875,6	938,6	855,7	969,3	898,6	979,2
Oročeni depoziti i depoziti s otkaznim rokom	1.791,9	2.122,6	2.904,1	3.284,6	3.420,4	3.621,8	3.920,5	3.854,6	3.816,4
Kredit	2.994,8	2.844,1	1.507,4	1.376,0	1.456,0	1.308,8	1.282,0	1.198,0	763,7
2. Kunska inozemna pasiva	143,1	140,0	165,1	825,0	1.180,9	3.033,8	3.069,6	5.357,7	5.638,5
2.1. Obveze prema stranim bankama	65,0	37,0	46,9	690,9	845,6	2.707,5	2.824,2	5.087,8	5.317,8
Depozitni novac	52,6	14,4	38,2	53,6	225,8	64,4	59,1	86,4	160,1
Oročeni depoziti i depoziti s otkaznim rokom	11,7	22,0	4,2	635,8	618,4	2.003,7	1.208,1	2.664,1	2.813,2
Kredit	0,7	0,7	4,5	1,5	1,5	639,4	1.557,1	2.337,3	2.344,4
2.2. Obveze prema strancima	78,1	103,0	118,2	134,1	335,3	326,3	245,4	269,9	320,7
Depozitni novac	42,1	50,8	60,1	56,2	54,0	67,0	85,6	76,8	86,8
Oročeni depoziti i depoziti s otkaznim rokom	35,9	52,2	58,1	77,9	281,4	259,3	158,1	191,4	225,9
Kredit	0,1	–	–	–	–	–	1,7	1,7	8,0
Ukupno (1+2)	17.209,1	17.809,7	21.857,8	35.023,5	37.457,5	40.455,6	41.442,3	49.932,0	49.423,8

Tablica D10: Inozemna pasiva banaka

U tablici se iskazuju ukupne devizne i kunske obveze banaka prema stranim fizičkim i pravnim osobama, osim ograničenih kunskih i deviznih depozita stranih fizičkih i pravnih osoba.

Inozemna pasiva banaka obuhvaća deviznu inozemnu pasivu i kunsku inozemnu pasivu.

I u sklopu devizne i u sklopu kunske inozemne pasive posebno su

prikazane obveze prema stranim bankama i obveze prema strancima (ukupno i po financijskim instrumentima). Stavke Krediti obuhvaćaju i izdane podređene i hibridne instrumente koje su upisali inozemni investitori.

U svibnju 1999. godine pokrenut je stečajni postupak nad nekoliko banaka, koje su zbog toga isključene iz monetarne statistike. Prema podacima za travanj 1999. inozemna pasiva tih banaka iznosila je 1.024,6 mil. kuna.

Tablica D11: Depoziti središnje države kod banaka

Na kraju razdoblja, u milijunima kuna

	1999.	2000.	2001.	2002.	2003.				2004.
	XII. ^a	XII.	XII.	XII.	III.	VI.	IX.	XII.	I.
1. Kunski depoziti	3.269,6	3.073,3	3.335,1	4.036,8	3.805,2	3.748,8	3.892,0	4.104,4	3.901,8
1.1. Depoziti Republike Hrvatske	330,9	430,0	295,9	634,3	459,1	420,8	347,3	506,4	378,1
Depozitni novac	74,7	116,7	33,9	476,4	265,4	287,9	248,4	448,0	313,4
Štedni depoziti	15,9	26,1	41,6	3,3	24,9	18,3	16,0	3,0	0,0
Oročeni depoziti i depoziti s otkaznim rokom	202,3	259,5	217,6	153,6	167,7	113,6	81,9	54,2	63,6
Krediti	38,1	27,7	2,8	1,1	1,1	1,1	1,1	1,1	1,1
1.2. Depoziti republičkih fondova	2.938,8	2.643,3	3.039,2	3.402,5	3.346,1	3.327,9	3.544,7	3.598,0	3.523,6
Depozitni novac	40,6	116,9	214,6	553,2	383,7	381,8	422,0	294,8	236,0
Štedni depoziti	4,5	15,2	10,8	0,0	0,0	0,1	0,1	0,3	0,1
Oročeni depoziti i depoziti s otkaznim rokom	57,2	32,6	195,2	144,3	173,7	196,7	208,8	156,2	173,9
Krediti	2.836,5	2.478,6	2.618,6	2.705,0	2.788,7	2.749,4	2.913,9	3.146,7	3.113,6
2. Devizni depoziti	2.559,0	3.657,1	2.299,6	2.058,1	1.710,3	1.504,7	1.376,6	1.178,9	1.077,3
2.1. Depoziti Republike Hrvatske	2.497,6	3.622,6	2.275,0	1.938,9	1.522,4	1.417,0	1.302,7	1.158,2	1.060,0
Štedni depoziti	59,1	1.256,1	329,8	263,0	265,5	263,4	262,8	198,5	203,5
Oročeni depoziti i depoziti s otkaznim rokom	10,5	27,0	55,8	293,1	4,7	4,6	–	–	–
Refinancirani krediti	2.428,0	2.339,4	1.889,5	1.382,8	1.252,2	1.148,9	1.039,9	959,6	856,6
2.2. Depoziti republičkih fondova	61,4	34,6	24,5	119,2	188,0	87,7	73,9	20,8	17,3
Štedni depoziti	55,2	25,0	22,9	114,1	177,7	79,5	73,9	20,8	17,3
Oročeni depoziti i depoziti s otkaznim rokom	6,1	9,5	1,6	5,0	10,3	8,3	–	–	–
Ukupno (1+2)	5.828,6	6.730,5	5.634,7	6.094,9	5.515,5	5.253,5	5.268,7	5.283,3	4.979,1

^a Refinancirani krediti su jednokratno smanjeni u iznosu od 2.759,4 milijuna kuna.**Tablica D11: Depoziti središnje države kod banaka**

U tablici se iskazuju ukupne kunske i devizne obveze banaka prema središnjoj državi, osim ograničenih (kunskih i deviznih) depozita središnje države kod banaka.

U tablici su odvojeno iskazani kunski i devizni depoziti Republike Hrvatske i republičkih fondova. Kunski depoziti obuhvaćaju depozitni novac, štedne depozite, oročene depozite i depozite s otkaz-

nim rokom te kredite primljene od središnje države. Devizni depoziti obuhvaćaju štedne depozite, oročene depozite i depozite s otkaznim rokom te refinancirane kredite.

U svibnju 1999. godine pokrenut je stečajni postupak nad nekoliko banaka, koje su zbog toga isključene iz monetarne statistike. Prema podacima za travanj 1999. depoziti središnje države kod tih banaka iznosili su 193,5 mil. kuna.

Tablica D12: Ograničeni i blokirani depoziti kod banaka

Na kraju razdoblja, u milijunima kuna

	1999.	2000.	2001.	2002.	2003.				2004.
	XII.	XII.	XII.	XII.	III.	VI.	IX.	XII.	I.
1. Ograničeni depoziti	691,4	854,4	830,6	1.361,2	1.528,4	1.616,0	1.762,2	1.541,2	1.790,1
1.1. Kunski depoziti	81,8	131,6	100,3	789,6	750,5	814,2	820,5	730,1	1.003,5
1.2. Devizni depoziti	609,7	722,8	730,3	571,6	777,9	801,8	941,7	811,1	786,6
2. Blokirani devizni depoziti stanovništva	2.742,7	1.695,1	770,2	319,3	257,5	242,3	177,2	167,8	118,6
Ukupno (1+2)	3.434,2	2.549,6	1.600,8	1.680,5	1.785,9	1.858,3	1.939,3	1.709,0	1.908,7

Tablica D12: Ograničeni i blokirani depoziti kod banaka

U tablici se iskazuju ograničeni i blokirani depoziti središnje države, ostalih domaćih sektora, ostalih bankarskih institucija, nebankarskih financijskih institucija te stranih fizičkih i pravnih osoba kod banaka.

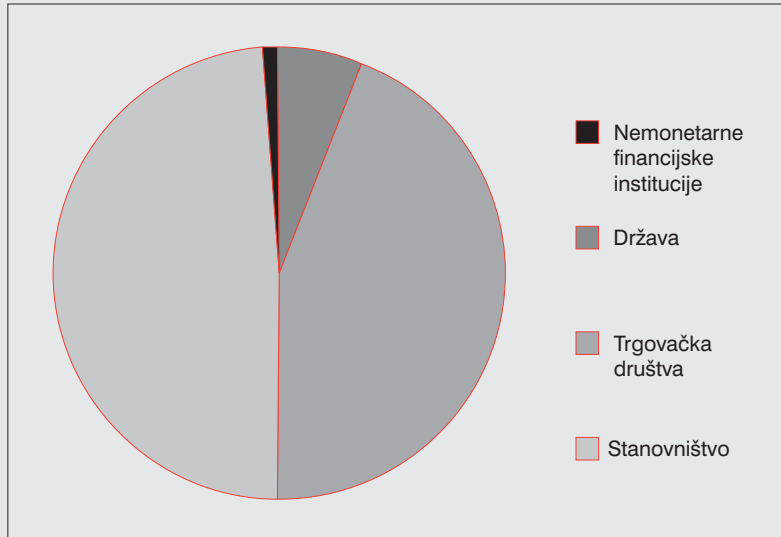
Ograničeni i blokirani depoziti obuhvaćaju dvije kategorije depozita: ograničene (kunske i devizne) depozite i blokirane devizne depozite.

Blokirani devizni depoziti uključuju devizne depozite stanovništva regulirane Zakonom o pretvaranju deviznih depozita građana u javni dug Republike Hrvatske.

U svibnju 1999. godine pokrenut je stečajni postupak nad nekoliko banaka, koje su zbog toga isključene iz monetarne statistike. Prema podacima za travanj 1999. ograničeni i blokirani depoziti kod tih banaka iznosili su 39,9 mil. kuna.

Slika D1.

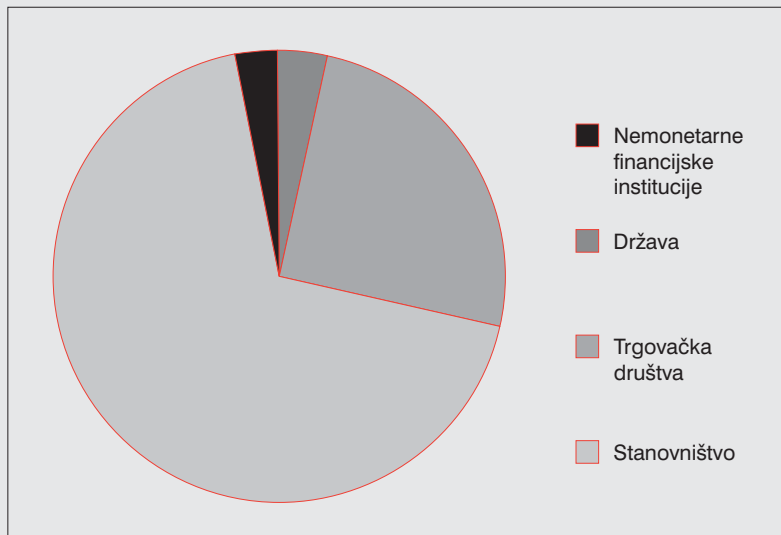
**DISTRIBUCIJA KREDITA BANAKA
PO INSTITUCIONALNIM SEKTORIMA**

siječanj 2004. godine

Slika D2.

**DISTRIBUCIJA DEPOZITA BANAKA
PO INSTITUCIONALNIM SEKTORIMA**

siječanj 2004. godine

Napomena:
Sektor "Država" obuhvaća središnju i lokalnu državu.
Sektor "Nemonetarne financijske institucije" obuhvaća ostale bankarske institucije i nebankarske financijske institucije.

Tablica E1: Agregirana bilanca stambenih štedionica

Na kraju razdoblja, u milijunima kuna

	1999.	2000.	2001.	2002.	2003.				2004.
	XII.	XII.	XII.	XII.	III.	VI.	IX.	XII.	I.
AKTIVA									
1. Pričuve kod središnje banke	8,6	7,6	15,5	19,1	4,2	1,6	2,1	0,0	0,0
2. Potraživanja od središnje države	81,4	497,6	1.208,8	1.983,9	2.178,9	2.445,1	2.613,4	3.033,5	3.054,1
3. Potraživanja od ostalih domaćih sektora	5,3	1,1	11,6	93,3	114,1	139,6	162,6	187,9	195,1
U tome: Potraživanja od stanovništva	–	0,6	11,6	91,3	114,1	139,6	162,6	187,9	195,1
4. Potraživanja od banaka	57,0	7,6	18,1	37,2	36,8	60,6	80,5	247,2	222,0
5. Potraživanja od ostalih bankarskih institucija	–	–	–	–	–	–	–	–	–
Ukupno (1+2+3+4+5)	152,3	513,8	1.254,0	2.133,6	2.334,0	2.646,9	2.858,6	3.468,6	3.471,2
PASIVA									
1. Oročeni depoziti	87,6	437,8	1.137,5	2.012,9	2.210,7	2.470,5	2.690,6	3.265,2	3.333,3
2. Obveznice i instrumenti tržišta novca	–	10,0	10,0	–	–	10,5	10,6	11,1	10,7
3. Kapitalni računi	117,4	112,5	124,0	141,1	159,7	181,8	170,2	159,7	152,4
4. Ostalo (neto)	-52,7	-46,5	-17,5	-20,4	-36,4	-16,0	-12,8	32,6	-25,2
Ukupno (1+2+3+4)	152,3	513,8	1.254,0	2.133,6	2.334,0	2.646,9	2.858,6	3.468,6	3.471,2

Tablica E1: Agregirana bilanca stambenih štedionica

U agregiranu bilancu stambenih štedionica uključeni su podaci o potraživanjima i obvezama stambenih štedionica. Sva potraživanja i sve obveze stambenih štedionica odnose se isključivo na domaće sektore.

Pričuve stambenih štedionica kod središnje banke su, do rujna 2003. godine, kunska novčana sredstva stambenih štedionica na računima kod središnje banke.

Potraživanja od središnje države su kunska potraživanja od Republike Hrvatske i republičkih fondova.

Potraživanja od ostalih domaćih sektora obuhvaćaju prije svega kunske kredite dane lokalnoj državi i stanovništvu.

Potraživanja od banaka obuhvaćaju kredite dane bankama kao i depozite kod banaka, uključujući, od listopada 2003. godine, ra-

čune za redovno poslovanje kod banaka.

Potraživanja od ostalih bankarskih institucija obuhvaćaju plasmane u investicijske fondove.

Stavka Oročeni depoziti su oročeni depoziti lokalne države i stanovništva.

Obveznice i instrumenti tržišta novca su neto obveze stambenih štedionica na osnovi izdanih obveznica i primljeni krediti.

Kapitalni računi su dionički kapital, dobit ili gubitak prethodne i tekuće godine, zadržana dobit (gubitak), zakonske pričuve, statutarne i ostale kapitalne pričuve, rezerve proizašle iz transakcija zaštite, nerealizirana dobit (gubitak) s osnove vrijednosnog usklađivanja financijske imovine raspoložive za prodaju te ispravci vrijednosti i posebne rezerve za neidentificirane gubitke. Ostalo (neto) su neraspoređeni računi pasive umanjani za neraspoređene račune aktive.

Tablica F1: Aktivne kamatne stope Hrvatske narodne banke

U postocima, na godišnjoj razini

Godina	Mjesec	Eskontna stopa HNB-a	Aktivne kamatne stope						
			Na lombardne kredite ^a	Na interventne kredite za premošćivanje nelikvidnosti	Na kredite korištene unutar jednog dana ^a	Na kratkoročni kredit za likvidnost	Na korištena sredstva OP za održavanje dnevne likvidnosti ^a	Na nepravilno obračunatu ili manje izdvojenu obveznu pričuvu ^a	Na nepropisno korištena sredstva i dospelje nenaplaćene obveze
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
1992.	prosinac	1.889,39	2.840,09	–	6.881,51	–	4.191,93	6.881,51	4.191,93
1993.	prosinac	34,49	46,78	–	289,60	–	101,22	289,60	166,17
1994.	prosinac	8,50	18,00	19,00	17,00	14,00	–	19,00	22,00
1995.	prosinac	8,50	25,49	19,00	17,00	–	–	19,00	22,00
1996.	prosinac	6,50	11,00	19,00	17,00	–	–	19,00	18,00
1997.	prosinac	5,90	9,50	19,00	17,00	–	–	19,00	18,00
1998.	prosinac	5,90	12,00	19,00	7,00	14,00	–	19,00	18,00
1999.	prosinac	7,90	13,00	19,00	–	14,00	–	19,00	18,00
2000.	prosinac	5,90	12,00	18,00	–	13,00	–	18,00	18,00
2001.	prosinac	5,90	10,00	–	–	11,00	–	15,00	18,00
2002.	studen	4,50	9,50	–	–	10,50	–	15,00	15,00
	prosinac	4,50	9,50	–	–	10,50	–	15,00	15,00
2003.	siječanj	4,50	9,50	–	–	10,50	–	15,00	15,00
	veljača	4,50	9,50	–	–	10,50	–	15,00	15,00
	ožujak	4,50	9,50	–	–	10,50	–	15,00	15,00
	travanj	4,50	9,50	–	–	10,50	–	15,00	15,00
	svibanj	4,50	9,50	–	–	10,50	–	15,00	15,00
	lipanj	4,50	9,50	–	–	10,50	–	15,00	15,00
	srpanj	4,50	9,50	–	–	10,50	–	15,00	15,00
	kolovoz	4,50	9,50	–	–	10,50	–	15,00	15,00
	rujan	4,50	9,50	–	–	10,50	–	15,00	15,00
	listopad	4,50	9,50	–	–	10,50	–	15,00	15,00
	studen	4,50	9,50	–	–	10,50	–	15,00	15,00
	prosinac	4,50	9,50	–	–	10,50	–	15,00	15,00
2004.	siječanj	4,50	9,50	–	–	10,50	–	15,00	15,00

^a Lomovi u serijama podataka nastali zbog izmjena instrumentarija HNB-a.

Tablica F1: Aktivne kamatne stope Hrvatske narodne banke

U tablici su iskazane kamatne stope prema kojima Hrvatska narodna banka obračunava i naplaćuje kamate na plasmane iz primarne emisije i na sva druga potraživanja.

Aktivne kamatne stope Hrvatske narodne banke utvrđuju se posebnim odlukama Savjeta Hrvatske narodne banke na godišnjoj razini. Iznimno, od lipnja 1995. godine Hrvatska narodna banka je na lombardne kredite obračunavala i naplaćivala kamate po stopi koja je za 1,5 postotnih bodova bila veća od vagane prosječne kamatne stope na dragovoljno upisane blagajničke zapise Hrvatske narodne banke, koji su služili kao zalag za lombardne kredite, onda kada je ta vagana prosječna kamatna stopa bila veća od 16,5%. U skladu s tim, u tablici se od lipnja 1995. godine do kolovoza 1996. godine iskazuje vagana prosječna kamatna stopa na lombardne kredite. Kamatna stopa za rujna 1996. jest vagani prosjek kamatnih stopa primjenjivanih u prvih 10 dana toga mjeseca prema navedenom režimu te fiksne kamatne stope koja se primjenjuje od 11. rujna 1996.

Vremenske serije iskazane u tablici sadrže određene lomove zbog izmjena instrumentarija Hrvatske narodne banke. Tako su u stupcu 4 do studenoga 1994. godine iskazivane kamatne stope na kredite za održavanje dnevne likvidnosti, koji su odobravani na osnovi portfelja vrijednosnih papira, a od prosinca 1994. godine kamatne stope na lombardne kredite.

Nadalje, podaci iskazani u stupcu 6 se do rujna 1994. godine odnose na kamatne stope na posebne kredite za isplate štednih uloga i za plaćanja s tekućih računa građana, a od listopada 1994. godine do rujna 1997. godine na kamatne stope na dnevne kredite za štedne uloge i tekuće račune građana u kunama. Za razliku od posebnih kredita, dnevni se krediti vraćaju istoga dana. Od listopada 1997. godine taj instrument zamjenjuje se dnevnim kreditom za pre-

mošćivanje tekuće nelikvidnosti do visine nominalne vrijednosti blagajničkih zapisa HNB-a založenih u tu svrhu, a od prosinca 1998. godine do travnja 1999. godine inkorporira se u lombardni kredit, s diferenciranom kamatnom stopom za njegovo korištenje tijekom jednoga dana.

Podaci iskazani u stupcu 7 odnose se, za razdoblje do prosinca 1994. godine, na kamatne stope na inicijalne kredite za premošćivanje nelikvidnosti, a od 18. ožujka 1998. na kamatnu stopu na kredit za premošćivanje nelikvidnosti bankama nad kojima je pokrenut postupak za ocjenu mogućnosti i ekonomske opravdanosti sanacije i restrukturiranja banke, a od veljače 1999. godine na kamatnu stopu na kratkoročni kredit za likvidnost. Od prosinca 1999. godine ta se kamatna stopa odnosi na kratkoročne kredite za likvidnost korištene s rokom dužim od 3 mjeseca te se određuje kao kamatna stopa na lombardni kredit uvećana za 1 postotni bod. Za korištenje kratkoročnoga kredita za likvidnost s rokom do 3 mjeseca primjenjuje se kamatna stopa na lombardni kredit uvećana za 0,5 postotnih bodova.

Kamatne stope iskazane u stupcu 8 odnose se na korištenje sredstava izdvojene obvezne pričuve, kojim su se banke do rujna 1994. godine mogle služiti (u propisanom postotku) za održavanje dnevne likvidnosti. Na korištena sredstva izdvojene obvezne pričuve iznad dopuštenog iznosa i/ili roka do rujna 1994. godine primjenjivala se kamatna stopa iskazana u stupcu 9. Od listopada 1994. godine na svako se korištenje sredstava izdvojene obvezne pričuve primjenjuje kamatna stopa koja se primjenjuje i na ostale oblike financijske nediscipline, u skladu s propisom o visini stope zatezne kamate (iskazane u stupcu 10).

Na iznos sredstava korištenih iznad raspoloživih sredstava na žiroračunima do lipnja 1994. godine primjenjivala se ista kamatna stopa kao i na nepravilno obračunatu ili manje izdvojenu obveznu

Tablica F2: Pasivne kamatne stope Hrvatske narodne banke

U postocima, na godišnjoj razini

Godina	Mjesec	Kamatne stope na sredstva izdvojene obvezne pričuve ^a	Kamatne stope na obvezno upisane blag. zapise HNB-a	Kamatne stope na dragovoljno upisane blagajničke zapise HNB-a s rokom dospeljeća ^a				Kamatne stope na dragovoljno upisane blagajničke zapise HNB-a u stranoj valuti s rokom dospeljeća				
				Od 7 dana	Od 35 dana	Od 70 dana	Od 105 dana	Od 35 dana	Od 63 dana	Od 91 dana	Od 182 dana	Od 364 dana
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
1992.	prosinac	367,60	556,66	1.057,67	1.889,39	–	–	–	–	–	–	–
1993.	prosinac	0,00	–	67,84	63,08	97,38	–	–	–	–	–	–
1994.	prosinac	5,15	–	9,00	12,00	14,00	–	–	–	–	–	–
1995.	prosinac	5,50	16,50	12,00	25,54	27,00	–	–	–	–	–	–
1996.	prosinac	5,50	–	–	8,00	9,50	–	–	–	–	–	–
1997.	prosinac	4,50	–	–	8,00	9,00	10,00	–	–	–	–	–
1998.	prosinac	5,90	–	–	9,50	10,50	11,00	–	4,60	3,12	3,08	–
1999.	prosinac	5,90	–	–	10,50	11,55	12,50	–	4,83	3,56	–	–
2000.	prosinac	4,50	–	–	6,65	7,00	7,70	–	5,51	4,83	–	–
2001.	prosinac	2,00	–	–	3,36	4,26	4,85	–	2,62	3,06	–	–
2002.	studeni	1,75	–	–	2,08	–	–	2,70	2,85	–	–	–
	prosinac	1,75	–	–	2,08	–	–	2,30	2,68	–	–	–
2003.	siječanj	1,50 ^b	–	–	2,08	–	–	2,27	2,30	–	–	–
	veljača	1,50	–	–	2,11	–	–	1,98	2,47	–	–	–
	ožujak	1,50	–	–	2,16	–	–	1,89	2,07	–	–	–
	travanj	1,50	0,50	–	2,23	–	–	1,66	2,20	–	–	–
	svibanj	1,50	0,50	–	2,34	–	–	1,60	2,00	–	–	–
	lipanj	1,50	0,50	–	2,44	–	–	1,56	1,86	–	–	–
	srpanj	1,50	0,50	–	2,52	–	–	1,43	1,88	–	–	–
	kolovoz	1,50	0,50	–	2,52	–	–	1,74	1,35	–	–	–
	rujan	1,50	0,50	–	2,55	–	–	1,69	1,19	–	–	–
	listopad	1,50	0,50	–	–	–	–	1,65	1,65	–	–	–
	studeni	1,25 ^c	0,50	–	–	–	–	1,61	1,73	–	–	–
	prosinac	1,25	0,50	–	–	–	–	1,75	1,48	–	–	–
2004.	siječanj	1,25	0,50	–	–	–	–	–	–	–	–	–

^a Lomovi u serijama podataka nastali zbog izmjena instrumentarija HNB-a; ^b Od 29. siječnja 2003.; ^c Od 13. studenoga 2003.

priču (iskazana u stupcu 9). Od srpnja do rujna 1994. godine kamatna je stopa na korištena sredstva primarne emisije iznosila 21%, a od listopada 1994. godine primjenjuje se jednaka kamatna stopa kao i na ostale oblike financijske nediscipline iskazana u stupcu 10.

Tablica F2: Pasivne kamatne stope Hrvatske narodne banke

U tablici su iskazane kamatne stope prema kojima Hrvatska narodna banka obračunava i plaća kamate na sredstva deponirana kod Hrvatske narodne banke te na izdane vrijednosne papire.

Kamatne stope Hrvatske narodne banke na sredstva izdvojene obvezne pričuve utvrđuju se odlukom Savjeta Hrvatske narodne banke. Do 7. listopada 1993. Hrvatska narodna banka utvrđivala je različite kamatne stope na sredstva obvezne pričuve izdvojena na depozite po viđenju i na oročene depozite, pa je za to razdoblje u tablici iskazana vagana prosječna kamatna stopa na sredstva izdvojene obvezne pričuve (stupac 3). Od 8. listopada 1993. do kraja veljače 1994. godine Hrvatska narodna banka nije plaćala kamate na izdvojena sredstva obvezne pričuve, a od ožujka 1994. godine na ta se sredstva obračunavaju i plaćaju kamate po jedinstvenoj stopi.

Kamatne stope na obvezno upisane blagajničke zapise Hrvatske na-

rodne banke utvrđuju se odlukom Savjeta Hrvatske narodne banke.

Do listopada 1993. godine odlukom Savjeta Hrvatske narodne banke utvrđivala se i kamatna stopa na dragovoljno upisane blagajničke zapise Hrvatske narodne banke, a od studenoga 1993. godine kamatna stopa na dragovoljno upisane blagajničke zapise Hrvatske narodne banke formira se na aukcijama blagajničkih zapisa. U skladu s tim, od studenoga 1993. godine u stupcima 5, 6 i 7 iskazuju se vagane prosječne kamatne stope postignute na aukcijama blagajničkih zapisa Hrvatske narodne banke.

Do listopada 1994. godine iskazane su kamatne stope na dragovoljno upisane blagajničke zapise Hrvatske narodne banke s rokom dospeljeća od 30 dana (stupac 6), odnosno 90 dana (stupac 7). Od studenoga 1994. godine do siječnja 2001. godine iskazane su kamatne stope na dragovoljno upisane blagajničke zapise Hrvatske narodne banke s rokom dospeljeća od 91 dan (stupac 7), odnosno 182 dana (stupac 8).

Od travnja 1998. godine u stupcima od 9 do 13 iskazuju se prosječne vagane kamatne stope postignute na aukcijama dragovoljno upisanih blagajničkih zapisa u stranoj valuti. Blagajnički zapisi upisuju se u eurima i američkim dolarima (do prosinca 1998. godine u njemačkim markama i američkim dolarima). Kamatna stopa izračunata je kao vagani prosjek upisanih iznosa tih dviju valuta.

Tablica F3: Obvezne pričuve banaka

Prosječna dnevna stanja i stope, u milijunima kuna i postocima

Godina	Mjesec	Vagana prosječna stopa obvezne pričuve	Obračunana obvezna pričuva			Ostali obvezni depoziti kod HNB-a	Izdvojena obvezna pričuva		Prosječna stopa remuneracije na kunska imobilizirana sredstva	Prosječna stopa remuneracije na devizna izdvojena sredstva
			Ukupno	U kunama	U stranoj valuti		U kunama	U stranoj valuti		
1	2	3	4=5+6	5	6	7	8	9	10	11
1993.	prosinac	25,32	894,9	894,9	–	19,8	804,0	–	1,97	–
1994.	prosinac	26,20	1.826,0	1.826,0	–	188,3	1.779,2	–	5,63	–
1995.	prosinac	30,90	2.431,8	2.431,8	–	826,5	2.215,9	–	7,93	–
1996.	prosinac	35,91	3.652,9	3.652,9	–	–	3.312,0	–	4,99	–
1997.	prosinac	32,02	4.348,8	4.348,8	–	–	3.914,2	–	4,05	–
1998.	prosinac	29,57	13.112,7	3.967,2	9.145,4	57,4	3.469,8	1.467,6	5,28	....
1999.	prosinac	30,50	13.579,0	4.210,1	9.368,9	37,3	3.695,1	4.606,5	5,62	....
2000.	prosinac	23,22	16.245,8	4.646,8	11.599,0	5,0	4.191,6	5.544,6	4,05	....
2001.	prosinac	19,67	21.187,1	8.691,5	12.495,5	–	6.287,8	5.950,0	1,97	2,73
2002.	studenj	19,00	25.547,1	11.274,2	14.272,9	–	8.043,6	7.077,8	1,70	2,49
	prosinac	19,00	25.985,1	11.447,1	14.538,0	–	8.156,7	7.139,9	1,72	2,16
2003.	siječanj	19,00	26.507,2	11.693,9	14.813,3	–	8.265,0	7.182,9	1,66	1,96
	veljača	19,00	27.119,0	12.011,3	15.107,6	–	8.414,0	7.359,0	1,41	2,10
	ožujak	19,00	27.495,8	12.169,4	15.326,5	–	8.554,3	7.429,8	1,39	1,85
	travanj	19,00	27.949,3	12.394,7	15.554,6	14,0	8.723,3	7.563,2	1,40	1,73
	svibanj	19,00	28.113,0	12.591,2	15.521,8	26,7	8.679,6	7.439,0	1,41	1,82
	lipanj	19,00	28.357,6	12.952,8	15.404,8	26,7	8.872,4	7.737,2	1,40	1,65
	srpanj	19,00	28.664,6	13.191,0	15.473,5	60,1	9.063,0	7.860,7	1,39	1,43
	kolovoz	19,00	29.398,7	13.703,8	15.694,8	85,8	9.602,2	8.143,7	1,37	1,55
	rujan	19,00	29.977,8	15.743,2	14.234,6	85,8	10.676,7	7.229,5	1,38	1,41
	listopad	19,00	30.120,0	16.227,5	13.892,5	99,7	11.023,3	6.995,3	1,41	1,54
	studenj	19,00	30.493,0	17.073,4	13.419,5	109,4	11.697,5	6.927,1	1,27	1,54
	prosinac	19,00	31.009,4	18.023,8	12.985,6	109,4	12.459,8	6.850,2	1,17	1,47
	2004.	siječanj	19,00	31.639,9	18.498,6	13.141,3	95,3	12.805,8	6.844,6	1,18

Tablica F3: Obvezne pričuve banaka

U tablici se iskazuju osnovni podaci o mjesečnim prosjecima dnevnih stanja obveznih pričuva banaka kod Hrvatske narodne banke u kunama i u stranoj valuti. Štedionice se uključuju od srpnja 1999. godine.

U stupcu 3 iskazana je ukupna vagana prosječna stopa obvezne pričuve kao postotni udio ukupno obračunate obvezne pričuve u kunama i u stranoj valuti (stupac 4) u osnovici za obračun obvezne pričuve.

Obračunana obvezna pričuva (stupac 4) jest propisani iznos sredstava koji su banke dužne izdvojiti na poseban račun obvezne pričuve kod Hrvatske narodne banke ili održavati u prosjeku na svojim računima za namirenje i u blagajni, odnosno na računima likvidnih deviznih potraživanja (koja uključuju efektivni strani novac i čekove u stranoj valuti, likvidna devizna potraživanja na računima kod prvoklasnih inozemnih banaka i blagajničke zapise Hrvatske narodne banke u stranoj valuti).

U stupcu 5 iskazuje se iznos obračunate obvezne pričuve u kunama. Od siječnja 1995. godine do prosinca 2000. godine taj se iznos poklapa s instrumentom obvezne pričuve, dok je do prosinca 1994. godine obuhvaćao dva instrumenta: obveznu pričuvu i zahtjev za održavanje minimalne likvidnosti banaka (osim u dijelu u kojem su banke tom zahtjevu udovoljavale dragovoljnim upisom blagajničkih zapisa Hrvatske narodne banke). U prosincu 2000. obavljena je unifikacija obvezne pričuve u kunama i u stranoj valuti. U tom smislu unificirani su stopa obvezne pričuve, obračunska razdoblja te rokovi izdavanja i održavanja obvezne pričuve, kao i postotak minimalnog izdavanja obvezne pričuve kod Hrvatske narodne banke. Od rujna 2001. godine stupac 5 obuhvaća i dio obvezne pričuve u stranoj valuti koji se izdava/održava u kunama.

U stupcu 6 iskazuje se iznos obračunate obvezne pričuve u stranoj valuti, tj. propisani iznos sredstava koje su banke dužne izdvojiti na poseban račun obvezne pričuve kod Hrvatske narodne banke ili održavati u prosjeku na računima likvidnih potraživanja. Do studenoga 2000. godine osnovicu za obračun čini prosječno stanje devizne štednje stanovništva s preostalim rokom dospelja do 3 mjeseca, a od prosinca 2000. osnovica se sastoji od deviznih izvora sredstava, i to redovnih deviznih računa, posebnih deviznih računa, deviznih računa i štednih uloga po viđenju, primljenih deviznih depozita, primljenih deviznih kredita te obveza po izdanim vrijednosnim papirima u stranoj valuti (osim vlasničkih vrijednosnih papira banke). Od studenoga 2001. godine osnovica uključuje i hibridne i podređene instrumente.

U stupcu 7 iskazuje se ukupan iznos ostalih obveznih depozita kod Hrvatske narodne banke koji obuhvaća obvezno upisane blagajničke zapise Hrvatske narodne banke, dio dragovoljno upisanih blagajničkih zapisa Hrvatske narodne banke koji su banke koristile za održavanje propisane minimalne likvidnosti, posebnu obveznu pričuvu (do srpnja 1995. godine) te obveznu pričuvu na devizne depozite, devizne kredite inozemnih banaka i garancije za takve kredite.

U stupcu 8 iskazuje se dio ukupno obračunate obvezne pričuve u kunama koji su banke izdvojile na poseban račun obvezne pričuve kod Hrvatske narodne banke (do prosinca 1994. godine taj se iznos poklapa s instrumentom obvezne pričuve, a od siječnja 1995. godine utvrđuje se minimalni postotak obračunate obvezne pričuve koji su banke dužne izdvojiti na poseban račun obvezne pričuve kod Hrvatske narodne banke). Trenutačno taj postotak iznosi 40%.

U stupcu 9 iskazuje se dio ukupno obračunate obvezne pričuve u stranoj valuti koji su banke izdvojile na poseban račun obvezne pričuve kod Hrvatske narodne banke. Minimalni postotak obračunate obvezne pričuve koji su banke dužne izdvojiti na poseban

Tablica F4: Indikatori likvidnosti banaka

Prosječna dnevna stanja i stope, u milijunima kuna i postocima

Godina	Mjesec	Slobodna novčana sredstva		Stopa primarne likvidnosti	Korišteni sekundarni izvori likvidnosti	Blagajnički zapisi HNB-a u kunama	Blagajnički zapisi HNB-a u stranoj valuti	Riznički zapisi u kunama
		U kunama	U stranoj valuti					
1	2	3	4	5	6	7	8	9
1993.	prosinac	-18,5	....	-0,52	188,0	1,9	-	-
1994.	prosinac	119,5	....	1,72	393,7	210,2	-	-
1995.	prosinac	49,4	....	0,63	199,4	218,7	-	-
1996.	prosinac	267,9	....	2,63	98,5	780,9	-	183,8
1997.	prosinac	396,3	....	2,92	32,7	728,9	-	260,7
1998.	prosinac	221,9	....	1,65	445,5	850,4	1.377,4	141,3
1999.	prosinac	179,6	....	1,30	1.183,6	1.311,1	1.507,6	373,9
2000.	prosinac	638,8	10.721,4	3,32	80,1	2.485,3	1.692,7	2.006,5
2001.	prosinac	794,4	17.247,4	3,23	2,6	2.656,2	2.630,8	3.360,9
2002.	studen	732,7	11.602,3	2,14	19,4	5.221,3	1.257,8	4.358,1
	prosinac	1.225,0	10.398,0	3,53	0,6	4.965,5	1.273,9	4.279,5
2003.	siječanj	890,4	9.601,7	2,50	0,6	5.113,0	1.184,0	4.337,5
	veljača	652,6	9.228,8	1,78	0,7	4.660,8	1.241,1	4.408,8
	ožujak	622,1	10.130,5	1,67	0,6	3.880,5	1.370,7	4.213,7
	travanj	973,5	11.109,2	2,57	0,6	3.381,7	1.391,4	4.095,8
	svibanj	1.282,3	10.104,0	3,29	0,4	2.808,9	1.463,6	4.069,6
	lipanj	827,9	10.479,6	2,01	0,4	3.088,7	1.457,2	4.051,5
	srpanj	756,3	13.122,4	1,79	0,4	2.002,4	1.617,3	4.052,0
	kolovoz	568,1	16.349,2	1,27	84,1	1.790,3	1.931,0	3.778,6
	rujan	326,0	18.023,3	0,70	425,5	388,6	3.911,2	3.335,5
	listopad	578,6	18.567,1	1,26	43,2	10,0	4.387,0	2.743,8
	studen	621,8	18.914,1	1,36	178,2	0,0	3.893,2	2.980,9
	prosinac	451,6	20.561,4	0,98	501,6*	0,0	4.316,0	3.073,2
2004.	siječanj	562,2	20.203,3	1,19	238,8	0,0	4.509,2	2.879,9

račun obvezne pričuve kod Hrvatske narodne banke trenutačno iznosi 40%.

U stupcu 10 iskazuje se vagana prosječna stopa remuneracije svih oblika imobiliziranih sredstava koja uključuju obračunatu obveznu pričuvu i ostale obvezne depozite kod HNB-a.

U stupcu 11 iskazuje se vagana prosječna stopa remuneracije na imobilizirana sredstva u stranoj valuti. Na sredstva izdvojenoga deviznog dijela obvezne pričuve banaka Hrvatska narodna banka plaća naknadu u visini prosječno ostvarene kamate na plasirana sredstva obvezne pričuve na inozemnom tržištu.

Tablica F4: Indikatori likvidnosti banaka

U tablici se iskazuju mjesečni prosjeci dnevnih stanja nekih indikatora likvidnosti banaka. Štedionice se uključuju od srpnja 1999. godine.

Stupac 3 iskazuje slobodna novčana sredstva u kunama, definirana kao ukupna novčana sredstva banke (na računu za namirenje i u blagajni) umanjena za minimalno prosječno stanje na računu za namirenje i u blagajni, propisano instrumentima Hrvatske narodne banke.

U stupcu 4 iskazuju se slobodna novčana sredstva u stranoj valuti, definirana kao sredstva za održavanje obvezne pričuve u stranoj valuti (efektivni strani novac i čekovi u stranoj valuti, likvidna devizna potraživanja na računima kod prvoklasnih inozemnih banaka i blagajnički zapisi u stranoj valuti) umanjena za minimalno potrebno stanje tih sredstava u istom razdoblju.

U stupcu 5 iskazuje se stopa primarne likvidnosti kao postotni

udio mjesečnoga prosjeka dnevnih stanja slobodnih novčanih sredstava u kunama (stupac 3) u mjesečnom prosjeku dnevnih stanja depozita koji čine osnovicu za obračun obvezne pričuve.

U stupcu 6 iskazuje se mjesečni prosjek dnevnih stanja korištenih sekundarnih izvora likvidnosti. Sekundarni izvori likvidnosti obuhvaćaju: korištenje obvezne pričuve (do listopada 1994. godine), kredite za održavanje dnevne likvidnosti (do studenoga 1994. godine), korištenje sredstava iznad raspoloživih sredstava na žiro-računu banke (do listopada 1994. godine), izvanredne kredite za premošćivanje nelikvidnosti (inicijalni kredit, kredit za premošćivanje nelikvidnosti bankama nad kojima je pokrenut postupak za ocjenu mogućnosti i ekonomske opravdanosti sanacije i restrukturiranja banke), lombardne kredite (od prosinca 1994. godine), interventne kredite za premošćivanje nelikvidnosti (od listopada 1994. godine), kratkoročne kredite za likvidnost (od veljače 1999. godine) te nepodmirene dospjele obveze prema Hrvatskoj narodnoj banci.

U stupcu 7 iskazuje se mjesečni prosjek dnevnih stanja dragovaljno upisanih blagajničkih zapisa Hrvatske narodne banke u kunama (do prosinca 1994. godine taj je iznos bio umanjeno za dio dragovaljno upisanih blagajničkih zapisa Hrvatske narodne banke kojima su se banke služile za održavanje propisane minimalne likvidnosti).

U stupcu 8 iskazuje se mjesečni prosjek dnevnih stanja upisanih blagajničkih zapisa Hrvatske narodne banke u stranoj valuti (u eurima i američkim dolarima).

U stupcu 9 iskazuje se mjesečni prosjek dnevnih stanja upisanih trezorskih zapisa Ministarstva financija u kunama. Do rujna 2002. iskazuje se diskontirana vrijednost trezorskih zapisa, a od listopada 2002. godine iskazuje se njihova nominalna vrijednost.

Tablica G1: Kamatne stope banaka na kunske kredite bez valutne klauzule

Mjesečne vagane prosječne kamatne stope, u postocima na godišnjoj razini

Godina	Mjesec	Kamatne stope na tržištu novca			Kamatne stope na kunske kredite bez valutne klauzule								
		Na prekončne kredite	Na ostale kredite	Ukupni prosjek	Na kratkoročne kredite						Na dugoročne kredite		
					Ukupni prosjek	Trgovačkim društvima	Stanovništvu			Ukupni prosjek	Trgovačkim društvima	Stanovništvu	
Ukupni prosjek	Okvirni	Ostali											
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	
1992.	prosinac	2.182,26	2.182,26	2.332,92	2.384,89	....	....	....	....	1.166,29	....	....	
1993.	prosinac	34,49	86,90	59,00	59,00	....	....	....	....	78,97	....	....	
1994.	prosinac	8,50	17,76	15,39	15,43	....	....	....	....	13,82	....	....	
1995.	prosinac	27,26	27,15	22,32	22,56	22,23	23,81	23,75	25,58	13,48	13,39	14,38	
1996.	prosinac	9,66	10,72	18,46	19,35	19,18	20,18	19,90	23,12	11,51	11,29	14,28	
1997.	prosinac	8,46	9,49	14,06	14,12	13,17	19,26	19,34	18,11	13,24	12,98	13,75	
1998.	prosinac	10,00	15,91	16,06	16,22	14,89	20,77	20,80	19,92	11,73	11,48	13,16	
1999.	prosinac	9,92	12,78	13,54	13,52	10,55	20,83	20,84	20,39	15,14	15,31	14,16	
2000.	prosinac	2,39	4,45	10,45	10,45	6,81	20,30	20,33	19,05	9,90	9,64	12,97	
2001.	prosinac	2,49	2,18	9,51	9,49	5,43	18,81	18,85	14,88	11,42	10,06	13,14	
2002.	studen	1,96	2,39	11,91	12,02	7,97	14,91	15,38	5,98	9,19	7,56	11,07	
	prosinac	1,58	1,89	10,91	11,24	7,44	15,16	15,28	9,84	7,32	6,48	7,88	
2003.	siječanj	1,37	1,71	11,26	11,56	7,49	15,20	15,27	9,72	7,74	7,43	7,87	
	veljača	1,43	1,92	11,43	11,63	7,65	15,07	15,20	9,17	9,47	7,44	10,60	
	ožujak	1,60	2,48	11,30	11,50	7,52	15,04	15,14	11,18	9,38	6,58	10,61	
	travanj	1,90	2,83	11,41	11,62	7,64	15,00	15,10	11,71	9,85	7,19	11,23	
	svibanj	2,00	2,58	11,58	11,96	7,83	14,92	15,04	11,80	9,80	7,17	11,18	
	lipanj	1,95	2,67	11,55	11,75	7,78	14,85	15,02	10,79	10,21	6,64	11,05	
	srpanj	1,84	2,98	11,15	11,39	7,56	14,86	15,01	11,21	9,79	6,83	10,82	
	kolovoz	3,98	3,94	12,08	12,32	8,03	14,94	15,03	12,12	10,10	6,99	11,12	
	rujan	6,29	6,79	11,71	12,02	8,04	14,90	15,00	11,69	9,77	7,63	11,20	
	listopad	5,37	5,54	12,00	12,25	8,23	14,96	15,07	12,39	9,87	7,84	10,97	
	studen	3,02	4,65	12,00	12,33	8,36	14,90	14,99	12,72	9,02	7,04	10,48	
	prosinac	5,47	7,02	11,45	11,80	8,02	14,89	15,01	12,38	8,51	6,14	10,69	
2004.	siječanj	6,20	7,48	12,12	12,23	8,35	14,88	14,96	12,97	10,41	8,69	10,97	
	Relativna važnost ^a	-	-	66,12	62,15	25,21	36,94	35,55	1,39	3,96	0,97	2,99	

^a Relativna važnost izračunava se kao postotni udio pripadne kategorije kredita u ukupnim kreditima puštenim u tečaj u izvještajnom mjesecu (prema podacima za posljednje izvještajno razdoblje obuhvaćeno u tablici).

Napomena: Zbog promjene metodologije statistike kamatnih stopa od 1. siječnja 2002. došlo je do loma u vremenskoj seriji, što se posebice odražava na kamatne stope prikazane u kolonama 5, 6 i 7. Naime, iz kratkoročnih kredita trgovačkim društvima isključeni su, između ostaloga, međubankovni krediti, odobravani uz relativno niske kamatne stope. Na porast kamatnih stopa utječe i metodologija ponderiranja, pri čemu se za sve komponente koriste iznosi novoodobrenih kredita, uz iznimku okvirnih kredita, za koje se kao ponder koriste knjigovodstvena stanja, a čiji je relativan udio novim obuhvatom porastao.

Tablica G1: Kamatne stope banaka na kunske kredite bez valutne klauzule

U tablici se iskazuju vagani prosjeci mjesečnih kamatnih stopa banaka i štedionica na kunske kredite bez valutne klauzule, iskazani na godišnjoj razini.

Do prosinca 2001. godine iskazuju se vagani prosjeci mjesečnih kamatnih stopa banaka (bez štedionica) na kunske kredite bez valutne klauzule odobrene pravnim osobama (koje su uključivale trgovačka društva, javni sektor, financijske institucije, neprofitne organizacije i nerezidente) i stanovništvu, iskazani na godišnjoj razini.

Od siječnja 2002. godine iskazuju se vagani prosjeci mjesečnih kamatnih stopa banaka i štedionica na kunske kredite bez valutne klauzule odobrene samo trgovačkim društvima (javnim i ostalim) i stanovništvu, iskazani na godišnjoj razini.

Do veljače 1996. godine u stupcima 3 i 4 iskazuju se kamatne stope na međubankovnom tržištu novca, prema podacima Tržišta novca Zagreb. Od ožujka 1996. godine nadalje iskazuju se kamatne stope na tržištu novca izračunate kao vagani mjesečni prosjek vaganih dnevnih stopa ostvarenih posebno u trgovini prekončnim kreditima, a posebno u trgovini ostalim kreditima na Tržištu novca

Zagreb. U razdoblju od svibnja 1998. godine do siječnja 2001. godine povrat kredita dobivenih na prekončnom međubankovnom tržištu bio je osiguran sredstvima obvezne pričuve banaka izdvojene kod HNB-a. U stupcima od 5 do 13 iskazuju se vagani prosjeci mjesečnih kamatnih stopa banaka i štedionica razvrstani prema ročnosti i prema sektorima, pri čemu kamatne stope na kratkoročne kredite trgovačkim društvima uključuju i kamatne stope na kredite s dospjećem na zahtjev.

Podaci o kamatnim stopama banaka i štedionica na kunske kredite bez valutne klauzule dobiveni su na osnovi redovitih izvješća banaka i štedionica. Osnova za izračunavanje vaganih prosjeka su iznosi kredita koji su uz pripadajuću kamatnu stopu pušteni u tečaj u izvještajnom mjesecu, osim kamatnih stopa na okvirne kredite na žiro računima i tekućim računima, za koje su vagani prosjeci izračunavani na osnovi stanja tih kredita na kraju izvještajnog mjeseca.

Relativna važnost pojedinih kamatnih stopa (iskazana u posljednjem retku tablice) odnosi se na podatke za posljednje razdoblje obuhvaćeno u tablici, a izračunava se kao postotni udio pripadajuće kategorije kredita (na koju se kamatne stope odnose) u ukupnim kreditima koji su obuhvaćeni izračunom vaganih prosjeka za to razdoblje.

Tablica G2: Kamatne stope banaka na kunske kredite s valutnom klauzulom i na kredite odobrene u eurima

Mjesečne vagane prosječne kamatne stope, u postocima na godišnjoj razini

Godina	Mjesec	Kamatne stope na kunske kredite s valutnom klauzulom									Kamatne stope na kredite u eurima		
		Ukupni prosjek	Na kratkoročne kredite			Na dugoročne kredite					Ukupni prosjek	Na kratkoročne kredite	Na dugoročne kredite
			Ukupni prosjek	Trgovačkim društvima	Stanovništvu	Ukupni prosjek	Trgovačkim društvima	Ukupni prosjek	Stambeni	Ostali			
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14
1992.	prosinac	20,41	9,90	....	....	21,41	....	....	....	....	....	....	....
1993.	prosinac	21,84	19,00	....	....	23,14	....	....	....	....	....	....	....
1994.	prosinac	11,99	12,38	....	....	11,65	....	....	....	....	....	....	....
1995.	prosinac	19,56	21,62	21,09	18,10	14,33	15,79	10,48	....	....	17,18	19,06	12,27
1996.	prosinac	18,97	22,56	22,40	27,00	12,12	13,15	11,30	....	....	19,50	21,46	10,77
1997.	prosinac	14,40	16,92	17,00	14,02	12,25	13,00	11,02	....	....	13,61	14,95	9,71
1998.	prosinac	13,04	14,28	14,25	13,64	11,15	10,55	12,12	....	....	6,95	8,37	5,71
1999.	prosinac	12,53	13,66	13,54	17,21	10,81	10,46	11,65	....	....	6,75	7,43	6,07
2000.	prosinac	10,74	11,17	11,10	13,59	10,52	9,41	11,64	....	....	7,70	7,49	8,05
2001.	prosinac	9,29	9,45	9,45	11,30	9,20	7,52	10,79	....	....	5,94	5,70	7,27
2002.	studenj	8,29	8,57	7,94	11,30	8,22	6,52	9,36	7,37	10,10	6,46	6,60	6,28
	prosinac	8,25	9,34	8,72	11,37	7,98	6,37	9,50	7,42	10,11	5,91	6,66	5,44
2003.	siječanj	8,09	8,35	7,74	10,39	8,01	6,73	9,01	7,24	9,76	6,19	6,70	5,59
	veljača	8,55	8,84	7,89	11,39	8,49	6,86	9,02	7,21	9,75	6,33	6,62	5,80
	ožujak	8,41	8,64	8,06	10,67	8,35	6,69	8,87	7,18	9,61	5,70	6,40	5,30
	travanj	8,03	8,80	7,99	10,84	7,85	6,18	8,62	7,08	9,31	6,55	6,77	6,31
	svibanj	8,07	8,31	7,66	10,86	8,02	6,74	8,49	7,12	9,27	4,60	6,00	4,03
	lipanj	7,68	8,46	7,88	10,53	7,49	5,77	8,58	7,02	9,44	5,84	6,11	5,62
	srpanj	8,05	8,67	8,17	10,54	7,90	6,41	8,62	7,04	9,47	4,74	6,31	4,20
	kolovoz	7,96	8,72	7,62	11,44	7,81	5,92	8,80	7,18	9,73	6,19	6,51	5,97
	rujan	8,12	7,79	7,25	10,21	8,24	6,64	8,77	7,10	9,81	4,77	5,14	4,42
	listopad	8,09	7,93	7,67	9,18	8,14	6,64	8,80	7,18	9,66	5,73	6,00	5,28
	studenj	7,39	7,42	7,24	8,46	7,38	5,38	8,78	6,92	9,80	5,58	6,25	5,08
	prosinac	7,07	7,21	7,00	8,66	7,03	5,76	8,04	6,02	9,70	5,62	6,22	5,18
2004.	siječanj	7,00	7,51	7,24	9,65	6,85	5,51	7,72	5,38	9,91	5,26	5,71	4,77
	Relativna važnost ^a	26,74	6,00	5,33	0,67	20,74	8,16	12,58	6,08	6,50	7,14	3,76	3,38

^a Relativna važnost izračunava se kao postotni udio pripadne kategorije kredita u ukupnim kreditima puštenim u tečaj u izvještajnom mjesecu (prema podacima za posljednje izvještajno razdoblje obuhvaćeno u tablici).

Tablica G2: Kamatne stope banaka na kunske kredite s valutnom klauzulom i na kredite odobrene u eurima

U tablici se iskazuju vagani prosjeci mjesečnih kamatnih stopa banaka i štedionica na kunske kredite s valutnom klauzulom i na kredite odobrene u eurima, iskazani na godišnjoj razini.

Do prosinca 2001. godine iskazuju se vagani prosjeci mjesečnih kamatnih stopa banaka (bez štedionica) na kunske kredite s valutnom klauzulom i kredite u eurima (odnosno njemačkim markama) odobrene pravnim osobama (koje su uključivale trgovačka društva, javni sektor, financijske institucije, neprofitne organizacije i nerezidente) i stanovništvu, iskazani na godišnjoj razini.

Od siječnja 2002. godine iskazuju se vagani prosjeci mjesečnih kamatnih stopa banaka i štedionica na kunske kredite s valutnom klauzulom i na kredite u eurima odobrene samo trgovačkim društvima (javnim i ostalim) i stanovništvu, iskazani na godišnjoj razini.

Podaci o kamatnim stopama banaka i štedionica na kunske kredite s valutnom klauzulom i na kredite u eurima dobiveni su na osnovi redovitih izvješća banaka i štedionica. Osnova za izračunavanje vaganih prosjeka su iznosi kredita koji su uz pripadajuću kamatnu

stopu pušteni u tečaj u izvještajnom mjesecu.

U stupcima od 3 do 11 iskazuju se vagani prosjeci mjesečnih kamatnih stopa banaka i štedionica razvrstani prema ročnosti i prema sektorima, pri čemu kamatne stope na kratkoročne kredite trgovačkim društvima uključuju i kamatne stope na kredite s dospeljem na zahtjev.

Kamatne stope na kredite odobrene u eurima, prikazane u stupcima 12, 13 i 14, odnose se do prosinca 2001. godine na kredite puštene u tečaj u njemačkim markama u izvještajnom mjesecu, a od siječnja 2002. godine na kredite puštene u tečaj u eurima, pri čemu se vagani prosjeci izračunavaju na osnovi njihove protuvrijednosti u kunama, obračunate po tekućem tečaju. Krediti pušteni u tečaj u ostalim stranim valutama nisu obuhvaćeni ovom tablicom.

Relativna važnost pojedinih kamatnih stopa (iskazana u posljednjem retku tablice) odnosi se na podatke za posljednje razdoblje obuhvaćeno u tablici, a izračunava se kao postotni udio pripadajuće kategorije kredita (na koju se kamatne stope odnose) u ukupnim kreditima koji su obuhvaćeni izračunom vaganih prosjeka za to razdoblje.

Tablica G3: Kamatne stope banaka na kunske depozite bez valutne klauzule

Mjesečne vagane prosječne kamatne stope, u postocima na godišnjoj razini

Godina	Mjesec	Kamatne stope na kunske depozite bez valutne klauzule								
		Ukupni prosjek	Na žiroračunima i tekućim računima	Ukupni prosjek	Na oročene depozite					
					Na kratkoročne depozite			Na dugoročne depozite		
1	2	3	4	5	Ukupni prosjek	Stanovništva	Trgovačkih društava	Ukupni prosjek	Stanovništva	Trgovačkih društava
1992.	prosinac	434,47	184,69	1.867,18	....	....	....	....	....	....
1993.	prosinac	27,42	18,16	52,16	....	....	....	....	....	....
1994.	prosinac	5,03	3,55	9,65	....	....	....	....	....	....
1995.	prosinac	6,10	3,88	13,65	13,80	10,56	14,28	9,88	10,67	9,62
1996.	prosinac	4,15	2,19	10,19	10,11	9,84	10,26	12,36	15,49	9,88
1997.	prosinac	4,35	2,19	9,10	9,08	9,30	8,96	9,48	11,24	8,06
1998.	prosinac	4,11	2,31	7,73	7,63	9,47	7,15	10,19	10,72	9,56
1999.	prosinac	4,27	2,24	8,87	8,79	9,62	8,38	10,96	11,56	10,18
2000.	prosinac	3,40	1,64	7,20	7,13	7,44	7,03	8,89	9,19	8,63
2001.	prosinac	2,76	1,40	5,68	5,60	6,35	5,38	7,35	7,93	6,70
2002.	studeni	1,58	0,94	3,52	3,44	4,36	2,80	5,56	7,11	2,37
	prosinac	1,55	0,94	3,64	3,53	4,39	2,86	6,05	7,24	3,23
2003.	siječanj	1,61	0,92	3,45	3,34	4,21	2,77	6,62	7,27	1,53
	veljača	1,64	0,95	3,51	3,43	4,31	2,87	6,45	6,68	1,33
	ožujak	1,44	0,83	3,36	3,29	3,82	2,83	4,44	5,37	3,90
	travanj	1,40	0,80	3,16	3,12	3,87	2,62	4,73	5,31	2,23
	svibanj	1,35	0,80	3,13	3,08	3,74	2,58	4,30	5,54	1,62
	lipanj	1,37	0,80	3,37	3,31	3,74	2,96	5,20	5,79	2,37
	srpanj	1,36	0,79	3,28	3,21	3,59	2,99	4,93	5,53	1,86
	kolovoz	1,50	0,75	3,83	3,80	3,62	3,90	4,90	5,25	2,01
	rujan	1,79	0,74	5,25	5,25	3,88	5,66	4,98	5,30	4,22
	listopad	1,70	0,74	4,72	4,72	3,66	5,15	4,66	4,71	4,22
	studeni	1,50	0,78	3,56	3,54	3,58	3,52	4,50	4,49	4,51
	prosinac	1,66	0,75	4,46	4,46	3,62	4,69	4,58	4,90	2,82
2004.	siječanj	1,77	0,75	4,96	4,96	3,88	5,22	4,84	5,08	4,08
	Relativna važnost ^a	43,72	30,72	9,43	9,30	1,77	7,53	0,13	0,10	0,03

^a Relativna važnost izračunava se kao postotni udio pripadne kategorije depozita u ukupnim depozitima primljenim u izvještajnom mjesecu (prema podacima za posljednje izvještajno razdoblje obuhvaćeno u tablici).

Tablica G3: Kamatne stope banaka na kunske depozite bez valutne klauzule

U tablici se iskazuju vagani prosjeci mjesečnih kamatnih stopa banaka i štedionica na kunske depozite bez valutne klauzule, iskazani na godišnjoj razini.

Do prosinca 2001. godine iskazuju se vagani prosjeci mjesečnih kamatnih stopa banaka (bez štedionica) na kunske depozite bez valutne klauzule primljene od pravnih osoba (koje su uključivale trgovačka društva, javni sektor, financijske institucije, neprofitne organizacije i nerezidente) i stanovništva, iskazani na godišnjoj razini.

Od siječnja 2002. godine iskazuju se vagani prosjeci mjesečnih kamatnih stopa banaka i štedionica na kunske depozite bez valutne klauzule primljene od trgovačkih društava (javnih i ostalih) i stanovništva, iskazani na godišnjoj razini.

Podaci o kamatnim stopama na kunske depozite bez valutne klauzule banaka i štedionica dobiveni su na osnovi redovitih izvješća banaka i štedionica.

U stupcu 3 iskazuju se vagani prosjeci mjesečnih kamatnih stopa na ukupne kunske depozite (depozite na žiroračunima i tekućim računima, štedne depozite stanovništva po viđenju i oročene depozite) bez valutne klauzule. U stupcu 4 iskazuju se vagani prosjeci mje-

sečnih kamatnih stopa na depozite na žiroračunima i tekućim računima trgovačkih društava bez valutne klauzule (do prosinca 2001. godine pravnih osoba) i stanovništva, dok se u stupcu 5 iskazuju vagani prosjeci mjesečnih kamatnih stopa na ukupne oročene depozite bez valutne klauzule.

Osnova za izračunavanje vaganih prosjeka kod kunskih oročenih depozita bez valutne klauzule su iznosi primljeni tijekom izvještajnog mjeseca, dok su kod žiroračuna i tekućih računa osnova za izračunavanje vaganih prosjeka knjigovodstvena stanja tih depozita na kraju izvještajnog mjeseca. Pri izračunavanju prosječnih kamatnih stopa na ukupne kunske depozite bez valutne klauzule (stupac 3) sve su komponente vagane na osnovi stanja pripadajućih depozita na kraju izvještajnog razdoblja.

Kunski i devizni depoziti koji služe kao polog za odobravanje kredita obuhvaćeni su podacima u tablici, dok se ograničeni depoziti (sredstva deponirana za plaćanje uvoza i ostali ograničeni depoziti) ne uključuju u izračunavanje vaganih prosjeka.

Relativna važnost pojedinih kamatnih stopa (iskazana u posljednjem retku tablice) odnosi se na podatke za posljednje razdoblje obuhvaćeno tablicom, a izračunava se kao postotni udio pripadajuće kategorije depozita (na koju se kamatne stope odnose) u ukupnim depozitima koji su obuhvaćeni izračunom vaganih prosjeka za to razdoblje.

Tablica G4a: Kamatne stope banaka na kunske depozite s valutnom klauzulom i na devizne depozite

Mjesečne vagane prosječne kamatne stope, u postocima na godišnjoj razini

Godina	Mjesec	Kamatne stope na štedne depozite po viđenju i oročene depozite s valutnom klauzulom				Kamatne stope na devizne depozite				
		Ukupni prosjek	Na kratkoročne depozite	Na dugoročne depozite	Ukupni prosjek	Na štedne depozite po viđenju				
						Stanovništva		Trgovačkih društava		
1	2	3	4	5	6	Ukupni prosjek	EUR	USD	EUR	USD
1992.	prosinac	6,04	....	....	....	....	....	....	....	....
1993.	prosinac	5,91	....	....	....	....	....	....	....	....
1994.	prosinac	6,95	....	....	....	....	....	....	....	....
1995.	prosinac	12,69	11,46	19,36	4,57	2,82	3,53	4,20	1,10	1,53
1996.	prosinac	9,46	9,56	8,80	5,09	1,44	1,32	1,95	1,47	1,39
1997.	prosinac	7,63	7,24	11,77	4,77	1,75	1,89	2,43	0,83	1,40
1998.	prosinac	7,47	7,67	5,58	3,98	2,09	2,38	2,40	0,72	0,74
1999.	prosinac	6,62	6,91	1,10	4,23	1,80	1,95	2,04	0,78	1,30
2000.	prosinac	5,54	5,94	2,16	3,47	1,03	0,99	1,23	0,65	1,29
2001.	prosinac	4,58	4,92	2,56	2,60	0,71	0,71	0,81	0,82	0,40
2002.	studen	3,58	3,97	4,87	2,54	0,51	0,52	0,42	0,56	0,42
	prosinac	2,92	3,45	1,48	2,55	0,50	0,52	0,41	0,52	0,38
2003.	siječanj	3,61	3,47	4,45	2,54	0,50	0,52	0,42	0,50	0,35
	veljača	3,30	2,82	5,17	2,50	0,45	0,47	0,31	0,54	0,30
	ožujak	3,61	3,15	4,92	2,37	0,38	0,40	0,26	0,45	0,32
	travanj	3,52	3,42	4,85	2,36	0,36	0,37	0,24	0,46	0,28
	svibanj	2,98	2,62	4,47	2,26	0,35	0,37	0,23	0,37	0,25
	lipanj	3,61	3,37	4,43	2,24	0,34	0,37	0,23	0,31	0,20
	srpanj	3,25	3,26	4,69	2,22	0,32	0,35	0,24	0,22	0,19
	kolovoz	3,14	2,71	4,77	2,17	0,32	0,36	0,24	0,25	0,18
	rujan	3,40	3,46	4,89	2,22	0,32	0,36	0,24	0,26	0,19
	listopad	3,37	3,18	4,74	2,20	0,32	0,36	0,23	0,26	0,27
	studen	3,25	3,53	4,61	2,14	0,32	0,35	0,23	0,26	0,25
	prosinac	3,48	3,74	5,55	2,22	0,31	0,35	0,23	0,23	0,15
2004.	siječanj	3,67 ^b	3,44	4,43	2,46	0,31	0,33	0,22	0,26	0,17
Relativna važnost ^a		1,72	1,27	0,40	54,56	31,28	22,13	3,97	4,23	0,94

^a Relativna važnost izračunava se kao postotni udio pripadne kategorije depozita u ukupnim depozitima primljenim u izvještajnom mjesecu (prema podacima za posljednje izvještajno razdoblje obuhvaćeno u tablici); ^b Od ukupnog iznosa depozita na koje se odnosi ova kamatna stopa, 43,96 posto odnosi se na trgovačka društva.

Tablica G4 a i b: Kamatne stope banaka na kunske depozite s valutnom klauzulom i devizne depozite

U tablici se iskazuju vagani prosjeci mjesečnih kamatnih stopa banaka i štedionica na kunske depozite s valutnom klauzulom i devizne depozite, iskazani na godišnjoj razini.

Do prosinca 2001. godine iskazuju se vagani prosjeci mjesečnih kamatnih stopa banaka (bez štedionica) na kunske depozite s valutnom klauzulom i devizne depozite primljene od pravnih osoba (koje su uključivale trgovačka društva, javni sektor, financijske institucije, neprofitne organizacije i nerezidente) i stanovništva, iskazani na godišnjoj razini.

Od siječnja 2002. godine iskazuju se vagani prosjeci mjesečnih kamatnih stopa banaka i štedionica na kunske depozite s valutnom klauzulom i devizne depozite primljene od trgovačkih društava (javni i ostali) i stanovništva, iskazani na godišnjoj razini.

Podaci o kamatnim stopama na kunske depozite s valutnom klauzulom i devizne depozite banaka i štedionica dobiveni su na osnovi redovitih izvješća banaka i štedionica.

U stupcu 3 iskazuju se vagani prosjeci mjesečnih kamatnih stopa na ukupne kunske štedne depozite po viđenju i oročene depozite s valutnom klauzulom trgovačkih društava (do prosinca 2001. godine pravnih osoba) i stanovništva, dok se u stupcima 4 i 5 iskazuju vagani prosjeci mjesečnih kamatnih stopa na kratkoročne odnosno dugoročne oročene depozite.

Kamatne stope na devizne depozite odnose se do prosinca 2001. godine na depozite primljene u njemačkim markama i američkim

dolarima, dok se od siječnja 2002. godine odnose na depozite primljene u eurima i američkim dolarima, pri čemu se vagani prosjeci izračunavaju na osnovi njihove protuvrijednosti u kunama, obračunate po tekućem tečaju. Depoziti primljeni u ostalim stranim valutama nisu obuhvaćeni podacima iskazanim u ovoj tablici.

Osnova za izračunavanje vaganih prosjeka kod kunskih oročenih depozita s valutnom klauzulom i oročenih deviznih depozita su iznosi primljeni tijekom izvještajnog mjeseca, dok su kod štednih depozita po viđenju s valutnom klauzulom osnova za izračunavanje vaganih prosjeka knjigovodstvena stanja tih depozita na kraju izvještajnog mjeseca. Pri izračunavanju prosječnih kamatnih stopa na ukupne kunske depozite s valutnom klauzulom (stupac 3), od siječnja 2002. godine sve su komponente vagane na osnovi stanja pripadajućih depozita na kraju izvještajnog razdoblja.

Prosječna kamatna stopa na ukupne devizne depozite, prikazana u stupcu 6, odnosi se na vagani prosjek mjesečnih kamatnih stopa na štedne depozite po viđenju i na oročene depozite s valutnom klauzulom, pri čemu su sve komponente vagane na osnovi stanja pripadajućih depozita na kraju izvještajnog razdoblja.

Osnova za izračunavanje vaganih prosjeka mjesečnih kamatnih stopa na ukupne devizne štedne depozite po viđenju (stupac 7) su stanja pripadajućih depozita na kraju izvještajnog razdoblja.

Osnova za izračunavanje vaganih prosjeka mjesečnih kamatnih stopa na ukupne devizne oročene depozite (stupac 12) su iznosi pripadajućih depozita koji su primljeni tijekom izvještajnog mjeseca. Isto se odnosi i na vagane prosjeke mjesečnih kamatnih stopa na ukupne kratkoročne devizne oročene depozite (stupac 13) i na

Tablica G4b: Kamatne stope banaka na kunske depozite s valutnom klauzulom i na devizne depozite

Mjesečne vagane prosječne kamatne stope, u postocima na godišnjoj razini

Godina	Mjesec	Kamatne stope na devizne depozite										
		Na oročene depozite										
		Ukupni prosjek	Na kratkoročne depozite				Ukupni prosjek	Na dugoročne depozite				
			Ukupni prosjek	Stanovništva		Trgovačkih društava		Stanovništva		Trgovačkih društava		
	EUR	USD		EUR	USD	EUR	USD	EUR	USD	EUR	USD	
1	2	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22
1992.	prosinac	....	....	....	....	....	....	....	....	....	....	....
1993.	prosinac	....	....	....	....	....	....	....	....	....	....	....
1994.	prosinac	....	....	....	....	....	....	....	....	....	....	....
1995.	prosinac	6,83	6,66	7,10	6,97	5,86	6,68	8,73	8,78	8,81	3,27	4,50
1996.	prosinac	7,77	6,95	5,65	6,21	9,86	5,47	12,24	7,71	7,97	19,92	1,50
1997.	prosinac	6,36	6,07	6,03	6,42	5,09	7,10	7,32	7,87	8,71	5,09	6,76
1998.	prosinac	4,89	4,49	5,42	6,16	2,84	5,37	7,29	7,68	8,59	4,93	6,92
1999.	prosinac	5,43	5,17	4,93	6,39	3,97	6,00	6,59	6,64	8,09	3,66	6,77
2000.	prosinac	4,57	4,36	3,65	5,15	4,59	6,62	5,56	5,17	6,61	5,97	8,53
2001.	prosinac	3,54	3,35	3,42	3,23	3,60	2,44	4,59	4,72	4,42	4,58	0,23
2002.	studen	3,12	3,00	3,25	2,19	3,20	1,49	4,46	4,61	3,80	3,53	-
	prosinac	3,13	2,96	3,27	2,21	2,89	1,43	4,59	4,69	3,84	3,46	2,30
2003.	siječanj	3,09	2,91	3,29	2,20	2,76	1,44	4,42	4,63	3,85	3,28	4,60
	veljača	3,06	2,90	3,25	2,10	2,81	1,43	4,30	4,47	3,73	3,13	3,00
	ožujak	2,91	2,78	3,12	1,90	2,72	1,46	4,33	4,53	3,29	3,22	2,00
	travanj	2,91	2,76	3,14	1,88	2,61	1,37	3,98	4,07	3,12	3,31	-
	svibanj	2,72	2,60	2,94	1,83	2,56	1,42	4,25	4,41	2,96	3,65	1,84
	lipanj	2,76	2,62	3,01	1,74	2,36	1,29	4,46	4,60	3,43	3,58	-
	srpanj	2,75	2,57	2,91	1,75	2,37	1,20	4,31	4,44	3,01	2,61	1,33
	kolovoz	2,68	2,48	2,89	1,67	2,13	1,22	4,59	4,86	3,04	2,86	1,17
	rujan	2,64	2,46	2,89	1,70	2,21	1,15	4,23	4,90	3,00	3,07	-
	listopad	2,68	2,50	2,85	1,61	2,39	1,29	4,76	4,85	3,22	6,37	2,04
	studen	2,52	2,36	2,79	1,59	2,15	1,12	4,19	4,31	2,98	3,37	0,00
	prosinac	2,64	2,46	2,83	1,65	2,29	1,08	3,69	4,71	3,13	2,85	1,64
2004.	siječanj	2,73	2,47	2,86	1,65	2,22	1,08	3,88	4,86	3,29	3,28	1,67
	Relativna važnost ^a	23,28	18,92	11,28	1,62	4,70	1,32	4,36	1,65	0,21	2,50	0,00

^a Relativna važnost izračunava se kao postotni udio pripadne kategorije depozita u ukupnim depozitima primljenim u izvještajnom mjesecu (prema podacima za posljednje izvještajno razdoblje obuhvaćeno u tablici).

ukupne dugoročne devizne oročene depozite (stupac 18).

Relativna važnost pojedinih kamatnih stopa (iskazana u posljednjem retku tablice) odnosi se na podatke za posljednje razdoblje obuhvaćeno tablicom, a izračunava se kao postotni udio pripadajuće

kategorije depozita (na koju se kamatne stope odnose) u ukupnim depozitima koji su obuhvaćeni izračunom vaganih prosjeka za to razdoblje.

Tablica G5: Trgovina banaka inozemnim sredstvima plaćanja

U milijunima EUR, tekući tečaj

	1999.	2000.	2001.	2002.	2003.	2003.				2004.	
						III.	VI.	IX.	XII.	I. ^a	II. ^a
A. Kupnja inozemnih sredstava plaćanja											
1. Pravne osobe	2.924,9	3.316,4	5.012,4	7.112,1	12.862,8	1.006,4	1.077,1	1.328,9	1.537,6	1.467,3	1.930,0
2. Fizičke osobe	2.170,0	2.549,2	3.339,9	3.342,7	3.571,5	271,2	334,4	295,8	288,3	215,8	232,2
2.1. Domaće fizičke osobe	1.794,7	2.021,1	2.684,5	2.842,0	3.103,1	250,4	276,3	250,8	275,1		
2.2. Strane fizičke osobe	375,3	528,0	655,4	500,8	468,2	20,9	58,1	45,0	13,2		
3. Banke	1.204,4	2.441,4	3.985,8	5.996,0	7.490,9	407,9	479,5	851,4	801,2	849,3	793,6
4. Hrvatska narodna banka	934,8	168,2	481,7	294,4	438,3	150,1	–	–	63,1	33,0	
Ukupno (1+2+3+4)	7.234,0	8.475,2	12.820,1	16.745,2	24.363,6	1.835,7	1.890,9	2.476,1	2.690,3	2.565,4	2.955,8
B. Prodaja inozemnih sredstava plaćanja											
1. Pravne osobe	4.487,0	5.414,8	8.534,2	11.227,4	16.860,5	1.399,6	1.396,3	1.722,1	1.757,8	1.721,4	2.141,7
2. Fizičke osobe	893,1	963,6	1.253,5	1.333,6	1.403,1	119,1	93,5	141,9	137,4	113,4	94,3
2.1. Domaće fizičke osobe	892,7	962,8	1.252,3	1.329,9	1.393,0	118,9	92,6	140,3	136,2		
2.2. Strane fizičke osobe	0,4	0,6	1,2	3,7	10,1	0,3	0,9	1,6	1,2		
3. Banke	1.204,4	2.441,4	3.985,8	5.996,0	7.490,9	407,9	479,5	851,4	801,2	849,3	793,6
4. Hrvatska narodna banka	48,3	284,2	915,7	745,3	84,5	–	–	–	84,5		
Ukupno (1+2+3+4)	6.632,8	9.104,1	14.689,5	19.302,4	25.838,9	1.926,7	1.969,3	2.715,4	2.780,9	2.684,0	3.029,6
C. Neto kupnja poslovnih banaka (A-B)											
1. Pravne osobe	-1.562,1	-2.098,4	-3.521,9	-4.115,1	-3.997,9	-393,2	-319,2	-393,3	-220,2	-254,3	-211,7
2. Fizičke osobe	1.276,8	1.585,4	2.086,3	2.009,1	2.168,5	152,1	240,9	153,9	151,0	102,4	137,9
2.1. Domaće fizičke osobe	901,9	1.058,2	1.432,2	1.512,3	1.710,3	131,5	183,6	110,5	138,9		
2.2. Strane fizičke osobe	374,9	527,3	654,2	497,0	458,2	20,6	57,3	43,4	12,1		
3. Hrvatska narodna banka	886,5	-116,0	-434,0	-450,9	353,8	150,1	–	–	-21,4	33,0	
Ukupno (1+2+3)	601,2	-628,9	-1.869,6	-2.557,0	-1.475,6	-91,0	-78,4	-239,4	-90,6	-118,9	-73,8
Bilješka: Ostale transakcije Hrvatske narodne banke											
Kupnja inozemnih sredstava plaćanja	1.044,9	405,8	536,8	197,5	570,8	–	–	–	164,4		
Prodaja inozemnih sredstava plaćanja	100,4	86,9	2,6	3,3	94,9	–	5,3	–	–		44,0

^a Preliminarni podaci.**Tablica G5: Trgovanje banaka inozemnim sredstvima plaćanja**

Podaci o trgovanju banaka inozemnim sredstvima plaćanja obuhvaćaju transakcije kupnje i prodaje inozemnih sredstava plaćanja na domaćem deviznom tržištu. Transakcije su klasificirane prema kategorijama sudionika (pravne i fizičke osobe, banke, Hrvatska narodna banka). Izvor podataka su izvješća banaka o trgovini

inozemnim sredstvima plaćanja, koja se redovito dostavljaju Hrvatskoj narodnoj banci. Iznosi su iskazani u eurima, prethodnom konverzijom iz originalnih valuta prema prosječnom tečaju HNB-a za izvještajno razdoblje. Ostale se transakcije HNB-a odnose na prodaje i kupnje inozemnih sredstava plaćanja koje Hrvatska narodna banka obavlja za Ministarstvo financija.

Tablica H1: Platna bilanca – svodna tablica

U milijunima USD

	1999.	2000.	2001.	2002. ^b	2003. ^a	2003.			
						1.tr. ^b	2.tr. ^b	3.tr. ^b	4.tr. ^a
A. TEKUĆE TRANSAKCIJE (1+6)	-1.397,2	-459,4	-725,1	-1.916,4	-2.038,8	-1.071,6	-1.450,5	1.994,4	-1.511,1
1. Robe, usluge i dohodak (2+5)	-2.029,7	-1.342,6	-1.690,8	-2.992,6	-3.432,5	-1.400,0	-1.821,2	1.648,8	-1.860,1
1.1. Prihodi	8.372,6	9.008,9	10.053,1	10.999,4	15.386,8	2.447,1	3.480,8	6.277,8	3.181,1
1.2. Rashodi	-10.402,2	-10.351,4	-11.743,8	-13.992,1	-18.819,2	-3.847,1	-5.302,0	-4.629,0	-5.041,2
2. Robe i usluge (3+4)	-1.673,4	-935,9	-1.174,3	-2.493,9	-2.279,5	-1.179,7	-1.024,9	1.706,6	-1.781,5
2.1. Prihodi	8.117,8	8.663,1	9.634,2	10.571,0	14.906,7	2.325,9	3.366,7	6.155,5	3.058,5
2.2. Rashodi	-9.791,1	-9.598,9	-10.808,5	-13.064,9	-17.186,1	-3.505,6	-4.391,6	-4.449,0	-4.839,9
3. Robe	-3.298,6	-3.203,8	-4.101,3	-5.648,6	-7.921,0	-1.450,7	-2.123,1	-2.119,4	-2.227,9
3.1. Prihodi	4.394,7	4.567,2	4.758,7	5.003,6	6.285,2	1.485,8	1.547,5	1.500,2	1.751,7
3.2. Rashodi	-7.693,3	-7.770,9	-8.860,0	-10.652,2	-14.206,3	-2.936,5	-3.670,6	-3.619,6	-3.979,6
4. Usluge	1.625,2	2.267,9	2.927,0	3.154,7	5.641,6	271,0	1.098,2	3.826,0	446,4
4.1. Prihodi	3.723,0	4.095,9	4.875,5	5.567,4	8.621,4	840,1	1.819,2	4.655,3	1.306,8
4.2. Rashodi	-2.097,8	-1.828,0	-1.948,5	-2.412,7	-2.979,9	-569,1	-721,1	-829,3	-860,4
5. Dohodak	-356,3	-406,7	-516,5	-498,8	-1.153,0	-220,3	-796,3	-57,7	-78,6
5.1. Prihodi	254,8	345,8	418,9	428,4	480,1	121,1	114,1	122,3	122,6
5.2. Rashodi	-611,1	-752,5	-935,3	-927,2	-1.633,1	-341,5	-910,4	-180,0	-201,2
6. Tekući transferi	632,5	883,2	965,7	1.076,2	1.393,7	328,4	370,7	345,6	349,0
6.1. Prihodi	967,4	1.101,0	1.174,5	1.358,5	1.727,2	393,0	449,3	430,1	454,8
6.2. Rashodi	-335,0	-217,8	-208,8	-282,3	-333,5	-64,6	-78,6	-84,5	-105,8
B. KAPITALNE I FINACIJSKE TRANSAKCIJE	2.497,1	1.197,4	1.270,5	2.761,8	3.005,5	1.089,8	1.110,2	-357,5	1.162,9
B1. Kapitalne transakcije	24,9	20,9	133,0	443,4	83,7	6,5	62,4	4,5	10,3
B2. Financijske transakcije, isključujući međ. pričuve	2.850,7	1.758,7	2.450,6	3.015,3	4.313,2	1.257,9	1.338,4	-84,9	1.801,8
1. Izravna ulaganja	1.420,0	1.084,8	1.406,7	591,1	1.650,5	316,6	590,8	70,1	673,1
1.1. U inozemstvo	-47,2	-3,9	-154,6	-532,9	-62,4	-22,3	-21,1	-0,4	-18,6
1.2. U Hrvatsku	1.467,2	1.088,7	1.561,3	1.124,0	1.713,0	338,9	611,9	70,5	691,7
2. Portfeljna ulaganja	532,4	707,6	600,7	-259,8	1.006,1	811,8	244,3	-207,7	157,7
2.1. Sredstva	-38,3	-22,7	-129,3	-669,8	173,5	78,3	79,3	-152,8	168,7
2.2. Obveze	570,8	730,3	730,0	410,0	832,6	733,6	165,0	-54,9	-11,0
3. Ostala ulaganja	898,2	-33,7	443,2	2.684,0	1.656,5	129,5	503,3	52,7	971,0
3.1. Sredstva	-24,7	-986,5	349,6	384,4	-2.535,7	-73,5	-295,1	-981,2	-1.185,9
3.2. Obveze	922,9	952,8	93,6	2.299,6	4.192,2	203,0	798,4	1.033,9	2.157,0
B3. Međunarodne pričuve HNB-a	-378,5	-582,1	-1.313,1	-696,9	-1.391,4	-174,5	-290,6	-277,1	-649,1
C. NETO POGREŠKE I PROPUSTI	-1.099,8	-738,0	-545,5	-845,4	-966,7	-18,2	340,3	-1.637,0	348,2

^a Preliminarni podaci. ^b Revidirani podaci.

Tablice H1 – H5: Platna bilanca

Platna bilanca sastavlja se u skladu s metodologijom koju je preporučio Međunarodni monetarni fond (Balance of Payments Manual, peto izdanje, 1993.). Skupine izvora podataka za sastavljanje su: izvješća Državnog zavoda za statistiku, Hrvatskog zavoda za zdravstveno osiguranje, Financijske agencije, banaka, trgovačkih društava i Hrvatske narodne banke, te statistička istraživanja jedne agencije i Hrvatske narodne banke.

Platna bilanca Republike Hrvatske iskazuje se u američkim dolarima (USD) i domicilnoj valuti (HRK). Pri sastavljanju platne bilance u obje izvještajne valute koriste se identične skupine izvora podataka, te identična načela obuhvata transakcija i procedure sastavljanja pojedinih stavki. Ovisno o raspoloživim izvorima podataka, preračunavanje vrijednosti transakcija iz originalnih valuta u izvještajne valute obavlja se:

- primjenom srednjih tečajeva Hrvatske narodne banke na dan transakcije,
- primjenom mjesečnih i tromjesečnih srednjih prosječnih tečajeva Hrvatske narodne banke,
- pri procjeni transakcija koje čine razliku stanja vrednovanih prema tečaju na kraju razdoblja, promjene stanja u originalnim valutama pretvaraju se u dolarske i kunske promjene korištenjem prosječnih mjesečnih tečajeva valuta u odnosu prema američkom dolaru.

Platnobilančne stavke Izvoz i Uvoz robe iskazuju se prema fob

paritetu. Osnovni izvor podataka za te pozicije su Priopćenja Državnog zavoda za statistiku o robnoj razmjeni Republike Hrvatske s inozemstvom. Podaci Državnog zavoda za statistiku modificiraju se prema prihvaćenoj metodologiji za sastavljanje platne bilance: uvoz robe, u statistici međunarodne robne razmjene iskazan prema cif paritetu, prilagođava se fob paritetu (prilagodba za klasifikaciju), a obje se stavke (izvoz i uvoz robe) prilagođuju za obuhvat kako bi odgovarale definiciji robe kao platnobilančne kategorije, a nisu sadržane u statistici robne razmjene s inozemstvom.

Kod izvoza robe, počevši od prvog tromjesečja 1999. godine, obuhvat je uvećan za procjenu potrošnje inozemnih putnika u Republici Hrvatskoj ostvarenu individualnim kupovinama, dobivenu na temelju Ankete o potrošnji inozemnih putnika u Hrvatskoj, koju zajednički provode Hrvatska narodna banka i jedna agencija. Kod uvoza robe, razlika između cif i fob pariteta procjenjuje se na osnovi statističkog istraživanja HNB-a na uzorcima najvećih i velikih uvoznika, a tako dobivena vrijednost uvoza (fob) dopunjava se podacima o popravcima brodova i njihovoj opskrbi u lukama iz statistike ostvarenoga platnog prometa s inozemstvom te procjenom individualnih kupovina hrvatskih građana u inozemstvu, dobivenom na osnovi statističkog istraživanja HNB-a (od prvog tromjesečja 1999. godine koriste se procjene na osnovi Ankete o potrošnji domaćih putnika u inozemstvu, koju zajednički provode Hrvatska narodna banka i jedna agencija). U razdoblju od 1993. do 1996. godine uvoz robe iz statistike međunarodne robne razmjene dopunjava se i procjenom uvoza u slobodne carinske zone (izrađenom u HNB-u), dok su od

Tablica H2: Platna bilanca – robe i usluge

U milijunima USD

	1999.	2000.	2001.	2002. ^b	2003. ^a	2003.			
						1.tr. ^b	2.tr. ^b	3.tr. ^b	4.tr. ^a
1. Robe	-3.298,6	-3.203,8	-4.101,3	-5.648,6	-7.921,0	-1.450,7	-2.123,1	-2.119,4	-2.227,9
1.1. Prihodi	4.394,7	4.567,2	4.758,7	5.003,6	6.285,2	1.485,8	1.547,5	1.500,2	1.751,7
1.1.1. Izvoz fob u vanjskotrgovinskoj statistici	4.302,5	4.431,6	4.665,9	4.903,6	6.164,2	1.463,0	1.516,3	1.470,2	1.714,7
1.1.2. Prilagodbe za obuhvat	92,2	135,6	92,8	100,0	121,0	22,9	31,2	30,0	37,0
1.2. Rashodi	-7.693,3	-7.770,9	-8.860,0	-10.652,2	-14.206,3	-2.936,5	-3.670,6	-3.619,6	-3.979,6
1.2.1. Uvoz cif u vanjskotrgovinskoj statistici	-7.798,6	-7.886,5	-9.147,1	-10.722,0	-14.198,9	-2.952,3	-3.663,1	-3.595,1	-3.988,4
1.2.2. Prilagodbe za obuhvat	-448,4	-444,4	-362,3	-330,1	-537,0	-94,3	-144,1	-158,6	-139,9
1.2.3. Prilagodbe za klasifikaciju	553,7	559,9	649,4	399,9	529,6	110,1	136,6	134,1	148,8
2. Usluge	1.625,2	2.267,9	2.927,0	3.154,7	5.641,6	271,0	1.098,2	3.826,0	446,4
2.1. Prijevoz	83,8	178,6	166,8	163,4	284,6	53,7	73,8	96,6	60,6
2.1.1. Prihodi	484,0	557,3	588,6	590,2	787,7	153,9	206,3	228,3	199,2
2.1.2. Rashodi	-400,1	-378,7	-421,8	-426,8	-503,0	-100,2	-132,6	-131,6	-138,7
2.2. Putovanja – turizam	1.742,0	2.189,9	2.728,6	3.030,2	5.704,1	270,7	1.098,0	3.802,5	532,8
2.2.1. Prihodi	2.493,4	2.758,0	3.335,0	3.811,4	6.376,4	397,8	1.245,6	4.025,5	707,5
2.2.2. Rashodi	-751,4	-568,1	-606,4	-781,3	-672,4	-127,1	-147,6	-223,0	-174,7
2.3. Ostale usluge	-200,6	-100,6	31,6	-38,9	-347,1	-53,4	-73,6	-73,2	-146,9
2.3.1. Prihodi	745,7	780,6	951,9	1.165,8	1.457,3	288,4	367,3	401,5	400,1
2.3.2. Rashodi	-946,3	-881,2	-920,3	-1.204,6	-1.804,4	-341,8	-440,9	-474,7	-547,0
Ukupno (1+2)	-1.673,4	-935,9	-1.174,3	-2.493,9	-2.279,5	-1.179,7	-1.024,9	1.706,6	-1.781,5

^a Preliminarni podaci. ^b Revidirani podaci.

1997. godine podaci o tom uvozu sadržani u statistici robne razmjene s inozemstvom.

Počevši od prvog tromjesečja 1999. godine, prihodi i rashodi vezani za transportne usluge sastavljaju se korištenjem podataka iz novog istraživanja HNB-a o uslugama u međunarodnom prijevozu, uz dvije iznimke: prvo, prihodi i rashodi s osnove cestovnog prijevoza sastavljaju se korištenjem podataka o ostvarenom platnom prometu s inozemstvom, drugo, dio rashoda od transportnih usluga koji se odnosi na prijevoz robe prilikom uvoza u RH zasniva se na anketi najvećih hrvatskih uvoznika (a koja se provodi u sklopu prilagodbe podataka o uvozu robe sa cif pariteta na fob paritet).

Prihodi od putovanja – turizam računaju se od prvog tromjesečja 1999. godine na osnovi rezultata Ankete o potrošnji inozemnih putnika u Hrvatskoj, koju zajednički provode Hrvatska narodna banka i jedna agencija, a dopunjuju se podacima Hrvatskog zavoda za zdravstveno osiguranje o zdravstvenim uslugama pruženim nerezidentima.

Rashodi za putovanja – turizam izračunavaju se od prvog tromjesečja 1999. godine na osnovi rezultata Ankete o potrošnji domaćih putnika u inozemstvu, a dopunjuju se podacima o deviznim rashodima HZZO-a.

Ostale usluge uključuju podatke iz statistike platnog prometa s inozemstvom koji se odnose na investicijske radove u inozemstvu, provizije za zastupanje, usluge osiguranja, usluge otpremništva, poštanske usluge te troškove hrvatskih predstavništava u inozemstvu. Tim se kategorijama dodaje i dio neklasificiranih usluga koji se može objasniti linearnim trendom te procjena izdataka međunarodnih mirovnih i humanitarnih misija za robu i usluge u Republici Hrvatskoj, izrađena na osnovi statističkog istraživanja Hrvatske narodne banke.

Račun dohotka uključuje podatke iz statistike platnog prometa s inozemstvom o naknadama zaposlenima, plaćanjima i naplatama po osnovi kamata, podatke iz statističkog istraživanja HNB-a o isplaćenim i naplaćenim dohocima od inozemnih izravnih i portfeljnih ulaganja privatnih sektora, podatke Hrvatske narodne banke i Financijske agencije o isplaćenim dohocima od inozemnih portfeljnih

ulaganja u službene sektore te procjenu prihoda od faktorskih usluga rezidenata mirovnim i humanitarnim misijama u Republici Hrvatskoj, izrađenu na osnovi statističkog istraživanja Hrvatske narodne banke. U razdoblju od 1993. do 1996. godine podaci o dohocima od inozemnih izravnih ulaganja ne sadrže podatke o zadržanoj dobiti.

Tekući transferi sektora države uključuju podatke iz statistike platnog prometa s inozemstvom o isplata mirovina i ostalih socijalnih potpora, novčane pomoći i darove te podatke iz statistike robne razmjene Republike Hrvatske s inozemstvom o izvozu i uvozu robe bez obveze plaćanja protuvrijednosti.

Prihodi od transfera ostalih sektora uključuju podatke iz statistike platnog prometa s inozemstvom o ukupnoj vrijednosti deviznih doznaka primljenih iz inozemstva, koji se uvećavaju za procjenu neregistriranih transfera. Ta se procjena bilježila u razdoblju od 1993. do 1998. kao 15% razlike između neobjašnjenoga deviznog priljeva i odljeva sektora stanovništvo. Počevši od prvog tromjesečja 1999. godine, uključeni su podaci o otkupu inozemnih deviznih čekova od domaćih fizičkih osoba.

Devizni priljev sektora stanovništvo obuhvaća strani efektivni novac otkupljen na mjenjačkim mjestima od rezidenata i strani efektivni novac položen na devizne račune rezidenata kod domaćih banaka uvećan za prihode s osnove poslovnih putovanja, obrazovanja i specijalizacija, doznaka u turizmu te ostalih prihoda u turizmu (iz podataka o ostvarenom platnom prometu s inozemstvom). Ukupni priljev umanjuje se za objašnjeni dio: procijenjene prihode od turizma i procijenjenu potrošnju inozemnih putnika u Republici Hrvatskoj ostvarenu individualnim kupovinama (Anketa o potrošnji inozemnih putnika u Hrvatskoj, koju zajednički provode Hrvatska narodna banka i jedna agencija), te za procijenjenu potrošnju pripadnika mirovnih i humanitarnih misija u Republici Hrvatskoj na robu i usluge.

Devizni odljev sektora stanovništvo obuhvaća strani efektivni novac kupljen na mjenjačkim mjestima i strani efektivni novac podignut s deviznih računa rezidenata kod domaćih banaka uvećan za rashode s osnove poslovnih putovanja, obrazovanja i specijalizacije,

Tablica H3: Platna bilanca – dohodak i tekući transferi

U milijunima USD

	1999.	2000.	2001.	2002. ^b	2003. ^a	2003.			
						1.tr. ^b	2.tr. ^b	3.tr. ^b	4.tr. ^a
1. Dohodak	-356,3	-406,7	-516,5	-498,8	-1.153,0	-220,3	-796,3	-57,7	-78,6
1.1. Naknade zaposlenima	60,3	69,6	124,5	154,8	202,9	46,8	41,0	55,4	59,6
1.1.1. Prihodi	75,2	82,7	137,3	173,2	241,2	51,7	54,4	62,9	72,2
1.1.2. Rashodi	-14,9	-13,1	-12,8	-18,4	-38,3	-4,9	-13,4	-7,5	-12,5
1.2. Dohodak od izravnih ulaganja	-65,5	-152,9	-290,5	-320,3	-948,6	-61,4	-783,3	-45,3	-58,5
1.2.1. Prihodi	4,6	9,3	20,2	23,3	21,4	10,7	6,0	5,3	-0,6
1.2.2. Rashodi	-70,1	-162,2	-310,7	-343,7	-970,0	-72,2	-789,3	-50,5	-58,0
1.3. Dohodak od portfeljna ulaganja	-129,4	-178,8	-218,1	-193,5	-258,9	-176,1	-18,2	-31,8	-32,9
1.3.1. Prihodi	0,1	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
1.3.2. Rashodi	-129,5	-178,8	-218,1	-193,6	-258,9	-176,1	-18,2	-31,8	-32,9
1.4. Dohodak od ostalih ulaganja	-221,6	-144,5	-132,4	-139,7	-148,4	-29,6	-35,9	-36,1	-46,9
1.4.1. Prihodi	174,9	253,8	261,4	231,8	217,5	58,7	53,7	54,1	51,0
1.4.2. Rashodi	-396,6	-398,3	-393,7	-371,5	-365,9	-88,3	-89,6	-90,2	-97,9
2. Tekući transferi	632,5	883,2	965,7	1.076,2	1.393,7	328,4	370,7	345,6	349,0
2.1. Država	-130,3	21,7	56,7	28,6	76,4	23,8	29,8	17,2	5,6
2.1.1. Prihodi	76,2	118,0	125,5	132,2	237,8	58,5	70,1	55,6	53,5
2.1.2. Rashodi	-206,5	-96,3	-68,9	-103,6	-161,4	-34,7	-40,3	-38,5	-47,9
2.2. Ostali sektori	762,7	861,5	909,0	1.047,6	1.317,3	304,6	340,9	328,4	343,4
2.2.1. Prihodi	891,2	983,0	1.049,0	1.226,3	1.489,4	334,4	379,2	374,4	401,3
2.2.2. Rashodi	-128,5	-121,5	-139,9	-178,7	-172,1	-29,8	-38,3	-46,0	-57,9
Ukupno (1+2)	276,2	476,5	449,2	577,4	240,7	108,1	-425,6	287,9	270,4

^a Preliminarni podaci. ^b Revidirani podaci.

doznaka u turizmu te ostalih rashoda u turizmu (iz podataka o ostvarenom platnom prometu s inozemstvom). Ukupni odljev umanjuje se za objašnjeni dio: procijenjene rashode turizma i procijenjenu potrošnju domaćih putnika u inozemstvu ostvarenu individualnim kupovinama (Anketa o potrošnji domaćih putnika u inozemstvu, koju zajednički provode Hrvatska narodna banka i jedna agencija). Rashodi od transfera ostalih sektora zasnivaju se na podacima o ukupnoj vrijednosti deviznih doznaka u inozemstvo (iz statistike platnog prometa s inozemstvom).

Kapitalski račun sastoji se od podataka o prihodima i rashodima s osnove iseljeničkih transfera (iz podataka o ostvarenom platnom prometu s inozemstvom).

Inozemna izravna i portfeljna ulaganja uključuju podatke o tim ulaganjima iz statističkog istraživanja HNB-a te podatke iz registara vrijednosnih papira službenih sektora (središnje banke i središnje države) kod Hrvatske narodne banke i Financijske agencije. U razdoblju od 1995. do 1996. godine podaci o inozemnim izravnim ulaganjima privatnih sektora (banke i ostali sektori) ne sadrže dužnička izravna ulaganja, kao ni zadržanu dobit ulagača.

Ostala ulaganja klasificirana su prema sljedećim institucionalnim sektorima: Hrvatska narodna banka, država, banke i ostali sektori. Sektor država obuhvaća središnju državu i organe lokalne države. Sektor banke uključuje banke.

Pozicija Sredstva – Trgovinski krediti sastavlja se od prvog tromjesečja 1996. godine i obuhvaća podatke o plaćenim avansima za uvoz robe od strane hrvatskih uvoznika, a od prvog tromjesečja 1999. godine obuhvaća i podatke o kreditima s dospelom do 90 dana koje su hrvatski izvoznici odobrili inozemnim kupcima te podatke o odobrenim dugoročnim i kratkoročnim (od 91 dana do 1 godine) trgovinskim kreditima za sektor država i ostale sektore.

Pozicija Sredstva – Krediti sadrži podatke o kreditima odobrenim inozemstvu prema institucionalnim sektorima. Podaci se dobivaju iz statistike kreditnih odnosa s inozemstvom Hrvatske narodne banke, koja se zasniva na prvotno zaključenim kreditnim ugovorima, registriranim kod Hrvatske narodne banke.

Pozicija Sredstva – Valuta i depoziti – Banke u razdoblju od 1993. do 1998. prikazuje promjenu stanja ukupnih likvidnih deviznih sredstava banaka ovlaštenih za poslovanje s inozemstvom umanjenu za dio deviznih sredstava koje banke deponiraju u HNB kao dio obvezne pričuve. Počevši od prvog tromjesečja 1999. godine, promjene na transakcijskoj osnovi procijenjene su tako da su promjene u originalnim valutama pretvorene u dolarske promjene korištenjem prosječnih mjesečnih tečajeva valuta prema američkom dolaru sadržanih u aktivi banaka. Pozicija Sredstva – Valuta i depoziti – Ostali sektori u razdoblju od 1993. do 1998. obuhvaća dio neto deviznog priljeva sektora stanovništvo koji nije klasificiran na tekući račun, a što iznosi 85% neto neobjašnjenoga deviznog priljeva preko sektora stanovništvo. Od prvog tromjesečja 1999. godine ta se pozicija ne procjenjuje.

Pozicija Obveze – Trgovinski krediti sastavlja se od prvog tromjesečja 1996. godine i uključuje podatke o kreditima s dospelom do 90 dana koje hrvatski uvoznici koriste od inozemnih dobavljača. Od prvog tromjesečja 1999. godine ta pozicija obuhvaća i podatke o primljenim avansima za izvoz robe koje su hrvatski izvoznici primili od inozemnih kupaca, te podatke o primljenim dugoročnim i kratkoročnim (od 91 dana do 1 godine) trgovinskim kreditima za sektor država i ostale sektore.

Podaci o kreditima primljenim iz inozemstva i pripadajućim kašnjenjima prikazuju se prema institucionalnim sektorima, a dobivaju se iz statistike kreditnih odnosa s inozemstvom Hrvatske narodne banke, koja se zasniva na prvotno zaključenim kreditnim ugovorima, registriranim kod Hrvatske narodne banke.

Pozicija Obveze – Valuta i depoziti obuhvaća promjene dijelova devizne i kunske inozemne pasive sektora monetarne vlasti (HNB-a) i banke, koji se odnose na tekuće račune, oročene depozite i depozite s otkaznim rokom, depozite po videnju te depozitni novac.

Promjene međunarodnih pričuva Hrvatske narodne banke na transakcijskoj osnovi procijenjene su korištenjem računovodstvenih podataka o stanjima deviznih pričuva u pojedinim valutama krajem

Tablica H4: Platna bilanca – ostala ulaganja

U milijunima USD

	1999.	2000.	2001.	2002. ^b	2003. ^a	2003.			
						1.tr. ^b	2.tr. ^b	3.tr. ^b	4.tr. ^a
SREDSTVA	-24,7	-986,5	349,6	384,3	-2.535,8	-73,5	-295,1	-981,2	-1.185,9
1. Trgovinski krediti	-292,1	97,8	56,7	-91,5	-167,3	-29,0	-6,5	-8,7	-123,2
1.1. Država	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
1.1.1. Dugoročni krediti	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
1.1.2. Kratkoročni krediti	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
1.2. Ostali sektori	-292,1	97,8	56,7	-91,5	-167,3	-29,0	-6,5	-8,7	-123,2
1.2.1. Dugoročni krediti	-20,7	2,4	8,3	-14,6	-8,5	-6,4	2,7	5,6	-10,5
1.2.2. Kratkoročni krediti	-271,4	95,4	48,4	-77,0	-158,8	-22,6	-9,3	-14,3	-112,7
2. Krediti	-97,5	-93,2	34,7	-55,1	-39,3	11,1	26,4	-42,8	-34,0
2.1. Država	1,1	0,0	-3,2	0,6	-1,3	-0,6	-0,4	-0,3	0,0
2.1.1. Dugoročni krediti	1,1	0,0	-3,2	0,6	-1,3	-0,6	-0,4	-0,3	0,0
2.1.2. Kratkoročni krediti	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
2.2. Banke	-24,6	2,7	-9,2	-20,0	-2,3	-1,0	6,0	-2,1	-5,2
2.2.1. Dugoročni krediti	-14,8	2,3	-3,0	-15,5	7,2	7,8	3,0	0,0	-3,6
2.2.2. Kratkoročni krediti	-9,8	0,4	-6,3	-4,5	-9,5	-8,9	2,9	-2,0	-1,6
2.3. Ostali sektori	-74,0	-96,0	47,1	-35,7	-35,6	12,8	20,8	-40,4	-28,8
2.3.1. Dugoročni krediti	-74,0	-96,0	47,1	-35,6	-35,6	12,8	20,8	-40,4	-28,8
2.3.2. Kratkoročni krediti	0,0	0,0	0,0	-0,1	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
3. Valuta i depoziti	364,9	-991,1	258,1	531,0	-2.329,2	-55,7	-315,1	-929,7	-1.028,7
3.1. Država	12,3	-26,7	-15,2	-28,4	27,6	69,3	-15,6	68,7	-94,7
3.2. Banke	185,6	-921,4	-1.613,7	1.366,8	-2.308,8	-194,9	-259,4	-920,4	-934,1
3.3. Ostali sektori	167,0	-43,0	1.887,0	-807,4	-48,0	70,0	-40,0	-78,0	0,0
OBVEZE	922,9	952,8	93,6	2.299,6	4.192,2	203,0	798,4	1.033,9	2.157,0
1. Trgovinski krediti	310,6	276,9	72,7	474,0	570,0	-291,4	443,0	207,9	210,5
1.1. Država	0,9	-3,2	1,1	0,1	-0,5	-0,2	-0,1	-0,2	-0,1
1.1.1. Dugoročni krediti	-1,0	-0,5	1,1	0,1	-0,5	-0,2	-0,1	-0,2	-0,1
1.1.2. Kratkoročni krediti	1,9	-2,7	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
1.2. Ostali sektori	309,7	280,1	71,6	474,0	570,6	-291,1	443,1	208,1	210,6
1.2.1. Dugoročni krediti	-9,3	-12,7	-14,9	-8,4	-66,5	-8,4	-14,1	-17,6	-26,4
1.2.2. Kratkoročni krediti	319,0	292,8	86,5	482,3	637,1	-282,7	457,2	225,6	237,0
2. Krediti	576,7	780,8	-179,8	658,0	2.267,1	393,8	-136,1	854,8	1.154,6
2.1. Hrvatska narodna banka	-31,4	-28,7	-30,8	-129,6	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
2.1.1. Krediti i zajmovi MMF-a	-31,4	-28,7	-30,8	-129,6	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
2.1.1.1. Korištenja	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
2.1.1.2. Otplate	-31,4	-28,7	-30,8	-129,6	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
2.1.2. Država	186,1	300,8	-189,8	390,1	509,1	-18,2	-1,1	127,5	401,0
2.2.1. Dugoročni krediti	170,6	13,9	170,2	390,1	509,1	-18,2	-1,1	127,5	401,0
2.2.1.1. Korištenja	236,1	264,6	325,3	547,3	731,4	34,5	67,2	183,1	446,5
2.2.1.2. Otplate	-65,5	-250,6	-155,1	-157,2	-222,3	-52,7	-68,3	-55,7	-45,6
2.2.2. Kratkoročni krediti (neto)	15,5	286,9	-360,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
2.3. Banke	-5,7	101,5	127,6	65,6	792,0	250,3	-227,0	340,5	428,2
2.3.1. Dugoročni krediti	-7,2	107,9	133,1	65,4	729,5	250,4	-194,2	331,2	342,1
2.3.1.1. Korištenja	494,6	652,6	750,0	610,6	1.443,5	450,6	47,8	556,1	388,9
2.3.1.2. Otplate	-501,8	-544,7	-616,9	-545,2	-713,9	-200,3	-242,0	-224,9	-46,7
2.3.2. Kratkoročni krediti (neto)	1,5	-6,4	-5,5	0,2	62,5	-0,1	-32,8	9,2	86,1
2.4. Ostali sektori	427,7	407,2	-86,8	331,8	966,0	161,7	92,0	386,8	325,4
2.4.1. Dugoročni krediti	439,3	466,5	-38,7	252,0	861,5	131,4	74,4	369,4	286,2
2.4.1.1. Korištenja	979,8	971,1	690,1	1.106,1	1.767,8	363,5	306,2	627,6	470,5
2.4.1.2. Otplate	-540,5	-504,6	-728,8	-854,1	-906,3	-232,2	-231,8	-258,1	-184,2
2.4.2. Kratkoročni krediti (neto)	-11,6	-59,3	-48,1	79,9	104,6	30,4	17,6	17,4	39,2
3. Valuta i depoziti	35,6	-104,9	200,7	1.167,6	1.355,1	100,5	491,5	-28,7	791,8
3.1. Hrvatska narodna banka	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
3.2. Banke	35,6	-104,9	200,7	1.167,6	1.355,1	100,5	491,5	-28,7	791,8
4. Ostale obveze (kratkoročne)	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
4.1. Država	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
4.2. Banke	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
4.3. Ostali sektori	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0

^a Preliminarni podaci. ^b Revidirani podaci.

Tablica H5: Platna bilanca – svodna tablica

U milijunima kuna

	1999.	2000.	2001.	2002. ^b	2003. ^a	2003.			
						1.tr. ^b	2.tr. ^b	3.tr. ^b	4.tr. ^a
A. TEKUĆE TRANSAKCIJE (1+6)	-9.953,0	-3.894,0	-6.052,7	-15.676,6	-13.320,3	-7.553,0	-9.494,1	13.314,6	-9.587,8
1. Robe, usluge i dohodak (2+5)	-14.456,2	-11.217,5	-14.108,1	-24.176,6	-22.752,2	-9.892,9	-11.974,1	10.959,5	-11.844,8
1.1. Prihodi	59.736,5	74.694,1	83.975,4	85.409,6	102.930,5	17.300,2	23.281,5	41.821,7	20.527,0
1.2. Rashodi	-74.192,7	-85.911,5	-98.083,6	-109.586,1	-125.682,7	-27.193,1	-35.255,6	-30.862,2	-32.371,8
2. Robe i usluge (3+4)	-11.928,5	-7.894,9	-10.019,2	-20.108,6	-14.960,0	-8.332,3	-6.745,8	11.456,1	-11.338,1
2.1. Prihodi	57.919,7	71.797,8	80.246,0	82.071,6	99.827,5	16.444,6	22.525,5	41.115,3	19.742,1
2.2. Rashodi	-69.848,2	-79.692,7	-90.265,2	-102.180,2	-114.787,5	-24.776,9	-29.271,3	-29.659,2	-31.080,2
3. Robe	-23.586,6	-26.686,7	-34.327,9	-44.138,0	-52.868,1	-10.249,3	-14.184,2	-14.133,7	-14.300,9
3.1. Prihodi	31.369,6	37.910,1	39.690,9	39.196,2	42.021,4	10.504,7	10.258,2	9.997,1	11.261,4
3.2. Rashodi	-54.956,2	-64.596,7	-74.018,8	-83.334,2	-94.889,5	-20.754,0	-24.442,4	-24.130,7	-25.562,3
4. Usluge	11.658,1	18.791,7	24.308,7	24.029,4	37.908,0	1.917,0	7.438,4	25.589,8	2.962,8
4.1. Prihodi	26.550,1	33.887,7	40.555,2	42.875,5	57.806,1	5.939,9	12.267,3	31.118,2	8.480,7
4.2. Rashodi	-14.892,0	-15.096,0	-16.246,4	-18.846,0	-19.898,1	-4.022,9	-4.828,9	-5.528,4	-5.517,9
5. Dohodak	-2.527,7	-3.322,5	-4.089,0	-4.068,0	-7.792,2	-1.560,6	-5.228,3	-496,6	-506,7
5.1. Prihodi	1.816,8	2.896,3	3.729,4	3.338,0	3.103,0	855,6	755,9	706,4	784,9
5.2. Rashodi	-4.344,5	-6.218,8	-7.818,4	-7.405,9	-10.895,2	-2.416,2	-5.984,3	-1.203,1	-1.291,6
6. Tekući transferi	4.503,2	7.323,5	8.055,5	8.500,0	9.431,9	2.339,9	2.480,0	2.355,1	2.257,0
6.1. Prihodi	6.898,2	9.131,4	9.795,4	10.465,9	11.360,3	2.757,9	2.928,6	2.832,3	2.841,6
6.2. Rashodi	-2.394,9	-1.807,9	-1.740,0	-1.965,9	-1.928,4	-418,0	-448,6	-477,3	-584,6
B. KAPITALNE I FINANCIJSKE TRANSAKCIJE	17.191,0	9.958,9	10.184,5	21.603,9	20.144,9	7.702,3	7.373,0	-2.405,7	7.475,3
B1. Kapitalne transakcije	178,0	172,1	1.140,1	3.695,5	545,0	45,8	402,5	30,7	66,0
B2. Financijske transakcije, isključujući međunarodne pričuve	20.005,0	14.596,5	20.079,4	23.480,7	28.884,8	8.866,1	8.974,3	-559,9	11.604,2
1. Izravna ulaganja	10.132,2	8.760,9	11.693,8	4.501,8	10.948,6	2.236,2	3.883,6	470,8	4.357,9
1.1. U inozemstvo	-347,2	-32,9	-1.279,6	-4.375,9	-418,1	-157,6	-140,9	-0,5	-119,1
1.2. U Hrvatsku	10.479,3	8.793,8	12.973,4	8.877,7	11.366,7	2.393,9	4.024,5	471,3	4.477,0
2. Portfolio ulaganja	3.697,3	5.658,5	4.975,0	-1.889,0	6.967,1	5.737,2	1.606,0	-1.385,4	1.009,4
2.1. Sredstva	-277,4	-189,8	-1.081,7	-5.201,6	1.125,4	550,3	514,2	-1.019,0	1.079,9
2.2. Obveze	3.974,8	5.848,2	6.056,7	3.312,6	5.841,7	5.186,9	1.091,7	-366,4	-70,5
3. Ostala ulaganja	6.175,5	177,1	3.410,6	20.867,9	10.969,1	892,7	3.484,8	354,8	6.236,9
3.1. Sredstva	-503,7	-8.136,7	2.531,2	3.291,3	-16.340,8	-539,9	-1.776,6	-6.542,7	-7.481,7
3.2. Obveze	6.679,1	8.313,8	879,4	17.576,6	27.310,0	1.432,6	5.261,3	6.897,4	13.718,6
B3. Međunarodne pričuve HNB-a	-2.992,0	-4.809,8	-11.035,1	-5.572,2	-9.284,8	-1.209,6	-2.003,9	-1.876,5	-4.194,9
C. NETO POGREŠKE I PROPUSTI	-7.238,0	-6.064,9	-4.131,8	-5.927,3	-6.824,6	-149,4	2.121,1	-10.908,9	2.112,5

^a Preliminarni podaci. ^b Revidirani podaci.

mjeseca. Procjena transakcija za razdoblje od 1993. do 4. tromjesečja 1998. napravljena je tako da su promjene u originalnim valutama pretvorene u dolarske promjene korištenjem prosječnih mjesečnih tečajeva valuta sadržanih u pričuvama u odnosu prema ame-

ričkom dolaru. Počevši od prvog tromjesečja 1999., izvor podataka o promjenama međunarodnih pričuva jest Izvješće o transakcijama deviznim pričuvama, koje sastavlja Direkcija računovodstva Hrvatske narodne banke.

Tablica H6: Međunarodne pričuve Hrvatske narodne banke i devizne pričuve banaka^a

Na kraju razdoblja, u milijunima USD

Godina	Mjesec	Međunarodne pričuve Hrvatske narodne banke							Devizne pričuve banaka ^b
		Ukupno	Specijalna prava vučenja	Pričuvena pozicija u MMF-u	Zlato	Ukupno	Devize Valuta i depoziti	Obveznice i zadužnice	
1991.	prosinac	–	–	–	–	–	–	–	200,9
1992.	prosinac	166,8	–	–	–	166,8	166,8	–	484,0
1993.	prosinac	616,2	3,7	–	–	612,5	612,5	–	689,4
1994.	prosinac	1.405,0	4,5	–	–	1.400,5	1.400,5	–	878,7
1995.	prosinac	1.895,2	139,8	–	–	1.755,4	1.651,0	104,3	1.330,3
1996.	prosinac	2.314,0	125,6	–	–	2.188,4	2.016,6	171,8	1.919,5
1997.	prosinac	2.539,1	147,1	0,1	–	2.391,9	2.011,7	380,2	2.291,3
1998.	prosinac	2.815,7	231,2	0,2	–	2.584,4	1.927,0	657,4	1.885,2
1999.	prosinac	3.025,0	189,5	0,2	–	2.835,3	2.459,8	375,5	1.350,2
2000.	prosinac	3.524,8	147,7	0,2	–	3.376,9	2.574,3	802,6	2.152,9
2001.	prosinac	4.704,2	108,4	0,2	–	4.595,6	3.060,3	1.535,3	3.577,4
2002.	studen	5.852,9	76,5	0,2	–	5.776,1	3.914,2	1.861,9	2.665,3
	prosinac	5.885,8	2,4	0,2	–	5.883,2	3.945,0	1.938,2	2.688,7
2003.	siječanj	5.948,9	2,5	0,2	–	5.946,2	3.982,8	1.963,4	2.653,5
	veljača	6.429,5	1,4	0,2	–	6.427,9	4.275,8	2.152,1	2.443,1
	ožujak	6.207,8	1,4	0,2	–	6.206,2	3.524,0	2.682,1	2.913,1
	travanj	6.524,1	1,4	0,2	–	6.522,4	2.898,9	3.623,5	2.601,4
	svibanj	7.003,5	1,2	0,2	–	7.002,0	3.034,4	3.967,6	3.149,0
	lipanj	6.772,2	1,3	0,2	–	6.770,7	3.011,0	3.759,7	3.232,3
	srpanj	6.663,5	1,3	0,2	–	6.662,0	2.839,8	3.822,2	3.569,7
	kolovoz	6.624,1	1,0	0,2	–	6.622,8	2.986,4	3.636,4	3.404,9
	rujan	7.058,5	1,0	0,2	–	7.057,2	3.227,4	3.829,8	3.821,5
	listopad	7.237,0	1,0	0,2	–	7.235,7	3.332,4	3.903,4	3.810,8
	studen	7.860,0	0,8	0,2	–	7.859,0	3.887,7	3.971,2	4.018,7
	prosinac	8.191,3	0,8	0,3	–	8.190,2	4.181,8	4.008,4	4.908,1
2004.	siječanj	8.242,8	1,1	0,2	–	8.241,4	4.353,8	3.887,6	4.638,4
	veljača ^c	8.237,1	0,8	0,3	–	8.236,0	4.170,5	4.065,5	4.381,4

^a Međunarodne pričuve Republike Hrvatske čine samo devizne pričuve HNB-a; ^b Izvršena je revizija podataka od svibnja 1999. godine nadalje; ^c Preliminarni podaci.**Tablica H6: Međunarodne pričuve Hrvatske narodne banke i devizne pričuve banaka**

Međunarodne pričuve Hrvatske narodne banke iskazuju se u skladu s Priručnikom za sastavljanje platne bilance (Međunarodni monetarni fond, 1993.) i uključuju ona potraživanja Hrvatske narodne banke od inozemstva koja se mogu koristiti za premošćivanje neusklađenosti međunarodnih plaćanja. Međunarodne pričuve sas-

toje se od posebnih prava vučenja, pričuvene pozicije u MMF-u, zlata, strane valute i depozita kod stranih banaka, te obveznica i zadužnica.

Devizne pričuve banaka uključuju stranu valutu i depozite domaćih banaka kod stranih banaka. Te su devizne pričuve dopunska rezerva likvidnosti za premošćivanje neusklađenosti međunarodnih plaćanja.

Tablica H7: Međunarodne pričuve i devizna likvidnost

Na kraju razdoblja, u milijunima USD

	1999.	2000.	2001.	2002.	2003.				2004.
	XII.	XII.	XII. ^a	XII.	III.	VI.	IX.	XII.	I.
I. Službene međunarodne pričuve i ostale devizne pričuve (približna tržišna vrijednost)									
A. Službene međunarodne pričuve	2.847,4	3.432,3	4.704,2	5.885,8	6.207,8	6.772,2	7.058,5	8.191,3	8.242,8
(1) Devizne pričuve (u konvertibilnoj stranoj valuti)	2.616,3	2.567,4	3.420,3	4.423,1	4.909,2	6.121,6	6.220,8	7.174,0	6.830,0
(a) Dužnički vrijednosni papiri	375,5	802,6	1.535,3	1.938,2	2.682,1	3.759,7	3.829,8	4.008,4	3.887,6
od toga: izdavatelj sa sjedištem u zemlji o kojoj se izvještava, ali locirani u inozemstvu									
(b) Ukupno valuta i depoziti kod:	2.240,8	1.764,8	1.885,0	2.484,9	2.227,0	2.361,9	2.391,0	3.165,6	2.942,4
(i) ostalih središnjih banaka, BIS-a i MMF-a	712,3	545,7	406,9	338,6	335,5	401,6	325,5	338,8	291,9
(ii) banaka sa sjedištem u zemlji o kojoj se izvještava od toga: locirane u inozemstvu									
(iii) banaka sa sjedištem izvan zemlje o kojoj se izvještava od toga: locirane u zemlji o kojoj se izvještava	1.528,6	1.219,1	1.478,1	2.146,3	1.891,5	1.960,3	2.065,5	2.826,8	2.650,5
(2) Pričuvna pozicija u MMF-u	0,2	0,2	0,2	0,2	0,2	0,2	0,2	0,3	0,2
(3) Specijalna prava vučenja (SPV)	189,5	147,7	108,4	2,4	1,4	1,3	1,0	0,8	1,1
(4) Zlato									
(5) Ostale devizne pričuve	41,4	717,0	1.175,3	1.460,1	1.297,0	649,1	836,4	1.016,2	1.411,4
– obrnuti repo poslovi	41,4	717,0	1.175,3	1.460,1	1.297,0	649,1	836,4	1.016,2	1.411,4
B. Ostale devizne pričuve	177,6	92,5							
– oročeni depoziti	177,6	92,5							
C. Ukupno (A+B)	3.025,0	3.524,8	4.704,2	5.885,8	6.207,8	6.772,2	7.058,5	8.191,3	8.242,8
II. Obvezatni kratkoročni neto odljevi međunarodnih i ostalih deviznih pričuva (nominalna vrijednost)									
1. Devizni krediti, dužnički vrijednosni papiri i depoziti (ukupni neto odljevi do 1 godine)	-932,6	-1.210,8	-1.191,4	-771,6	-846,3	-884,6	-1.448,7	-1.922,2	-1.642,1
(a) Hrvatska narodna banka	-258,7	-265,0	-391,1	-174,4	-199,2	-241,4	-625,9	-808,5	-530,2
Do 1 mjesec									
Glavnica	-90,2	-107,6	-172,9	-142,6	-150,6	-184,3	-477,1	-444,8	-386,2
Kamate	-5,0	-4,3	-2,8	-2,3	-2,0	-1,9	-2,2	-2,4	-2,5
Preko 1 do 3 mjeseca									
Glavnica	-123,6	-116,5	-179,6	-27,6	-46,4	-55,0	-146,3	-360,4	-141,0
Kamate	-2,7	-2,8	-1,9	-0,1	-0,2	-0,2	-0,3	-0,9	-0,4
Preko 3 mjeseca do 1 godine									
Glavnica	-29,9	-29,0	-30,4	-1,7					
Kamate	-7,3	-4,7	-3,4	-0,1					
(b) Središnja država (bez republičkih fondova)	-673,9	-945,8	-800,3	-597,3	-647,1	-643,2	-822,9	-1.113,7	-1.111,9
Do 1 mjesec									
Glavnica	-63,5	-89,3	-89,7	-102,1	-3,1	-104,5	-3,5	-107,4	-3,0
Kamate	-58,3	-69,0	-49,0	-44,6	-3,2	-53,6	-3,4	-43,0	-72,4
Preko 1 do 3 mjeseca									
Glavnica	-6,0	-93,8	-310,1	-9,0	-55,0	-8,3	-31,9	-11,6	-12,5
Kamate	-42,9	-77,1	-110,9	-154,3	-20,2	-7,3	-22,8	-210,4	-139,9
Preko 3 mjeseca do 1 godine									
Glavnica	-384,6	-497,1	-150,6	-183,5	-261,0	-186,6	-441,6	-618,9	-726,9
Kamate	-118,7	-119,6	-90,0	-103,8	-304,7	-282,9	-319,6	-122,4	-157,2
2. Agregatna kratka i duga pozicija deviznih terminskih poslova, deviznih ročnica i međuvalutnih swapova u odnosu na domaću valutu									
(a) Kratke pozicije (-)									
Do 1 mjesec									
Preko 1 do 3 mjeseca									
Preko 3 mjeseca do 1 godine									
(b) Duge pozicije (+)									
Do 1 mjesec									
Preko 1 do 3 mjeseca									
Preko 3 mjeseca do 1 godine									
3. Ostalo	-21,3	-40,7	-66,3	-22,4	-153,8	-129,6	-391,3	-454,3	-947,6
– odljevi s osnove repo poslova (-)									
Do 1 mjesec									
Glavnica	-21,3	-40,6	-66,3	-22,4	-153,6	-129,5	-391,1	-453,8	-946,6
Kamate	0,0	-0,1	-0,1	0,0	-0,2	0,0	-0,3	-0,5	-1,0
Preko 1 do 3 mjeseca									
Glavnica									
Kamate									
Preko 3 mjeseca do 1 godine									
Glavnica									
Kamate									
4. Ukupni kratkoročni neto odljevi međunarodnih i ostalih deviznih pričuva (1+2+3)	-954,0	-1.251,5	-1.257,7	-794,1	-1.000,1	-1.014,2	-1.840,1	-2.376,5	-2.589,7
III. Potencijalni kratkoročni neto odljevi međunarodnih pričuva (nominalna vrijednost)									
1. Potencijalne devizne obveze	-869,9	-969,3	-960,3	-1.698,7	-1.424,9	-1.594,3	-1.437,5	-1.625,2	-1.671,4
(a) Izdane garancije s dospjećem od 1 godine	-263,6	-296,0	-278,6	-714,4	-370,5	-381,0	-406,9	-533,4	-551,7
– Hrvatska narodna banka									
– Središnja država (bez republičkih fondova)									
Do 1 mjesec									
Preko 1 do 3 mjeseca									
Do 1 mjesec	-37,3	-48,4	-43,6	-54,5	-10,9	-59,8	-9,5	-69,7	-48,3
Preko 1 do 3 mjeseca	-57,6	-11,4	-21,8	-36,7	-38,0	-39,8	-44,4	-118,6	-101,4

Preko 3 mjeseca do 1 godine	-168,7	-236,2	-213,2	-623,2	-321,6	-281,4	-352,9	-345,0	-402,0
(b) Ostale potencijalne obveze	-606,2	-673,2	-681,7	-984,3	-1.054,4	-1.213,3	-1.030,7	-1.091,8	-1.119,7
– Hrvatska narodna banka	-606,2	-673,2	-681,7	-984,3	-1.054,4	-1.213,3	-1.030,7	-1.091,8	-1.119,7
Do 1 mjesec									
Preko 1 do 3 mjeseca	-606,2	-673,2	-681,7	-984,3	-1.054,4	-1.213,3	-1.030,7	-1.091,8	-1.119,7
Preko 3 mjeseca do 1 godine									
– Središnja država (bez republičkih fondova)									
2. Izdani devizni dužnički vrijed. papiri s opcijom prodaje									
3. Neiskorišteni okvirni krediti ugovoreni s:	80,0	80,0	150,7						
– BIS (+)	80,0	80,0							
– MMF (+)			150,7						
4. Agregatna kratka i duga pozicija deviznih opcija prema domaćoj valuti									
5. Ukupni kratkoročni neto odljevi međunarodnih i ostalih deviznih pričuva (1+2+3+4)	-789,9	-889,3	-809,7	-1.698,7	-1.424,9	-1.594,3	-1.437,5	-1.625,2	-1.671,4
IV. Bilješke									
(a) kratkoročni kunski dug s valutnom klauzulom u tome: središnja država (bez republičkih fondova)									
(b) devizni financijski instrumenti koji se ne honoriraju u devizama									
(c) založena imovina	177,0								
(d) repo poslovi s vrijednosnim papirima									
– posuđeni ili repo i uključeni u Dio I.	-20,1	-40,0	-61,7	-20,8	-140,5	-122,8	-374,1	-438,7	-910,6
– posuđeni ili repo ali nisu uključeni u Dio I.									
– primljeni ili stečeni i uključeni u Dio I.									
– primljeni ili stečeni ali nisu uključeni u Dio I.	37,4	685,6	1.089,3	1.385,5	1.231,3	578,3	799,3	981,2	1.351,0
(e) financijski derivati (neto, po tržišnoj vrijednosti)									
(f) valutna struktura službenih međunarodnih pričuva ^a									
– SPV i valute koje čine SPV	2.983,7	3.524,8	4.704,2	5.885,8	6.207,8	6.772,2	7.058,5	8.191,3	8.242,8
– valute koje ne čine SPV	41,4	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
– po pojedinim valutama:									
USD	1.186,1	922,5	1.533,2	1.667,2	1.870,9	2.135,4	2.049,1	2.421,7	2.644,6
EUR	1.405,1	2.453,9	3.062,0	4.215,9	4.335,2	4.427,7	5.008,1	5.768,6	5.596,8
Ostale	433,8	148,4	109,0	2,7	1,7	209,2	1,3	1,1	1,4

^a Do siječnja 2001.: valutna struktura međunarodnih i ostalih deviznih pričuva; ^b Prema preporuci MMF-a od 31. prosinca 2001. u Službene međunarodne pričuve (I.A) uključuju se i oročeni depoziti s dospeljećem duljim od tri mjeseca. Do sada su ti depoziti bili uključeni u Ostale devizne pričuve (I.B).

Tablica H7: Međunarodne pričuve i devizna likvidnost

Međunarodne pričuve i inozemna likvidnost iskazuju se u skladu s Predloškom o međunarodnim pričuvama i inozemnoj likvidnosti, koji je sastavio MMF. Detaljno objašnjenje Predloška nalazi se u materijalu MMF-a "International reserves and foreign currency liquidity: guidelines for a data template, 2001".

Prvi dio Predloška prikazuje ukupnu imovinu Hrvatske narodne banke u konvertibilnoj stranoj valuti. Službene međunarodne pričuve (I. A) prikazuju one oblike imovine koje HNB može u bilo kojem trenutku koristiti za premošćivanje neusklađenosti međunarodnih plaćanja. Službene međunarodne pričuve uključuju: kratkoročne inozemne utržive dužničke vrijednosne papire, efektivni strani novac, devizne depozite po viđenju, oročene devizne depozite koji se mogu razročiti prije dospeljeca, oročene devizne depozite s preostalom rokom dospeljeca do godine dana, pričuvenu poziciju u MMF-u, posebna prava vučenja, zlato i obratne repo poslove s inozemnim utrživim dužničkim vrijednosnim papirima.

Drugi dio Predloška prikazuje fiksno ugovorene devizne neto obveze Hrvatske narodne banke i središnje države (isključujući republičke fondove), koje dospeljavaju tijekom idućih 12 mjeseci. Devizni krediti, dužnički vrijednosni papiri i depoziti (II. 1.) uključuju buduća plaćanja kamata na deviznu obveznu pričuvenu banaka kod HNB-a (uključeno je samo plaćanje kamata za idući mjesec), plaćanja budućih dospeljeca izdanih blagajničkih zapisa HNB-a u stranoj valuti, buduće otplate glavnice i plaćanja kamata na kredite primljene od MMF-a, te buduće otplate glavnice i plaćanja kamata na devizne dugove središnje države (isključujući republičke fondove). Agregatna kratka i duga pozicija deviznih terminskih poslova (II. 2.) uključuje buduće naplate (predznak +) ili plaćanja (predznak -) koje rezultiraju iz međuvalutnih *swapova* između HNB-a i

domaćih banaka (privremene prodaje ili privremene kupnje deviza). Ostalo (II. 3.) uključuje buduća plaćanja s osnove repo poslova s inozemnim utrživim dužničkim vrijednosnim papirima.

Treći dio Predloška prikazuje ugovorene potencijalne neto devizne obveze Hrvatske narodne banke i središnje države (bez republičkih fondova), koje dospeljavaju tijekom idućih 12 mjeseci. Potencijalne devizne obveze (III. 1.) uključuju buduće otplate glavnice i plaćanja kamata na inozemne kredite za koje jamči središnja država, te stanje devizne obvezne pričuvene banaka kod HNB-a (uključivanje devizne obvezne pričuvene zasniva se na pretpostavkama da u budućnosti neće biti promjena stope ni promjena osnovice za obračun devizne pričuvene, koja se sastoji od deviznih izvora sredstava, i to redovnih deviznih računa, posebnih deviznih računa, deviznih računa i štednih uloga po viđenju, primljenih deviznih depozita, primljenih deviznih kredita te obveza po izdanim vrijednosnim papirima u stranoj valuti, osim vlasničkih vrijednosnih papira banke, te hibridnih i podređenih instrumenata). Neiskorišteni okvirni krediti prikazuju potencijalne priljeve (predznak +) ili odljeve (predznak -) koji bi nastali korištenjem tih kredita.

Četvrti dio Predloška prikazuje bilješke. Kratkoročni kunski dug s valutnom klauzulom (IV. (a)) prikazuje obveze na osnovi Zakona o pretvaranju deviznih depozita građana u javni dug Republike Hrvatske, koje dospeljavaju tijekom idućih 12 mjeseci. Založena imovina (IV. (c)) prikazuje oročene devizne depozite s ugovorenim dospeljećem dužim od 3 mjeseca iz stavke I. B, koji također čine zalog. Repo poslovi s vrijednosnim papirima prikazuju vrijednost kolaterala koji su predmet repo poslova i obrnutih repo poslova s vrijednosnim papirima, kao i način evidentiranja tih poslova u Predlošku. Valutna struktura međunarodnih i ostalih deviznih pričuva odnosila se do prosinca 2000. godine na valutnu strukturu ukupne devizne imovine HNB-a (dio I.). Od siječnja 2001. godine valutna se struktura odnosi na službene međunarodne pričuve (dio I.).

Tablica H8: Godišnji i mjesečni prosjeci srednjih deviznih tečajeva Hrvatske narodne banke

Godina	Mjesec	HRK/EUR	HRK/ATS	HRK/FRF	HRK/100 ITL	HRK/CHF	HRK/GBP	HRK/USD	HRK/DEM
1993.		4,133563	0,305485	0,621058	0,224018	2,433869	5,369428	3,577417	2,155526
1994.		7,087400	0,524804	1,079560	0,371475	4,381763	9,166192	5,995300	3,692018
1995.		6,757758	0,518734	1,047969	0,321342	4,425311	8,252950	5,229967	3,649342
1996.		6,804708	0,513722	1,062735	0,352150	4,404976	8,479850	5,433800	3,614536
1997.		6,959708	0,505322	1,056355	0,361942	4,246962	10,081567	6,157050	3,555932
1998.		7,136608	0,514421	1,079581	0,366683	4,395149	10,539883	6,362292	3,619321
1999.		7,579622	0,550834	1,155501	0,391455	4,738375	11,504100	7,112441	3,875409
2000.		7,634973	0,554855	1,163944	0,394313	4,901679	12,529639	8,276819	3,903700
2001.		7,468966	0,542791	1,138637	0,385740	4,946376	12,010492	8,339074	3,818822
2002.		7,406773				5,050089	11,788895	7,863712	
2003.		7,563414				4,977823	10,945665	6,701390	
2002.	studen	7,467559				5,090816	11,740230	7,464486	
	prosinac	7,423370				5,059394	11,566062	7,297541	
2003.	siječanj	7,500084				5,135489	11,424463	7,081599	
	veljača	7,583557				5,168355	11,367500	7,032163	
	ožujak	7,662875				5,218167	11,233061	7,098993	
	travanj	7,553503				5,052297	10,967309	6,965821	
	svibanj	7,542339				4,981129	10,611795	6,548923	
	lipanj	7,535980				4,892906	10,710707	6,443352	
	srpanj	7,497616				4,846985	10,726292	6,590582	
	kolovoz	7,514508				4,877767	10,754869	6,736661	
	rujan	7,498390				4,845884	10,782269	6,701337	
	listopad	7,591783				4,906285	10,874359	6,486725	
	studen	7,610261				4,885643	10,991890	6,502923	
	prosinac	7,670232				4,933835	10,933628	6,253412	
2004.	siječanj	7,690466				4,913582	11,080823	6,093513	
	veljača	7,650180				4,864021	11,296065	6,059802	

Tablica H9: Srednji devizni tečajevi Hrvatske narodne banke na kraju razdoblja

Godina	Mjesec	HRK/EUR	HRK/ATS	HRK/FRF	HRK/100 ITL	HRK/CHF	HRK/GBP	HRK/USD	HRK/DEM
1993.		7,262200	0,540504	1,120052	0,381300	4,471653	9,714800	6,561900	3,801812
1994.		6,902400	0,516285	1,052510	0,346500	4,288893	8,784200	5,628700	3,632100
1995.		6,812200	0,526742	1,085365	0,335800	4,618693	8,234500	5,316100	3,705900
1996.		6,863600	0,506253	1,055662	0,362600	4,098835	9,359000	5,539600	3,562200
1997.		6,947200	0,499445	1,050510	0,357700	4,332003	10,475600	6,303100	3,511000
1998.		7,329100	0,531546	1,114954	0,377700	4,567584	10,451000	6,247500	3,739700
1999.		7,679009	0,558055	1,170657	0,396588	4,784268	12,340257	7,647654	3,926215
2000.		7,598334	0,552192	1,158359	0,392421	4,989712	12,176817	8,155344	3,884966
2001.		7,370030	0,535601	1,123554	0,380630	4,977396	12,101856	8,356043	3,768237
2002.		7,442292				5,120256	11,451442	7,145744	
2003.		7,646909				4,901551	10,860544	6,118506	
2002.	studen	7,431178				5,035697	11,613030	7,482809	
	prosinac	7,442292				5,120256	11,451442	7,145744	
2003.	siječanj	7,555767				5,139628	11,544335	7,035165	
	veljača	7,620482				5,210230	11,185208	7,052737	
	ožujak	7,692318				5,210186	11,196969	7,164976	
	travanj	7,567308				5,021772	10,965524	6,889392	
	svibanj	7,546434				4,937150	10,514747	6,368836	
	lipanj	7,508844				4,856007	10,879229	6,574019	
	srpanj	7,541513				4,870205	10,704774	6,591079	
	kolovoz	7,457896				4,853189	10,816383	6,835209	
	rujan	7,571370				4,914878	10,936545	6,630502	
	listopad	7,593986				4,892087	11,055446	6,494472	
	studen	7,655148				4,949662	11,006683	6,383013	
	prosinac	7,646909				4,901551	10,860544	6,118506	
2004.	siječanj	7,670249				4,910845	11,203986	6,188180	
	veljača	7,607293				4,818707	11,357559	6,138379	

Tablica H10: Indeksi efektivnih tečajeva kune

Indeksi 1995. = 100

Godina	Mjesec	Nominalni efektivni tečaj kune	Realni efektivni tečaj kune; deflator	
			Indeks cijena pri proizvođačima	Indeks cijena na malo
1997.	prosinac	107,96	104,89	103,27
1998.	prosinac	111,87	108,03	102,41
1999.	prosinac	122,56	116,27	109,49
2000.	prosinac	125,97	113,53	107,66
2001.	prosinac	122,99	111,96	104,32
2002.	studen	119,93	109,08	101,89
	prosinac	118,58	108,13	100,64
2003.	siječanj	118,31	108,68	100,46
	veljača	118,95	109,68	101,38
	ožujak	120,10	110,90	102,48
	travanj	118,17	108,49	101,16
	svibanj	115,76	106,64	98,84
	lipanj	115,10	106,12	98,20
	srpanj	115,50	106,31	98,50
	kolovoz	116,45	106,78	99,60
	rujan	116,10	107,01	99,26
	listopad	115,93	106,92	98,73
	studen	116,20	106,81 ^a	98,89 ^a
	prosinac	115,43	106,16 ^a	98,08 ^a
2004.	siječanj	114,73		
	veljača	114,14		

^a Preliminarni podaci

Napomena: od 1.1.2001. serija cijena koja se odnosi na eurozonu uključuje i Grčku.

Tablica H10: Indeksi efektivnih tečajeva kune

Indeks nominalnoga efektivnog tečaja kune ponderirani je geometrijski prosjek indeksa bilateralnih tečajeva kune prema euru, američkom dolaru, švicarskom franku, funti sterlinga i slovenskom tolaru. Ponderi su određeni na osnovi prosječnog udjela pojedine inozemne valute u strukturi tekućeg dijela devizne bilance platnog prometa s inozemstvom u razdoblju od srpnja 1996. do siječnja 2000. godine. Bazno razdoblje za izračunavanje indeksa je 1995. godina. Indeks nominalnoga efektivnog tečaja je agregatni pokazatelj prosječne vrijednosti domaće valute prema košarici stranih valuta. Povećanje indeksa nominalnoga efektivnog tečaja kune u od-

ređenom razdoblju pokazatelj je deprecijacije tečaja kune prema košarici valuta i obratno. Indeks realnoga efektivnog tečaja ponderirani je geometrijski prosjek indeksa bilateralnih tečajeva kune korigiranih odgovarajućim indeksima relativnih cijena (odnos indeksa cijena u zemljama partnerima i domaćih cijena). Koriste se indeksi cijena pri proizvođačima i indeksi cijena na malo, odnosno ukupni harmonizirani indeks cijena na malo za države članice Ekonomske i monetarne unije. Podaci za posljednja dva mjeseca su preliminarni. Također su moguće određene korekcije prijašnjih podataka u skladu s naknadnim izmjenama podataka koje objavljuju statistički uredi zemalja čije cijene ulaze u izračun indeksa realnoga efektivnog tečaja kune.

Tablica H11: Inozemni dug prema domaćim sektorima

U milijunima USD

	1999.	2000.	2001.	2002.	2003.				2004.
	XII.	XII.	XII.	XII.	III.	VI.	IX.	XII.*	I.
1. Izravna ulaganja	348,6	626,6	635,0	1.060,8	1.282,3	1.469,0	1.600,9	1.828,4	1.838,2
2. Država	3.975,3	4.828,4	5.132,6	6.360,8	6.894,5	7.371,2	7.508,0	8.444,2	8.364,5
2.1 Portfeljna ulaganja	2.522,9	3.141,2	3.677,1	4.357,1	4.882,3	5.286,2	5.289,1	5.646,5	5.552,8
Obveznice	2.522,9	3.141,2	3.677,1	4.357,1	4.882,3	5.286,2	5.289,1	5.646,5	5.552,8
Instrumenti tržišta novca	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
2.2 Ostala ulaganja	1.452,4	1.687,2	1.455,5	2.003,7	2.012,2	2.085,1	2.218,9	2.797,7	2.811,8
2.2.1 Trgovački krediti	3,3	0,1	1,1	1,1	1,0	1,0	0,8	1,7	1,5
Dugoročni	0,6	0,1	1,1	1,1	1,0	1,0	0,8	1,7	1,5
Kratkoročni	2,7	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
2.2.2 Krediti	1.449,1	1.687,1	1.454,4	2.002,6	2.011,2	2.084,1	2.218,1	2.796,0	2.810,3
Dugoročni	1.373,8	1.327,1	1.454,4	2.002,6	2.011,2	2.084,1	2.218,1	2.796,0	2.810,3
Kratkoročni	75,3	360,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
3. Središnja banka (HNB)	196,6	158,7	122,1	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
U tome: Krediti MMF-a	196,6	158,7	122,1	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
4. Banke	2.184,8	2.086,5	2.299,4	4.032,6	4.473,4	5.002,5	5.684,1	7.436,1	7.095,7
4.1. Portfeljna ulaganja	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Obveznice	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Instrumenti tržišta novca	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
4.2 Ostala ulaganja	2.184,8	2.086,5	2.299,4	4.032,6	4.473,4	5.002,5	5.684,1	7.436,1	7.095,7
4.2.1 Valuta i depoziti	537,7	432,8	633,5	1.975,7	2.130,0	2.737,1	2.707,9	3.745,1	3.455,9
4.2.2 Krediti	1.647,1	1.653,7	1.665,9	2.057,0	2.343,4	2.265,4	2.976,2	3.691,1	3.639,8
Dugoročni	1.627,0	1.640,0	1.657,7	2.050,3	2.334,0	2.257,0	2.912,9	3.530,0	3.480,1
Kratkoročni	20,1	13,7	8,2	6,7	9,4	8,4	63,3	161,0	159,7
5. Ostali sektori	3.272,6	3.354,6	3.127,5	3.974,2	4.345,3	4.717,1	5.179,8	5.963,3	5.946,7
5.1 Portfeljna ulaganja	48,5	38,4	54,8	167,7	374,7	409,9	428,8	478,0	509,9
Obveznice	31,1	28,9	27,3	167,7	374,7	398,6	398,5	436,2	432,6
Instrumenti tržišta novca	17,4	9,5	27,4	0,0	0,0	11,3	30,3	41,8	77,3
5.2 Ostala ulaganja	3.224,1	3.316,3	3.072,8	3.806,5	3.970,7	4.307,1	4.751,0	5.485,3	5.436,8
5.2.1 Trgovački krediti	383,9	334,0	293,7	325,6	321,6	328,5	326,5	297,6	287,0
Dugoročni	298,5	269,5	239,9	276,5	270,0	272,3	261,5	231,9	225,3
Kratkoročni	85,4	64,4	53,8	49,2	51,6	56,3	65,0	65,8	61,8
5.2.2 Krediti	2.840,2	2.982,3	2.779,1	3.480,9	3.649,0	3.978,6	4.424,4	5.187,6	5.149,8
Dugoročni	2.611,6	2.838,0	2.691,6	3.394,4	3.469,2	3.809,7	4.226,2	4.954,9	4.922,0
Kratkoročni	228,6	144,3	87,5	86,5	179,9	168,9	198,3	232,7	227,8
Ukupno (1+2+3+4+5)	9.977,9	11.054,8	11.316,6	15.428,5	16.995,5	18.559,7	19.972,7	23.672,0	23.245,1

Tablica H11: Inozemni dug prema domaćim sektorima

Inozemni dug prema novoj metodologiji, koja se primjenjuje od ožujka 2000. godine, obuhvaća sve obveze rezidenata na osnovi depozita primljenih od stranih osoba, kredita primljenih od stranih osoba s ugovorenim rokom dospijea dužim od 150 dana (do 11. srpnja 2001. taj je rok iznosio 90 dana), s tim da su financijski krediti, iznimno, uključeni neovisno o roku dospijea, te dužničkih vrijednosnih papira izdanih na inozemnim tržištima (prema nominalnoj vrijednosti).

Struktura inozemnog duga prikazuje se po domaćim sektorima identično kao u financijskom računu platne bilance. Izravna ulaganja prikazuju dužničke transakcije između kreditora i dužnika ostalih sektora, koji su međusobno vlasnički povezani (minimalni vlasnički ulog je 10%). Država prikazuje inozemne dugove široko definirane države, koja uključuje središnju državu, republičke fondove

(uključujući HBOR) i lokalnu državu. Središnja banka prikazuje dugove Hrvatske narodne banke. Banke prikazuju dugove banaka i štedionica. Ostali domaći sektori prikazuju dugove nefinancijskih trgovačkih društava, nebankarskih financijskih institucija i stanovništva.

Unutar svakog sektora podaci se razvrstavaju na portfeljna i ostala ulaganja. Portfeljna ulaganja odnose se na dugoročne i kratkoročne dužničke vrijednosne papire. Ostala ulaganja uključuju valutu i depozite te kredite. Krediti se dijele na trgovačke kredite, tj. na komercijalne kredite koje kreditor odobrava za kupnju njegove robe, i sve ostale kredite.

Stanja duga iskazuju se prema srednjem deviznom tečaju HNB-a na kraju razdoblja.

Stanje duga uključuje tzv. neevidentirane otplate glavnice (koje su trebale biti plaćene, ali nije primljena statistička informacija o tome) i buduća dospijea glavnice.

Tablica H12: Inozemni dug prema inozemnim sektorima

U milijunima USD

	1999.	2000.	2001.	2002.	2003.					2004.
	XII.	XII.	XII.	XII.	III.	VI.	IX.	XII.*	I.	
1. Portfeljna ulaganja	2.571,4	3.179,6	3.731,8	4.524,8	5.257,0	5.696,1	5.717,9	6.124,5	6.062,7	
Obveznice	2.554,0	3.170,1	3.704,4	4.524,8	5.257,0	5.684,8	5.687,6	6.082,7	5.985,4	
U tome: Londonski klub	1.380,9	1.255,4	1.106,0	956,7	876,1	876,1	795,5	795,5	714,9	
Instrumenti tržišta novca	17,4	9,5	27,4	0,0	0,0	11,3	30,3	41,8	77,3	
2. Ostala ulaganja	7.406,5	7.875,2	7.584,8	10.903,7	11.738,5	12.863,6	14.254,8	17.547,6	17.182,5	
2.1. Valuta i depoziti	537,7	432,8	633,5	1.975,7	2.130,0	2.737,1	2.707,9	3.745,1	3.455,9	
2.2. Dugoročni krediti	6.442,8	6.781,7	6.769,0	8.736,8	9.189,2	9.714,1	11.010,0	13.154,2	13.081,9	
2.2.1. Javni kreditori	2.157,6	2.269,1	2.230,4	2.590,1	2.648,9	2.750,0	2.806,8	3.252,2	3.201,0	
a) Međunarodne financijske organizacije	1.032,8	1.128,6	1.166,1	1.377,0	1.416,9	1.428,5	1.506,6	1.758,2	1.747,8	
– MMF	196,6	158,7	122,1	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	
– IBRD	396,3	417,7	468,8	611,0	618,5	629,4	634,7	764,5	756,6	
– IFC	28,6	71,9	85,6	132,3	131,2	105,3	101,6	108,9	108,2	
– EBRD	219,1	296,8	318,7	374,9	405,3	408,5	431,5	482,1	496,8	
– EUROFIMA	78,5	85,6	82,7	109,4	111,6	115,1	115,4	125,2	109,0	
– EIB	98,2	74,0	52,2	84,8	84,1	97,4	132,1	160,0	160,6	
– CEF	15,4	24,0	36,0	64,5	66,2	72,7	91,4	117,5	116,6	
b) Vlade i vladine agencije	1.124,9	1.140,5	1.064,3	1.213,1	1.232,0	1.321,5	1.300,2	1.494,0	1.453,2	
– Pariški klub	771,9	687,5	622,4	631,2	613,9	630,7	605,8	630,2	597,5	
– Ostalo	353,0	453,0	441,9	581,9	618,2	690,8	694,5	863,8	855,8	
2.2.2. Privatni kreditori	4.285,1	4.512,6	4.538,6	6.146,8	6.540,3	6.964,1	8.203,2	9.902,0	9.880,9	
a) Banke	3.366,8	3.397,6	3.477,9	4.708,8	5.153,6	5.425,7	6.554,6	8.063,7	8.044,3	
U tome: osigurano od inoz. vlad. agencija	441,2	634,6	733,9	686,0	615,3	582,2	563,2	630,3	620,1	
b) Ostali sektori	918,3	1.115,0	1.060,6	1.438,0	1.386,8	1.538,4	1.648,6	1.838,2	1.836,6	
U tome: osigurano od inoz. vlad. agencija	17,8	13,8	9,8	6,0	5,5	5,8	5,1	3,9	3,9	
2.3. Kratkoročni krediti	426,1	660,8	182,3	191,2	419,3	412,5	536,9	648,3	644,7	
2.3.1. Javni kreditori	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	
2.3.2. Privatni kreditori	426,1	660,8	182,3	191,2	419,3	412,5	536,9	648,3	644,7	
a) Banke	246,5	486,5	62,5	46,9	123,6	105,8	196,9	320,8	311,1	
U tome: osigurano od inoz. vlad. agencija	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	
b) Ostali sektori	179,5	174,3	119,9	144,3	295,8	306,7	340,0	327,5	333,6	
U tome: osigurano od inoz. vlad. agencija	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	
Ukupno (1+2)	9.977,9	11.054,8	11.316,6	15.428,5	16.995,5	18.559,7	19.972,7	23.672,0	23.245,1	

Tablica H12: Inozemni dug prema inozemnim sektorima

Tablica prikazuje strukturu inozemnog duga po inozemnim sektorima, odnosno prema inozemnim vjerovnicima. Vrednovanje pozicija provedeno je jednako kao u Tablici H11.

Tablica H13: Inozemni dug prema domaćim sektorima i projekcija otplate

U milijunima USD

	Stanje duga 31.1.2004.	Neevidenti- rane otplate glavnice	Projekcija otplate glavnice												
			1.tr. 2003.	2.tr. 2004.	3.tr. 2004.	4.tr. 2004.	2004.	2005.	2006.	2007.	2008.	2009.	2010.	2011.	Ostalo
1. Izravna ulaganja	1.838,2	259,3	50,1	78,9	52,1	145,1	326,2	168,5	372,9	263,0	200,9	39,7	38,1	24,2	145,4
2. Država	8.364,5	4,7	95,5	64,4	336,8	360,5	857,2	1.040,8	1.051,9	797,4	659,1	1.238,0	931,5	1.300,9	483,1
2.1. Portfeljna ulaganja	5.552,8	0,0	38,5	0,0	270,7	236,5	545,8	781,0	769,6	456,4	339,3	959,0	722,5	954,4	24,8
Obveznice	5.552,8	0,0	38,5	0,0	270,7	236,5	545,8	781,0	769,6	456,4	339,3	959,0	722,5	954,4	24,8
Instrumenti tržišta novca	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
2.2. Ostala ulaganja	2.811,8	4,7	57,0	64,4	66,1	124,0	311,5	259,9	282,3	341,0	319,8	279,0	209,0	346,4	458,3
2.2.1. Trgovački krediti	1,5	0,3	0,1	0,1	0,3	0,1	0,6	0,2	0,2	0,2	0,1	0,0	0,0	0,0	0,0
Dugoročni	1,5	0,3	0,1	0,1	0,3	0,1	0,6	0,2	0,2	0,2	0,1	0,0	0,0	0,0	0,0
Kratkoročni	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
2.2.2. Krediti	2.810,3	4,4	56,9	64,3	65,9	123,8	310,9	259,7	282,1	340,8	319,7	279,0	209,0	346,4	458,3
Dugoročni	2.810,3	4,4	56,9	64,3	65,9	123,8	310,9	259,7	282,1	340,8	319,7	279,0	209,0	346,4	458,3
Kratkoročni	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
3. Središnja banka (HNB)	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
U tome: Krediti MMF-a	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
4. Banke	7.095,7	136,4	29,4	78,8	116,6	148,4	373,1	885,6	1.035,6	278,8	331,0	223,4	114,1	82,2	3.635,5
4.1. Portfeljna ulaganja	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Obveznice	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Instrumenti tržišta novca	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
4.2. Ostala ulaganja	7.095,7	136,4	29,4	78,8	116,6	148,4	373,1	885,6	1.035,6	278,8	331,0	223,4	114,1	82,2	3.635,5
4.2.1. Valuta i depoziti	3.455,9	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	3.455,9
4.2.2. Krediti	3.639,8	136,4	29,4	78,8	116,6	148,4	373,1	885,6	1.035,6	278,8	331,0	223,4	114,1	82,2	179,6
Dugoročni	3.480,1	80,0	29,1	72,3	106,7	61,6	269,8	885,6	1.035,6	278,8	331,0	223,4	114,1	82,2	179,6
Kratkoročni	159,7	56,4	0,3	6,4	9,9	86,8	103,4	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
5. Ostali sektori	5.946,7	562,1	200,5	326,5	294,2	301,9	1.123,0	932,6	776,9	696,4	520,3	282,5	194,4	179,8	678,7
5.1. Portfeljna ulaganja	509,9	0,0	32,1	36,8	46,8	0,0	115,7	0,0	0,0	161,1	8,2	8,2	9,3	9,3	198,1
Obveznice	432,6	0,0	0,0	0,0	38,4	0,0	38,4	0,0	0,0	161,1	8,2	8,2	9,3	9,3	198,1
Instrumenti tržišta novca	77,3	0,0	32,1	36,8	8,4	0,0	77,3	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
5.2. Ostala ulaganja	5.436,8	562,1	168,4	289,6	247,3	301,9	1.007,3	932,6	776,9	535,3	512,2	274,3	185,0	170,5	480,6
5.2.1. Trgovački krediti	287,0	115,8	19,2	40,2	22,6	17,7	99,6	40,7	17,6	7,5	3,5	1,2	0,9	0,2	0,0
Dugoročni	225,3	73,9	12,6	30,1	19,6	17,6	79,8	40,7	17,6	7,5	3,5	1,2	0,9	0,2	0,0
Kratkoročni	61,8	42,0	6,6	10,0	3,0	0,1	19,8	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
5.2.2. Krediti	5.149,8	446,3	149,2	249,5	224,8	284,3	907,7	891,9	759,3	527,8	508,6	273,1	184,1	170,3	480,6
Dugoročni	4.922,0	368,7	131,3	161,5	208,6	266,0	767,5	882,0	759,3	527,8	508,6	273,1	184,1	170,3	480,6
Kratkoročni	227,8	77,6	17,8	87,9	16,2	18,3	140,2	9,9	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Ukupno (1+2+3+4+5)	23.245,1	962,5	375,4	548,5	799,8	956,0	2.679,6	3.027,5	3.237,3	2.035,6	1.711,4	1.783,6	1.278,0	1.587,0	4.942,7
Dodatak: Procjena plaćanja kamata		98,6	269,5	152,4	161,1	180,3	763,3	734,6	583,5	450,1	358,4	294,5	211,2	149,6	322,9
Napomena:															
Inozemni dug koji garantira središnja država	2.866,7														
U tome: banke i ostali sektori	1.321,3														

Tablica H13: Inozemni dug prema domaćim sektorima i projekcija otplate

Tablica prikazuje stanje duga i procijenjena buduća plaćanja glavnice i kamata po srednjem tečaju HNB-a na kraju razdoblja.

Procijenjena plaćanja kamata ne uključuju kamate na depozite nerezidenata ni zatezne kamate. Buduća plaćanja kamata procijenjena su na osnovi kamatne stope u trenutku zaključenja ugovora i

ne odražavaju varijacije kamatnih stopa koje postoje kod kredita ugovorenih uz varijabilnu kamatnu stopu.

U napomeni je navedeno stanje javnozajamčenog duga ukupno i stanje duga s osnove garancija izdanih sektoru banke i ostalim sektorima. Razlika prikazuje stanje duga s osnove garancija izdanih sektoru država (npr. HBOR-u, Hrvatskim cestama i sl. uključenim u široku definiciju sektora država).

Tablica H14: Stanje međunarodnih ulaganja – svodna tablica

u milijunima USD

	1999.	2000.	2001.	2002.	2003. ^a	2003.			
						1.tr. ^b	2.tr. ^b	3.tr. ^b	4.tr. ^a
1. Stanje međunarodnih ulaganja, neto	-5.196,3	-5.743,5	-4.452,8	-8.867,5	-14.260,4	-9.709,0	-11.964,8	-11.828,5	-14.260,4
2. Sredstva	7.142,9	8.353,9	11.083,4	12.245,9	17.907,6	12.519,8	14.179,4	14.653,9	17.907,6
2.1. Izravna ulaganja u inozemstvo	881,7	875,1	967,1	1.818,1	2.294,6	1.480,4	2.152,6	1.551,9	2.294,6
2.2. Portfeljna ulaganja	26,0	14,3	22,5	26,3	60,3	23,4	57,8	41,5	60,3
2.2.1. Vlasnička ulaganja	26,0	14,3	22,5	26,3	60,3	23,4	57,8	41,5	60,3
2.2.2. Dužnička ulaganja	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Obveznice	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Instrumenti tržišta novca	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
2.3. Izvedeni financijski instrumenti	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
2.4. Ostala ulaganja	3.210,2	3.942,3	5.389,6	4.515,7	7.361,5	4.808,2	5.197,0	6.002,2	7.361,5
2.4.1. Trgovački krediti	194,4	186,3	181,8	188,6	226,1	195,7	199,6	211,5	226,1
2.4.2. Krediti	164,9	154,7	107,3	134,1	140,1	140,7	138,5	125,9	140,1
2.4.3. Valuta i depoziti	2.850,9	3.601,2	5.100,5	4.193,1	6.995,3	4.471,9	4.858,9	5.664,9	6.995,3
2.4.4. Ostala aktiva	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
2.5. Međunarodne pričuve HNB-a	3.025,0	3.522,2	4.704,2	5.885,8	8.191,3	6.207,8	6.772,2	7.058,3	8.191,3
3. Obveze	12.339,2	14.097,4	15.536,3	21.113,5	32.168,1	22.228,8	26.144,2	26.482,4	32.168,1
3.1. Izravna ulaganja u Hrvatsku	2.578,1	3.560,3	4.706,4	6.710,7	11.351,3	6.356,4	8.876,9	8.879,0	11.351,3
3.2. Portfeljna ulaganja	2.700,0	3.288,4	3.880,0	4.694,6	6.312,6	5.410,8	5.872,7	5.866,0	6.312,6
3.2.1. Vlasnička ulaganja	128,3	108,8	148,2	169,8	188,1	153,8	176,6	148,1	188,1
3.2.2. Dužnička ulaganja	2.571,8	3.179,6	3.731,8	4.524,8	6.124,5	5.257,0	5.696,1	5.717,9	6.124,5
Obveznice	2.554,4	3.170,1	3.704,4	4.524,8	6.082,7	5.257,0	5.684,8	5.687,6	6.082,7
Instrumenti tržišta novca	17,4	9,5	27,4	0,0	41,8	0,0	11,3	30,3	41,8
3.3. Izvedeni financijski instrumenti	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
3.4. Ostala ulaganja	7.061,0	7.248,6	6.949,8	9.708,2	14.504,2	10.461,6	11.394,6	11.737,4	14.504,2
3.4.1. Trgovački krediti	390,9	334,0	294,8	312,9	321,7	322,6	329,5	327,3	321,7
3.4.2. Krediti	6.132,4	6.481,8	6.021,5	7.419,6	10.437,5	8.003,6	8.328,1	8.702,3	10.437,5
3.4.3. Valuta i depoziti	537,7	432,8	633,5	1.975,7	3.745,0	2.135,3	2.737,0	2.707,8	3.745,0
3.4.4. Ostala pasiva	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0

^a Preliminarni podaci. ^b Revidirani podaci.

Tablica H14: Stanje međunarodnih ulaganja

Tablica se sastavlja u skladu s metodologijom koju je preporučio Međunarodni monetarni fond u Priručniku za platnu bilancu (Balance of Payments Manual, peto izdanje, 1995.). Izvori podataka su izvješća banaka, trgovačkih društava, Hrvatske narodne banke i Zagrebačke burze.

Međunarodna ulaganja Republike Hrvatske i u Republiku Hrvatsku iskazuju se u američkim dolarima (USD). Ovisno o izvoru podataka, preračunavanje vrijednosti iz izvornih valuta u američke dolare obavlja se:

- primjenom tekućeg tečaja ili prosječnoga mjesečnog srednjeg tečaja Hrvatske narodne banke za transakcije,
- primjenom srednjih tečajeva Hrvatske narodne banke na izvještajni datum za stanja.

Podaci o inozemnim izravnim i portfeljnim vlasničkim ulaganjima preuzimaju se iz statističkog istraživanja Hrvatske narodne banke. Stanja vlasničkih ulaganja prate se od početka 2001. godine i korigiraju se za promjene službenog indeksa Zagrebačke burze (CROBEX).

Portfeljna dužnička ulaganja i ostala ulaganja klasificirana su prema sektorima: Hrvatska narodna banka, država, banke i ostali sektori. Sektor države obuhvaća središnju državu i organe lokalne države. Sektor banke uključuje banke.

Polozicija Portfeljna dužnička ulaganja – Sredstva i obveze obuhvaćaju podatke o ulaganjima rezidenata u dužničke vrijednosne papire koje se izdali nerezidenti (sredstva) i ulaganja nerezidenata u

dužničke vrijednosne papire koje su izdali rezidenti (obveze). Podaci o tim ulaganjima zasnovani su na registru inozemnih kredita Hrvatske narodne banke, u kojem se nalaze i potraživanja i obveze za obveznice i instrumente tržišta novca.

Polozicija Ostala ulaganja – Trgovinski krediti – Sredstva i obveze obuhvaća potraživanja spomenutih sektora od inozemstva i dugovanja spomenutih sektora prema inozemstvu s osnove trgovinskih kredita. Izvor podataka je registar kreditnih odnosa s inozemstvom Hrvatske narodne banke.

Polozicija Ostala ulaganja – Krediti – Sredstva i obveze obuhvaća podatke o odobrenim i primljenim kreditima između rezidenata i nerezidenata grupirane po sektorima. Izvor podataka je registar kreditnih odnosa s inozemstvom Hrvatske narodne banke.

Polozicija Ostala ulaganja – Valuta i depoziti – Sredstva pokazuje stanja ukupnih likvidnih deviznih sredstava banaka ovlaštenih za poslovanje s inozemstvom umanjena za dio deviznih sredstava koja banke deponiraju kao dio obvezne pričuve. Osim potraživanja banaka od inozemstva, prikazana su i potraživanja sektora države od inozemstva. Izvor podataka su izvješća države i banaka.

Polozicija Ostala ulaganja – Valuta i depoziti – Obveze pokazuje stanja ukupnih deviznih i kunskih obveza prikazanih sektora prema inozemstvu po osnovi tekućih računa, oročenih depozita i depozita s potkaznim rokom, depozita po viđenju te depozitnog novca. Izvor podataka su izvješća banaka.

Polozicija Međunarodne pričuve HNB-a sastavlja se na osnovi izvješća Direkcije računovodstva Hrvatske narodne banke koje sadrži podatke o njihovim stanjima i promjenama.

Tablica H15: Stanje međunarodnih ulaganja – izravna ulaganja

u milijunima USD

	1999.	2000.	2001.	2002.	2003. ^a	2003.			
						1.tr. ^b	2.tr. ^b	3.tr. ^b	4.tr. ^a
Izravna ulaganja, neto	-1.696,4	-2.685,2	-3.739,3	-4.892,6	-9.056,6	-4.876,0	-6.724,3	-7.327,1	-9.056,6
1. Izravna ulaganja u inozemstvo	881,7	875,1	967,1	1.818,1	2.294,6	1.480,4	2.152,6	1.551,9	2.294,6
1.1. Vlasnička ulaganja i zadržane zarade	839,7	824,1	926,8	1.776,0	2.211,4	1.428,1	2.089,8	1.483,7	2.211,4
1.1.1. Sredstva	839,7	824,1	926,8	1.776,0	2.211,4	1.428,1	2.089,8	1.483,7	2.211,4
1.1.2. Obveze	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
1.2. Ostala ulaganja	42,0	51,0	40,3	42,1	83,2	52,3	62,7	68,2	83,2
1.1.1. Sredstva	....	....	....	....	....	....	....	....	....
1.2.2. Obveze	....	....	....	....	....	....	....	....	....
1.3. Financijski derivati (neto)	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
2. Izravna ulaganja u Hrvatsku	2.578,1	3.560,3	4.706,4	6.710,7	11.351,3	6.356,4	8.876,9	8.879,0	11.351,3
2.1. Vlasnička ulaganja i zadržane zarade	2.205,5	2.904,1	3.760,6	5.304,4	7.838,0	4.663,4	6.984,0	5.938,0	7.838,0
2.1.1. Sredstva	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
2.1.2. Obveze	2.205,5	2.904,1	3.760,6	5.304,4	7.838,0	4.663,4	6.984,0	5.938,0	7.838,0
2.2. Ostala ulaganja	372,6	656,2	945,9	1.406,3	3.513,3	1.693,0	1.892,8	2.941,1	3.513,3
2.2.1. Sredstva	....	....	....	....	....	....	....	....	....
2.2.2. Obveze	....	....	....	....	....	....	....	....	....
2.3. Financijski derivati (neto)	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0

^a Preliminarni podaci. ^b Revidirani podaci.

Tablica H16: Stanje međunarodnih ulaganja – portfeljna ulaganja

u milijunima USD

	1999.	2000.	2001.	2002.	2003. ^a	2003.			
						1.tr. ^b	2.tr. ^b	3.tr. ^b	4.tr. ^a
Portfeljna ulaganja, neto	-2.674,0	-3.274,1	-3.857,5	-4.668,3	-6.252,3	-5.387,4	-5.814,9	-5.824,4	-6.252,3
1. Sredstva	26,0	14,3	22,5	26,3	60,3	23,4	57,8	41,5	60,3
1.1. Ulaganja u dionice i vlasničke udjele	26,0	14,3	22,5	26,3	60,3	23,4	57,8	41,5	60,3
1.1.1. Banke	0,7	7,2	7,1	8,5	6,1	3,9	5,7	4,4	6,1
1.1.2. Ostali sektori	25,3	7,1	15,4	15,7	51,4	16,4	48,8	34,5	51,4
1.2. Ulaganja u dužničke vrijednosne papire	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
2. Obveze	2.700,0	3.288,4	3.880,0	4.694,6	6.312,6	5.410,8	5.872,7	5.866,0	6.312,6
2.1. Ulaganja u dionice i vlasničke udjele	128,3	108,8	148,2	169,8	188,1	153,8	176,6	148,1	188,1
2.1.1. Banke	61,5	36,5	36,5	40,4	49,2	31,0	43,9	35,7	49,2
2.1.2. Ostali sektori	66,8	72,3	111,7	129,4	138,9	122,8	132,7	112,4	138,9
2.2. Ulaganja u dužničke vrijednosne papire	2.571,8	3.179,6	3.731,8	4.524,8	6.124,5	5.257,0	5.696,1	5.717,9	6.124,5
2.2.1. Obveznice	2.554,4	3.170,1	3.704,4	4.524,8	6.082,7	5.257,0	5.684,8	5.687,6	6.082,7
Država	2.523,2	3.141,2	3.677,1	4.357,1	5.646,5	4.882,3	5.286,2	5.289,1	5.646,5
Ostali sektori	31,2	28,9	27,3	167,7	436,2	374,7	398,6	398,5	436,2
2.2.2. Instrumenti tržišta novca	17,4	9,5	27,4	0,0	41,8	0,0	11,3	30,3	41,8
Ostali sektori	17,4	9,5	27,4	0,0	41,8	0,0	11,3	30,3	41,8

^a Preliminarni podaci. ^b Revidirani podaci.

Tablica H17: Stanje međunarodnih ulaganja – ostala ulaganja

u milijunima USD

	1999.	2000.	2001.	2002.	2003. ^a	2003.			
						1.tr. ^b	2.tr. ^b	3.tr. ^b	4.tr. ^a
Ostala ulaganja, neto	-3.850,8	-3.306,3	-1.560,2	-5.192,5	-7.142,7	-5.653,3	-6.197,6	-5.735,2	-7.142,7
1. Sredstva	3.210,2	3.942,3	5.389,6	4.515,7	7.361,5	4.808,2	5.197,0	6.002,2	7.361,5
1.1. Trgovinski krediti	194,4	186,3	181,8	188,6	226,1	195,7	199,6	211,5	226,1
1.1.1. Država	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Dugoročni krediti	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
1.1.2. Ostali sektori	194,4	186,3	181,8	188,5	226,1	195,6	199,5	211,4	226,1
Dugoročni krediti	182,4	154,4	158,9	176,6	219,0	186,7	191,5	203,3	219,0
Kratkoročni krediti	12,0	31,9	22,9	11,9	7,1	9,0	8,0	8,1	7,1
1.2. Krediti	164,9	154,7	107,3	134,1	140,1	140,7	138,5	125,9	140,1
1.2.1. Država	3,7	3,5	5,4	5,8	6,6	5,7	5,9	6,3	6,6
Dugoročni krediti	3,7	3,5	5,4	5,8	6,6	5,7	5,9	6,3	6,6
1.2.2. Banke	94,8	121,7	73,0	97,5	98,7	104,1	101,4	88,6	98,7
Dugoročni krediti	60,0	83,6	41,4	62,7	70,7	64,9	67,9	62,6	70,7
Kratkoročni krediti	34,8	38,1	31,6	34,8	28,0	39,2	33,5	26,1	28,0
1.2.3. Ostali sektori	66,4	29,6	28,9	30,7	34,8	30,9	31,2	31,0	34,8
Dugoročni krediti	66,4	29,6	28,9	30,6	34,8	30,8	31,1	31,0	34,8
Kratkoročni krediti	0,0	0,0	0,0	0,1	0,0	0,1	0,1	0,0	0,0
1.3. Valuta i depoziti	2.850,9	3.601,2	5.100,5	4.193,1	6.995,3	4.471,9	4.858,9	5.664,9	6.995,3
1.3.2. Država	46,0	69,0	83,5	120,5	102,3	53,2	70,7	1,5	102,3
1.3.3. Banke	1.562,9	2.389,2	3.915,0	2.868,6	5.689,0	3.110,7	3.472,2	4.407,4	5.689,0
1.3.4. Ostali sektori	1.242,0	1.143,0	1.102,0	1.204,0	1.204,0	1.308,0	1.316,0	1.256,0	1.204,0
1.4. Ostala aktiva	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
2. Obveze	7.061,0	7.248,6	6.949,8	9.708,2	14.504,2	10.461,6	11.394,6	11.737,4	14.504,2
2.1. Trgovinski krediti	390,9	334,0	294,8	312,9	321,7	322,6	329,5	327,3	321,7
2.1.1. Država	3,3	0,1	1,1	1,3	0,6	1,0	1,0	0,8	0,6
Dugoročni krediti	0,6	0,1	1,1	1,3	0,6	1,0	1,0	0,8	0,6
Kratkoročni krediti	2,7	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
2.1.2. Ostali sektori	387,6	334,0	293,7	311,6	321,1	321,6	328,5	326,5	321,1
Dugoročni krediti	302,1	269,5	239,9	262,1	256,2	270,0	272,3	261,5	256,2
Kratkoročni krediti	85,4	64,4	53,8	49,6	65,0	51,6	56,3	65,0	65,0
2.2. Krediti	6.132,4	6.481,8	6.021,5	7.419,6	10.437,5	8.003,6	8.328,1	8.702,3	10.437,5
2.2.1. Hrvatska narodna banka	196,7	158,7	122,1	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Kredit i zajmovi MMF-a	196,7	158,7	122,1	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
2.2.2. Država	1.450,8	1.687,1	1.454,4	1.988,0	2.768,3	2.011,2	2.084,1	2.218,1	2.768,3
Dugoročni krediti	1.375,4	1.327,1	1.454,4	1.988,0	2.768,3	2.011,2	2.084,1	2.218,1	2.768,3
Kratkoročni krediti	75,5	360,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
2.2.3. Banke	1.650,2	1.653,7	1.665,9	2.004,3	2.493,1	2.343,4	2.265,4	2.059,8	2.493,1
Dugoročni krediti	1.630,1	1.640,0	1.657,7	1.995,0	2.419,7	2.334,0	2.257,0	1.996,5	2.419,7
Kratkoročni krediti	20,1	13,7	8,2	9,3	73,4	9,4	8,4	63,3	73,4
2.2.4. Ostali sektori	2.834,7	2.982,3	2.779,1	3.427,4	5.176,1	3.649,0	3.978,6	4.424,4	5.176,1
Dugoročni krediti	2.606,5	2.838,0	2.691,6	3.258,3	4.932,2	3.469,2	3.809,7	4.226,2	4.932,2
Kratkoročni krediti	228,2	144,3	87,5	169,1	243,9	179,9	168,9	198,3	243,9
2.3. Valuta i depoziti	537,7	432,8	633,5	1.975,7	3.745,0	2.135,3	2.737,0	2.707,8	3.745,0
2.3.1. Banke	537,7	432,8	633,5	1.975,7	3.745,0	2.135,3	2.737,0	2.707,8	3.745,0
2.4. Ostale obveze	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0

^a Preliminarni podaci. ^b Revidirani podaci.

Tablica 11: Ukupni prihodi i rashodi konsolidirane središnje države

U milijunima kuna

	1999.	2000.	2001.	2002.	2003. ^a	2003.					
						III.	VI.	IX.	X.	XI.	XII. ^a
PRIHODI I DOTACIJE											
1. Državni proračun	46.355,5	44.635,7	52.747,4	66.932,2	74.953,7	5.739,7	6.026,8	6.085,1	6.537,7	9.427,7	7.037,9
2. Republički fondovi	21.185,5	22.099,3	18.098,2	4.026,3	6.038,3	380,1	532,2	541,3	480,0	517,0	629,1
2.1. HZMO	10.799,8	11.254,2	5.806,8	129,8	108,9	7,9	5,5	10,6	6,7	5,2	10,4
2.2. HZZO	8.686,4	8.967,4	10.314,5	473,7	822,3	47,9	116,6	59,4	51,4	50,8	112,7
2.3. HZZ	760,6	822,4	910,9	25,4	17,9	2,2	1,6	1,7	1,1	1,7	-1,0
2.4. Sredstva doplatka za djecu	9,1	7,1	5,1	-	-	-	-	-	-	-	-
2.5. Hrvatske vode	929,6	1.048,2	1.060,9	1.098,8	1.144,8	63,9	88,3	117,6	121,1	123,8	144,0
2.6. Fond za razvoj i zapošljavanje	-	-	-	1.797,8	-	-	-	-	-	-	-
2.7. Fond za regionalni razvoj	-	-	-	500,9	-	-	-	-	-	-	-
2.8. Hrvatske autoceste	-	-	-	-	1.932,4	136,1	161,0	195,6	177,4	136,4	183,4
2.9. Hrvatske ceste	-	-	-	-	1.185,0	94,2	111,5	121,5	104,3	77,9	98,9
2.10. DAB	-	-	-	-	584,5	15,3	8,5	4,5	10,3	112,0	39,4
2.11. Hrvatski fond za privatizaciju	-	-	-	-	242,5	12,6	39,3	30,3	7,7	9,1	41,4
A. Ukupno (1+2)	67.541,0	66.735,0	70.845,6	70.958,5	80.992,0	6.119,8	6.559,0	6.626,4	7.017,7	9.944,7	7.667,1
RASHODI I POSUDBE UMANJENI ZA OTPLATE											
3. Državni proračun	35.979,1	36.730,8	44.844,5	67.543,8	74.713,8	6.666,0	5.842,1	5.967,9	6.691,6	6.734,4	6.875,1
4. Republički fondovi	34.363,9	37.701,4	30.044,6	7.030,5	11.920,5	655,3	1.337,5	1.139,6	1.120,2	859,3	1.802,4
4.1. HZMO	18.998,5	20.180,8	12.125,3	1.558,1	1.838,0	139,8	152,0	155,1	163,1	167,6	205,0
4.2. HZZO	11.919,6	13.918,1	13.192,7	1.261,1	875,0	33,6	155,6	22,8	118,0	60,5	143,0
4.3. HZZ	824,9	995,5	983,4	236,7	136,5	11,8	9,9	10,5	11,7	11,6	12,7
4.4. Sredstva doplatka za djecu	1.136,2	1.250,6	2.467,0	-	-	-	-	-	-	-	-
4.5. Hrvatske vode	1.484,8	1.356,4	1.276,1	1.409,9	1.691,0	49,8	105,3	149,4	149,7	195,1	382,3
4.6. Fond za razvoj i zapošljavanje	-	-	-	2.288,0	-	-	-	-	-	-	-
4.7. Fond za regionalni razvoj	-	-	-	276,6	-	-	-	-	-	-	-
4.8. Hrvatske autoceste	-	-	-	-	5.583,5	291,8	653,4	588,7	570,8	327,3	802,5
4.9. Hrvatske ceste	-	-	-	-	1.369,9	102,7	150,2	104,7	101,2	92,1	138,1
4.10. DAB	-	-	-	-	253,2	22,5	106,5	1,2	1,4	1,1	94,5
4.11. Hrvatski fond za privatizaciju	-	-	-	-	173,3	3,2	4,6	107,1	4,3	4,1	24,4
B. Ukupno (3+4)	70.343,0	74.432,3	74.889,1	74.574,3	86.634,3	7.321,3	7.179,6	7.107,5	7.811,8	7.593,7	8.677,5
C. Ukupni višak/manjak (A-B)	-2.802,1	-7.697,3	-4.043,5	-3.615,8	-5.642,3	-1.201,5	-620,6	-481,1	-794,1	2.351,1	-1.010,5
5. Državni proračun (1-3)	10.376,4	7.904,8	7.902,9	-611,6	239,9	-926,3	184,8	117,2	-154,0	2.693,3	162,9
6. Republički fondovi (2-4)	-13.178,4	-15.602,1	-11.946,4	-3.004,2	-5.882,2	-275,2	-805,3	-598,3	-640,2	-342,3	-1.173,3

^a Preliminarni podaci. Izvor: Ministarstvo financija

Tablica 12: Operacije državnog proračuna

U milijunima kuna

	1999.	2000.	2001.	2002.	2003. ^c	2003.					
						III.	VI.	IX.	X.	XI.	XII. ^c
1. Ukupni prihodi	46.355,5	44.635,7	53.503,6	69.869,1	78.249,6	6.012,1	6.315,6	6.382,9	6.761,3	9.687,3	7.299,1
1.1. Tekući prihodi	40.044,6	41.535,0	48.906,3	69.651,1	74.652,1	5.989,9	6.297,3	6.359,9	6.732,9	6.324,6	7.253,8
1.1.1. Porezni prihodi	38.317,6	39.939,0	47.274,0	67.965,5	72.697,9	5.850,0	6.202,7	6.246,9	6.611,0	5.855,8	7.005,7
1.1.2. Neporezni prihodi	1.727,0	1.595,9	1.632,3	1.685,6	1.954,1	139,8	94,7	113,0	121,9	468,7	248,1
1.2. Kapitalni prihodi	6.310,9	3.100,7	4.597,3	218,0	3.597,6	22,2	18,3	23,0	28,4	3.362,8	45,3
2. Potpore	0,0	0,0	0,0	0,0	10,4	0,0	0,0	0,0	9,6	0,8	0,1
2.1. Tekuće potpore	0,0	0,0	0,0	0,0	10,4	0,0	0,0	0,0	9,6	0,8	0,1
2.2. Kapitalne potpore	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
A. Ukupno prihodi i potpore (1+2)	46.355,5	44.635,7	53.503,6	69.869,1	78.260,0	6.012,1	6.315,6	6.382,9	6.770,8	9.688,1	7.299,2
3. Ukupni rashodi	47.379,6	49.567,5	56.723,3	71.992,1	79.113,1	6.716,0	6.003,5	6.388,9	7.033,5	7.086,8	7.691,8
3.1. Tekući rashodi	38.476,1	44.237,4	52.819,2	68.923,5	75.041,4	6.540,0	5.569,5	6.046,7	6.636,7	6.507,2	6.956,4
3.2. Kapitalni rashodi	8.903,5	5.330,1	3.904,1	3.068,7	4.071,7	176,1	434,0	342,2	396,8	579,6	735,4
4. Posudbe umanjene za otplate	1.499,2	1.176,1	1.089,5	1.377,5	1.333,5	388,8	326,3	96,0	119,3	171,1	-272,3
B. B. Ukupno rashodi i posudbe umanjene za otplate (3+4)	48.878,8	50.743,5	57.812,8	73.369,6	80.446,6	7.104,8	6.329,8	6.484,9	7.152,7	7.257,9	7.419,5
5. Višak na tekućem računu bez potpora (1.1. – 3.1.)	1.568,5	-2.702,4	-3.912,9	727,6	-389,3	-550,1	727,8	313,2	96,2	-182,6	297,4
6. Višak na tekućem računu s tekućim potporama (5+2.1.)	1.568,5	-2.702,4	-3.912,9	727,6	-378,9	-550,1	1.727,8	313,2	105,7	-181,8	297,4
7. Stvaranje bruto fiksnog kapitala ^a	-2.216,9	-395,4	-3.101,4	966,7	-1.627,6	45,0	127,5	178,8	130,4	-3.024,8	346,7
8. Stvaranje bruto kapitala ^b	-2.216,9	-395,4	-3.101,4	966,7	-1.627,6	45,0	127,5	178,8	130,4	-3.024,8	346,7
C. Ukupni višak/manjak (A-B)	-2.523,3	-6.107,9	-4.309,1	-3.500,5	-2.186,6	-1.092,8	-14,2	-102,0	-381,9	2.430,2	-120,3
9. Strano financiranje	4.615,1	6.921,5	2.299,6	2.347,8	3.050,0	3.014,4	1.046,3	-74,1	602,5	-21,4	-18,8
10. Domaće financiranje	-2.091,8	-813,6	2.009,6	1.152,7	-863,4	-1.921,6	-1.032,2	176,1	-220,6	-2.408,8	139,0
10.1. Od ostale opće države	-87,0	-92,0	-11,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
10.2. Od monetarnih vlasti	2,0	-12,5	-389,1	241,7	-1.026,8	-2.027,6	-947,5	189,1	-829,5	-1.866,9	1.610,1
10.3. Od depozitnih banaka	-1.859,4	-288,8	2.559,1	782,9	168,6	83,4	-121,0	-109,5	595,3	-471,3	-1.294,3
10.4. Ostalo domaće financiranje	-147,4	-420,3	-149,4	128,1	-5,2	22,6	36,3	96,6	13,6	-70,6	-176,8
D. Ukupno financiranje (9+10)	2.523,3	6.107,9	4.309,1	3.500,5	2.186,6	1.092,8	14,2	102,0	381,9	-2.430,2	120,3

^a Neto kupnja fiksne kapitalne imovine; ^b Neto kupnja fiksne kapitalne imovine i neto kupnja dionica. ^c Preliminarni podaci. Izvor: Ministarstvo financija.

Tablica I3: Dug središnje države

Na kraju razdoblja, u milijunima kuna

	1999.	2000.	2001.	2002.	2003.				2004.
	XII.	XII.	XII.	XII.	III.	VI.	IX.	XII. ^a	I.
1. Unutarnji dug središnje države	16.754,6	21.324,2	24.907,3	28.746,7	30.814,2	32.554,8	32.186,9	32.053,4	32.115,4
1.1. Unutarnji dug Republike Hrvatske	16.012,1	18.509,7	21.467,9	24.735,0	27.000,1	28.759,7	28.262,8	28.861,7	26.026,9
Trezorski zapisi	776,7	2.564,6	4.892,3	5.632,7	5.696,1	5.983,8	5.645,9	6.548,1	6.526,3
Instrumenti tržišta novca	153,3	14,2	7,4	0,1	0,0	0,1	0,1	0,3	0,9
Obveznice	13.720,7	14.082,5	15.415,8	16.021,7	17.472,6	17.980,8	17.508,1	16.657,8	14.974,5
Krediti Hrvatske narodne banke	24,1	0,0	–	0,5	2,0	1,5	3,0	1,4	–
Krediti banaka	1.337,3	1.848,4	1.152,4	3.080,0	3.829,3	4.793,5	5.105,8	5.654,1	4.525,2
1.2. Unutarnji dug republičkih fondova	742,5	2.814,4	3.439,4	4.011,8	3.814,1	3.795,1	3.924,1	3.191,7	6.088,5
Instrumenti tržišta novca	–	–	–	–	–	–	–	–	–
Obveznice	–	1.686,8	1.636,1	1.652,2	1.707,7	1.667,0	1.680,8	1.697,6	3.428,6
Krediti banaka	742,5	1.127,6	1.803,3	2.359,6	2.106,4	2.128,1	2.243,2	1.494,0	2.659,9
2. Inozemni dug središnje države	29.981,4	38.927,2	42.413,4	45.056,1	49.025,3	48.100,0	49.452,0	51.338,8	51.461,2
2.1. Inozemni dug Republike Hrvatske	28.617,0	36.845,7	39.656,8	41.296,8	45.243,0	44.432,9	45.602,7	46.336,6	46.482,1
Instrumenti tržišta novca	–	–	–	–	–	–	–	–	–
Obveznice	18.903,3	25.231,2	30.029,0	30.115,3	33.936,6	33.747,4	34.056,8	33.547,8	33.356,3
Krediti	9.713,7	11.614,5	9.627,8	11.181,6	11.306,4	10.685,5	11.545,9	12.788,8	13.125,8
2.2. Inozemni dug republičkih fondova	1.364,3	2.081,5	2.756,7	3.759,3	3.782,2	3.667,1	3.849,3	5.002,2	4.979,1
Instrumenti tržišta novca	–	–	–	–	–	–	–	–	–
Obveznice	390,6	386,5	696,6	1.019,3	1.045,1	1.004,0	1.012,4	1.000,3	1.005,3
Krediti	973,7	1.695,0	2.060,0	2.739,9	2.737,2	2.663,1	2.836,9	4.002,0	3.973,8
3. Ukupno (1+2)	46.735,9	60.251,4	67.320,8	73.802,9	79.839,4	80.654,8	81.638,9	83.392,2	83.576,6
Dodatak: Izdana jamstva Republike Hrvatske									
– domaća	....	3.412,3	6.025,6	7.528,1	7.683,7	6.807,7	6.534,8	6.895,4	6.930,8
– inozemna	8.844,0	9.636,0	8.548,9	7.929,2 ^a	8.231,6	7.741,8	8.104,9	8.314,6	8.274,3

^a Revidirani podaci.

Tablica I3: Dug središnje države

Podaci o dugu središnje države sastavljeni su iz raspoloživih podataka i nisu usklađeni s Ministarstvom financija Republike Hrvatske. Dug središnje države sastoji se od unutarnjeg i inozemnog duga. Izvori podataka za unutarnji dug središnje države su Mjesečni statistički prikaz Ministarstva financija, Bilanca Hrvatske narodne

banke i Konsolidirana bilanca banaka. Izvor podataka za inozemni dug središnje države je statistika inozemnog duga, koju sastavlja Hrvatska narodna banka. U dodatku je naveden podatak o izdanim jamstvima Republike Hrvatske. Izvor podataka o domaćim jamstvima su banke, a o inozemnim jamstvima statistika inozemnog duga, koju sastavlja Hrvatska narodna banka.

Tablica J1: Indeksi cijena na malo i cijena industrijskih proizvoda pri proizvođačima

Godina	Mjesec	Lančani indeksi		Godišnji mjesečni indeksi		Godišnji kumulativni indeksi cijena pri proizvođačima
		Cijene na malo ^a	Cijene pri proizvođačima	Cijene na malo ^a	Cijene pri proizvođačima	
1992.	prosinac	122,4	129,1	1.053,4	1.120,9	846,6
1993.	prosinac	99,5	98,5	1.249,7	1.175,6	1.610,4
1994.	prosinac	100,2	100,2	97,0	94,5	177,7
1995.	prosinac	100,2	100,5	103,7	101,6	100,8
1996.	prosinac	100,0	100,3	103,4	101,5	101,4
1997.	prosinac	100,7	99,9	103,8	101,6	102,3
1998.	prosinac	100,2	100,0	105,4	97,9	98,8
1999.	prosinac	100,3	100,3	104,4	105,9	102,6
2000.	prosinac	100,0	100,2	107,4	111,2	109,7
2001.	prosinac	99,8	99,0	102,6	96,9	103,6
2002.	studenj	99,7	99,4	102,0	101,5	99,4
	prosinac	100,1	99,9	102,3	102,3	99,6
2003.	siječanj	100,4	100,5	101,6	102,9	102,9
	veljača	100,2	100,4	101,7	102,7	102,8
	ožujak	100,4	100,8	101,7	104,7	103,4
	travanj	99,6	99,1	100,9	102,8	103,3
	svibanj	100,2	99,2	100,9	101,8	103,0
	lipanj	100,1	100,2	101,1	101,7	102,8
	srpanj	100,0	100,2	101,5	101,4	102,5
	kolovoz	100,1	100,5	101,7	102,0	102,5
	rujan	100,4	99,6	101,6	101,2	102,4
	listopad	100,3	100,2	101,5	100,0	102,1
	studenj	100,1	100,3	101,9	100,9	102,0
	prosinac	100,0	100,0	101,8	101,0	101,9
2004.	siječanj	101,0	100,3	102,1	100,8	100,8
	veljača	99,9	99,7	101,8	100,1	100,5

^a Od siječnja 2004. Državni zavod za statistiku objavljuje indeks potrošačkih cijena kao zamjenu za indekse cijena na malo i troškova života.

Tablica J2a: Temeljni indeksi cijena na malo

Godina	Mjesec	Lančani indeksi			Godišnji mjesečni indeksi		
		Ukupno	Robe	Usluge	Ukupno	Robe	Usluge
1994.	prosinac	100,1	99,9	101,2	96,3	94,8	109,1
1995.	prosinac	100,1	100,0	100,5	103,1	102,6	107,1
1996.	prosinac	100,0	100,0	100,0	102,8	101,9	109,5
1997.	prosinac	100,2	100,2	100,5	102,5	102,3	104,5
1998.	prosinac	100,1	100,0	100,2	105,7	105,3	107,8
1999.	prosinac	100,1	100,2	100,0	104,2	104,2	104,1
2000.	prosinac	100,1	100,1	100,2	104,6	104,8	103,5
2001.	prosinac	99,8	99,7	100,8	101,7	101,1	105,6
2002.	prosinac	100,0	100,0	100,0	101,2	101,4	100,2
2003.	siječanj	99,7	99,6	100,1	100,6	100,7	99,2
	veljača	99,9	99,9	99,9	100,3	100,5	98,9
	ožujak	100,1	100,1	100,2	100,2	100,4	99,1
	travanj	100,0	99,9	100,5	100,1	100,1	99,5
	svibanj	100,3	100,2	100,7	100,3	100,3	100,1
	lipanj	100,2	100,2	100,1	100,5	100,5	100,2
	srpanj	99,8	99,7	100,8	100,6	100,5	101,0
	kolovoz	99,9	99,8	100,1	100,5	100,3	101,3
	rujan	100,7	100,9	100,2	100,9	100,9	101,4
	listopad	100,5	100,4	100,6	101,0	100,8	101,5
	studen	100,2	100,2	100,3	101,3	100,9	103,5
	prosinac	99,9	99,8	100,1	101,2	100,7	103,6

Izvor: Državni zavod za statistiku

Tablica J2a: Temeljni indeksi cijena na malo

Temeljni indeks cijena na malo izračunava se u Državnom zavodu za statistiku, a dobiva se tako da se iz košarice robe i usluga za izračunavanje indeksa cijena na malo isključe cijene poljoprivrednih proizvoda i administrativno regulirane cijene (među ostalim, tu su

svrstane i cijene električne struje i naftnih derivata). Ukupno je isključeno 92 proizvoda i usluga, čiji je udio u košarici za izračunavanje indeksa cijena na malo u 2003. godini iznosio 25,14% (od toga 2,18 postotnih bodova otpada na poljoprivredne proizvode, a 22,96 postotnih bodova na administrativno regulirane cijene). Isključivanje se provodi metodom nultog pondera.

Tablica J2b: Temeljni indeksi potrošačkih cijena

Godina	Mjesec	Bazni indeksi, 2001. = 100		
		Ukupno	Dobro	Usluge
2001.	prosinac	100,3	100,1	101,8
2002.	prosinac	101,5	101,1	104,2
2003.	siječanj	101,3	100,8	104,3
	veljača	101,2	100,6	104,7
	ožujak	101,1	100,5	104,8
	travanj	100,8	100,2	105,0
	svibanj	101,3	100,6	105,4
	lipanj	101,6	100,8	106,5
	srpanj	102,0	100,6	110,7
	kolovoz	102,1	100,6	110,8
	rujan	101,7	101,0	106,7
	listopad	102,3	101,7	106,2
	studen	102,5	101,9	106,3
	prosinac	102,7	102,0	107,3
2004.	siječanj	102,7	101,8	108,1
	veljača	102,5	101,5	108,5

Izvor: Državni zavod za statistiku

Tablica J2b: Temeljni indeksi potrošačkih cijena

Temeljni indeks potrošačkih cijena izračunava se u Državnom zavodu za statistiku, a dobiva se tako da se iz košarice dobara i uslu-

ga za izračunavanje ukupnog indeksa potrošačkih cijena isključe cijene poljoprivrednih proizvoda i administrativno regulirane cijene (među ostalim, tu su svrstane i cijene električne struje i naftnih derivata). Isključivanje se provodi metodom nultog pondera.

Tablica J3: Prosječne mjesečne neto plaće

U tekućim cijenama, u kunama

Godina	Mjesec	Prosječne mjesečne neto plaće	Lančani indeksi	Godišnji mjesečni indeksi	Godišnji kumulativni indeksi
1992.	prosinac	74,4	120,2	681,7	409,4
1993.	prosinac	1.073,2	105,2	1.442,1	1.605,3
1994.	prosinac	1.646,0	119,0	153,4	233,2
1995.	prosinac	1.883,0	99,4	114,4	145,7
1996.	prosinac	2.217,0	104,4	117,7	111,8
1997.	prosinac	2.544,0	100,8	114,8	116,9
1998.	prosinac	2.935,0	104,6	115,4	112,8
1999.	prosinac	3.262,0	100,9	111,2	114,0
2000.	prosinac	3.499,0	99,9	107,3	108,9
2001.	prosinac	3.582,0	96,6	102,4	106,5
2002.	studenj	3.916,0	104,0	105,7	104,8
	prosinac	3.839,0	98,0	107,2	105,0
2003.	siječanj	3.891,0	101,4	108,2	108,2
	veljača	3.786,0	97,3	108,2	108,2
	ožujak	3.846,0	101,6	106,2	107,5
	travanj	3.892,0	101,2	105,3	106,9
	svibanj	3.973,0	102,1	104,6	106,5
	lipanj	3.988,0	100,4	107,2	106,6
	srpanj	3.981,0	99,8	106,0	106,5
	kolovoz	3.915,0	98,4	104,7	106,3
	rujan	3.899,0	99,6	106,1	106,3
	listopad	3.996,0	102,5	106,1	106,3
	studenj	4.054,0	101,5	103,5	106,0
	prosinac	4.045,0	99,8	105,4	105,9

Izvor: Državni zavod za statistiku

Popis banaka i štedionica

1. ožujka 2004.

Banke koje imaju odobrenje za rad

1. Banka Brod d.d., Slavonski Brod¹
2. Banka Kovanica d.d., Varaždin¹
3. Banka Sonic d.d., Zagreb
4. Brodsko-posavska banka d. d., Slavonski Brod
5. Centar banka d.d., Zagreb
6. Credo banka d.d., Split
7. Croatia banka d.d., Zagreb
8. Dresdner Bank Croatia d.d., Zagreb
9. Dubrovačka banka d.d., Dubrovnik
10. Erste & Steiermärkische Bank d.d., Zagreb
11. Gospodarsko kreditna banka d.d., Zagreb
12. Hrvatska poštanska banka d. d., Zagreb
13. HYPO Alpe-Adria-Bank d.d., Zagreb
14. Imex banka d.d., Split
15. Istarska kreditna banka Umag d.d., Umag
16. Jadranska banka d.d., Šibenik
17. Karlovačka banka d.d., Karlovac
18. Kreditna banka Zagreb d.d., Zagreb
19. Križevačka banka d.d. Križevci¹
20. Kvarner banka d.d., Rijeka
21. Međimurska banka d.d., Čakovec
22. Nava banka d.d., Zagreb
23. Nova banka d.d., Zagreb
24. Partner banka d.d., Zagreb
25. Podravska banka d.d., Koprivnica
26. Požeška banka d.d., Požega
27. Primorska banka d.d., Rijeka
28. Primus banka d.d., Zagreb
29. Privredna banka – Laguna banka d.d., Poreč
30. Privredna banka Zagreb d.d., Zagreb
31. Raiffeisenbank Austria d.d., Zagreb
32. Samoborska banka d.d., Samobor
33. Slatinska banka d.d., Slatina
34. Slavenska banka d.d., Osijek
35. Splitska banka d.d., Split
36. Splitsko-dalmatinska banka d.d., Split¹
37. Štedbanka d.d., Zagreb
38. Varaždinska banka d.d., Varaždin
39. Volksbank d.d., Zagreb
40. Zagrebačka banka d.d., Zagreb

Stambene štedionice koje imaju odobrenje za rad

1. PBZ Stambena štedionica d.d., Zagreb
2. Prva stambena štedionica d.d., Zagreb
3. Raiffeisen stambena štedionica d.d., Zagreb
4. Wüstenrot stambena štedionica d.d., Zagreb

Ostale institucije koje imaju odobrenje za rad i veliko ovlaštenje

1. Hrvatska banka za obnovu i razvitak, Zagreb

Predstavništva inozemnih banaka

1. Bank für Kärnten und Steiermark AG, Zagreb
2. Commerzbank Aktiengesellschaft, Zagreb
3. Deutsche Bank AG, Zagreb
4. LHB Internationale Handelsbank AG, Zagreb
5. San Paolo IMI S.p.A., Zagreb

Banke i štedionice u stečaju

Naziv banke/štedionice	Datum otvaranja stečaja
1. Adria štedionica d.o.o., Zagreb	12.10.2000.
2. Agroobrtnička banka d.d., Zagreb	14.06.2000.
3. Alpe Jadran banka d.d., Split	15.05.2002.
4. Cibalae banka d.d., Vinkovci	20.10.2000.
5. Glumina banka d.d., Zagreb	30.04.1999.
6. Gold štedionica d.o.o., Split	05.10.2001.
7. Gospodarska štedionica d.d., Vrbovec	03.04.2003.
8. Gradska banka d.d., Osijek	03.05.1999.
9. Građanska štedionica d.o.o., Karlovac	03.11.1998.
10. Hrvatska gospodarska banka d.d., Zagreb	19.04.2000.
11. Ilirija banka d.d., Zagreb	06.04.1999.
12. Invest štedionica d.o.o., Zagreb	30.06.1999.
13. Kaptol banka d.d., Zagreb	25.11.2002.
14. Komercijalna banka d.d., Zagreb	30.04.1999.
15. Neretvansko gospodarska banka d.d., Ploče	10.05.1999.
16. Promdei banka d.d., Zagreb	22.12.1999.
17. Razvojna banka Dalmacija, d.o.o., Split	24.09.2001.
18. Slavenska štedionica d.d., Zagreb	04.12.2002.
19. Štedionica Dugi pogled d.o.o., Zagreb	19.01.2001.
20. Štedionica Groš banak d.o.o., Zagreb	23.04.2001.
21. Štedionica Mediteran d.o.o., Split	05.12.2001.
22. Štedionica za razvoj i obnovu d.o.o., Zagreb	02.07.2001.
23. Trgovačko-turistička banka d.d., Split	08.09.2000.
24. Vukovarska banka d.d., Vukovar	25.02.1998.
25. Županjska banka d.d., Županja	03.05.1999.

¹ Banka je, temeljem članka 190. Zakona o bankama, dužna uskladiti visinu svog temeljnog kapitala sa Zakonom o bankama, propisanom dinamikom do 31. prosinca 2006. godine.

Banke i štedionice u likvidaciji

Naziv banke/štedionice	Datum pokretanja likvidacije		
1. Convest banka d.d., Zagreb	01.11.2003.	6. Štedionica Zlatni vrutak d.d., Zagreb	28.12.2001.
2. Investicijsko-komercijalna štedionica d.d., Zagreb	31.05.2000.	7. Trgovačka štedionica d.o.o., Zagreb	01.01.2002.
3. Međimurska štedionica d.d., Čakovec	15.10.2003.	Banke i štedionice koje su izgubile odobrenje za rad, a nisu pokrenule postupak likvidacije	
4. Štedionica Dora d.d., Zagreb	01.01.2002.	Naziv banke/štedionice	Datum oduzimanja odobrenja za rad
5. Štedionica SA-GA d.d., Zagreb	31.12.2001.	1. Hibis štedionica d.d., Zagreb	07.03.2001.
		2. Marvil štedionica d.d., Zagreb	08.06.2001.

Članovi Savjeta i rukovodstvo Hrvatske narodne banke

1. ožujka 2004.

Članovi Savjeta Hrvatske narodne banke

Predsjednik Savjeta	dr. sc. Željko Rohatinski
Članovi Savjeta	prof. dr. sc. Mate Babić dr. sc. Alen Belullo prof. dr. sc. Božidar Jelčić dr. sc. Branimir Lokin Čedo Maletić Relja Martić mr. sc. Adolf Matejka mr. sc. Damir Novotny prof. dr. sc. Silvije Orsag mr. sc. Tomislav Presečan dr. sc. Sandra Švaljek dr. sc. Boris Vujčić dr. sc. Branko Vukmir

Rukovodstvo Hrvatske narodne banke

Guverner	dr. sc. Željko Rohatinski
Zamjenik guvernera	dr. sc. Boris Vujčić
Viceguverner	Čedo Maletić
Viceguverner	Relja Martić
Viceguverner	mr. sc. Adolf Matejka
Viceguverner	mr. sc. Tomislav Presečan

Izvršni direktori

Sektor za istraživanja i statistiku	mr. sc. Ljubinko Jankov
Sektor za centralnobankarske operacije	Irena Kovačec
Sektor za odnose s inozemstvom	Jadranka Granić
Sektor nadzora i kontrole	Marija Mijatović-Jakšić
Sektor plana, analize i računovodstva	
Sektor platnog prometa	Neven Barbaroša
Sektor za informatičke tehnologije	mr. sc. Mario Žgela
Sektor pravnih, ekonomskih, tehničkih i općih poslova i upravljanja ljudskim resursima	Boris Ninić

Kratice i znakovi

BDP	– bruto domaći proizvod
BDV	– bruto dodana vrijednost
BZ	– blagajnički zapisi
DAB	– Državna agencija za osiguranje štednih uloga i sanaciju banaka
dep.	– depoziti
DZS	– Državni zavod za statistiku
EMU	– Europska monetarna unija
EU	– Europska unija
fik.	– fiksni
HAC	– Hrvatske autoceste
HC	– Hrvatske ceste
HFP	– Hrvatski fond za privatizaciju
HNB	– Hrvatska narodna banka
HZMO	– Hrvatski zavod za mirovinsko osiguranje
HZZO	– Hrvatski zavod za zdravstveno osiguranje
HZZ	– Hrvatski zavod za zapošljavanje
ILO	– Međunarodna dopozitarna agencija
ind.	– industrijski
MF	– Ministarstvo financija
mil.	– milijun
mlrd.	– milijarda
MMF	– Međunarodni monetarni fond
NIA	– neto inozemna aktiva
NKD	– Nacionalna klasifikacija djelatnosti
OP	– obvezna pričuva
PDV	– porez na dodanu vrijednost
potr.	– potrošnja
pr.	– proizvodi
RH	– Republika Hrvatska
SPV	– specijalna prava vučenja

tis.	– tisuća
TNZ	– Tržište novca Zagreb
tr.	– tromjesečje
tromjes.	– tromjesečje
TZ	– trezorski zapisi
val.	– valutni

Kratice za valute

HRK	– hrvatska kuna
ATS	– austrijski šiling
FRF	– francuski franak
DEM	– njemačka marka
CHF	– švicarski franak
GBP	– funta sterlinga
ITL	– talijanska lira
USD	– američki dolar
SIT	– slovenski tolar
EUR	– euro

Znakovi

–	– nema pojave
....	– ne raspolaže se podatkom
0	– podatak je manji od 0,5 upotrijebljene jedinice mjere
∅	– prosjek
a, b, c, ...	– oznaka za napomenu ispod tablice i slike
*	– ispravljen podatak
( )	– nepotpun, odnosno nedovoljno provjeren podatak

